

Remzi KAPTAN

Sorularla Alevilik

Remzi KAPTAN

Sorularla Alevilik

Remzi Kaptan, 1976 yılında K. Maraş'ta dünyaya geldi. Bir çok Maraşlı Alevi gibi çocukluğu Maraş olaylarının ağır etkisi altında geçti. Remzi Kaptan, kişilik bilincine ulaştıktan sonra tercihini Alevilik yoluna hizmetten yana yaptı. Bu tercihin gereği olarak Alevilik yoluna hizmetini sürdürmeye devam ediyor.

İletişim için: remzi.kaptan@yahoo.com

Sorularla Alevilik adlı bu çalışma Remzi Kaptan'ın çeşitli zamanlarda yaptığı sohbetlerden ve yazdığı yazılardan derlenmiştir.

Giriş

Sorularla Alevilik adlı bu çalışmamız benzerlerinden farklı bir anlama sahiptir. Farklılığı, kullanılan dilin sade, anlaşılır olması ve soruların-cevapların somut ve derinlikli olmasıdır. Konuyla ilgili insanların kafalarındaki çelişkilere çözüm niteliğinde açıklamalar var.

Yine günlük yaşam içerisinde gelişen diyaloglarda ortaya çıkan sorular ve bu sorulara mantıksal, tarihsel, inançsal, toplumsal faktörler ele alınarak verilen bütünlüklü cevaplar var.

Bazı ideolojik saplantıları olan, tarihsel ve toplumsal gerçekliğimizi kabul etmeyen, art niyetli, ön yargılı yaklaşımların sahibi olan kişilerce verdiğimiz cevapların anlaşılmayacak olması bizler açısından anlaşılır bir durumdur. Bizlerin bu çalışmayla amaçladığı inançsal, tarihsel, siyasal, toplumsal etkileri de hesaba katarak Alevilik ve Alevilerle ilgili temel sorulara verdiğimiz cevapların bilinmesidir.

Bu cevaplarda inanç gerçekliğimiz, felsefemiz, kültürümüz, tarihimiz, yaşam biçimimiz, sorunlara çözüm önerilerimiz var. Yine bu cevaplarda yaşamsal Aleviliğin nasıl olması gerektiği yönünde işaretler var.

Çalışmamız ön yargısız bir şekilde incelendiğinde anlamlı sonuçlara ulaşılacağı kesindir.

Çalışmamızı Hak Erenlerin yolunu layıkıyla sürenlere ithaf ediyoruz.

Erenlere aşk ile.

Din nedir? Dinin amacı nedir? Dinler hangi ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkmıştır? İnsanlar inanmak zorunda mıdır?

Din kavramının genel tanımını yaptıktan sonra bizlerin bunu algılayış ve yaşayışından bahsedeceğiz.

Sözlük anlamıyla din; “insanların doğaüstü güçlere, kutsal saydıkları türlü varlıklara, tanrılara ya da Tanrı’ya inanma, tapınma biçiminde katıldıkları gizemsel olgu. Bu nitelikteki inançları; kurallar, töreler, törenler, simgeler, kurumlar biçiminde düzenleyen örgütlenme”. Bu açıklama din kavramının sözlük açıklamasıydı. Bu açıklamayı biraz daha somutlaştırarak şöyle de tanımlayabiliriz: “din, insanları kendi istekleri ile dünyada ve ahirette iyiliğe ve mutluluğa ulaştıran ilâhî bir kanundur”. Ayrıca din kelimesi Arapça olup, ‘usul, adet ve tutulan yol’ anlamına gelmektedir.

Yukarıda din kavramının genel bir tanımını yaptık. Şüphesiz bu kavramları çeşitli anlayışlar çerçevesinde genişletebiliriz. Ancak bizlerin amacı çeşitli inanç gruplarının din kavramına ilişkin düşüncelerinden ziyade, bizlerin dine ilişkin düşünceleridir. Nitekim din konusuyla ilgilenenler dini çeşitli şekillerde tarif etmişlerdir. Bizlerse şu anlayışın takipçisiyiz; “din,

insanları doğruya, iyiye, dünya ve ahiret mutluluğuna yönlendirmek için Allah'ın peygamberler aracılığıyla bildirdiği ilâhî kanunlarıdır”.

İnsanoğlu belli bir yaştan sonra bir takım sorular sorar. Ben kimim, yaşamın amacı nedir, ölümden sonra yaşam var mıdır, nereden geldim, nereye gideceğim, beni kim yarattı ve niçin yarattı...? Akla bir çırpıda gelen ve gelmeyen yığınla soru. Din, bütün bu sorulara cevaptır. Cevaplar insanı mutluluğa ve huzura götürür. Ancak tarihin her döneminde olduğu gibi -ve gelecekte de olacağı gibi- insanların din adına yaptıkları dayatmaların, katliamların, yobazlığın din ile en küçük bir alâkası yoktur. Bazı kimseler ya cahilliklerinden ya da ön yargılarından dolayı yaşanan olumsuzlukları din ile ilişkilendiriyor ve böylece dini karalamış oluyor.

Dinin ayetlerini farklı yorumlayarak ve bunun sonucunda bazı neticelere ulaşarak, o varılan neticeler ışığında hareket ederek bazı menfi davranışlarda bulunup bunu dinin gerekleri diye lanse etmenin din ile en ufak bir alâkası yoktur. Dinin temel gayesi insanlara dünyada ve ahirette mutluluğun yolunu göstermektir. Fakat yukarıda da izah etmeye çalıştığımız gibi temel amacı insanın huzuru ve mutluluğu olan dini yanlış yorumlayarak ya da bazı dünyevi çıkarları için tersyüz ederek insana zulüm edenlerin din ile bir ilgileri yoktur.

Dinin temel amacı insana mutluluğa giden yolu göstermektir. Dini kullananların temel amaçları ise kendi dünyevi çıkarlarıdır. Nitekim tarih boyunca ve günümüzde bu sakat zihniyetin eylemleri çok kötü sonuçlar yaratmıştır. Ancak bilinmelidir ki; bütün bu olumsuz sonuçlar dinin temel gayesinin inkâr edilmesi anlamına gelmiyor. Bu gaye insanın huzuru ve mutluluğudur.

Alevi toplumu bu gayenin bilincindedir. Alevi toplumu yukarıda nedenlerini açıkladığımız olumsuzlukları bütün şiddetiyle yaşamış ve çok bedel ödemiştir. Bu bedeller Alevi toplumunun inancı daha da sahiplenmesini sağlamıştır. Amacı insanın huzuru ve mutluluğu olan dine inanmamanın sebebini açıklamak için yüzeysel gerekçelerin arkasına saklanmamak gerekiyor. Kim mutlu ve huzurlu olmak istemez ki?

Kavram olarak Alevi kelimesi ne anlama ve ne zaman ortaya çıkmıştır?

Aleviler ve Aleviliğe yönelik olarak, tarihten günümüze uzanan düşmanca bir karşıtlığın olduğu inkar edilemez bir gerçekliktir. Bu karşıtlık bazı dönemler barbarca katliamlar uygulayarak, bazı zamanlar farklı yöntemler

kullanarak bu inancı ve bu inanca inanan toplumun varlığını yok etmeyi hedefleyen bir karşıtlıktır. Alevilere ve Aleviliğe saygı duyan, varlığına hoşgörüyüyle yaklaşan bir karşıtlık değildir. Böyle olduğu için, çağdaş dünyanın değerlerinden, demokrasi ve inanç özgürlüğü anlayışından çok çok uzak olan bir anlayış olduğu için, “tek doğru benim doğrudur, benden başka herkes yanlıştır” dediği için; Alevileri ve Aleviliği yok etmek, edemediği takdirde ise marjinal hale getirmek için her türlü yöntemi, hayatın her alanında kullanan ve bunda çokçada başarılı olan bir karşıtlıktır. İşte bundan dolayıdır ki Alevi kelimesinin kökeni ve anlamı hakkında bile çok çeşitli tahrifatlar, gerçek manasından uzak söylemler var. En basit, yalın, somut, anlaşılır bir kelime/kavram hakkında bile bu kadar farklı söylem ve algılamalar varsa, diğer konular hakkındaki çarpıtmaların, kafa karışıklığının boyutlarını dostların ve yolu anlayıp sürmek isteyen insanların inisiyatifine bırakıyorum.

Varsın Alevi karşıtları ha bire her tür yöntemle amaçları için çalışsınlar. Bizlerde bu yola inanan ve bu yolun sürmesini isteyenler olarak elbette doğrularımızı dile getirmeye devam edelim. Bıkmadan, yorulmadan, şüpheye düşmeden, değerlerimizden zerre taviz vermeden yolumuzu sürmeye devam edelim,

gerçeklerimizi herkese haykırılım. İşte bu gerçeklerden biride, bin bir anlama gelecek şekilde sunumu yapılan Alevi kelimesinin Hz. Ali'ye mensubiyet anlamına geldiği gerçeğidir.

Birileri ısrarla ve sistematik bir şekilde Alevi kavramının Hz. Ali ile ilgili olmadığını, abuk subuk teoriler geliştirerek, zerre kadar tutarlılığı olmayan gerekçeler sunarak, kavramları tersyüz ederek adeta Alevi toplumuna dayatıyor. Bütün bu tutarsız ve çelişkili anlatımlara karşın değerli araştırmacı Hamza Aksüt şunları yazıyor: *“Alevi terimi son yıllarda özellikle Türkiyede tartışma konusu olmuştur. Oysa, terimin anlamı ve kökeni gayet açıktır. Alevi, `Ali`ye bağlı olan, Ali`yle ilgili` anlamında bir terimdir. Konuyu bazı örneklerle somutlaştırmak gerekirse: Musevi; `Musa`ya bağlı olan, Musa`yla ilgili` İsevi; `İsa`ya bağlı olan, İsa`yla ilgili` Bektaşî; `Bektaş`a bağlı olan, Bektaş`la ilgili` Dünyevi; `Dünya`ya bağlı olan, Dünya`yla ilgili` demektir. Sözcüğün kökünün Ali`den Ale`ye dönüşümü Arapçanın bir gereğidir. Aynı kural gereği, Musa, Muse`ye; İsa, İse`ye; Dünya, Dünye`ye dönüşür. Ale`den sonra gelen vi, aidiyet ekidir. Aslında bu ek “i“dir. Ali, Musa, İsa, Dünya sözcükleri ünlü harfle bittiğinden v harfi kaynaştırma olarak girmiştir. Aile-*

ailevi, Ahire-Uhrevi gibi terimlerde de aynı kaynaştırma vardır.

*Durum bu kadar açık olduğu halde, bir çok araştırmada Alevi teriminin kökünün yalnız anlamındaki 'alev' olduğu gibi bir takım görüşler ortaya atılmış ve ilginçtir ki, bu görüşler bazı okurlarda etkili olmuştur. Bu görüşe göre Alevi, 'alevci, alevli, alevden yana' demektir, hatta Alevilere Kızılbaş denmesi de alevin renginin kızıl olmasındandır."**

Alevi kavramının tarihi konusunda da önemli tespitlerde bulunan Aksüt, şunları belirtiyor: "Türkiye'de Alevi teriminin tarihi de tartışma konusudur. Araştırmacıların bir çoğu, Alevilerin tarihteki adının Kızılbaş olduğunu, Alevi adının ise on dokuzuncu yüzyıl sonlarında Suriye'deki Arap Alevilerden (Nusayrilerden) Anadolu'ya geçtiğini savunmaktadır. Bu geçiş konusunda herhangi bir kaynak sunma gereği duymayan bu araştırmacılar, Osmanlı kaynaklarında Kızılbaş sözcüğünün kullanılmasını temel alarak Alevilerin de kendilerini için bu terimi kullandığını öne sürmektedirler. Oysa, Osmanlıların Alevileri gerçek adıyla anması, Ali'nin üstünlüğünü çağrıştırması ve bu yönüyle Sünniliği aşındırıcı bir etki yapması nedeniyle mümkün değildir.

*Alevi terimi, peygamberin ölümünden hemen sonra ve özellikle Osman'ın öldürülmesi sırasında Ali'yi tutanlar için kullanılmıştır. Ali'yi tutan topluluklara 'el-Aleviyye' denmiştir. Ömer ve Osman'i tutanlara ise 'el-Ömeriyye' ve 'el-Osmaniyye' denmiştir. Görüldüğü gibi, Alevi teriminin ortaya çıkışı, Ali soyundan olanlar için değil, Ali'yi tutanlar, Ali'ye bağlı olanlar anlamındadır. 'Şiat Ali'(Ali yandaşlığı) en geç peygamberin ölümünden beri var olmuştur. İlk Ali yandaşları, Selman al-Farisi, Abuzer, ve Mikdad b. Al Asvad'ir.'***

Bu somut, tutarlı, kaynaklı tespitlerden de anlaşıldığı gibi Alevi demek Hz. Ali'nin yolundan giden, Hz. Ali'ye bağlı kimse demektir. Bunun oluşum tarihide Hz. Ali'nin yaşadığı döneme kadar gidiyor. Bu somut gerçekleri dahi inkar edip çarpıtanların başka daha neleri çarpıtabileceklerini, bu yola bağlı ve yolu samimiyetle sürdürmek isteyenlerin bir kez daha düşünmeleri gerekiyor. Düşünmekten de öte, bu gerçekleri daha bir yüksek sesle dile getirmeleri gerekiyor.

* Hamza Aksüt

Aleviler

Yurt Kitap-Yayın

Sayfa 13, 20,21

Alevilik İslamiyet içindeki bir mezhep midir?

Mezhep kelimesi Arapça bir kelime olup “ gidilen, tutulan yol” anlamına gelmektedir. Herhangi bir dinin farklı anlayışlarına, ekollerine mezhep deniliyor. Örneğin Hristiyanlık dininde üç tane ana mezhep vardır. Bunlar Katolik, Protestan ve Ortodoks olarak adlandırılıyorlar.

Gelelim sorunun asıl cevabına.

Cevaba bir tespit ile başlayalım. Eğer “Sünnilik tek başına İslamiyet ise Alevilik İslami bir mezhep değildir.” Yok eğer “Sünnilik eşittir İslamiyet değilse Alevilik İslami bir mezheptir.”

Ancak hemen belirtelim ki ***Alevi inancına dar mezhepsel bir tanım Alevililerce asla kabul görmemiştir.*** “Sorma be birader mezhebimizi/Biz mezhep bilmeyiz yolumuz vardır” örneğinde olduğu gibi.

İslamiyet salt Sünnilik veya Sünni ibadet ve itikat anlayışı tek başına İslam dini değildir. Sünnilik bir İslam anlayışıdır ancak tek başına İslamiyetin kendisi değildir. Ne yazık ki böyle bir algı var. Sünnilik eşittir İslamiyet algısı. Bu yanlış algı sonucu Sünni ibadet ve itikadından farklı olan her anlayış İslam dışı damgası

yemektedir. Bu doğru bir yaklaşım değildir. İslam dininin Sünnilikten farklı ibadet ve itikat anlayışında olan akımları da vardır. Günümüz Şiiliği buna en iyi örnektir.

Alevilik, dar mezhep tanımlamasına uymayan, bu tanımlamayı aşan Sünnilikten ve günümüz Şiiliğinden farklı bir İslam anlayışıdır.

Aleviler Allah'a inanırlar mı?

Aslında sorulmaması gereken bir soru bir soru ancak art niyetli kimselerin bulandırdığı kafalar/bilinçler netleşmek zorunda.

Her şeyden önce Alevilik bir inançtır. Bundan hareketle Allah'a inanan, Allah'ın birliğini kabul eden bir topluluktur Aleviler. Cem törenine katılanlar bu durumu açıkça görebilirler. Yine binlerce Alevi deyişinde, şiirinde bu açıkça görülür.

Aleviler Allah'a inanırlar, hem de bütün benlikleriyle Allah'ın varlığına, birliğine bağlıdırlar. Ancak kimse **Alevilerin Allah'a inançlarını Sünni ve ya başka inançtan insanınkiyle kıyaslamaya ve böylece yanlış sonuçlara ulaşmaya kalkışmasın.**

Alevilerin Allah'ın varlığına ve birliğine inandığını belirttiniz. Bu konuyu, Alevilerin Allah'a inançlarını, ibadet sebeplerini biraz daha açıklar mısınız?

Bizlerin hayattaki bütün çabası, çalışması, hedefi anlamına uygun bir yaşamın sahibi olmak içindir. Yüce yaratıcının sonsuz güzellikler bütünü olarak bizlere şunmuş olduğu bu yaşamı, bu güzelliklere uygun şekilde yaşamaktır.

Yaşam; sevgi üzerine şekillenmiştir, sevgiden zuhur etmiştir. Sevgi, bizleri anlamaya, anlamına uygun bir yaşama götüren anahtar niteliğindedir.

Sevgiden dolayı oluşmuş olan yaşam ne yazık ki çoğunlukla adeta oluşum gerekçesine zıt bir şekilde yaşanılıyor/yaşatılıyor.

Neden bu böyle?

Bunun birden fazla nedeni var. Konumuz “neden insanlar sevgiden oluşmuş yaşamı özüne aykırı bir şekilde yaşıyorlar?” değil.

Asıl konumuz inandığımız Allah'ın esas itibariyle başlı başına sevgi olduğudur.

Bizlerin inandığı, bağlandığı, tabii olduğu, layık olmaya çalıştığı Yaratıcının, insan aklının alamayacağı

kadar sonsuz ve sınırsız bir sevgisi ve merhameti vardır. Merhameti, af ediciliği, yüceliği, sevgisi insani kriterlerle kıyaslanmayacak kadar büyük, sonsuz ve sınırsızdır. Bu noktada insan aklının bu sevgiyi açıklamaya gücü yetmez. Gücü ancak onun kavranmayacak kadar sonsuzlukta, sınırsızlıkta olduğunu açıklamaya yeter.

Eğer insanda bu sevgi oluşmuşsa cennetin, cehennemin bir anlamı kalmıyor. Yunus Emre'nin de belirttiği gibi;

Cennet cennet dedikleri
Birkaç köşkle birkaç huri
İsteyene ver sen onu
Bana seni gerek seni.

Bizlerin inandığı Allah, savaşı kullarına telkin eden, korkutucu, cezalandırıcı bir Allah değildir.

Bizlerin inandığı Allah, dili, cinsiyeti, rengi, dini, kavmi farklı diye insanları ayırt edip sırf bu özelliklerinden dolayı bazı insanları cezalandıran ve ya mükafatlandıran bir Allah değildir.

Bizlerin inandığı Allah, insanların kendisi için savaşıp kavga etmelerini isteyen bir Allah değildir.

Bizlerin inandığı Allah, merhameti/sevgisi/şefkati sonsuz ve de sınırsız olandır.

Bizlerin inandığı Allah, doğuştan gelen bir özellik olan kavim, ırk, dil, cinsiyet gibi nedenlerden dolayı insanlar arasında ayırım yapmayandır. Adaleti gerçek adalet olandır.

Cehennemden korktuğumuz için Allah'a inanmıyoruz. Cenneti hedeflediğimiz için, cennete çok gitmek istediğimiz içinde Allah'a inanıp ibadet etmiyoruz.

Bunlar bizlerin inanması ve ibadet etmesi için basit gerekçeleridir.

Bizlerin inanması ve ibadet etmesi cennet sevgisi, cehennem korkusu için değildir. Şükürden, yaşamın –var olmanın- güzelliğinden dolaydır.

Allah sevgisi, Allah'ın sonsuz güzellikleri karşısında şükürdür inanmak ve ibadet.

Başlı başına var olmak, yaşıyor olmak, nefes alıp vermeyi bile soylu bir olay olarak algılamak bile yeterlidir inanç ve ibadet için.

Aleviler peygamber olarak kimi kabul ederler?

Aleviler Hz. Muhammed'î son peygamber olarak kabul ederler.

Aleviler bütün peygamberler bağlıdırlar.

Son peygamber olan Hz. Muhammed'in şahsında cümle peygamberlere bağılılıkları ve inançları sonsuzdur.

Hz. Muhammed, Alevilerin inandıkları, bağılılıkları peygamberdir.

Ehlibeyt ne anlama geliyor ve kimlerden oluşuyor?

Anlam olarak Ehlibeyt Hz. Muhammed'in ailesi demek. Bu aile Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den oluşmaktadır.

Alevi inancının temelini Ehlibeyt sevgisi ve bağılılığı oluşturuyor. Ehlibeyt'in kutsallığı ve masumluğu Kuran'da şöyle geçiyor:

Ahzap suresi 33. Ayet

"Ey Ehlibeyt, Tanrı sizi her türlü kirden arındırdı ve sizin tertemiz kalmanızı diler".

Yine sevgili Peygamberin Ehlibeyt için söylediğı hadisler var. İşte bu hadislerden bir kaçı:

- Kuran ve Ehlibeyt ikizdir.

- Ey halk, biliniz ki bende insanım. Allah'ın daveti bana yakında gelecektir. Bende onu kabul

edeceğim. İşte ben size iki mühim ve en değerli emaneti miras bırakıyorum. Bunlardan birincisi Kuran, ikincisi benim Ehlibeyt'im. Allah'ın huzurunda size Ehlibeyt'im tavsiye ediyorum. Allah'ın huzurunda size Ehlibeyt'im tavsiye ediyorum. Allah'ın

huzurunda size ehlibeytimi tavsiye ediyorum.

- Bana ve Ehlibeyt'ime Selatü selam getirmeyenin duası kabul olmaz.
- Benim şefaetim, ümmetimden Ehlibeytimi sevenleredir.

- Ehlibeytim Nuh un gemisine benzer, ona sarılan ebedi kurtuluşa erer. Kim binmezse helâk olur.
- Ey insanlar, Allah'ı kendi nimeti ile sizi beslediği için seviniz. Beni de Allah'a olan muhabbetinizle seviniz. Ehlibeyt'imi de bana olan muhabbetle seviniz.
- Her şeyin bir esası, bir temeli vardır. Dinin esası da Ehlibeytimdir ve onlara muhabbettir.
- Ehlibeyt'ime eziyet eden, Allah'a eziyet eder.

Bütün bu hadislerden anlaşılacağı üzere Hz. Peygamber ümmetine Ehlibeyti'ne uymayı emretmiştir. Ama maalesef ümmetinden bazıları dünya malına tamah gösterip Ehlibeyt'e her türlü düşmanlığı yaptılar. Hz. Hasan'ı zehirlediler, Hz. Hüseyin'i Kerbela'da şehit ettiler. Ama sevgili peygamber olacakları görmüş ve ümmetine şöyle seslenmiştir:

"Yahudiler 71 firkaya bölündüler, Hristiyanlar 72 firkaya bölündüler, sizlerse (Müslümanlar) 73 firkaya bölüneceksiniz. Ama bu 73 firkanın içinde sadece bir tanesi doğru yolu bulacaktır. O da benim Ehlibeyt'ime uyanlar olacaktır."

Fazla söze gerek yok. Her şey ortada. Ehlibeyt'e muhabbet ve bağlılık ibadettir.

Alevilerin inandıkları, bağlandıkları Hz. Muhammed hakkında biraz bilgi verebilir misiniz? Ne zaman nerede doğmuştur, ne tür zorluklarla mücadele etti, Ona ilk inanlar kimlerdi? Hz. Ali ve Ehlibeyt için neler söyledi?

Hz. Muhammed, 570 yılında Mekke’de doğdu. Ailesi Kureyş kabilesindendi. Hz. Muhammed’in babası Abdullah o henüz doğmadan ölmüştü. Annesi Amine (Emine) de altı yaşındayken ölünce çocukluğu dedesi Abdülmuttalib sonra da amcası Ebu Talip’in yanında geçti. (Bu arada belirtmek gerekir ki; Ebu Talip Hz. Ali’nin babasıdır.)

Hz. Muhammed ticaretle uğraşan Ebu Talip ile beraber Suriye ve Yemen de dahil olmak üzere bir çok yere gitti. Bu arada kervanlar sahibi olan Hz. Hatice ile evlendi. Bu evlilikte Hz. Fatma doğdu. Bilindiği gibi Hz. Fatma, Hz. Ali ile evlendi ve böylece peygamberin soyu sürdü.

Hz. Muhammed ticaret yaşamında bir çok yeri gezip görmüş ve Arap yarımadasının toplumsal yapısını yakından tanımıştı. Hz. Muhammed ticaretle zenginleşen Mekke’de gördüğü adaletsizliklerden bunalmış ve ticaretten uzaklaşmıştı. 605 yılında ve

izleyen yıllarda sık sık toplumdan uzaklaşıp Nur dağına çıkıp Hıra mağarasında tek başına kalmaya, düşünmeye başlamıştı. Bu durum yaklaşık 5 yıl kadar sürdü. Ve günlerden bir gün Tanrının meleklerinden Cebrail Hz. Muhammed'e ilk ayetleri bildirdi. Hz. Muhammed bunların ne anlama geldiğini bilmiyordu. Daha sonraları bunların Vahiy olduğunu öğrendi. Cebrail bir süre görünmedi. 613 yılında yeniden gelmeye başlayan ayetler peygamberliğini insanlara duyurmasını buyuruyordu. Hz. Muhammed'e ilk inananlar Hz. Ali ve eşi Hz. Hatice'ydi. Ama putlara tapan Mekkeliler Hz. Muhammed'e inanmadılar. Hz. Muhammed'e inananların sayısı hızla artmaktaydı. Bu durum zengin Mekke'lileri tedirgin etmeye başlamıştı. Çünkü Hz. Muhammed çok tanrıcılığı (putperestliği) ve onun etrafında gelişen adaletsizliği reddediyordu. Ve Müslümanlık bütün kötülöklere karşı en güzel seçenektir. Mekke'nin ileri gelenleri Hz. Muhammed'i peygamberliğinden vazgeçirmeye çalıştılar. Vazgeçiremeyince de baskıya ve şiddete başvurdular. Bunun üzerine Hz. Muhammed Müslümanların daha güvenli yerlere göç etmelerine izin verdi. 615'te bir bölüm Müslüman Habeşistan'a (Etiyopya) gittiler. Hz. Muhammed ve yakın çevresi mücadelelerini Mekke'de sürdürmeye devam ettiler. 619'da Hz. Muhammed'in en büyük destekçileri Ebu Talip (Hz. Ali'nin babası) ve

eşi Hz. Hatice vefat edince baskılar artmaya başladı. Hz. Muhammed Medine halkından gelen davet üzerine Medine'ye Hicret (göç) etti. Hicret (göç) denilen bu olay İslam takvimi olan Hicri takviminin de başlangıcıdır.

Ama Mekkeliler gelişen İslamiyet'ten hoşnut değillerdi. Bu yüzden de Hz. Muhammed'e karşı bazı Arap kabillerini kışkırtıyorlar ve onların Hz. Muhammed'e saldırmalarını örgütüyorlardı. Buna karşın Hz. Muhammed'de Müslümanları örgütleyerek onları savaşa hazırlıyordu.

Bu savaşların en önemlileri şunlardır:

Bedir 624, Uhud 625, Hendek 627, Hz Muhammed bütün bu savaşlardan zaferle çıktı.

630 yılının ocak ayında Hz. Muhammed Mekke'ye girdi. Kentteki bütün putları yok etti. Mekkeliler için af ilân etti. Hz. Muhammed bundan sonra Müslümanlara direnen kabilelere karşı harekete geçti. Bundan sonra Arabistan yarımadasında yaşayanların çoğu Müslüman oldular. Hz. Muhammed 632'de ilk ve son kez hac ziyaretinde bulunduktan sonra (ki buna veda haccı da denilir) Medine'de hakka yürüdü.

Bazı Alevi düşmanları, Alevilerin Hz. Muhammed'i peygamber olarak kabul etmediklerini propaganda

ettiler. Oysaki gerçek bunun zıttıdır. Aleviler tarih boyunca ve günümüzde Hz. Muhammed'i peygamber olarak kabul ettiler. Alevilerde Hz. Muhammed'e bağlılık tartışılmaz. Aleviler Hz. Muhammed'i İslamın peygamberi olarak kabul ederler ve ona inanırlar. Aleviler peygamberin soyuna yapılanları her ibadet edişlerinde lânetlerler. Ve bu anlamıyla peygambere bağlılıklarını dile getirirler. Ama bazıları peygamberden şefaata umarken onun biricik torunlarına ve Ehlibeyti'ne yapılanları görmezlikten gelirler. Bu da bir ikiyüzlülüğün, sahtekârlığın Emevilerden başlayarak günümüze geldiğini gösteriyor.

Aşağıda Hz. Muhammed'in Hz. Ali ve Ehlibeyt için söylediklerinden bir kaçını yazacağız. Ama ne acıdır ki; Yezitler, Muaviyeler ve onların günümüzdeki temsilcileri bunları yok saymaya devam ediyor. Onlar Hz. Ali ve Ehlibeyt gerçeğini, haklılığını inkâra devam ediyorlar.

H z. Peygamberin çeşitli zamanlarda ve çeşitli vesilelerle söylediği bir kaç hadis:

Ya Ali, benim Ehlibeytim Nuh'un gemisine benzer. O gemiye binen kurtulur. Ve kim Ehlibeytime buğz ederse helak olur.

Ben ilmin şehriyim, Ali kapısıdır. İlmî isteyen kapıya gelsin.

Ya Ali, mümin sana buğz etmez, münafık ise seni hiç sevmez.

Ali, müminlerin dilediği ve uyduğu kişidir. Mal ise münafıkların dilediği şey.

Ey Allah'ın kulları, bu Ali'nin kanı benim kanımdır, teni benim tenimdir ve canı benim canımdır. Her kim bu Ali'yi severse, beni sever beni seven de Allah'ı sevmiş olur. Ali'ye kim düşmanlık ederse bana düşmanlık etmiş olur.

Kuran ve Ehlibeyt ikizdir.

Hayatım gibi yaşamak isteyen Ali Veli edinsin.

Ya Ali, sen benim dünyada ve ahrette sancaktarımsın.

Ali'yi anmak ibadettir.

Ey halk! Biliniz ki; ben de insanım. Allah'ın daveti bana yakında gelecektir. Ben de onu kabul edeceğim. İşte size ben iki mühim ve en değerli emaneti miras bırakıyorum. Bunlardan birincisi Kuran, ikincisi benim Ehlibeytim. Allah'ın huzurunda size Ehlibeytimi tavsiye ediyorum. Allah'ın huzurunda size Ehlibeytimi tavsiye ediyorum. Allah'ın huzurunda size Ehlibeytimi tavsiye ediyorum, buyurdu. Bu yazdıklarımız sevgili

peygamber tarafından söylenmiş olan hadislerden sadece bir kaçı. Bunlar Hz. Ali gerçekliğini ve Ehlibeyt haklılığını gösteren en büyük kanıtlardır.

Hz. Ali'nin Alevi inancındaki yeri nedir?

Alevi demek; Hz. Ali yanlısı, taraftarı, seveni demektir. Bundan da anlaşılacağı üzere Hz. Ali'nin Alevi inancındaki önemini, yerini anlatmaya gerek yok. Ancak ne var ki bazı kimseler tarih boyunca ve günümüzde de Hz. Ali sevgisini, bağlılığını ya yanlış anladı veya hiç anlamadı. Alevilerin Hz. Ali'ye olan sevgileri, bağlılıkları onun peygamber olduğu anlamında değildir. Aleviler için peygamber son peygamber Hz. Muhammed'dir.

“Hz. Ali'nin Alevi inancındaki yeri nedir?” diye sormak her ne kadar abes gelse de anlaşılır bir durumdur. Çünkü Hz. Ali'nin adından gelen Alevi kavramı ile kendisini ifade eden bu topluma çok çeşitli tahribatlar yaşatılıyor. İşte bunun içindir ki Hz. Ali taraftarları Alevilere “inancınızda Ali'nin yeri neresidir” diye soruluyor. Bize düşen usanmadan doğrularımızı anlatmaktır

Hz. Ali'nin hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Hz. Ali, milâdi takvime göre 21 mart 598'de doğmuştur. 24. 01. 661 tarihinde ise, İbn Mülcem adlı hain tarafından zehirli bir kılıçla şehit edilmiştir.

Hz. Ali, İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in amcasının oğludur. Hz. peygamberin yanında, onun eğitimi ile büyümüştür. ilk İslamiyet'i kabul eden kişidir. Ayrıca Hz.

Peygamberin damadıdır da, dolayısıyla Peygamber soyunun sürdürücüsüdür.

Hz. Ali, Müslümanlığı ilk kabul eden erkek kişi olarak son nefesine kadar da İslamiyet için çalışmıştır. Savaş meydanının da hiç yenilmemiştir. Bilgelikte, yiğitlikte, cesurlukta, fedakarlıkta üstüne insan yoktur. Hz. Ali, sadece yaşadığı süre içerisinde değil, onu takip eden

yüzyıllarda da zalimin korkusu, mazlumun dostu olmayı sürdürmüştür. Hz. Ali'ye kinli haydutlar ve İslam düşmanı putperestler, Hz. Ali'ye yapamadıklarını evlatlarına yapmaya çalıştılar. O zamanın Ebu süfyan'ları, sonra Muaviye, Mervan, Yezit olarak Hz. Ali'nin soyunu kurutmak istediler. Nitekim Hz. Ali'de dahil, (İmam Mehdinin dışında) İmamların hepsi şehit edilmiştir. Hiç birisi vadesiyle hakka yürümemiştir. Hz. Ali'ye ve soyuna yapılan haksızlıklar, katliamlar dolayısıyla Hz. Peygambere yapıyordu. Cahilliyeye döneminde Arap toplumunun başına bela olan putperest köleci bezirganlar, görünürde Müslüman olup öz olarak bezirganlığı sürdüren bu kişiler, Hz. Peygamber döneminde yapamadıklarının adeta acısını çıkartıyordu. Ebubekir'le başlayan süreç Yezit'e kadar uzanıyor, oradan da Yavuz Selim'e kadar gidiyordu. Bu süreçten günümüze kadar sayısız acılar yaşandı. insanlık tarihinde görülmedik vahşi katliamlar yapıldı. Bu sürece dair anlatılacak çok şey var ve bunlar dün olmuş gibi güncelliğini koruyor. Çünkü günümüzde de bu misyon en inceltilmiş haliyle sürüyor. Bu misyon kirli, ikiyüzlü bir misyondur. Hz. Muhammed'in torunlarını katletmek ve ondan sonra da ona salavat etmek ikiyüzlülük değil de nedir? Maalesef İslam tarihinde bunlar yaşandı ve günümüze dek etki bırakacak kadar güçlü yaşandı.

İslamiyet, başta Hz. Ali'nin soylu mücadelesi olmak üzere gelişmeye devam ediyordu. Bu gelişme beraberinde bir çok sorunu da getiriyordu. Bu sorunların başında da eski putperest bezirganların Müslümanlığı kabul etmesiydi. Bunlar İslamiyet'i özümstedikleri için Müslüman olmuyordular. Bunların tek gayesi gelişen İslamiyet'in kazandığı değerlerin üzerine konmaktı.

Nitekim daha Hz. Peygamber hakka yürümeden, bu bezirganlar fitne fesada başlamışlardı. Hz. Peygamberin hakka yürümesinden sonra ise saldırılarını alenileştirip sıklaştırmaya başladılar. Bu saldırıların hedefi Hz. Ali'ydi, dolayısıyla Hz. Peygamberdi.

İslamiyet gelişen ve güçlenen bir din olarak kendi kurumlarını da yaratıyordu. Bu kurumların en önemlisi de halifeliktir. Halife olan kişi İslam toplumunu dini ve siyasi olarak yönetmekle görevli olan kişidir. Bu anlamda halifelik önemlidir. Hz. Peygamberin kendisinden sonra halifenin kim olması gerektiği konusunda hadisleri vardır. Hz. Peygamber bir çok sohbetinde kendisinden sonra Hz. Ali'yi halife olarak tanıtmıştır. Ve o zaman herkes bu halifeliği onaylamıştır. Ne var ki Hz. Peygamberin vefatından kısa bir süre sonra, -ki bu süre daha Hz. Peygamber defin edilmeden öncedir- eski putperest bezirganlar

kendi halifelerini seçmişlerdi. Hz. Ali, Hz. Peygamberin defin işleriyle uğraşırken onlar kendi halifelerini seçiyorlardı. Hz. Ali, sadece bir yönüyle değil, bütün özellikleriyle halifeliği hak eden kişidir. Bu özellikleri; ilk Müslüman olan erkek kişidir, bütün ömrü İslamiyet için çalışmakla geçmiştir, bilgelikte, cesurlukta, fedakârlıkta üstüne yoktur. Ayrıca Hz. Peygamberin soyunu sürdürüdür. Bütün bunlara ek olarak Hz. Peygamberin hadisleri var. Örneklersek: "Ben ilmin şehriyim, Ali onun kapısıdır. Ali'yi sevmeyen beni de sevmiyordur. Bir kimse Ali'ye saygısızlık etti mi ben saygısızlık etmiştir." Bunlara benzer onlarca örnek. Bütün bunlar dünya insanlığının kabul ettiği genel gerçeklerdir. Bu gerçekleri günümüzün Sünni din bilginleri de kabul etmektedir. Ne yazık çıkarları el vermediği için ikiyüzlük yapmaktalar.

Hz. Ali gücü olmasına, hakkı olmasına rağmen halifelik için kavgaya girişmedi. İslamiyet'in zarar görmemesi için Ebubekir'in halifeliğine ses çıkarmadı. Taraftarlarına dünya malının geçici olduğunu telkin edip onları kavgadan uzaklaştırdı. Ne var ki bu eski putperest bezirganlar sadece dünya malı ile yetinmediler. Bu putperest bezirganlar insanlığa umut olan İslam dinini de kendi çıkarları doğrultusunda

kullanmaya başladılar. Cahilliye dönemindeki eski gelenekleri tekrar yaşamaya/yaşatmaya başladılar. Ama bu sefer aralarında bir fark vardı. Bu fark da, cahilliye dönemindeki gerici geleneklerin İslam adı altında yaşatılmaya başlanmasıydı. Halbuki Hz. Peygamber sadece putları yıkmamış, aynı zamanda bu gerici gelenekleri de yıkmıştı. Hz. Ali burada önemli bir rol oynuyordu. Bu rol de bütün bu gerilikleri teşhir etmekte. Hz. Ali görevini layıkıyla yerine getirip, daha çocukken putlara attığı taşları söze dönüştürüp bu putperest bezirganlara fırlatıyordu. Eskinin büyük putperest bezirganları, önlerine çıkan bu engeli aşmak için olmadık hilelere baş vuruyorlardı. Hz. Ali bütün sorunları teker teker aşıyordu.

Hz. Ali sabırlıydı, bu sabrı kimse gösterememiştir. Hz. Ali mücadelesini daha bir azimle sürdürdükçe bu putperest bezirganlar çıldırıyorlardı.

Ebubekir'in ölümünden sonra putperest bezirganlar yerine Ömer'i halife olarak seçtiler. Tekrar tekrar belirtmekte yarar var, Hz. Ali'yi savaş meydanında yenen olmamıştır. Hz. Ali hiç bir savaştan kaçmamıştır, bu anlamda gücü, yiğitliği tartışılmazdır. Ama bütün bu yiğitliğe rağmen Hz. Ali, halifelik kavgasına girmemiştir. Bütün haksızlıklara, kışkırtmalara, tahriklere rağmen. Hz. Ali bunu yaparken bir tek gayesi

vardı. O da; İslamiyet zarar görmesin. Nitekim Ömer'in ölümünden sonra bu sefer Osman'ı halife ettiler bu bezirganlar. Hz. Ali sabırlıydı, sabrı en büyük silahtı. Bu putperest bezirganlar sadece Hz. Ali'yle savaşıyorlardı, aynı zamanda kendi içlerinde de büyük anlaşmazlıklar, çelişkiler vardı. Bu çelişkiler sonucunda Osman öldürüldü. Osman'ın ölümünden sonra, nihayet Hz. Ali halife oldu. Baştan beri olması gereken şimdi oluyordu. Bu putperest bezirganlar tayfası bu halifeligi mecburen de olsa kabullenmek zorunda kalıyordu.

Bu döneme dair ciltler dolusu değerlendirilme yapıla bilinir. Çünkü bu dönem İslam tarihinin en belirleyici dönemidir.

Hz. Ali halife olmuştu olmasına ama bu putperest bezirganlar boş durmuyordu. Hz. Ali bu putperest bezirgan tayfasının yaptığı tahribatları onarmakla meşgulken, onlar Hz. Ali'yi ortadan kaldırmanın planlarını yapmaktaydılar. Bu planların sonucu, Hz. Ali 24. 01. 661 tarihinde ibn mülcem adındaki katil tarafından zehirli bir kılıçla şehit edilmiştir.

Hz. Ali'nin şahadeti İslam tarihinde kanlı bir dönemin başlangıcı olmuştur. O tarihten bu yana, başta Hz. Ali'nin soyu olmak üzere, Hz. Ali'yi sevenler onun yolunda yürümek isteyenler insanlık tarihinde

rastlanmamış katliamlara, baskılara maruz kaldılar. Bu katliamlar ve baskılar günümüze kadar da geliyor. Ve aradan 1400 yıl geçmesine rağmen, hâlâ Hz. Ali'nin yolunu tutanlara, yani Alevilere baskılar devam ediyor.

Hz. Ali'nin kişiliğini, mücadelesini, olguları ve olayları ele alış tarzını, insan ve doğa ilişkilerini anlatmak yüzlerce cildi kapsayacak bir çalışmadır. Biliyoruz ki Hz. Ali İslamiyet'in, Hz. Peygamberden sonra en büyük temsilcisidir. Bu anlamda tarih boyunca insanlar en zor dönemlerinde Hz. Ali'yi çağırmışlardır

Hz. Fatma'nın hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Hz. Fatma'yı tanımlarken şu belirtilenler az gelir. Hz. Fatma, hayırlı bir evlat, sadık bir eş, mükemmel bir anne ve iyi bir mümin. Bütün bu sıfatlar; hayırlı, iyi, mükemmel, sadık Hz. Fatma'yı anlatmaya, tanıtmaya, tanımlamaya yetmez. Hz. Fatma İslam tarihinde önemi yadsınamayacak bir kişidir. O her zaman iyi örneklerle anıldı.

Hız. Fatma, Hız. Peygamberin kızıdır (doğumu 609, hakka yürümesi 633). Hız. Ali'nin eşidir ve Hasan ile Hüseyin'in annesidir.

Hız. Fatma babasının vefatından kısa bir süre (75 gün) sonra vefat etmiştir. Çok genç yaşımda hakka yürümesine rağmen, o hep saygıyla anıldı. Anılmaya devam ediliyor. Hız. Fatma'nın genç yaşta vefat etmesinin sebebi, kendisine ve ailesine yapılan haksızlıklardır. Fedek hurmalığı olayı,

Hız. Fatma'yı büsbütün yıkmıştır. Hız. Muhammed'in sağlığında Hız. Fatma'ya ve ailesine gösterilen saygı ve hürmet, peygamberin vefatından sonra kine dönüştü. Hız. Fatma masumdu. Gerçek anlamıyla kutsalıldı.

Hız. Fatma'ya yapılan haksızlıklar tarih boyunca onun soyuna karşı sürdürüldü. Hız. Fatma, Aleviler açısından kutsal bir insandır. Her şeyden önce anadır. Alevilikte

"Ana" kavramı saygıyı, saygınlığı ifade ediyor.
Dolayısıyla da Fatma Ana'yı temsil ediyor

İmam Hüseyin kimdir? Ne zaman nerede doğmuştur? İmam Hüseyin neyin sembolüdür? İmam Hüseyin'in Kerbeladaki tavrını nasıl algılamak gerekiyor?

İmam Hüseyin, milâdî takvime göre, 625 (626) Medine'de doğmuştur. 10 ekim 680'de Kerbelâ'da şehit edilmiştir. İmam Hüseyin, İslâm peygamberi Hz. Muhammed'in torunudur. Birinci imam Hz. Ali'nin oğlu ve aynı zamanda üçüncü imamdır.

İmam Hüseyin, yaşantısıyla, davranışlarıyla, cesaretiyle sadece İslâm âleminde değil, bütün insanlık için görkemli bir abidedir. İmam Hüseyin'in yaşadığı dönemde zalim Emevi egemenliği hüküm sürüyordu.

Emevi iktidarını kurumlaştıran Muaviye, İmam Hüseyin'in babası Hz. Ali'yi ve abisi ikinci İmam Hasan'ı kendi iktidarı için tehlikeli görmüş ve binbir entrikayla onları şehit etmişti. Muaviye ölünce yerine oğlu Yezid'i tayin etmişti. Oğul Yezid'te babasının kanlı iktidarını korumak istiyordu. Muaviye, Hz. Peygamberle yıllarca savaşmış olan, Mekkeli müşriklerin önderi olan bir ailedendi. Hz. Peygamberin hicretinden sonraki dönemde İslâmiyet'in gelişmesi ile beraber bu aile artık Müslümanları yenemeyeceğini görünce takkiye yaparak İslamiyet'i seçmişlerdi. Oysa bilinir ki; bu ve benzer ailelerin amacı gelişen İslâmiyet'in değerlerine sahip olmaktı. Bunlar bu amaçla İslâmiyet'i benimsiyorlardı. Dolayısıyla İslâmiyet'in ilk temsilcileri olanları, yani gerçek Müslümanları saf dışı bırakıyorlardı. Bu müşrikler günümüze değin sürecek bir çatışmanın tohumlarını o zaman başarıyla ektiler. İşte sevgili İmam Hüseyin, böylesi bir çağda ya dedesinin, babasının ve abisinin yolunda gidecekti, yani Hak yolunu bütün zorluklarına rağmen taviz vermeden savunacaktı, ya da müşriklerin temsilcisi Yezid'e boyun eğip, biat edecekti.

İmam Hüseyin, Emevi iktidarının halkı baskı ve zulüm altında inlettiği bu dönemde Küfe kentindeki halktan bir davet aldı. Bu davette Küfeliler artık Yezid'in

zulmünden bıktıklarını ve kendisini önder (Halife) olarak kabul ettiklerini belirtiyorlardı. İmam Hüseyin insanları dolayısıyla Küfelileri iyi tanıyordu. Ve giderse başına neler geleceğini biliyordu. Bütün bunlara rağmen İmam Hüseyin kendisine bağlı ailesi ve bir grupla Küfe şehrine doğru yola çıktı. İmam Hüseyin`in yola çıktığını haber alır almaz hemen planlara başlayan Yezid, onu durdurmanın ve kendisine biat ettirmenin yollarını aradı. Yezid binlerce kişilik bir orduyla Kerbelâ çölünde İmam Hüseyin`e pusu kurdu. Ordunun komutanları, İmam Hüseyin`e Yezid`e biat ettiğini beyan etmesini istediler. İmam Hüseyin Yezid`e boyun eğmekten ve onun kanlı zulüm iktidarını tanımaktansa şehit olmayı yeğlediğini kararlılıkla Yezid`in gözlerini para hırsı bürümüş askerlerine ve korkup sözlerinin arkasında durmayan Küfelilere haykırdı. Bundan sonrası dünyanın gördüğü en haksız savaşlardan biriydi. Bir tarafta İslâmın peygamberinin torunu, diğer tarafta kanlı iktidarın temsilcileri. İmam Hüseyin`in gücü 72 kişiydi. Yezid`in askerleri ise binlerce. İmam Hüseyin ve arkadaşları şerefli bir şekilde Yezid`in askerlerine karşı direndiler.

İmam Hüseyin aldığı onlarca kılıç ve ok darbesi sonucu yaralı düştü. Yezid`in askerleri vahşete doymuyordu. Ve Yezid`in komutanlarından Şimr İmam Hüseyin`in

mübarek başını keserek bir tepsi içinde Şam'daki sarayında Yezid'e sundu. Daha sonra sevgili imamın başı Şam sokaklarında gezdirildi.

İmam Hüseyin sadece yaşantısıyla değil, şahadetiyle bütün insanlığa bir mesaj vermiştir. İmam Hüseyin bir semboldür. Yiğitliğin, fedakârlığın, mazlum olmanın sembolü. İmam Hüseyin, verdiği mesajda sonu ne olursa olsun asla ama asla Yezid'e, dolayısıyla zalime ve onun zulmüne boyun eğmeyeceğini bütün dünyaya şahadetiyle kanıtlamıştır. İnsanlık var oldukça İmam Hüseyin var olacaktır.

İmam Hasan'ın hayatı hakkında biraz bilgi verebilirmisiniz?

İkinci imam olan İmam Hasan, 624 yılında Medine'de doğdu. İmam Hasan'ı ve İmam Hüseyin'i Hz. Peygamber çok severdi. Onlar için bir çok hadis söylemiştir. Ne acıdır ki, Hz. Peygamberin bu sevgili torunlarının başlarına gelmedik kalmadı. Hz. Muhammed'e içten içe duyulan öfke onun hakka yürümesinden sonra onun Ehlibeytine yöneldi. İmam Hasan da bu münafıkların, eskinin putperest bezirganlarının düşmanlığını kazandı. Bu düşmanlığın

sonunda da eşi Cude eliyle trajik bir şekilde şehit edildi (670 yılında).

İmam Hasan'ı şehadete götüren süreç daha Hz. Peygamber hayattayken başlamıştı. Bilindiği üzere İslamiyet, Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin soylu mücadeleleri sonucu kendisini topluma kabûl ettirmişti. Hz. Peygamberin adaleti, doğruyu temsil etmesi, Hak kelamını, gerçeği dile getirmesi ile bir çok boş inanç yıkılıyordu. Putperestlerin çoğuda çıkarları gereği Müslüman oluyorlardı. Ama bunların Müslümanlıkları sözde idi. Kalplerinde eski putperestlikleri devam ediyordu. Hz. Peygamber bunun bilincindeydi. Bunların sonunda doğruyu göreceklerine inanıyordu. Ama bu putperestler doğruyu görmek şurada kalsın, Hz. Peygamberin vefatından sonra kendi eski cahiliye döneminde kalma gereklerini dayatıyorlardı. Bunu İslamiyet adına dayatıyorlardı. Başta Hz. Ali olmak üzere Ehlibeyt ve çevresi bunları görüyor ve bu olumsuzluklara karşı mücadele ediyorlardı. Bu putperestlerin gözü öylesine kararmıştı ki; Ehlibeyt'e yapılan onca haksızlık ve zulüm yetmemiş, sıra onları yok etmeye gelmişti. Bunun sonucunda Hz. Ali şehit ediliyordu. Hz. Ali'nin şehadetinden sonra Ehlibeyt taraftarları İmam Hasan etrafında birleşiyorlardı. Bu durum Muaviye lânetlisinin hoşuna gitmiyordu. Burada

bu Muaviye denilen melûnun aslını anlatmak gerek. Muaviye Mekke zenginlerinden Ebu Süfyan'ın oğludur. Bu Ebu Süfyan ki, Hz. Peygambere karşı en çok savaşan kişilerden biridir. Hz. Muhammed'in

kazandığını gördüğü anda da hemen tövbe edip, Müslüman olmuştu. Şimdi inançlı her insana sormak gerekir. Ebu Süfyan mı daha çok hakkı temsil ediyor yoksa Hz. Ali mi? Muaviye mi doğruyu temsil ediyor yoksa İmam Hasan mı? Asırlardır insanlar bu gerçeği dile getirmekten korkuyorlar. Korktukları için de haksızlık bir türlü giderilmiyor. Bizim inancımız odur ki, eninde

sonunda insanlık gerçeği görecek.

İşte böylesi koşulların ortasında, İmam Hasan, bilincinde olduğu ağır sorumluluğunun gereğini yerine getiriyor, insanları aydınlatmaya devam ediyordu. Gününü, dünya malına tamah göstermez, kendi nefisini

terbiye ve eğitimle geçiren İmam Hasan'ın varlığı Muaviye için tehlikeydi. İmam Hasan insanlığa Hak yolunu göstermek/öğretmek ile meşgulken, Muaviye onu ortadan kaldırmının planlarını yapıyordu. Muaviye öylesine sinsi, kurnazdı ki; İmam Hasan'ı kendi eşi eliyle öldürtmeyi başardı. Muaviye'nin sadık hizmetkârlarından Mervan, bu planın uygulayıcısıydı. Mervan, İmam Hasan'ın eşi Cude'yi çeşitli vaatler vererek - ki bunlar arasında onu Muaviye'nin sarayına gelin edeceğini - yani yeride – söylüyordu.- Bunun sonucunda Cude haini İmam Hasan'ın yemeğine zehir koymak suretiyle onu şehit etti. İmam Hasan gibi bir şahsiyetin, böylesi bir ihanetin sonucu şehit edilmesinin takdiri ilahiden başka manası olamaz. Çünkü İmam Hasan, dedesi Hz. Muhammed'in, babası Hz. Ali'nin ve annesi Hz. Fatma'nın bir çok özelliğini taşıyordu. Böylesine güzel bir kişilik, masum bir insan katlediliyordu. Cude'nin başına gelenlerde ders vericidir. Rivayet edilir ki, Muaviye Cude için şöyle demiştir: "kendi eşini, İmam Hasan gibi munis bir adamı öldüren birisinin bize gereği yok." Bunun sonucunda Cude, Mervan tarafından boğularak öldürülüyordu.

12 İmamlar kimlerdir? Aleviler için ne anlama geliyorlar?

Aleviler olarak Hz. Muhammed'in hakka yürümesinden sonra Müslümanlara önderlik etmesi gereken kişilerin Ehlibeyt soyundan olmaları gerektiğine inanıyoruz. Kuran-ı Kerim'in Azhap Suresi 33. Ayeti buna delildir. Bu Ayet şöyle: "Ey Ehlibeyt Allah sizden her türlü pisliği, suçu gidermek ve sizi tertemiz bir hale getirmek

diler." Bu Ayetin anlamı, Ehlibeytin doğuştan arı olduğu bu anlamda da imamlığın Ehlibeytin soyundan gelen kişilerin hakkı olduğudur. Bilindiği gibi Ehlibeyt, Peygamberin ailesidir, soyudur. Peygamberin soyu da, yani Ehlibeyt Hz. Ali kanalıyla devam etmektedir. Dolayısıyla önderlik (halifelik) Hz. Ali ve

çocuklarının hakkıydı. Ama maalesef bırakın Ehlibeytin imamlığını, ortada müthiş bir Ehlibeyt

düşmanlığı vardı. Bu düşmanlık aslında biçimde Ehlibeyteydi. Bu düşmanlığın asıl hedefi İslamdı. Çünkü bu düşmanlığı geliştirenler Cahilliye döneminin azılı putperestleriydiler. Bu düşmanlığın sonuçları günümüze kadar da devam etmektedir. Bu düşmanlık öyle bir hal aldı ki, başta Hz. Ali olmak üzere bütün soyu büyük zulümler gördü. Ve on ikinci İmam Mehdi'nin dışında diğerleri genellikle zehirlenerek şehit edildiler. Hiç biri vadesiyle hakka yürümemiştir.

On iki İmamların Alevilikte çok büyük bir anlamı vardır ve Aleviler olarak ibadetlerimizde her zaman on iki İmamlara bağlılığımızı dile getiririz. Kısaca belirtmek gerekirse; on iki İmamlar –bir bütün olarak- Aleviliğin temel yapı taşlarındadır.

On iki İmamların isimleri:

1. Hz. Ali
2. İmam Hasan
3. İmam Hüseyin
4. Zeynel Abidin
5. Muhammed Bakır
6. Caf er Sadık
7. Musai Kazım

8. Ali Rıza
 9. Muhammed Taki
 10. Ali Naki
 11. Hasan Askeri
 12. Muhammed Mehdi
-

Kerbela ne anlama geliyor?

Kerbela günümüzde Irak sınırları içinde yer alan bir bölgenin/kentin adıdır.

Kerbela'yı önemli kılan; Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Ali'nin oğlu üçüncü İmam, İmam Hüseyin'in 680'de Emevi halifesi Muaviye oğlu Yezid'in askerleri tarafından Kerbela'da şehit edilmesidir. Bu insanlık dışı katliam tarihe "Kerbela Olayı" olarak geçmiştir.

Kerbela Olayının Aleviler için önemi nedir ve Kerbela Olayı nasıl gelişti?

Kerbela olayı aradan asırlar da geçse unutulmayacak kadar derin, anlamlı, öğreticidir.

Kerbela, iyi ile kötünün, zalim ile mazlumun, lanetli ile kutsalın, karanlık ile aydınlığın hesaplaşmasıdır. İmam

Hüseyin burada kutsallığı, mazlumunu, aydınlığı temsil etmektedir.

Kerbela Olayı'nın kökeni Hz. Peygamberin veda hacı'na ve yazılmayan vasiyetine kadar gider. Bilindiği gibi Hz. Muhammed peygamberliğini açıkladıktan sonra İslamiyet hızla gelişti. Bu gelişme Mekkeli müşrikleri telaşlandırdı. Onlar Hz. Muhammed'e olmadık engeller çıkardılar. Hz. Muhammed bütün bu

engelleri aştı. Hz. Muhammed bütün bu müşriklerin, putperestlerin çıkardığı sorunlar ve engellerle mücadelede en büyük yardımı Hz. Ali'den görüyordu. Hz. Ali Peygamberin yanında eğitim almış, İslamiyet'i ilk kabul etmiş ve aynı zamanda Peygamberin kızı Hz. Fatma ile evlenerek Peygamberin soyunun sürdürücüsü

olmuştur. Hz. Ali Kuran'da geçen ve onlarca hadiste geçen Ehlibeyt'tendir. Ehlibeyt Hz. Muhammed'in ailesi demektir. Ehlibeyt Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den oluşmaktadır.

Hz. Muhammed'in Medine'ye hicretinden sonra İslam dini gelişmeye devam etti. O kadar gelişti ki, Mekkeli putperestler bile Müslüman oldular. İşte bu putperestlerin içinde Mekke'nin en zengin kişilerinden biri olan Ebu Süfyan da vardı. Ebu Süfyan ve benzerleri İslam'a ve Peygambere inandıkları için Müslüman olmadılar. Onlar gelişen İslamiyet'in maddi değerlerine sahip olmak için Müslüman oluyorlardı. Hz. Muhammed bütün bunları görüyor ve ona göre de önlem alıyordu. Hz. Muhammed çok açık bir şekilde kendisinden sonra Müslümanların önderinin (Halifesinin) Hz. Ali olması gerektiğini beyan etmiştir. Ama bütün bunlar hiçe sayıldı. Hz. Muhammed'in vefatından sonra bu eskinin putperest, müşrik bezirganları bir ara geçiş dönemi hazırladılar. Bu dönemde sırasıyla Ebubekir, Ömer ve Osman halife oldular. Daha sonraki dönemde ise Hz. Ali halife oldu. Hz. Ali'nin halifeliği daha baştan engellenmiş ve onun aşağılanması, yığıtılığının, fedakârlığının basitleştirilmesi sağlanmıştı. Hz. Ali bütün bu oyunlara karşı doğru bildiği Hak yolundan şaşmamış, dünya

malına, paraya pula tamah göstermemiştir. Hz. Ali kendisine yapılan onca haksızlığa karşın sabır göstermiş, İslam toplumunun içine nifak sokulmasını diye, kan dökülmesini diye insanları doğruluğa davetini sürdürmüştür. Ama ne yazık ki, Hz. Ali'nin bütün bu çabalarına karşın dünya malına tamah gösterenler, gözünü iktidar hırsı bürümüş olanlar bunu anlamıyordu. Nitekim Ebu Süfyan oğlu Muaviye yaptığı bin bir dalavere ve haksızlıkla kendisini halife ilân ediyordu. İslamiyet'i bir iktidar aracı olarak görüyordu. Muaviye Hilafeti de babadan oğula geçecek bir kurum olarak şekillendiriyordu. Muaviye dönemindeki Emevi saltanatı salt Hilafet için değil, aynı zamanda kendi iktidarlarına hizmet edecek bütün din dışı gelenekleri, töreleri, adetleri din adına kurallaştırıyor, kurumlaştırıyordu.

Hz. Ali ve Ehlibeit var gücüyle bütün olumsuzlukları gidermeye çalışıyor, insanları gerçeğe davete devam ediyorlardı. Ama Muaviye acımasızdı. Hz. Ali şehit ediliyor, ardından ikinci imam Hasan zehirlettirilerek şehit ediliyordu. Bu arada Muaviye ölüyor, yerine oğlu Yezid geçiyordu. Yezid kendi iktidarı için İmam Hüseyin'i tehlikeli görüyordu. Çünkü İmam Hüseyin Ehlibeittendir. Yani Hz. Peygamberin torunu, Hz.

Ali'nin oğluydu. O, doğruluğun, hakkın, adaletin, gerçeklerin yılmaz savunucusuydu.

Bu arada Emevi saraylarında din dışı ne varsa din adına meşru gösteriliyordu. Halk isyan ediyor ama Emevilerin kurduğu askeri teşkilat halka göz açtırmıyordu. İşte Küfe halkı da baskılardan bıkmıştı. Küfeliler her gün İmam Hüseyin'e davet üstüne davet gönderip, kendisini halife olarak kabul ettiklerini belirtiyorlardı. İmam Hüseyin engin öngörüsüyle Küfelilerin ihanet edebileceklerini biliyor buna karşın kendi sorunluluğunun gereğini yerine getireceğini söylüyordu. Ve İmam Hüseyin yakın aile çevresi ile Küfe'ye varmak için yola çıkıyordu. Emevi saltanatının sürdürücüsü lanetli Yezid bu durumu haber alıyor ve önüne engeller çıkarıyor, onu öldürmek için planlar kuruyordu. Yezid ve taraftarları Küfelilerden, Hz. Hüseyin taraftarlarını baskı altına aldılar. Bazılarını ise rüşvetle ve çeşitli vaatlerle İmam Hüseyin'den bağlılıklarını vazgeçirdiler. İmam Hüseyin'in ailesi yaklaşık 70 kişiden oluşuyordu. Buna karşın Yezid'in ordusu ise binlerce kişiden. Yezid'in komutanları, İmam Hüseyin'e Yezid'e biat etmesini ve böylelikle onu bırakacaklarını söylediler. İmam Hüseyin asla zalime biat etmeyeceğini, boyun eğmeyeceğini ve

gerekirse bunun için şehit olacağını defalarca tekrarlardı.

İmam Hüseyin dediği gibi yaptı ve Yezid'e biat etmeyerek, onurlu bir şekilde direnerek şehit düştü.

Kerbela Olayı İslam'da safları netleştirmiştir. Zalime asla biat edilmeyeceğini göstermiştir. Alevilik inancında Kerbela Olayı büyük bir öneme haizdir.

Aleviler dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, adları ne olursa olsunlar, Hz. Hüseyin'e bağlıdırlar. Onun için oruç tutarlar, yas tutarlar. Onun çektiği acıları bir nebze de olsa hissetmek için çile çekerler. Aleviler sadece yas tutarak İmam Hüseyin'i anmazlar. Aynı zamanda ondan her defasından bir şeyler öğrenirler. Dünya döndükçe Kerbela unutulmayacak.

İbadet nedir? İnsan neden ibadet eder, ibadet etmekle insan neyi amaçlıyor?

İnsanoğlu istediği kadar kendisini maddi hesaplar ile avutsun. Bir noktadan sonra bu maddi hesapların yetmediği ortaya çıkar. Kişi istediği kadar ve istediği tonda madde ile kendisini donatsın. Bu donatma bir süre sonra tıkanır. Bu tıkanma kaçınılmazdır. Fakat bazı insanlar bu tıkanmanın olmayacağını ve maddenin her şeye kadir olduğu inancındalar. Böylesi bir inanç

yanlıştır. Madde her derde deva değildir. Hiç bir zaman da olmamıştır ve hiç bir zaman da olmayacaktır. Elbette ki, madde önemlidir. Maddenin yaşamsallığı tartışılmaz. Madde olmadan maneviyat olmaz. Ancak madde her şey değildir. Madde ve maneviyat birbirini tamamlayan unsurlardır. Tıpkı oksijen ve hidrojen gibi. Oksijen ve hidrojenin birleşiminde su meydana gelmekte. Bunlar tek başına asla suyu teşekkül ettiremezler. Oksijen ve hidrojen, su örneğinde olduğu gibi birbirini tamamlayan unsurlardır. Aynı referans madde ve maneviyat için de geçerlidir. Maddesiz bir yaşam imkânsızdır. Yine kısıtlı maddi olanaklarla yaşam oldukça zordur. Fakat maneviyatta önemlidir. Madde ve maneviyat bir araya gelince insan “tam insan” olur.

İbadet bu tam insan olma yolunda önemli bir araçtır. Bazıları ön yargılarından veya art niyetlerinden dolayı bu “araçtır” kavramını tersyüz anlayabilirler. Ancak doğru ve objektif bir şekilde parçaya değilde bütüne bakıldığında görülecektir ki; ibadet bir araçtır. Neyin aracı? Tam insan olmanın aracı.

Sözlük anlamıyla ibadet; “Tanrı’ya karşı kulluk görevlerini yerine getirme” olarak tanımlanıyor. Fakat bizce ibadet kavramının muhtevası çok daha geniş ve derindir. Her şeyden önce Allah’ın bizlerin ibadetine

ihtiyacı yok. Bizlerin ibadete ihtiyacı var. İbadet eden insan iç huzuru, munisliği, paylaşmayı yakalamış; yüzeyselliği, yapmacıklığı aşmış kişidir. İbadet, insanı kendisiyle, çevresiyle, doğayla barışık hâle getirir. İbadetin gerçek anlamı ve amacı budur. Fakat biliyoruz ki; bazı kimseler ibadeti yüzeysel olarak algılıyor ve kendi iktidar, makam, mevki, hırsı için bir araç olarak uyguluyor. Görünürde çok ibadet eden böylesi insanlar, bu özde değil sözde ibadetleri ile diğer insanlar üzerinde egemenlik kurmaktalar. Bizler tarih boyunca ve günümüzde bu tür anlayışları red ve mahkûm etmişiz. Böylesi kimseler en kutsal kavramları dahi kendi egoları için kirletmekteler. Bizlerin ibadet anlayışıyla bu tür insanların ibadet anlayışları ve uygulamaları birbirine zıttır.

Yukarıda izah etmeye çalıştığımız ibadet anlayışımızı ve ibadeti pratikleştirmemizi biraz daha açarsak şöyle bir formasyonla özetleyebiliriz:

- İbadet, insanın tam insan olması yolunda, kendisiyle ve çevresiyle barışık bir şekilde yaşaması yolunda bir araçtır.
- İbadet, insanın yaratıcı Allah ile ilişki içinde olmasıdır.

- İbadet eden insan iç huzurunu bulur.
- İbadet, insanın günlük hayat karmaşasında bilerek veya bilmeyerek yaptığı davranışların sorgulandığı bir içsel platformdur.
- İbadet, insanın geçmişte yaptığıyla hesaplaşması ve gelecekte yapacaklarını hesaplamasıdır.
- İbadetin biçimi yoktur. Her ne kadar bazıları ibadeti bir takım biçimsel rituellerle sınırlasa da, özde ibadetin biçimi yoktur.
- İbadet için zamanın ve mekânın önemi yoktur. İnsan istediği yerde, istediği zaman, istediği şekilde, istediği dille ibadetini yapabilir. Bu noktada Kuran'ı Kerim'in Ali İmran suresinin 191. ayeti oldukça yol göstericidir. Bu ayet şöyledir: “Onlar, ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı zikrederler ve göklerin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler”.

Dua nedir? Duanın işlevi nedir? Duaların kabul olması için illa belirli bir lisanla mı yapılması gerekiyor? İnsanın ana diliyle ettiği dualar makbul değil mi, kabul olmazlar mı?

“Dua nedir?” sorusuna en iyi cevabı Hz. Peygamberin sözüyle verebiliriz. Şöyle diyor Hz. Peygamber: “Dua, ibadetin özüdür”. Bundan daha açıklayıcı ve tatminkâr bir cevap düşünülemez. Duanın anlamı, önemi ve işlevi çok büyüktür. Bazı kimseler bunu yadsıyor. Yine bazı kimseler ibadet olarak bir takım biçimsel, yüzeysel hareketleri algılıyorlar. Dolayısıyla duanın önemine ehemmiyet vermiyorlar. Hâlbuki Hz. Peygamberin veciz ifadesiyle, dua ibadetin özüdür.

Yaşamın anlamını, önemini, güzelliğini vb. bazı maddi olgularla sınırlamak çok dar bir yaklaşımdır. İnsanın bütün çelişkilerini, istemlerini, özlemlerini, beklentilerini maddiyatla gidereceğini sanması en hafif deyimle safdilliktir. İnsanın yukarıda saydığımız gayelere ulaşması için maddiyat gereklidir. Ancak salt maddiyat yeterli değildir. İnsanı maddiyatla sınırlamak yanlış ve eksik bir yaklaşımdır. İnsanı maddi-manevi bir bütün olarak değerlendirmek gerekiyor. Maneviyatı da bir takım biçimsel ritüellerle sınırlamak yanlıştır. İşte duanın anlamı ve önemi burada ortaya çıkıyor. Maddenin tıkanıdığı, yetmediği yerde maneviyat devreye giriyor. Maneviyatın temeli, özü ise duadır. Çünkü dua da insan, yaratıcı Allah’la üryan-püryan iletişimidir. Bu ilişki sırasında insan Allah’la “dertleşmekte” Allah’a “istemlerini, hayallerini,

beklentilerini vs.” bildirmektedir. Bu işin zahiri, görünen yüzüdür. Bunun dışında insan dua ile Allah’a bağlılığını, teslimiyetini dile getirmektedir. Yine dua öncesindeki, sırasındaki ve sonrasındaki ruh hâli çok önemlidir. Bu ruh hâli, insanın içsel hesaplaşmasının dışa yansımasıdır. Bu ruhet-i halliye içinde bulunan insanın başka insanlara zarar vermesi imkânsıza yakındır.

İnsanın dua etmesi için zamanın, mekânın önemi yoktur. Kişi istediği yerde, istediği zamanda, istediği şekilde, istediği dille, istediği kelimelerle dua edebilir. Elbette toplumsal manada ortak değerlerin oluşması bakımından bir takım ortak duaların, ortak ibadet anlayışlarının, kurallarının olması gerekiyor. Bu doğrudur da. Fakat bizlerin anlatmaya gayret ettiği olayın bireysel boyutudur. Toplumsal ortak değerleri dışladığımız, yok saydığımız, önemsizleştirdiğimiz manası çıkmasın. Bizler ferdin gizli dünyasında Allah ile bütünleşmesinde duanın önemini vurgulamaya çalışıyoruz.

Dua ibadetin özüdür. Gizli-açık, ferdi-toplumsal dua edilebilir. Duanın özel bir merasimi yoktur. İnanmak yeterlidir. Dua, bütün inançların ortak noktasıdır. Dua, insanın zayıflığını kabullenip Allah’a sığınmasıdır. Bu anlamıyla huzurdur dua. Duada zaman, mekân, şekil

sorunu olmadığından, yaratıcıyla sürekli iletişim demektir.

Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, bu durum insanın aciz bir varlık olduğu gerçeğini ortadan kaldırmıyor. Bu manada insanoğlunun duaya her zaman ihtiyacı vardır. Bazıları modern hayatın, teknolojinin, bilimsel gelişmelerin, duaya olan ihtiyacı dolduracağını sanıyorlar. Bu bir yanılgıdır. İnsanoğlunun özlemleri, ihtirasları, hayalleri, çözemedikleri... olduğu müddetçe duaya ihtiyacı vardır.

Bütün bunlardan yola çıkarak sözlerimizi bir dua/gülbank ile sonlandıralım.

Bismillah, Bismisah.

Allah Allah, Allah Allah.

Vakitler hayır ola, hayırlar feth ola şerler defola,
hizmetleriniz kabul ola.

Hazır gaip, zahir, batın cem erenlerinin nuru cemalları
aşk ola.

Yüce Allah cümlemizi Ehlibeyt'e nail eyleye.

Hizmet sahiplerinin hüsnü himmetleri üzerimize hazır
ve nazır ola.

Dilde dilekleriniz kabul, gönülde muratlarınız hasıl ola.
Allah, namerde muhtaç eylemeye.

Dertlerimize derman, hastalarımıza şifa, borçlarımıza eda nasip eyleye.

Gökten hayırlı rahmet, yerden hayırlı bereket ihsan eyleye.

On sekiz bin alemle mümin, Müslim cümle kardeşlerimizi Muhammed- Ali gülbangından mahrum eylemeye.

Muhammed-Ali soyunun yardımı üzerimizden eksik olmaya.

Hakk Muhammed Ali, Üçler, Beşler, Yediler, On İki İmamlar, On Dört Masumu Pak, On Yedi Kemerbest, Kırklar, Kerbela Şehitleri, Cümle Erenler katarlarından, didarlarından ayırmaya.

Pirimiz, üstadımız Hünkar Hacı Bektaş Veli yardımcımız ve koruyucumuz ola, üzerimize hazır ve nazır ola !

Duası bizden, kabulü Allah'tan ola.

Gerçekler demine, evliya keremine, gönüller birliğiyle Hû diyelim.

Cem nedir?

Cem Alevilerin toplu halde ettikleri ibadetin adıdır.

Kavram olarak Cem Arapça bir kelime olup toplanma, birikme, bir araya gelme manasına gelmektedir.

Cem'in kaynağı **Kırklar Cem'idir.**

Cem ibadetini diğer inançlardaki ibadetlerden farklı kılan en önemli unsur; Cem de bulunanların aynı

zamanda toplumda hesap vermekle yükümlü olmalarıdır. Cem de bulunanlar bir birlerinden **Razı Olmak** zorundalar.

Cem de bulunan bir kişi başka bir kişiye dargınsa, bu iki kişinin dargınlıkları giderilmeden, barışmaları sağlanmadan Cem'e başlanmaz.

Alevilerin toplu anlamda

temel ibadeti olan Cem, bir **DEDE**'nin gözetiminde, önderliğinde yerine getirilir.

Cem ibadetine katıl, hırsız, yolsuz, düşkün kimseler giremez.

Cem ibadetini kısa bir şekilde tanımlamak mümkün değil. Bu anlamda Cem'in ne olduğunu ve nasıl

uygulandığını tam manasıyla kavramak için en yakındaki Cem evine gidip bilgilenmek gerekiyor.

Cem hakkında genel bilgiler verdiniz. Cemin anlam ve öneminin kavranılması için bizleri biraz daha bilgilendirir misiniz?

Son yüz yıldır kendinden mahrum kalan dimağların tekrar öze dönüşlerinin en esaslı yolu cemlerden, cem olmaktan geçer. Toplumsal düzenin ve bireysel iç huzurun yolu, yani kendisiyle, doğayla ve çevresi ile barışık bir kişilik olabilmenin yolu; yüz yılların ötesinden süzülüp gelen değerlerle buluşmaktan geçer.

Belki tam manasıyla günümüz cemleri o olması gereken nurani atmosferlerin hakim olduğu boyutları, asırlardır cemlerden uzak kalanlara yansıtmıyordur. Bir çok yönüyle –pratik manada- eksiklikler, yetmezlikler olabilir. Bütün bu eksiklikler, yetmezlikler, praktize edenlerin ham ervahlıkları, bilinç bulanıklığı cemleri gerçek amacından daha az işlevli hale getiriyor olabilir. **Bütün bu olumsuz diyebileceğimiz pratik durumlar cemlerin anlam ve öneminden bir eksilme meydana getirmiyor.**

Her Şeye çok çabuk bir Şekilde ulaşılıp tüketiildiği bu zamanlarda, cemde aynı Şekilde yaklaşanlar bir menzil almazlar.

Pratikte bazı yetmezlikler yaşanıyor. Ancak bütün olumsuzluklara rağmen samimiyetle cem olmak isteyen, ikrarına sadık olanların kısa sürede cemin gerçek mana ve anlamını kavrayacaklarına, daha doğrusu cemi yaşayacaklarına Şüphesiz yok. Ancak ihlaslı olmayan, Őüpheli yaklaşan, cem meydanına bütün kötü duygu ve düşüncelerden arınmamış olarak gelenler için cem meydanı bir dar meydan olacaktır.

Cem girerken ilk samimiyet sınavı girişte başlar. Cem meydanının kapısına niyaz edilir. Eşiğe basılmadan meydana varılır. Bunlardan önce ceme gelirken bütün art niyet ve ön yargılardan arınmış olarak, sadece bilinç yoluyla değil, aynı zamanda duygu yoluyla da, sezgisel olarak da cem yaşanılmaya çalışılır.

Cemden, semahtan, lokmadan, ferraştan, gülbanktan, gözcüden, ikrardan, 4 kapı 40 makamdan, deyiş ve duazdan, musahiplikten, erağdan, dededen... ve daha nice sır içinde sırdan, yol içinden yoldan bihaber olan bilinç ve duyguların cemi basite almamaları gerekiyor. Eğer çok ucuz ve basit Şekilde bir yaklaşım gösterilirse, bir tiyatro seyrederek gibi yaklaşılırsa; o vakit asırlardır

insanları ve insanlığı cemden mahrum bırakmak isteyen yezitlerin amaçları gerçekleşmiş olur.

Cem; huzuru arayanların, düzeni mükemmel şekilde kurup kurumlaştırmak isteyenlerin, kendini bilmek isteyenlerin, arınıp aklanmak isteyenlerin, ölüp yeniden doğmak isteyenlerin, sırrı hakikate ermek isteyenlerin, var olmak için yok olmayı göze alanların, semah dönüp gökyüzüne ağanların... dır.

Cem, ikrar verip ikrarına sadık olanlarındır.

Dara durmaktır cem, Mansur misali.

Aşkınlığın, yüceliğin yaşandığı, yaşatıldığı meydandır cem meydanı. Eğrinin düz olduğu, yalanın yersiz olduğu, Hakkın ve can`ın esas olduğu, bir olduğu meydandır cem meydanı.

Cem; mükemmelliğe, insanı, İnsani Kamil olmaya götüren yoldur.

Sözlerimizi cem açılış gülbankı ile noktalayalım:

Bismişah, Allah Allah.

Akşamlar hayır ola, hayırlar feth ola, şerler def ola, müminler bermurad ola, demler daim, Cemler kaim ola.

Hazır-gaip, zahir-batın cem erenlerinin nuru cemalları aşk ola.

Ehlibeytin, Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin, Oniki İmamların, Ondört Masum Pakların, Onyedî Kemerbestlerin, Kırkların, cümle erenlerin katarından, didarından ayırmaya.

Her dilde bir dilek, her gönülde bir murat vardır. İnandığımız, güvendiğimiz yüce Yaradan, dilde dileklerimizi, gönülde muratlarımızı vere.

Allah, namerde-merde muhtaç eylemeye.

Duvarımızdan taş, gözlerimizden yaş dökmeye.

Genç yaşta ölüm, ihtiyarlıkta zulüm vermeye.

Hak evimizin, toplumumuzun ağız tatlılığını bozmaya.

Huzur vere, dertlerimize derman, hastalarımıza şifa, borçlarımıza eda nasip eyleye.

Yolumuzu yolsuza, yüzümüzü nursuza uğratmaya.

Gökten hayırlı rahmetler, yerden hayırlı bereketler; ana-babasına, toplumuna hayırlı evlatlar vere.

On sekiz bin alemler mümin, Müslim cümle kardeşlerimizi Muhammed- Ali gülbangından mahrum eylemeye.

Çağırduğumuzda, bunaldığımızda Hızır yoldaşımız; Şah-ı Merdan Ali kardaşımız, Hünkar Hacı Bektaş Veli de haldaşımız ola.

Duası bizden, kabulü Allah'tan ola.

Gerçekler demine, evliya keremine, gönüller birliğiyle
gerçeğe Hû diyelim.

Muhabbet Cem'i nedir?

Muhabbet Cem'inin önemi, işlevi günümüzde çok artmıştır. Öz itibariyle Muhabbet Cemlerinin asıl işlevi genç insanları Görgü Cem'ine hazırlamaktır.

Günümüzde ise Muhabbet Cemlerinin işlevi çok daha büyüktür. Her tür yozluğun dayatıldığı, değerlerin anlamsızlaştırıldığı, ilişkilerin çıkar çelişkisi etrafında şekillendiği günümüzde Muhabbet Cemleri adeta bir insani olana dönüş programıdır.

Adından da anlaşılacağı gibi Muhabbet Cemleri, muhabbetin olduğu, insani duyarlılığın olduğu, yaşamın anlam ve değer kazandığı bir nurani iklim ortamıdır. Bu atmosferdeki enerji his edilir olmaktan çıkıp insanı başka boyuta, başka alemlere götürür. Götürür ve tekrar özünü bulan insanı sağlamaştırmış olarak geri getirir. İnsanın en çok da ihtiyaç duyduğu bu değil mi? Yani insan sadece fiziki görüntüsüyle değil, ruhuyla, duygularıyla, düşünceleriyle... yani bir bütün halinde insan olmalıdır.

İnsani olan ne varsa kirletiliyor, anlamsızlaştırılıyor. Sürekli yapay mutluluklar, güdülerin doymak bilmez dürtüleri pompalanıyor. Böylesi koşulların hakim olduğu bir ortamda insani olanın sağlam kalması mümkün değil. Sağlam olmak isteyen ve hayatı anlamlandırmak isteyenlerin sığınağı Muhabbet Cemleridir. Bu muhabbetler bir başlangıçtır. Sonsuz, sınırsız lezzetler,manzaralar diyarına yolculuğun başlangıcı. Perşembe'yi cuma'ya bağlayan gece böylesi bir nurani atmosferin en ideal anıdır.

On İki Hizmet nedir?

On İki Hizmet, Cem ibadeti sırasında görevli on iki kişinin yerine getirdiği hizmetin adıdır. On İki Hizmet olmazsa Cem de olmaz.

Cem de On İki Hizmet sahipleri tarafından yerine getirilen On İki Hizmet, sembolik olarak algılansa da özde çok derin manalara ve gerçeklere işaret ediyor. Dolayısıyla On İki Hizmet çok önemlidir. On İki Hizmeti biçimsel bazı kurallar algılamamak gerekiyor. Sembolize ettiği hizmetlerin derin felsefi, toplumsal, inançsal boyutları vardır.

On İki Hizmetin dağılımı su şekildedir:

1. Dede(Mürşid)
 2. Rehber
 3. Gözcü
 4. Çerağcı(Delilci)
 5. Zakir(Aşık)
 6. Ferraş(Süpürgeci)
 7. Sakka(İbrikar)
 8. Kurbanacı(Sofracı)
 9. Pervane
 10. Peyik(Davetçi)
 11. İznikçi(Meydancı)
 12. Bekçi
-

Oruç nedir?

Oruç, insanın bedenini disiplin ve denetim altına almak, ruhsal yapısını güçlendirmek için yaptığı bir ibadettir. Oruç ibadeti belirli zamanlarda yeme, içme ve cinsellik gibi istekleri/duyguları terk ederek zihinsel/ruhsal yapıya ağırlık vermektir. Bazı inançlarda oruç

tamamıyla yeme-içmeden uzak durmak şeklinde olabileceği gibi, et ve diğer hayvansal mamuller gibi belirli yiyecekleri yememek şeklinde de olabilir.

Hemen hemen bütün inançlarda oruç ibadeti vardır.

Aleviler oruç tutarlar mı?

Hemen hemen bütün inançlarda oruç ibadeti vardır. Alevi inancında da oruç ibadeti vardır ve Alevilerde oruç tutarlar

Muharrem Orucu nedir? Bu oruç neden tutulur?

Muharrem ayı Hicri takvime göre (bu takvimin bir diğer adı da Kameri/Ay takvimidir) birinci aydır ve Muharrem orucu da bu ayın ilk gününden başlar.

Muharrem orucunun tarihi Adem peygambere kadar gider. Hz. Muhammed de Muharrem orucu tutmuştur.

Muharrem orucu, insanın kendi iç benliğine yönelmesi, yanlışlarını-doğrularını, eksilerini-artılarını hesaplaması ve bütün bunların sonucunda daha iyiye, doğruya, güzele yönelmesine davettir. Nefsini terbiyeye, Hacı

Bektaş Velininde buyurduğu gibi nefisini bilmeye vesiledir oruç.

Muharrem orucu biz Aleviler için Adem peygamberden başlayarak bütün peygamberlerin yerine getirdikleri bir ibadettir. Bunun yanı sıra başta Hz. Hüseyin olmak

üzere On İki İmamların şahadetlerinden dolayı aynı zamanda bir yas'tır. Bundan dolayıdır ki Muharrem orucunun diğer bir adı da Yass-ı Matemdir.

Aleviler olarak Muharrem orucu ile Hz. Adem'den günümüze gelen bir ibadeti yerine getirirken aynı zamanda Hz. Hüseyin'in şahsında Ehlibeyte, Ehlibeytte temsilini bulan insanlık değerlerine bağlılığımızı yineliyoruz. Yezide ve yezitte sembolleşen bütün kötülöklere lanet ediyoruz.

Muharrem orucu, bütün bu özellikleriyle biz Aleviler için önemli bir ibadettir.

Muharrem Orucu nasıl tutulur?

Kurban Bayramının 1. gününden başlayarak 20 gün sayılır. 20. günün akşamı Muharrem Orucu için niyet edilir ve oruç başlar. Niyet edildikten sonra gün doğumu ile gün batımı arasındaki sürede hiç bir şey yenilmez ve içilmez. Gün batımı ile iftar açılır.

Oruc süresince (12 gün boyunca) düğün, nişan, sünnet ve benzer törenler/etkinlikler yapılmaz, kurban kesilmez, et yenilmez, Kербela Şehitleri'nin çektikleri susuzluğu hissetmek için su içilmez (Su saf olarak içilmemektedir. Vücutun su ihtiyacı yenilen yemeklerden, çay, kahve, meşrubat, meyve suyu, ayran gibi sıvı içeceklerden karşılanır).

Muharrem orucunun on ikinci gününden sonra ise On iki İmamlar 'in ve bu yolda şehit olan bütün canların anısına on iki çeşit/veya daha fazla gıdadan oluşan Aşure Çorbası pişirilerek o yılki Muharrem Orucu noktalanır.

Muharrem orucu hakkında genel bilgiler verdiniz. Bu genel bilgilerin ışığında bazı hususların daha iyi bilinmesi için biraz daha ayrıntılı bilgiler verebilir misiniz?

Her şeyden önce bizlerin inancı olan Alevilikte samimiyet esastır. Muharrem orucuna da samimiyet ilkesi çerçevesinde yaklaşmalıyız.

Orucumuzu bazı çıkar hesapları ile tutmamalıyız. Yine biçimsel bir kuralı yerine getiriyor olmak için tutmamalıyız. Bütün bunlardan öte, ne yaptığının bilincinde ve neden oruç tuttuğunun ayırdın da olarak tutmalıyız. Eğer ortada belli bir inanç, itikat, bilinç, hissediş, bağlılık yoksa tuttuğumuz oruç tam olarak amacına hizmet etmiyor demektir. Muharrem orucunda gönüllülük esastır. Kişi kendi özgür iradesi ve bilinciyle oruç tutmalıdır. Başka inanç mensuplarının yaptıkları dayatma, baskı, zorlama biz Alevilerin inancına aykırıdır.

Yukardaki satırlarda da işaret edildiği üzere Muharrem orucu Adem peygamberden başlayarak cümle peygamberlerin ve onları takip edenlerin tuttukları bir oruçtur. Bu orucun özü bu başlangıç ilkesine dayanıyor. Ancak biz Aleviler için anlam ve önemi Kербela çölünde susuz bir şekilde, insanlığın tanık olduğu ender vahşetlerden birisine maruz kalarak şahadet şerbetini içen İmam Hüseyin'in şahadetiyle başka bir boyut alıyor ve daha da yaşamsal hale geliyor. Orucumuzu bu öz ve bu özün etrafında gelişen yol önderlerimizin (başta Oniki İmamlar olmak üzere) yoluna ve ilkelerine bağlılığın gereği olarak, onların şahsında temsilini bulan ve insanlığı gerçeğe davet eden değerlerine, doğrularına bağlılığın gereği olarak tutmalıyız.

Bunların ışığında tekrar şunların altını çizebiliriz:

Orucumuzda samimiyet ve bu temsil olunan değerlere bağlılık esastır.

Bu çerçevede orucumuzu tutarken kesin kes sağlığımıza zarar verecek şekilde tutmamalıyız.

Hiç bir cana kıymamak maksadıyla on iki gün boyunca -oruç tutalım veya tutmayalım- kesinlikle et yememek gerekiyor.

Yaşamımızın bütününde küfür, şiddet, nefret, öfke, kıskançlık, kin ve daha benzer olumsuz duyguların ve

bu duyguların davranış halini almasına izin vermemeliyiz. Muharrem orucu bu kurallara daha bir dikkat etmemiz gereken özel ve anlamlı günlerdir. Bu günlerde daha dikkatli olarak bu tür olumsuzluklar varsa yaşamımızdan, kişiliğimizden çıkarıp atmalıyız.

Oruçlarımızı açtıktan sonra yine aşırıya kaçmamamız gerekiyor. Mümkün olduğunca, sağlığımızı ve bünyemizi de düşünerek az tüketmeliyiz.

Yine sağlığınıza dikkat ederek mümkün olduğunca sade su içmemeye özen göstermeliyiz. Bunun yerine meyve suyu, ayran, çay ve benzer içeceklerle su ihtiyacımızı giderebiliriz.

Düğün, nişan ve daha başka eğlencelerden uzak durmalıyız. Muharrem orucu bizler için aynı zamanda bir yastır. İmam Hüseyin'in acısını yüreğinde hissedenler, Celal Abbas'ın kolundan akan kanın kendi yüreklerinde aktığını hissedenler doğal olarak eğlenemezler.

Bunların dışında temizliğe büyük önem vermeliyiz. Bizlerle aynı ortamı paylaşan farklı inançtan insanların hassasiyetlerini dikkate almalıyız. Bu noktada bir yandan inancımızı yaşarken diğer yandan bazı biçimsel kurallar yüzünden insanların bize, dolayısıyla inancımıza tepki duymalarını engellemeliyiz.

Bu samimi duygu ve düşüncelerle oruç tutan cümle canların oruçları kabul olsun.

Muharrem orucuna niyet edilirken okunan dua

Bismişah Allah, Allah
Hak Muhammed Ali aşkına
Şehitler serdarı İmam Hüseyin aşkına
Kerbela meydanında şehit düşen masumların aşkına
Oniki İmam, Ondört Masumu-u Pak, Onyeddi
Kemberbest efendilerimizin hürmetine
Hz. Fatma Ana'nın şefaatine
Hazır, gaip gerçek erenlerine himmetine niyet ettim
yarin matem orucunu tutmaya
Niyetimiz kabul ve makbul ola
Hak dergahına yazıla
Evliya kerimine, İmam Hüseyin demine Allah eyvallah
Gerçeğe Hü.

Muharrem orucu açılırken okunan dua

Bismişah Allah, Allah
Niyetlerimiz kabul, lokmalarımız makbul, muratlarımız
hasıl ola

Üçlerin, Beşlerin, Yedilerin, Kırkların, Oniki
İmamların, Ondört Masum-u Pakların, Onyedi
Kemberbestlerin dergahına yazıla
Kerbela şehitlerimizin, gelmiş geçmiş cümle
ulularımızın, atalarımızın ruhu revanları şad u handan
ola
Allah bizleri görünür görünmez kazalardan, belalardan,
afetlerden, ve her türlü kötülüklerden koruya
Bizleri Ehlibeytin katarından, didarından ayırmaya
Cümlemize sağlık, huzur, birlik, dirlik, hayırlı
kazançlar ve hayırlı kısmetler nasip eyleye
Gerçeğe Hü.

Aşurenin tarihi kime, kimlere dayanır? Aşure nasıl ortaya çıkmıştır? Aleviler için aşurenin anlam ve önemi nedir? Günümüzde aşure nasıl bir anlam içeriyor?

Aşure Arapça (İbranice) bir kelimedir (Orijinal telaffuzu aşuradır) ve on (10) anlamına geliyor. Başka bir deyimle Hicri takvimin ilk ayı olan Muharrem ayının onuncu günüdür.

Bazı bilgilere göre, İslamiyetten önce, başta İsrailoğulları olmak üzere bir çok halk bu günde oruç tutarlardı.

Bu günde önemli ve insanlığın kaderini etkileyen, geleceğine yön veren olaylar gerçekleşmiştir. Örneğin; Adem peygamberin tövbesinin kabul edildiği, Halil peygamberin Nemrut'un ateşinden kurtulduğu, Hz. Musa'nın kavmini Firavun'un zulmünden kurtardığı, Yunus peygamberin balığın karnından kurtulduğu, Eyüp peygamberin dertlerine şifa bulup yaralarının iyileştiği, Hz. Yakub'un oğlu Hz. Yusuf'a kavuştuğu ve gözlerinin açıldığı, Nuh peygamberin gemisinin karayı oturduğu gündür.

Bütün bu önemli tarihsel gelişmelerin yanında aşureyi bizler için daha da anlamlı kılan; imam Hüseyin'in bu gün şehit edilmesidir.

Kerbela şehidi Hz. Hüseyin, on Muharremde şehit edilmiştir. Dolayısıyla Muharrem ayı ve bu ayda tutulan oruç ve sonrasında pişirilen aşure çorbası bizler için çok daha derin ve diğer toplumlardan farklı anlamlara sahiptir.

İmam Hüseyin'in Kerbela çölünde şehit edilmesiyle Muharrem Orucu Aleviler için aynı zamanda bir Matem Orucu da olmuştur. Bununla beraber aşure

çorbasında Aleviler için anlam ve önemi diğer toplumlardan farklı olmuştur.

Hz. Hüseyin, Kerbala da şehit edilmeden önce Muharrem ayında tutulan oruçtan sonra pişirilen aşure çorbası bir şenlik havasında yapılıp paylaşılıyordu. İmam Hüseyin'in şahadetinden sonraki tarihlerden itibaren ise, aşure çorbası şenlik havasından uzak bir şekilde başta Kerbela şehitleri ve 12 imamlar olmak üzere bu yolda canlarını veren bütün şehitlerin anılarına bağlılığın bir gereği olarak pişirilip dağıtıldı. Günümüzde de bu şekilde yerine getiriliyor.

Aşure tatlısının çıkış noktası ile ilgili temel anlatım Nuh peygamberle ilgili olan anlatımdır. Nuh peygamberin gemisinin karaya oturmasından sonra gemide bulunan son yiyeceklerden bu tatlı çorba meydana gelmiştir. Aşurenin içinde en az 12 tane farklı bileşim olmalıdır. Bunlar genelde fındık, kuru incir, kuru üzüm, ceviz, nohut, fasulye ve benzer yiyeceklerdir.

Tekrar altını çizelim ki aşure çorbası, 12 günlük Muharrem Orucu bitikten sonra Kerbela ve diğer bütün şehitlerimizin ruhları için, yollarına bağlılığın, değerlerinin savunucusu olmanın bir gereği olarak yapılıp paylaşılmalıdır. Birlik olarak, yolumuza

bağlılığı daha yoğun yaşayarak, kardeşlik ve barış duygusuyla yapılıp paylaşılmalıdır.

Dedelik nedir, Dedenin görevleri nelerdir.?

Dede, Alevi toplumunun inançsal önderidir. Dedelik ise kendine has bir is yapısı/hiyerarşisi bulunan bir kurumdur.

Her Alevinin bir dedesi vardır. Her dedenin de bir dedesi (mürşidi) vardır.

Talibin davranışlarından (inanç anlamında) dede sorumludur.

Dede talipleri eğiten, yol gösterendir.

Dede taliplerin bütün düşünsel, manevi sorunlarına çözüm, sorularına cevap getiren kişidir.

Dedelik kurumunun kendisine özgü bir yapılanması var. Bu yapılanma (mürşit-rehber bağlamında) gereği her dede aynı zamanda başka bir dedenin talibidir. Nasıl ki talip bir yanlışa düştüğünde yada hata yaptığında dedesine sığınmıyorsa, aynı şekilde dede de talibi olduğu dedesine (mürşidine) sığınmıyor. Böylece mükemmel bir denetim mekanizması kurulmuş oluyor.

Bu mekanizma halkalar misali bir birine bağılı. Yani bir dedenin görevini layıkıyla yapıp yapmadığını mürşidi tarafından denetlenir.

Herkes Dede olabilir mi?

Dedelik kurumu asırlardan beri var olmuş bir kurumdur. Çok zorlu koşullarda ağır baskılar görmüştür dedeler. Buna rağmen Alevi inancını bu güne de ğin gelmesini sağlamışlardır. Bu misyonlarını geliştirerek günümüzde de sürdürmekle yükümlüdürler.

Gelelim cevaba: İsteyen herkes dede olamaz. Öz manasıyla dede olmak için Evladı Resul olmak gerekiyor. Yani soyunun Hz. Muhammed ve Hz. Ali'den olması gerekiyor. Ancak hemen belirtelim ki Alevi inancında Yol, yolu kuranında üstündedir. Eğer bir bölgede Evladı Resulden bir dede yoksa ve durum zamanla Yolun bozulmasına sebebiyet verecekse durum de ğişiyor. Bu manada gerekli bilgi birikimine, yolun edebine, ahlakına uygun olan bir kişi Dergah'tan icazet almak şartıyla dedelik yapabilir. Nitekim tarihte böylesi durumlar çok olmuştur. Evladı Resulden olmayan bir çok kişi Dergahtan gerekli eğitimi aldıktan sonra dedelik yapabilmişlerdir.

***Dört Kapı Kırk Makam hakkında bizi
bilgilendirmisiniz?***

İnsan-ı Kamil Olmanın Yolu Dört Kapı Kırk
Makamdan Geçer

Dört Kapı ve bu kapılardaki Onar Makam kişiyi, insanlık bilincinin zirvesine ve onun ötesine taşıyan aşamalardır. Dört Kapı Kırk Makamla amaçlanan, insanın ham ervahlıktan çıkıp insan-ı kamil olmasıdır. İnsan-ı kamil, olgun insandır. Yaşamı, evreni, dünyayı ve bütün bunlarla ilintili olarak ne varsa onların bilincine varmış, sırrı hakikate ulaşmış olan kişidir.

Dört Kapı Kırk Makamı teorik bilgiler veya felsefi bir takım açıklamalar olarak anlamak eksik bir algılama olur. Yine bunları ezberleyerek bazı sonuçlara ulaşmayı istemek yetersiz ve kaba bir yaklaşım olur.

Dört Kapı Kırk Makamla amaçlanana ulaşmak, teoriden ziyade pratikte yoğunlaşarak, hizmet ederek, yolun gereklerini yerine getirerek kısacası ruhen, aklen, kalben, bedenlen, bütün duygu ve düşüncelerinde yaşayarak, bütün hücrelerinde an be an his ederek, kendini bir bütün halinde adayarak ancak mümkün olabilir.

Basit ve ucuz yaklaşımlar kişiyi değil yaşamın sırrına, hiç bir yere götürmez. Dolayısıyla günümüz insanı bir

çok Şeye olduğu gibi Dört Kapı Kırk Makam öğretisine de sıradan bir yaklaşım içerisinde. Hemen başta söyleyelim ki bu hedeflenen menzile götürmeyecek olan bir Őekillenİştir.

Dört Kapı ve her kapının On Makamı ilk okunduğunda/duyulduğunda belki çok sıradan ve alışageldik, günlük hayatta -sık sık olmazsa da- kullanılan kavramlar olarak anlaşılır. Öyledir de. Ancak belli bir süreç ve zaman içerisinde bu kavramlar hayata uygulandığında, kişiliğe yedirilip özümsettirildiğinde ve bunun neticesinde duygulara, düşüncelere, davranışlara yavaş yavaş yansıdığında bunların pek de öyle alışageldik kavramlar olmadığı görülecektir.

Tekrar olmasına rağmen yinede belirtmeden geçmeyelim. Burada anlatılanlar ancak hayata, pratiğe uygulandığında veya en azından uygulanmaya çalışıldığında bir anlam ifade eder. Bunun dışında bazı teorik bilgiler olarak kalırlar.

Bu kısa girişten sonra Dört Kapı Kırk Makamı biraz daha açmaya ve detaylandırmaya çalışalım.

Şeriat Kapısı ve Makamları:

1. İman etmek

2. İlim öğrenmek
3. İbadet etmek
4. Haramdan uzaklaşmak
5. Ailesine faydalı olmak
6. Çevreye zarar vermemek
7. Peygamberin emirlerine uymak
8. Şefkatli olmak
9. Temiz olmak
10. Yaramaz işlerden sakınmak

Şeriat kavramı, Sünni anlayış açısından genel olarak dogmatik dinsel yasa ve kurallar olarak anlaşılıyor ve bu çerçevede uygulanıyor. Biçimsel olanın ön planda olduğu, din ve inancın özünden ziyade geleneklerin din ve inanç adına en kaba şekilde uygulanmasıdır şeriat. Bu anlamıyla Sünnilikteki şeriat ile Alevilik inancındaki şeriat algısı ve uygulanması kesinlikle bir birinden farklıdır. Kavram aynı ama kavrama verilen anlam ve kavramın uygulanması neredeyse bir birine zıt bir şekildedir.

Yukarıda da izah etmeye çalıştığımız gibi Dört Kapı Kırk Makamın ilk kapısı olan şeriat kapısının Sünnilik inancındaki şeriat anlayışıyla bir bağlantısı yoktur. Alevi inancındaki şeriat anlayışı, on makamda da

belirtildiği gibi daha çok temel bilgilerin öğrenilmesi ve uygunlanması olarak anlaşılabılır.

şeriat kapısının makamlarının açıklamaları

1. İman etmek

şeriat kapısının ilk makamı iman etmektir. İman etmek inanmaktır. Allah'a inanmaktır. Yüce, sınırsız, sonsuz varlığın bir parçası olduğuna inanmaktır. Başta Hz. Peygamber olmak üzere peygamberlere inanmaktır. Hz. Ali'ye, Ehlibeyt'e, 12 imamlara, Hacı Bektaş Veli'ye, Pir Sultan Abdal'a, cümle Kamil İnsanlara inanmaktır. İnanmak, güvenmektir. Varlığını inandığıyla hemhal edip buluşturmaktır/buluşturmak istemektir.

2. İlim ğrenmek

İkinci makam ilim öğrenmektir. 'Bilimden gidilmeyen yolun sonunun karanlık olduğu', bilimin -diğer alanlarla beraber- esasında kendini bilmek olduğu, kendini bilmenin ise yaşamı, evreni, insanı bilmek olduğu gerçeğidir.

3. İbadet etmek

İbadet etmek şeriat kapısının üçüncü makamıdır. Sözlük anlamıyla ibadet; “Tanrı’ya karşı kulluk görevlerini yerine getirme” olarak tanımlanıyor. Fakat bizce ibadet kavramının muhtevası çok daha geniş ve

derindir. Her şeyden önce Allah'ın bizlerin ibadetine ihtiyacı yok. Bizlerin ibadete ihtiyacı var. İbadet eden insan iç huzuru, munisliği, paylaşmayı yakalamış; yüzeyselliği, yapmacıklığı aşmış kişidir. İbadet, insanı kendisiyle, çevresiyle, doğayla barışık hâle getirir. İbadetin gerçek anlamı ve amacı budur. Fakat biliyoruz ki; bazı kimseler ibadeti yüzeysel olarak algılıyor ve kendi iktidar, makam, mevki, hırsı için bir araç olarak uyguluyor. Görünürde çok ibadet eden böylesi insanlar, bu özde değil sözde ibadetleri ile diğer insanlar üzerinde egemenlik kurmaktalar. Bizler tarih boyunca ve günümüzde bu tür anlayışları red ve mahkûm etmişiz. Böylesi kimseler en kutsal kavramları dahi kendi egoları için kirletmekte. Bizlerin ibadet anlayışıyla bu tür insanların ibadet anlayışları ve uygulamaları birbirine zıttır.

4. Haramdan uzaklaşmak

Dördüncü makam olan haramdan uzaklaşmak, her türlü sömürüyü red etmektir. Kendi emeği ile geçinmek, başka insanları sömürmeden yaşamaktır.

5. Ailesine faydalı olmak

Ailenin insana sağladığı huzur ortamı doğru manada gelişirse insan yaşama daha farklı bakar ve bu bakış insanın başarısını ve mutluluğunu etkiler. Yine aynı

şekilde ailenin yarattığı sorunlar da insanın yaşama biçimini etkiler. Dolayısıyla beşinci makam olan ailesine faydalı olmak aile kurumuna gereken önem ve değerin verilmesidir.

6. Çevreye zarar vermemek

Çevreye zarar vermemek iki şekilde okunmalıdır. Altıncı makam olan çevreye zarar vermemek, hem doğaya zarar vermemek, onun bir parçası olduğunun bilincinde olarak doğayı korumak, hem de beraber yaşadığı insanlara zarar vermemek manasına geliyor.

7. Peygamberin emirlerine uymak

Ehlibeyt ve Hz. Muhammed bir bütündür. Yedinci makam olan peygamberin emirlerine uymak, aynı zamanda Hz. peygamberinde dahil olduğu Ehlibeyte bağlı olmak ve onların yolunda gitmektir.

8. Şefkatli olmak

Bütün insanların kardeş oldukları bilinciyle hareket edip, bütün insanlara, dini dili, rengi cinsiyeti ne olursa olsun kardeşçe ve dostça yaklaşmaktır sekizinci makam olan şefkatli olmak makamı.

9. Temiz olmak

Dokuzuncu makam olan temiz olmak makamı, bedensel temizlik ile beraber çevresel düzen ve temizlik ile beraber içsel arınma ve temizlenme makamıdır.

10. Yaramaz işlerden sakınmak

Toplum ve kişinin aleyhinde olan bütün olumsuz davranışlardan uzak durmayı ve buna karşın lehinde olan güzel davranışları öneriyor onuncu makam olan yaramaz işlerden sakınmak makamı.

Sonuç olarak şeriat kapısı diğer kapıların ilki olması bakımından, insanı daha çok diğer kapılara hazırlama aşamasıdır. İnsanın Dört Kapı Kırk Makam ile ulaşacağı zirvelere hazırlama kapısıdır. Elbette her insan Dört Kapı Kırk Makamın amaçladığı o soylu hedeflere ulaşmaz. Şeriat kapısı bu manada insanın kendisine, çevresine, doğaya zarar vermemesi ve en asgari düzeyde de olsa belli bazı insani davranış ve düşünceleri almasının kapısıdır. Şeriat kapısının makamlarını her insan hiç bir gerekçenin arkasına saklanmadan yaşama uygulayabilir. Uygulamaya çalışabilir. Bu makamlarda belirtilenleri yerine getirmek toplum yaşamının sağlıklı olabilmesi için zorunluluktur.

Tarikat Kapısı ve Makamlar:

1. Tövbe etmek
2. Mürşidin öğütlerine uymak
3. Temiz giyinmek
4. İyilik yolunda savaşmak
5. Hizmet etmeyi sevmek
6. Haksızlıktan korkmak
7. Ümitsizliğe düşmemek
8. İbret almak
9. Nimet dağıtmak
10. Özünü fakir görmek

Şeriat kapısından içeri girip on makamı aşanlardan bazıları daha derin ve yorgunluklu olarak bir bütün halinde kendi varlıkları ve cümle varlıklar hakkında düşünmeye başlarlar. Düşünmek yeni arayışlara vesile olur. Var olan şeriat kapısındaki makamlar onların düşünsel sorularına cevap veremez hale gelir. Daha bir üst aşamaya ulaşmanın yollarını ararlar. İşte bu arayış onları Dört Kapı Kırk Makamın ikinci kapısı olan Tarikat kapısına götürür.

Tarikat kelimesi sözlüklerde şöyle tanımlanıyor: “*Aynı dinin içinde birtakım yorum ve uygulama farklılıklarına dayanan, bazı ilkelere birbirinden ayrılan Tanrı'ya ulaşma ve onu tanıma yollarından her biri.*”

“Bir din içinde tasavvufa, gizemciliğe dayanan, inançta ve kimi ilkelerde birbirinden ayrılan, Tanrıya ulaşma, yollarından her biri.”

“Tasavvufa dayalı ve kimisi eski dinlerin kalıntılarını yaşatan, kimisi de şeriatın pek sert ve bencil yargılarını yumuşatmak gerekçesiyle oluşan türlü İslam öğretilerine verilen ad.”

Tarikat ve bu kavramın fiiliyattaki yansıması sözlüklerdeki anlamından daha derin ve önemlidir.

Tarikat bir anlamıyla *“Tanrı'ya ulaşma ve onu tanıma yollarından biridir,”* diğer yandan kurumsallaşmadır. Belli bir düzen ve hiyerarşisi olan kurumsallaşmadır.

Hemen bu konuda da kısaca belirtelim ki, Sünni anlayışın tarikat algısı ve uygulandığı ile Alevi inancındaki tarikat anlayışı ve uygulanması, şeriat ve diğer bir çok kavram ve konuda olduğu gibi bir birinde farklı hatta zıt algı ve uygulamalar içeriyor. Dolayısıyla tekrar belirtelim ki sadece Sünnilikte değil, diğer inanç ve dinlerdeki tarikat yapısı Alevilik inancıyla –kavram benzerliği dışında- bir birine zıttır. Kimse bu kavram benzerliğinden yola çıkarak burada anlatılmaya çalışılanları değerlendirmesin. Dört Kapı Kırk Makam öğretilerindeki kavramlar ve bu kavramların pratikleşmiş hali ile başka inanç ve grupların bu kavramlara

yükledikleri anlam temelden bir birinden farklıdır. Eğer bu yeteri kadar anlaşılmazsa, Alevi inancındaki Dört Kapı Kırk Makam tam manasıyla anlaşılmaz.

Bu kısa uyarıdan sonra gelelim tarikat kapısındaki makamları biraz detaylandırmaya.

1. Tövbe etmek

Şeriat kapısının makamlarını aşan kişinin önünde yeni bir kapı ve bu kapının makamları vardır. Bu aşamaya gelmiş olan kişi artık bazı şeylerin ayırdındadır. Bu bilinç ile tarikat kapısına yönelmiştir. Tarikat kapısının ilk makamı olan tövbe etmek, açılan bu kapının artık geriye, kötüye geri dönüş olmayacağını belirtiyor. Bununla beraber kişinin tövben etmiş olarak yeni bir yaşama başladığının güvencesini veriyor.

2. Mürşidin öğütlerine uymak

Yukarıda da belirttiğimiz gibi tarikat bir yoldur. Bununla beraber aynı zamanda belli bir düzeni, ilkeleri, hiyerarşik yapısı olan bir kurumdur/örgüttür. Kapının ikinci makamı olan mürşidin öğütlerine uymak bu gerçekliği bir kez daha açıkça belirtiyor. Yol alınmak isteniyorsa okul misali onun öğretmenlerine ve yoldaki işaretlere uymak şarttır.

3. Temiz giyinmek

Üçüncü makam olan temiz giyinmek makamı aynı zamanda saçını giderme makamı olarak da bilinir. Bunlarla kast edilen kadın erkek eşitliğinin benimsenmesi ve cümle kirli düşünce ve eylemlerden uzak durulmasıdır.

4. İyilik yolunda savaşmak

Dördüncü makam olan iyilik yolunda savaşmaktan kasıt nefis (kişiliğinde taşıdığı kıskançlık, kin, garez, cimrilik ve benzer olumsuzluklar) mücadelesidir. Bunun dışında bir düşman yoktur ve eğer kişi iyilik yolunda savaşıyorsa, ilk iyiliği kendi nefisini yenerek yine kendisine vermiş/yapmış oluyor. Geçici dünya mali, mevkisi için yapılan bir savaş değildir. Buradaki savaş kişinin kendi nefsi ile yaptığı savaştır.

5. Hizmet etmeyi sevmek

Kendi toplumunun şahsında, hiç bir karşılık, çıkar ve beklenti içinde olmadan cümle insanlığa hizmet etmektir beşinci makam. Hizmet Hakk içindir. Halka/topluma yapılan hizmetin Hakka yapılmış olduğunun bilinciyle, tam bir adanmışlık ve fedakarlıkla, zerre kadar karşılık beklemeyi bile aklının en ücra köşesine taşımadan hizmet etmektir.

6. Haksızlıktan korkmak

Dört Kapı Kırk Makamla amaçlanan kişinin öz benliğine, geldiği kaynağa geri dönmesidir. Hakikatın sırrına vakıf olmasıdır. Bu soylu amaçlar için hareket edenler şüphesiz en küçük bir haksızlık karşısında bile tüyleri diken diken olmuş durumda olurlar. Bir küçük haksızlık bile onları gitmek istediği yoldan alıkoyacak bir nedendir. Bu sebepten altıncı makam bu konuya dairdir. Bu bilinçle davranan kimse, haksızlık yapmayı hayatından geri gelmeyecek şekilde çıkarmakla yükümlüdür.

7. Ümitsizliğe düşmemek

Umut, yaşamın her anında her alanında hatta son nefese kadar olmalıdır. Yedinci makam daima umutlu olmayı ve her zaman umudun korunmasını içeriyor. Şartlar ne kadar kötü ve kişinin aleyhinde olursa olsun asla umut etmekten vazgeçmemek gerekiyor.

8. İbret almak

Her zaman ve her yerde O yüce yaratıcının varlığını görerek bu varlıktan gereken dersleri almaktır. Sekizinci makam olan ibret almak makamı, her nefes alış verişin dahi sınırsız derslerle dolu olduğu gerçeğini içeriyor.

9. Nimet dağıtmak

Nimet dağıtmak, muhabbet ehli olarak gereken bilgi ve donanımına sahip bir kimse olmaktır. Bunun sonucunda sorunlara çözüm sunan, sorulara cevap verebilen ve sunduğu çözümlerle nice müşkülli hal eden, verdiği cevaplarla nice bilgiye susamış olan dimağların susuzluğunu gidermiş olandır. Dokuzuncu makam bu anlamlara geliyor.

10. Özünü fakir görmek

Yüce yaratıcının aşkıyla var olmak, Onun aşkına ve şevkine ererek benliğini yok etmektir. Benliğini yok eden, Onun aşkına ermiş olan kişi özünü fakir görmek durumundadır. O vardır. Onun olduğu yerde ben'in bir anlam ve önemi olmaz. Onuncu makam benliğini O yüce varlıkla aşkla-şevkle hemhal etmeyi içeriyor.

Sonuç olarak, Tarikat kapısı ve bu kapının makamları insanın kendi öz iradesiyle hiç bir dış zorlama olmadan her türlü kötülüğü benliğinden kovabilmesi, elinden gelebilecek tüm iyilikleri hiç kimseden esirgmeden yerine getirmesi ve bu noktada varlığını aşkla O yüce varlıkla buluşturarak yeniden doğmasıdır. İnsan-ı kamil olarak, ham ervahlıktan kurtulmuş olarak doğmasıdır.

Marifet Kapısı ve Makamlar:

1. Edepli olmak

2. Bencillik, kin ve garezden uzak olmak
3. Perhizkârlık
4. Sabır ve kanaat
5. Utanmak
6. Cömertlik
7. İlim
8. Hoşgörü
9. Özünü bilmek
10. Ariflik (kendini bilmek)

Tarikat kapısını açıp on makamı teker teker aşarak kişi artık yeni bir aşamadır. O artık adım adım insan-ı kamil olma yolunda geri dönülmez bir noktadadır. Elbette daha yolun sonuna gelinmiş, hedefe varılmış değildir. Ancak yolun sonuna daha çok olmasına rağmen, kişi şeriat ve tarikat kapılarında edindiği bilgi ve tecrübelerle, benimseyip içselleştirerek aştığı makamlarla yolun geri kalan kısmını gidebilecek donanıma sahiptir.

Bu donanımla tarikat kapısından çıkan kişinin çalacağı kapı marifet kapısıdır. Marifet kapısı, şeriat ve tarikat kapılarından başarıyla geçmiş olanların çalabildiği kapıdır. Şeriat ve tarikatta öğrendiklerini marifet yoluyla ortaya koyabilecek olanların girebildiği kapıdır. Bu anlamıyla marifet zaten *ustalık, hüner, uzmanlık*

anlamına geliyor. Demek ki marifet kapısı marifetlerin yaşama aktarıldığı, halkın hizmetine sunulduğu bir kapıdır.

Marifet kapısındaki makamların detayları

1. Edepli olmak

Marifet kapısının ilk makamı olan edepli olmak, ahlaklı olmaktır.

Edepli/ahlaklı olmak, hak yememektir. Hak yememek, haksızlığa karşı olmaktır.

Edepli olmak, yardım istenildiğinde yardım etmektir.

Edepli olmak, düşmanlığı mahkum etmek, dostluğu/kardeşliği oluşturmaktır.

Edepli olmak, kendisine yapıldığında hoş görmeyeceğini başkasına yapmamaktır.

Edepli olmak, dedikodudan, gıybetten, yalandan, ihanetten uzak durmaktır.

Edepli olmak, nefsinin silmek yerine, bilmektir. Nefsinin bilmek, bataklığa sapmadan yolunu sürmektir.

Edepli olmak, beline olduğu kadar diline, eline, işine, aşına, eşine sahip olmak, sadık kalmaktır.

2. Bencillik, kin ve garezden uzak olmak

Her türlü benlik duygusundan, bu duygunun getirmiş olduğu olumsuzluklardan uzak durmaktır ikinci makam. Gelmiş olduğu boyutun gerisine düşmemek için, bu boyuttan düşürücü olan benlikten, kinden, kibirden, garezden uzak durmaktır.

3. Perhizkârlık

Üçüncü makam olan perhizkarlık makamı, yolun geri kalan kısmının sağlam yürünebilinmesi için her türlü aşırılıktan kaçınmaktır.

4. Sabır ve kanaat

Yürünen yolda asla pes etmeden, gerekçelerin arkasına saklanmadan, hiç kimseyi suçlamadan, yüce yaratıcıya inanıp güvenerek yoluna aşkla, umutla, kararlılıkla devam etmektir. Dördüncü makam bunları işaret ediyor.

5. Utanmak

Uygun olmayacak her türlü davranış ve hareketlerden sakınmak, sürdürülen yolun asaletine uygun davranmamanın sıkıntısını duymaktır. Beşinci makam olan utanmak, yapılacak yanlış hareketlerden utanmamak için, önceden, davranış sergilenmeden önce, utancın ortaya çıkmamasına vurgu yapıyor

6. Cömertlik

Basta maneviyat olmak üzere maddi-manevi bilgisini, tecrübelerini, becerilerini ehli olan, layık olan kimselerden esirgememektir.

7. İlim

Şeriat kapısının ikinci makamı da ilim ile ilgilidir. Marifet kapısının yedinci makamı da aynı manadadır. Ancak buradaki ilim, şeriat kapısının ilim makamından daha yoğunluklu bir anlam ve vurgu içeriyor. Zahiri ilim ile beraber Batini ilime de vurgu içeriyor.

8. Hoşgörü

Tam bir adanmışlık, bağlılık, sadakat ile yola, yolun kurallarına bağlı olmayı içeriyor sekizinci makam. Bu noktada cümle varlığa hoşgörüyle, sevgiyle yaklaşmayı vurguluyor.

9. Özünü bilmek

Dokuzuncu makam olan özünü bilmek, insani bilmek ve insanın şahsında cümle kainatı bilmeyi içeriyor.

10. Ariflik (kendini bilmek)

Marifet kapısının onuncu makamı olan ariflik makamı, kişinin artık belli bir olgunluk evresinde olduğunun ayırdın da olmasına işaret ediyor. Bu makama kadar olan süreçleri eksiksiz olarak yerine getirenler artık

sezgi ve gönül yoluyla bazı sırlara vakıf olan kimselerdir.

Sonuç olarak, marifet kapısı, kapının son makamı olan ariflik makamına ulaşanlarla özdeşleştirilen bir makamdır. Ariflerin makamıdır. Bunun ötesi hakikattir. Buyruk'a göre, “hakikat; incidir, sözün anlamına, kendi özüne ermektir. Gerçeği görmektir. Fazilettir, candır, kilittir, ışıktır. Kısacası cümle varlıkların (yoklukların) ayan beyan olmasıdır.” Marifet kapısından içeri girip makamları anlayarak uygulayanlar için geriye bir tek kapı kalıyor; hakikat kapısı.

Hakikat Kapısı ve Makamları:

1. Alçak gönüllü/Turab olmak
2. Kimsenin ayıbını görmemek
3. Yapabileceği hiç bir iyiliği esirgememek
4. Allah'ın her yarattığını sevmek
5. Tüm insanları bir görmek
6. Birliğe yönelmek ve yöneltmek
7. Manayı bilmek/sırrı öğrenmek
8. Öze ermek/seyrü suluğunu tamamlamak
9. Hakkin sırrını öğrenmek/öğretmek
10. Allah'ın varlığına ulaşmak

Hakikat kapısı, cümle perdelerin kaldırıldığı, bütün sonuçların sebeplerine ulaşıldığı, hiçliğe/yokluğa ulaşılarak her dem var olmanın meydana geldiği kapıdır.

Bu kapıya ulaşmış olanlar, geldikleri öz'le, ana kaynakla buluşmuş, bir olmuşlardır.

Hakikate ulaşmış olanlar için yanlış yapmak yoktur. Onlar artık yalnızca doğruları dile getirir, yalnızca doğrularla hareket ederler. Onlar, Hallac-ı Mansur gibi Hakla Hak olmuşlardır. Hakla hak olmuş olanlar için gizli-açık yoktur. Onlar cümle varlıkların bilincinde, cümle sırlara hakim olanlardır.

Hakikat kapısındaki makamların detayları

1. Alçak gönüllü/turab olmak

Hakikat kapısının ilk makamı olan alçak gönüllü, turab olmak, toprak misali cömert olmaktır, bereketli olmaktır, kimseye kızmadan, iyi-kötü demeden herkese bağrını açmaktır. Turab kelimesi Hz. Alinin isimlerinden birisidir ve toprak zerresi anlamına geliyor.

2. Kimsenin ayıbını görmemek

İnsanın üretici ve güzel yanlarını ön plana çıkarmak, başkalarının ayıplarını aramak yerine kendi

eksikliklerini gidermek ve başka insanların ayıplarını yaymak yerine, onları en uygun şekilde ve onları incitmeyecek şekilde düzeltmek. İkinci makam bunları içeriyor.

3. Yapabileceği hiç bir iyiliği esirgememek

Üçüncü makam, insanın elinden geldiğince, bilgisi ve gücü yettiğince yardım isteyenine yardımına koşmayı, desteğe ihtiyacı olana destek olmayı içeriyor.

4. Allah'ın her yarattığını sevmek

Dördüncü makam tevhid anlayışında olmayı, Allah'ın yaratmış olduğu cümle varlıkları, yaratandan ötürü yaratılan her şeyi sevmeyi içeriyor.

5. Tüm insanları bir görmek

Beşinci makamda belirtilen; dini, dili, rengi, cinsiyeti ne olursa olsun, bütün insanlara aynı nazarla bakmak, kimseyi sırf bu özelliklerinden dolayı dışlamamak ve yine sırf bu özelliklerinden dolayı ayrıcalıklı olarak görmemektir.

6. Birliğe yönelmek ve yöneltmek

Altıncı makam Vahdet-i Vücut/Vahdet-i Mevcut anlayışına vurgu yapıyor. Allah'a yakın olmak, Allah'a ulaşmak, bir olmak.

7. Manayı bilmek/sırrı öğrenmek

Yedinci makam anlamı bilmek, sırrı öğrenmek; öğrenmiş olduğu bütün bilgileri özümseyerek tefekkür etmek; sezgi yoluyla duyularla ulaşılmayacak bilgilere ulaşmak; bunun sonucunda sezgi yoluyla herkesin bilmediği gizli bilgi ve sırlara vakıf olmak.

8. Öze ermek/seyrü sülüğünü tamamlamak

Sekizinci makam olan öze ermek, seyrü sülüğünü tamamlamak dört aşamada gerçekleşiyor.

1. Seyr-i İllallâh (Tanrı'ya yolculuk): Tüm beşeri isteklerden arınarak, Allah'ın iradesine teslim olma.
2. Seyr-i Fillâh (Tanrı'da yolculuk): Tanrısal nitelikleri kazanma, Tanrı'nın iradesine göre hareket etme.
3. Seyr-i Maallâh (Tanrı ile birlikte yolculuk): Bu yolculuk, kesretten vahdete, yani halktan Hakk'a yapılan bir yolculuktur. Buna vahdet-i vücud denir ve bu makam, her şeyin Tanrısal olmasıdır.
4. Seyr-i Anillâh (Tanrı'dan yolculuk): Bu yolculuk ise, vahdetten kesrete, yani Hakk'tan halka yapılan bir yolculuktur. Burada manevi yolcu, Tanrı'dan tekrar halka dönerek, bireylere, yani topluma hizmet edecektir. Daha doğrusu, ruhlar âleminde, beşeriyet âlemine dönerek, halkı irşat edecektir.

9. Hakkın sırrını öğrenmek/öğretmek

Dokuzuncu makam sırrı öğrenmek ve öğretmektir. Bu aşamada artık Hakkın tek olduğunun ve sırlarının bilincine varılmıştır. Bu bilinç topluma taşırılmalı ve toplumun kemaleti sağlanmalıdır.

10. Allah'ın varlığına ulaşmak/münacat ve müşahede

Bir kimse, müşahede yoluyla, önce İlm'el Yakın, Ayn'el Yakın ve Hakk'el Yakın mertebelerine vakıf olur. Bunların gerçekleşmesi için:

1. “Akıl” kesin kanıt kullanarak, yani ilim yoluyla; Tanrı hakkında kesin bilgi sahibi olur ve buna “İlm'el yakın” denir.
2. Açıklama ve bilim yoluyla bilme. Allah sırlarının, Hakk yolcusu tarafından müşahede edilmesi, yani, ilham yoluyla görünmesi, “Ayn'el Yakın”dır.
3. Allah'ın ilmiyle ilimlenip, vasıflarıyla vasıflanıp, O'nun iradesiyle Allah'ı aracısız görmek, “Hakk'el Yakın”dır.

Bu sonuncusunun, yani Hakk'el yakın mertebesinin gerçekleşmesi için de en etkili araç, aşk ve cezbedir. Cezbe denen şey ise, insanın şuur ve benliğini yok edip, bir an için Allah'la buluşmasını sağlar, insanı bir an

için vuslata kavuşturur, bir an için zerreden bütüne doğru bir akış olur ki, insan bir damla iken deryaya karışır ve bu aşk deryasında yok olur. Bunun kaynağı ise, Şekil ibadetlerinden ziyade, sevgi, aşk ve muhabbettir. Bu mertebeye gelen insan, Hakk'el Yakın mertebesine erişerek, kendi özünü bilmiş olur.

Sonuç olarak, bütün burada açıklamaya alıştıklarımızın Dört Kapı Kırk Makamı tam manasıyla, bir bütün olarak yansıttığını söylemek mümkün değil. Aslında her makam başlı başına bir ders konusu olacak kadar derin ve önemlidir. Değil bir bütün olarak, tek bir makamın bile uzun zaman boyunca anlatılması ve öğrenilmesi gereken bir muhtevası vardır. Bunlara rağmen, özet olarak, temel bilgiler manasında Dört Kapı Kırk Makamı yansıtmaya çalıştık. Bu yolda gidenlere ve gidecek olanlara, Şeriat gemisi ile tarikat denizine açılıp, marifet dalgıcısıyla hakikat incisini bulanlara/bulacak olanlara aşk ile!

Kaynak:

Esat Korkmaz, Dört Kapı Kırk Makam

Haydar Kaya, Alevi-Bektaşi Erkanı

Derviş Tur, Erkanname

Hakkı Sayđı, Allah, İnsan ve Sırları

Buyruk

Makalat

Musahiplik nedir? Ne zaman ve hangi şartlarda ortaya çıkmıştır?

Musahiplik, gerçekte anlamda kan bağıını da aşan bir kardeşliktir.

İnsan bazen aynı anne babadan olduğu halde kardeşiyle ve aynı soydan olduğu halde akrabasıyla aynı duygu ve ruh ikliminde olmayabiliyor, anlayamayabiliyor. Farklı ilgiler, bakışlar, algılamalar, değer yargıları olabiliyor. Oysa musahiplikte tam tersi geçerli. Musahiplikte, musahipler aynı yolun yolcusu, aynı değerlerin savunucusu, aynı ruh ikliminin, aynı düşünce ve duygu boyutunun yaşayıcılarıdır.

Kan bağı ile oluşan kardeşlikte insanlar kardeşinin geçiminde ve başkaca beylerinden çoğunlukla sorumlu değillerdir. Musahiplikte ise insan musahibinin geçimi de dahil her olumlu ve olumsuz gidişatından kendisi kadar ve hatta kendisinden daha çok sorumludur.

Musahiplik dünyada olduğu gibi diğer alem/alemlerde de devam edecek bir kardeşliktir.

Musahiplik miadı dolmuş ve artık günümüzde önemi ortadan kaybolmuş bir kurumlaşma değildir.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde ve gelecekte de önemi olan bir kurumdur.

Hem bireysel manada ve hemde toplumsal manada yararları olan bir kurumlaşmadır.

Bunun dışında Alevilik inancı ve Alevi toplumsal varlığının sağlam temeller üzerinden varlığını sürdürmesi noktasında da önemli bir kurumsallaşmadır.

Bütün bu önemli noktaları da hesaba katarak Aleviler için hayatiyet arz eden musahipliği biraz açmaya çalışalım. Ancak hemen belirtelim ki önemli olan bir takım teorik bilgilerden ziyade, asıl olan musahipliğin pratik hayata aktarılmasıdır.

Musahipliğin tarihsel çıkış noktası ve oluşumu hakkında şu temel bilgileri verebiliriz.

Musahip Arapça bir kelime olup “arkadaşlık eden, sohbeti güzel olan” anlamına geliyor. Alevilik inancında ise anlamı, “ıkrar verme, kardeş (yol kardeşi) edinmedir”.

Musahipliğin (Zahiri olarak) tarihsel çıkış noktası hakkında Alevi kaynakları genel olarak Hz. Muhammedin Medine'ye Hicretinden (göçünden) sonra olduğu bilgisini veriyorlar (bazı kaynaklar Mekke de

ilk dönem Müslümanları arasında da musahipliğin meydana geldiğini belirtse de genel kanı Medinede ortaya çıktığı yönündedir. Yine musahipliğin oluşumu ile ilgili bazı Batını anlatımlarda var. Ancak bizler anlatımlarımızı kısa ve öz olarak yansıtmak istediğimizden bu detaylara girmeyeceğiz. Konuyla ilgili daha derin ve ayrıntılı bilgi sahibi olmak isteyenler Alevi kaynaklarına başvurabilirler).

Hız. Muhammed, Mekke de müşriklerin baskıları sonucu kendisine kucak açan Medine şehrine hicret etti (622). Müslümanların geneli Medinede bir araya geldiler. Hicretten kısa bir süre sonra Medine Müslümanların merkezi oldu. Böyle olunca Medine'nin yerlileri (Ensar) ile sonradan gelenler (Muhacir) iki farklı toplumsal kesim oluşturdu. Ensar yerleşik olmanın avantajıyla her türlü temel gereksinime sahipken Muhacirler ise bir çok konuda yoksunluk çekiyorlardı. Buna birde müşriklerin baskısı eklenince ortaya çözülmesi gereken önemli ve temel bir sorun ortaya çıkmış oluyordu.

Musahiplik bu dönemde ve bu zorlu şartlar altında ortaya çıktı.

Kuranda Enfal Suresi 72, 73, 74, 75. Ayetlerde de ifadesini bulan kardeşleşme/musahiplik kurumunun

temeli Hz. Muhammed tarafında bu süreçte atıldı. Buna göre yerli (Ensar) ile yabancı (Muhacir) kişiler kardeşlik ikrarı vererek kardeş oldular. Böylece dışarıdan gelen ve hiç bir şeyleri olmayan Muhacir Müslümanlar ile toprak ve başka zenginlikleri olan yerli Müslümanlar olan Ensar bundan böyle ortak üretilen ortak tüketecekler ve kardeşlerden bir vefat ettiğinde veya başka bir zorlukta onun ailesine kendi ailesi gibi sahip çıkacaktı.

Hz. Muhammed, kimin kimle musahip olacağına bizzat kendisi karar veriyordu.

İlk etapta kaç kişinin musahip olduğu konusunda kesin bir rakam yoksada sayının yüzleri aştığını bir çok kaynak teyit ediyor.

Kural olarak bir Ensar ile bir Muhacir kardeş oluyordu. Bu sebepten Ensar'dan çok sayıda kişi Hz. Muhammed ile musahip olmak istiyordu. Ancak Hz. Muhammed musahip olarak kendisine Hz. Ali'yi seçti (Hz. Muhammed ile Hz. Ali'nin musahip olmaları hakkında Alevi kaynaklarında daha detaylı bilgiler mevcut. Bizler olayın özetini verdik).

Özet olarak musahipliğin çıkış noktası ve oluşumu hakkında bazı Zahirî bilgiler sunduk. Musahiplik ile ilgili Batını bilgileri bilmek de musahipliği daha iyi

anlayıp yaşamamıza katkı sağlar düşüncesiyle, özet olarak Batını anlatımları da örnekleyelim.

Musahiplikle ilgili Batını anlatımlar, Batın kavramına uygun olarak Zahiri anlatımlardan farklılıklar içeriyor.

Batını anlatımlar musahipliğin ikrar olduğunu belirtip ilk ikrarında daha kainat var olmadan “Bezm-i Elest'te” (Ruhlar Meclisi) verildiğini belirtiyorlar. Yüce Yaratıcı “Ben sizin Rabb’iniz miyim?” diye sorup “evet” “cevabını alıyor bu mecliste. Allah bu evet cevabı üzerine kainatı var ediyor. Dolayısıyla musahiplikte ikrar Bezm-i Elest'teki ikrarın devamıdır.

Hız. Muhammed ile Hız. Ali'nin musahipliği, Batın kaynaklarda “Kırklar Ceminde” gerçekleşiyor.

Batını anlatımların devamında yerin gök ile ve Cebrail'in Hız. Adem ile musahip olduğu, Hız. Musa ile Harun'un (yine Hız. Musa'nın Hızır ile), on iki Havarinin bir biriyle musahip olduğu bilgisini ve daha benzer bilgileri veriyor.

Özet olarak musahipliğin çıkış tarihi ve oluşumu hakkında Zahiri ve Batını bazı özet bilgiler verdik (konuyla daha detaylı olarak ilgilenenlerin Alevi kaynaklarına başvurmalarını öneririz).

Bunlardan yola çıkarak tekrar şu noktaların altını çizelim:

Musahiplik, Muhammed Ali'den kalmıştır.

İkrar verip musahip tutmak Muhammed- Ali yoluna girmenin en önemli şartlarından.

Şartlar uygun olduğunda her Alevi musahip edinmek yükümlülüğündedir.

Musahiplik, kardeşlik ötesi bir birliktelik olduğundan, yani bir ömür boyu sürdüğünde ve gereklerini yerine getirme sorumluluğu olduğundan, ona göre musahibini seçmek gerekiyor.

Musahiplik seçimi kişilerin özgür iradesiyle gerçekleşiyor. Ancak anne-babasının, pîrinin, rehberinin, mürşidinin düşüncelerini dinlemek, görüşlerini almak bu özgür irade önünde bir engel değildir.

Kişiler musahip olmaya karar verdiklerinde mürşitlerine/pîrlere/dedelerine bu kararlarını sunmaları gerekiyor. Bunun sonucunda inanç önderleri gereken şartları onlara bir kez daha hatırlatıp ikrar törenini gerçekleştirirler. Ve böyle ikrar, imanlı olarak, ölmeden önce ölecek yeni bir hayata başlamış olurlar.

Ne mutlu piri, rehberi, mürşidi, musahibi olana.

Ne mutlu ikrarlı, imanlı olarak ölmeyen önce öterek yeniden doğanlara.

Ve ne mutlu böyle tam manasıyla, dört dörtlük olarak, yüzde yüz olarak bu yolu yaşayanlara.

Çerağ, Delil nedir, neleri sembolize ediyor?

Çerağ/Delil gülbanklarından, deyişlerinden örnek verebilir misiniz?

Çerağ ve delil kelimeleri/kavramları genel manada bir birinden farklı anlamlara sahip olmakla beraber Alevi inancında birlikte kullanılan kavramlardır. Çerağ kelimesi Farsça bir kelime olup kandil, güneş, mum, lamba, çıra anlamına gelmektedir. Delil ise Arapça bir kavram olup rehber, yol gösterici, kılavuz anlamına gelmektedir.

Cemlerimizdeki on iki hizmetlerden biride çerağı yakma, başka bir kavramla delili uyandırma görevidir. Bu hizmete hem çerağcı hemde delilci denilir. Çerağ ve delil Alevi inancında bir birinin içine geçmiş, biri diğerinin yerine kullanılan, birbirini tamamlayan kavramlardır. Bu elbette öylesine oluşmuş bir birliktelik değildir. Bunun oluşumunun bir çok anlamı

olmakla beraber asıl anlaşılması gereken veya anlam verilmesi gereken batını manasıdır. Dışsal/zahiri olarak bile bu kavramlar yan yana getirildiğinde anlamak isteyenler için epey anlamlar vardır. Bir yandan ışık, diğer yanda yol göstericilik!

Çerağ yakıldığı, delil uyandırıldığı zaman salt gün yüzüne çıkan güzellikler, aydınlanan mekan değildir. Asıl aydınlanan insanın kalbi ve bilincidir.

Çerağ, Allah'ın nurudur. Daha yer gök hiç bir şey yokken o nur vardı. Her şey o nurdan meydana gelmiştir. İşte çerağın yakılması o nurun bütünlüklü olarak, daim olarak yankısını bulmasıdır.

Çerağın yakılması Muhammed Ali yolunun sevgiyle, aşkla olduğu kadar bilimle, irfanla bütün insanların yüreklerinin ve beyinlerinin aydınlanmasıdır. Aydınlanan insan, kendini bilen insan varoluşa en anlamlı cevabı verir.

Aydınlanan, aydınlık olan, çerağ misali yanan çevresini de aydınlatır. Bunlar ve bunlara benzer anlamları olan çerağın uyandırılması sadece cemle sınırlı kalmamalı. Her Alevi inançlı insan perşembeyi cumaya bağlayan gece mutlaka delili uyandırmalıdır. İster tek başına olsun, ister ailesi ile olsun mutlaka dua/gülbank eşliğinden delili uyandırmalıdır. İlk etapta ailenin anne babası delili uyandırmalı ama zaman zaman yaşı küçük de olsa çocuklara da bu görev verilmelidir. Yine cemlerde olduğu gibi delili söndürmek yoktur. Delili söndürmek yerine sır etmek vardır. Nasıl oluyor bu sır etmek? Örneğin çerağ olarak eğer bir mum yakılmışsa –ki genelde mum yakılıyor- o vakit klasik olarak üfleyerek çerağ söndürülmez. Bunun yerine yine gülbank okunarak işaret parmağı ile baş parmak hafif ıslatılıp delil bu iki parmak ile sır edilir/dinlendirilir.

Nur suresi 35-36

Allah, göklerin ve yerin Nur'udur. Onun nurunun örneği, içinde çerağ bulunan bir kandile benzer. Kandil, bir sırça içerisindedir. Sırça, inciden bir yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nispeti olmayan bereketli bir zeytin ağacından yakılır. Bu ağacın yağı, neredeyse ateş dokunmasa bile ışık saçar. Nur üzerine nurdur o. Allah, dilediğini kendi nuruna kılavuzlar. Allah, insanlara örnekler verir. Allah her şeyi bilmektedir.

Kandil, Allah'ın yükseltilmesine ve içinde adının anılmasına izin verdiği evlerdedir. Orada sabah-akşam O'nu tespih eder.

Çerağı Ruşen, Fahri Dervişan,
Zuhuru iman, Himmeti Piran,
Piri Horasan, Kürşadı meydan
Kuvveyi Abdalan, Kanunu Evliya,
Gerçeklerin demine hü.
La feta illa Ali la Seyfa illa Zülfükar
Bi nuru azametike ya Allah ya Allah ya Allah
Ve bi nuru nübüvvetike ya Muhammet ya Muhammet
ya Muhammet
Ve biri nuru velayetike ya Ali ya Ali ya Ali

Çün çerağı fahri uyandırdık, Huda'nın aşkına
Seyyid-ül Kevneyn Muhammed Mustafa'nın aşkına

Saki-i Kevser Ali'yyel Murtaza'nın aşkına
Hem Hatice Fatıma, Hayrünissanın aşkına

Şah Hasan, Hulki Rıza, hem Şah Hüseyini Kerbela
Ol imam-ı etkiya Zeynel Abanın aşkına

Hem Muhammed Bakir ol kim nesli Paki Murteza
Cafer -üs Sadık İmamı Rehmümanın aşkına

Musai Kazım İmamı Serfirazı ehli Hak
Hem Ali Musa Rızayı Sabiranin aşkına

Sah Taki ve Ba Naki hem Hasan-ül Askeri
Ol Muhammed Mehdi Sahip Livanın aşkına

Pirimiz üstadımız Bektaş Velinin aşkına
Haşre dek yanan yakılan aşikanın aşkına

Hata ettim Hüda yaktı delili
Muhammed Mustafa yaktı delili

Ol Ali Abâ'dan Haydar-ı Kerrar
Ali'yyel Murtaza yaktı delili

Hatice-Tül Kübra Fatima Zehra
Ol Hayrün Nisa yaktı delili

Hasan'ın aşkına girdim meydana
Hüseyn-i Kerbela yaktı delili

İmam Zeynel, İmam Bakır-ı Cafer
Kâzım Musa Rıza yaktı delili

Muhammed Taki'den hem Ali Naki
Hasan-ül Askeri yaktı delili

Muhammed Mehdiyi Ol Sahib-zaman
Eşiğinde Ayet yaktı delili

Bilirim Günahım hadden aşubdur
Hünkâr-ı Evliya yaktı delili

Oniki İmamdır bu nur Hatayi
Şir-i Yazdan Ali yaktı delili

Kudret Kandili'nde parlayıp duran
Muhammed Ali'nin Nuru'dur vallah
Zuhur edip küffar askerin kıran
Elinde Zülfikar Ali'dir billah

Elinde Zülfikar, altında Düldül
Kanber önü sıra dilleri bülbül
Hazret-i Fâtıma cennette bir gül

Ona sırrım dedi Hak Hâbibullâh

Zuhur etti İmam Hasan, Hüseyin
Onların nurundan ziyalandı din
Kırk pare bölündü Zeynel-Abidin
Çekeriz yasını hasbeten lillah

Muhammed Bâkır'dan Câfer-i Sadık
İmam Mûsa Kâzım hem Rıza dedik
Tarikat suyuyla cismimiz yuduk
Hak buyurdu mümin kalbi Beytullah

Takî, Nakî, İmamların civanı
Hasan-ül Askeri cismimin canı
Elinde hücceti sahib-zamanı
Vakit tamam oldu göndere Allah

Ta ezel ezelden böyle kuruldu
Hariciler bu dergahtan sürüldü
Kün deyince yedi kat yer dürüldü
Bir harf ile bina tuttu arşullah

VÎRÂNÎ'yem niyazım var üstaza
Elinde Zülfikar hem ehl-i gaza
Binbir dondan baş gösterdi Murtaza
Biz bir bildik, dedik Allah eyvallah

Bismişah Allah Allah!

Allah'tan bize ulaşan çerağımız sonsuza dek
kılavuzumuz olsun!
Çerağımız yansın yakılsın, Allah'ın nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, Peygamberliğin nuru
aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, velâyetin nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, Ehlibeyt'in nuru aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, Pir Hünkâr Hacı i Veli
Aşkına!
Çerağımız yansın yakılsın, yolumuzun, birliğimizin,
dirliğimizin aşkına!
Sonsuza dek bu çerağ yolumuzun ve yaşantımızın ışığı
ola.
Gerçeğe Hü.

Tevella Teberra ne anlama geliyor?

Tevella= dostluk kurma, dost olma anlamına geliyor.

Teberra= uzak durmak anlamına geliyor.

Aleviler arasında Tevella ve Teberra'nin manası ise Ehlibeytin dostlarına dost, düşmanlarına düşman olmak anlamına geliyor. Ancak tarihsel süreç içerisinde Tevella Teberra'nin anlamı daha önemli hale gelmiştir. Tevella Teberra iyiden, güzelden, haktan, haklıdan yana olmak; zalime, sömürücüye, haksıza, riyakara da

karşı olmak anlamına geliyor. Bu anlamıyla bir duruşu, tavrı sembolize ediyor. Ehlibeytin şahsında bir bütün halinde doğrulardan taraf olmayı, haksıza karşı olmayı temsil ediyor. Bazı dar görüşlü kimseler Tevella Teberra'nin taşıdığı anlamı, sembolize ettiği değerleri dar bir çerçevede ele alıyor. Olayın özü ise öyle sanıldığı gibi dar bir çerçevede değildir. Özde bir duruş, tavır vardır. Ve bu duruş Ehlibeytin şahsında bütünsel bir manaya sahip olup mekan ve zamanla sınırlı değildir. Yer yüzünde haksızlık olduğu müddetçe ve doğruları hakim kılma ideali olduğu müddetçe Tevella Teberra da olacaktır.

Nevruz Bayramı Aleviler için ne anlama geliyor ve Aleviler Nevruzu nasıl kutlarlar?

Nevruz; Farsça bir kelimedir ve **yenigün** (yeni/nev gün/ruz) anlamına geliyor. Miladi takvime göre 21 Mart günü Nevruz günüdür.

Nevruz, Alevi toplumun önemli bayramlarından biridir. Yine Nevruz bayramı, salt Aleviler için değil hemen hemen bütün doğu toplumları için önemli bir gündür.

Alevi söylencelerinde Nevruz gününde gerçekleşen önemli olaylar şöyle sıralanır:

- Dünya kuruluşunu bugün tamamlar.
- Hz. Muhammed'e nübüvvet bugün ihsan edilir.
- Hz. Ali'nin bugün doğmuştur
- Bugün Hz. Ali ile Hz. Muhammed'in kızı Hz. Fatma'nın evlendiği gündür.
- Hz. Muhammed, bugün **Gadir-hum'da** okuduğu hutbede, Hz. Ali'yi Vasi tayin eder ve kendisinden sonra Müslümanların önderi (imamı) ilan eder.
- Bugün Hz. Ali'nin hilafeti elde ettiği gündür.
- Bugün Hacı Bektaş veli'nin Anadolu'ya gelişinin ilk günüdür. Rum Erenlerinin Şah-ı Velayeti karşıladıkları gündür.
- Bugün Gaip Erenleri “**Kırklar'ın**” toplandığı gün olarak inanılır. Bu nedenle bugün “Kırklar Bayramı” olarak ta bilinir.

- Hz. Hüseyin'in intikamını almak için Muhtar Sakafî önderliğinde gizli bir teşkilat kurulur. İhtilal işareti olarak mahallelerde büyük bir ateş yakılır. Bu günde tesadüfen 21 Mart'a denk gelir!
O günden bugüne değin
Alevilerce zulme başkaldırı
işareti olarak ateş yakılır.
- Bugün Hz. Adem Peygamberin yaratıldığı gündür.

Alevi toplumu Nevruzunu inancı esas alarak kutlarken, bir çok toplumda Nevruz gününe başka anlamlar yükleyerek kutlar. Her toplum kendisine özgü bir anlatımla Nevruzunu tanımlar ve yine kendisine özgü bir şekilde kutlar. Alevi toplumu ise Nevruz bayramını su şekilde kutlar:

Nevruz bayramı erkânı sabahtan başlar. Toplu olarak sabah yemeği yenecekse, önce Dede bir dua okur ve herkese süt ikram edilir ve kahvaltı yapılır. Daha sonra dargınlar barıştırılır. Hasta ve yoksullar ziyaret edilir, gönülleri alınır. Yeni ölmüşlerin evlerine taziyeye gidilir. Türbe ve mezarlıklar ziyaret edilir. Nevruz şenliklerinin yapılacağı ev ve kır yerleri önceden saptandığı için, bu yerlerde tüm hazırlıklar tamamlanır.

Yaşlılar için ayrı bir mekanda, gençler için ayrı bir alanda muhabbet sofraları kurulur. Gençler kırlarda şenlikler yaparlar, halaylar çekerler, ateş üstünden atlayarak dilekler tutarlar. Genç kızlar ve oğlanlar karşılıklı mani söylerler...

Nevruz Bayramı akşamı “Meydan” açılır. Taliplere “Nasip” verilir. Cem evinde toplanılır. Tüm canlar hazır olduktan sonra, saat 20.00 civarında Nevruz Erkanının icrasına başlanır.

Semah nedir? Semah bir oyun mudur? Her yerde Semah dönülür mü?

Hemen başta belirtelim ki semah, folklorik bir oyun değildir.

Semah, Cemlerde deyişler eşliğinde yapılan dinsel törenin adıdır. Ulu Hünkâr Hacı Bektaş Veli bu konuda şöyle söyler: "**Semah, ariflerin aleti, muhiplerin ibadeti, taliplerin maksududur. Bizim Semahımız oyuncak değil, ilahi bir sırdır. Bir kimse ki Semahı oyuncak sayar o cahildir**".

Semahın kaynağı Kırklar meclisine dayanır. Bu meclise gelen Hz. Muhammed'e Salmanı Farisi tarafından bir üzüm tanesi verilir ve Salmanı Farisi kendisinden bunu

paylaştırmasını ister. Hz. Muhammed Cebrail'in getirdiği tabakta bu üzüm tanesini sıkır. Bunu içen Kırklar "Ya Allah" deyip Semah dönmeye başlarlar.

Semah yalnız Cemlerde dönülür. Bunun dışında günümüzde olduğu gibi asla düğünlerde ve benzer eğlencelerde dönülmez. Semahın dönüldüğü ortam

mutlaka özel ve dinsel anlamı olan bir ortam olmalıdır. Yani ilahi bir sırdır. Öyle günümüzde yapılanlar gibi herkesin kolunu açarak yapacağı bir dans değildir.

SEMAHIN BAZI ÖZELLİKLERİ

Semahı kadınlar ve erkekler döner. Semah Cemlerinde dönülür. (Bunun dışında Alevi inancını tanıtan toplantılarda dönülür.) Semah sırasında Alevi ozanların deyişleri bağlama eşliğinde okunur. Semah sırasında el ele tutuşulmaz, ayaklar çıplaktır. Ya karşı karşıya ya da halka şeklinde dönülür.

Semah ağır çalınan ve söylenen nefesler eşliğinde dönülür. Nefesler giderek hızlanır, buna bağlı olarak da Semah dönenler hızlanır. Semahçılar Dede/Mürşidin oturduğu bölüme sırtlarını dönmezler. Bölüme geldikleri zaman yüzleri çerağa/delile dönük ve boyunları hafif bükük geçerler.

Özü aynı olan ama farklılıkları tali olan bir çok Semah türü vardır. Belli başlı Semah türlerini sıralayabiliriz:

Miraçlama

Ali Nur Semahı

Kırklar Semahı

Turnalar Semahı

Erkân Semahı

Gönüller Semahı

Ya Hızır Semahı

Nevruz Semahı

Hacı Bektaş Semahı

Muhammed Ali Semahı

Doğru bir tarih bilgisine nasıl ulaşılabilir? Alevilerin/ Aleviliğin tarihi ne zaman, nerede ve kimle başlar? Neden Alevilerin/ Aleviliğin, tarihi hakkında bu kadar çok farklı anlatımlar/ anlayışlar var? Alevilerin/ Aleviliğin çıkış noktası (tarihi) konusunda nasıl bir yöntem izlemeliyiz?

En basit ve genel tanımıyla tarih, “geçmiş toplumların bir bütün halinde (savaşlarını, barışlarını, kültürlerini, medeniyetlerini, ekonomilerini...) neden sonuç ilişkisi bağlamında zaman ve yer belirterek, belgelere dayalı olarak inceleyen bir bilim dalıdır”. Temel olarak yazılı ve sözlü kaynaklara dayanan tarih, tekrarlanmadığı için deney ve gözlem yöntemi dışındadır. Bu nokta itibarıyla tarih, egemen anlayışların üzerinde her türlü tahrifatı yaptıkları bir alandır. Egemen anlayış tarih olarak yalnızca kendi doğrularını yazmıştır. Kendisi dışındakileri yok saymış, yok saymadığı durumlarda da en olumsuz sıfatlarla sayfalarına almıştır. Bununla anlatmak istediğimiz; bazı kişilerin Alevilerin/ Aleviliğin tarihini ele alırken egemen anlayışın tarihine

başvurmalarının yanlış bir yöntem olduğunu vurgulamaktır. Alevilerin tarihini anlatacaklarsa, bu egemen çevrelerin oluşturduğu tarihsel bilgilere dayanmamalıdır. Egemenlerin saptırdığı tarihsel bilgi kırıntıları ile Alevileri/ Aleviliği anlatmaya çalışmak abesle iştigal bir durumdur. İzlenmesi gereken yöntem, esas olarak Alevi ulularının şiirleri, menakıpnameleri ve bunlara bağlı olarak genel dünya tarihi çerçevesinde toplumların gelişim tarihlerine, dinlere, dinler tarihine, dinlerin oluşum sebeplerine, gelişimlerine, nasıl ve nereden geliştiklerine, hangi ihtiyaca cevap verebildiklerine, insanın fizyolojik-biyolojik-ruhsal yapısını inceleyen bilimlerden ve daha başka bilimlerden de yararlanmaktır. Bunların bir çoğu yapılmadığı gibi egemen anlayışın tarihi verileri ile hareket ediliyor. Böyle olunca da ortaya tutarsız, saçma-sapan bir anlayış çıkıyor. Bütün bu kafa karışıklığının sebebi izah etmeye çalıştığımız çalışmaların neticesidir.

“Alevilerin/ Aleviliğin tarihi ne zaman, nerede ve kimle başlar?”. Bu soruya özet olarak şu cevabı verebiliriz: Alevilik bir inançtır. Bu çerçevede Aleviliğin tarihi “ilk insan” olan Adem Peygamberle başlar. Hz. Muhammed ve Hz. Ali ile de zirve noktasına ulaşır. Bazı art niyetli ve çıkar sahibi kişilerin Alevi tarihi konusunda

yaptıkları çalışmalara itibar edilmemelidir. Bu çalışma ve söylemlerde esas alınan, bir tane doğruya bir kaç tane yalan yanlış katıp piyasaya sürmektir. Bunun içindir ki Alevi tarihini bin yıl önce başlatanlar, Anadolu coğrafyası ile sınırlı tutanlar, Zerdüş'tle başlatanlar, Şamanizme dayandıranlar ve daha başka yanıltıcılar var.

Bu söylemlerin ve benzer söylemlerin sahipleri bir tane doğruya bir kaç tane yalan yanlış kattıkları için kafalar oldukça karışıyor. Bu noktada doğruları yalan yanlışlardan ayırabilmeliyiz. İçinde bir tane doğru var diye hepsini sahiplenmemeliyiz. Bizlerin anlayışı diğer konularda olduğu gibi bu noktada da nettir. Alevi tarihi ilk insan olan Adem peygamberden başlar Hz. Muhammed ve Hz. Ali ile zirve noktasına ulaşır. Hz. Muhammed ve Hz. Ali den sonra oluşan tarih de öyle bilinmezliklerle dolu bir tarih değildir. Dolayısıyla olaylara ve olgulara resmi ve art niyetli çıkarıcı çevrelerin yerine Alevi penceresinden bakıldığında her şey apaçık aşık bir şekilde orta yerde duruyor.

Hız. Muhammed ve Hz. Ali den önceki süreç de, tarihsel bilgiler, veriler ışığında ve genel manada bir çok bilim dalı eşliğinde incelenmelidir. Bunun için veriler, bilgiler imkanlarda şu an için kısıtlı olabilir. Ortak insanlık tarihi noktasında Hz. Muhammed ve Hz.

Ali'den önce ki zaman diliminin de detaylı bir şekilde objektif olarak aydınlanacağı zamanlar olacaktır.

Tekrar vurgulayalım ki inanç olarak Alevi tarihi, Adem peygamberle başlar Hz. Muhammed ve Hz. Ali ile zirve noktasına ulaşır, oradan günümüze kadar sayısız erenlerin hizmetiyle gelir.

Köken itibariyle Alevi olmayan fakat Alevi inancına ilgi duyan insanlara ve genel olarak, “isteyen herkes Alevi olabilir mi, nasıl Alevi olunur” sorularına ne cevaplar verilmesi gerekiyor?

En geniş tanımı ile Alevilik nedir? Alevilik bir inançtır. Aleviliği bir ırk olarak algılama ve doğuştan gelen bir özellik olarak tanımlamak kabul edilemez bir tutumdur.

Türk, Alman, Fransız, Arap ve benzer tanımlamalar etnik kimlik için kullanılan tanımlamalardır. Budist, Katolik, Protestan, Sünni ise dini tanımlamalardır. Bir insan hem Türk olabilir hem Sünni, Budist, dinsiz, Katolik olabilir. Bunlar bir birilerinin alternatif kimlikler değildirler. Aksine, tamamlayıcı kimliklerdir. Biri etnik kimlik için kullanılan tanımdır diğeri dini kimlik için.

Aleviliğin bir inanç olduğunu belirttik. Alevilik doğuştan gelen bir özellik değildir. Bir insan doğuştan Almandır, Fransızdır, Kürttür, Türktür. Ancak hiç kimse doğuştan Sünni, Budist, Katolik, Protestan değildir. Alevi anne-babadan doğmak önemlidir. Ancak belirleyici değildir. Belirleyici olan insanın inandığı inancı belirlerken, öz iradesidir. Kişi anne-babasının inancına inanmak zorunda değildir. Kişi istediği inanca özgür iradesi ile inanabilir. Bu anlamda kimse doğuştan Alevi, Sünni, Katolik, Budist değildir ve isteyen herkes nasıl Sünni olabiliyorsa Alevi de olabilir.

Altini çizerek tekrar belirtmek gerekir ki isteyen herkes Alevi olabilir. Kendisini Alevi olarak tanımlayan herkes Alevidir. Kimsenin “senin annen-baban Alevi değildir, sen Alevi olamazsın” demeye hakkı yoktur.

Alevi anne-babaya sahip olmak, Alevi inancının yaşandığı ve yaşatıldığı bir ailede dünyaya gelmiş olmak, Alevi inancının daha kolay benimsenmesi demektir. Ancak Alevi ailede doğmamış olmak da Alevi inancının benimsenmeyeceği anlamına gelmez.

Her inançta olduğu gibi Alevi inancının da belli kuralları vardır. Alevi inancına inanan insanların yükümlülükleri, sorumlulukları vardır.

Alevi inancının ne olduğu, Aleviliğe inananların sorumluluklarının neler olduğu, ibadet anlayışının ne olduğu ve nasıl ibadet edildiğinin daha detaylı bilinmesi için, Alevi olmak isteyenler yakınlarında bulunan bir Dergaha, cemevine başvurmalılar. Ayrıca bu konuda yayınlanmış eserlere müracaat edebilirler.

Şamanizmin ve Zerdüştlüğün Aleviliğe etkileri var mıdır? Eğer varsa bu etkinlik ne boyuttadır ve günümüzde nasıl bir işleve sahiptir?

Seksenli yılların ortasından itibaren çeşitli ideolojik politik grupların Aleviliğe ve Alevilere ilgisi arttı. Bu ilgi elbette Alevi toplumunun geleceğini inşaa etme, Aleviliğin özünü tanıma gibi bir nedene dayanmıyordu. Bu ilginin asıl sebebi kendi dar ideolojik-politik çıkarlarına bir zemin hazırlamak, Aleviliği ve Alevileri kendi ideolojik yapıları için bir arka bahçe olarak hazırlamaktı. İşte soruya kaynaklık eden Şamanizm ve Zerdüştlükte bu nokta da devreye girdi.

Bilindiği gibi Şamanizm eski bir Orta Asya inancıdır. Yine Zerdüştlük de eski bir Mezopotamya inancıdır. Her şeyi etnik kimliğe bağlamak, etnik politikalarına bir inançsal dayanak bulmak isteyen akımlar Alevi

inancındaki bazı olguları Şamanizme ve Zerdüştlüğe bağladılar. Ve bu yolla Aleviliği Hz. Ali'den, On İki İmamlardan, Ehlibeytten soyutlayarak kendi “etnik dini” yapmak istediler. Bunun içinde yazılı kaynaklardan yoksun, Alevilik Bilincinden yoksun Alevi kitlelerin beynini karıştırdılar. Bunun sonucunda bazı safdiller ve art niyetli kimseler Aleviliği eşittir Şamanizm veya Zerdüştlük olarak görmeye başladılar. Olayın özü böyledir. Yapılan bunca teori, kaynak bulmak, benzerlik aramak bunun içindir. Elbette Alevi inanç sistemi **kültürel anlamda** eski Orta Asya ve Mezopotamya inançları olan Şamanizm ve Zerdüştlükten bazı öğeler almıştır. Bu doğaldır da. Ancak bu kültürel birer motif olan öğeleri bütünlüklü bir inanç olan Aleviliğin esası olarak göstermek art niyetlilikten başka bir şey değildir. Şamanizm ve Zerdüştlükte bulunan ve günümüz Alevi kültür yapısı içinde birer “kırıntı” olarak kabul edilen bazı benzerlikleri Aleviliği farklı yönlerle çekmek için kullanmak haksızlık ötesi bir durumdur.

Bilinmesi gereken; her inanç diğer inançlardan etkilenmiştir. Çoğu kez coğrafya farklılığı, etnik farklılık inancın kültürel yapısına etki etmiştir. Ancak bu etki Hiç bir zaman inancın merkezini etkilememiştir. Etkilenme alt boyutlarda kalmış ve bu haliyle de bir

zenginlik olarak değer kazanmıştır. Unutulmaması gerekir ki inancın özünü belirleyen olmayıp bazı kültürel kazanımlar olarak varlığını sürdürüyor olması eski inancın kendisi değildir.

Aslında söz konusu Aleviler ve Alevilik olunca çok saçma sorular gündeme gelebiliyor. Düşünöteki günümüzde etkin olarak varlığını sürdüren inançların tarihi en fazla bir kaç bin yıldır. Bu inançlara inanan insanlardan kimse çıkıp demiyor ki; “benim atalarım bundan bilmem kaç yıl önce şöyle bir inanca inanıyordu, bende şimdi bu inanca tekrar dönüyorum”. Ancak bazı “ukala” kişiler diyebiliyor ki; “benim atalarım Şamanist ve Zerdüş’tü. Bende şimdi bu inanca inanıyorum, Alevilik bize sonradan dayatılmıştır, ben Alevi değilim” diyebiliyor. Fakat bir Alman, Fransız, İngiliz bunu demiyor. Bundan bir kaç yüz sene önce Almanların, İngilizlerin, İsveçlilerin atalarıda başka inanca inanıyorlardı. Peki bunlar niye eski inançlarına dönmüyorlar da ukala kişi Aleviliği bırakıp “atalarının inancına” dönüyor!!!???

Kızılbaşlık nedir ve Kızılbaş kimdir? Kızılbaşlık ile Alevilik farklı mıdır?

Her ne kadar bazıları bir yanılığın içine girip Kızılbaşlığı Alevilik içinde bir kol olarak görse de esasında Kızılbaşlık Aleviliğin ta kendisidir.

Kızılbaş kavramı tarih boyunca ve günümüzde Alevileri aşağılamak, karalamak ve küçük düşürmek için kullanılmıştır. **Alevilerin düşmanları Kızılbaşlığı Alevileri küçük düşürmek maksadıyla kullandıkları oranda Aleviler Kızılbaş kavramına sahip çıktılar .**

Kızılbaş kelimesi kızıl başlık takan anlamına geliyor. Tarihçesi Uhut savaşına kadar uzanır. Uhut savaşında Hz. Ali, kendisini Hz. Peygambere siper ettiği sırada başından yaralanır. Bu savaştan sonra Hz. Ali'ye Kızılbaş denmiştir. Yine Sıffin savaşında Hz. Ali'nin taraftarları başlarına kırmızı başlık takmışlardır. Alevi devleti olan Safevi ordusunun askerleri de başlarına kızıl başlık takarlardı.

Alevi düşmanları Alevi kavramını kullanmazlar, onun yerine Kızılbaş kavramını kullanırlardı. Bunu Alevileri aşağılamak amacıyla yaparlardı. Aleviler ise Kızılbaşlığı sahiplenip, kendilerini öyle de ifade ederlerdi.

Sonuç olarak bilinmelidir ki; **Kızılbaşlık Alevi inancı içindeki bir kol veya tarikat değildir. Kızılbaşlık Alevi düşmanlarının Alevileri aşağılamak**

maksadıyla kullandıkları bir terimdir. Ve Kızılbaşlar bütün Alevilerdir, Kızılbaşlıkta Aleviliktir.

İnsan-ı Kamil kime denilir?

Dört Kapı Kırk Makam da sonuncu kapı olan Hakikat kapısına ulaşmış ve böylece Hakikati kavramış olan insana İnsan-ı Kamil denilir.

Bir insanın manevi anlamda ulaşabileceği en üst boyut İnsan-ı Kamil'lik boyutudur. İnsanın gerçek manada insan olduğu, Hakikat sırrına ulaştığı, canlı cansız her şeyin gizemine vakıf olduğu aşamadır İnsan-ı Kamil'lik. İnsan, aşama aşama giderek ve bütün kapılara ve makamlara ulaşarak İnsan-ı Kamil olur.

Erenler kimlerdir ve Eren kime denir?

Eren, kendini Hak yoluna adayan ve bu yolda bir çok makamı aşarak bazı sırlara vakıf olan kimseye denir. Erenler Hak sırrına vakıf olmuş, İnsan-ı Kamil mertebesine ulaşmış kişilerdir. Ancak günlük dilde Erenler kavramı karşıdaki kişiyi yüceltmek, dikkat çekmek, kırıncı olmadan uyarmak içinde kullanılıyor. Yine bilge, olgun, alim, inançlı kimselere de deniliyor.

Enel Hak ne anlama geliyor?

Enel Hak kavramını ilk olarak Hallacı Mansur kullanmıştır ve bu kavramı sık sık tekrarladığı için çok ağır işkenceler altında katledilmiştir.

Enel Hak kavramı Arapça olup kelime manasıyla “ben Hakkım, hakikatım, gerçeğim” anlamına geliyor. Enel Hak; Hakla Hak olmak, insanın kendisini aşması ve Hakka yaklaşması, Hakla bütünleşmesidir. Bu manada inancı bir şekiller, biçimler, dogmalar bütünü olarak algılayanlar Enel Hak kavramını da farklı algılamış ve yorumlamışlardır. Hallacı Mansur ve daha sonraları Seyyid Nesimi'nin şahsında dile getirilen bu anlayışın yeteri kadar anlaşılmadığı ve taşıdığı felsefi derinliğin -biçimsel boyutuyla da olsa- onu sahiplenenler tarafından dahi doğru bir şekilde algılanmadığını görüyoruz. Hallacı Mansur ve Seyyid Nesimi'yi katledenlerin Enel Hak'kı anlamamalarını ve düşmanlıklarının sebebi bir noktada anlaşılır bir durumdur. Ancak Hallacı Mansur'u sahipleniyor görünenlerinde Enel Hak'kı yeterince algılamadıklarını görmek kabul edilmemesi gereken bir durumdur. Umulur ki Hallacı Mansur ve Seyyid Nesimi'nin yolunu sürdürüyor iddiasında olanlar Enel Hak'kın bilincine varırlar.

Tasavvuf nedir? Aleviler için Tasavvuf ne anlama geliyor?

Her grup, akım, hizip... tasavvufa/sufizme farklı manalar vermişler.

Aleviler için tasavvuf, insana, doğaya ve yaratıcıya gönül gözüyle bakma, dünyayı sevgi temelinde anlamlandırma ve yaşamadır.

Tasavvuf, inancın özünü anlama ve yaşama halidir.

İnsanın maddi alemde kurtulup Hak'ta yok olmasını, ikilikten kurtulup birliğe ulaşmasını, Hak ile Hak olmasını, O yüce aşk halini yaşamasını öğreten ilmi yol tasavvuftur. Alevilik Tasavvufsuz düşünülemez.

Vahdet-i Vücut ne anlama geliyor?

“Varlığın birliği” anlamına geliyor. Alemde var olan her şey Allah'ın bir yansıması ve insan “varlığın” bir parçası.

Vahdet-i Vücut fikrini savunup geliştirenler arasında Hallac-ı Mansur, Bayazid Bestami, Yunus Emre, Mevlana gibi Alevi toplumunca saygı ile anılan değerli önderler vardır.

Vahdet-i Vücut, öyle kısaca anlatılacak bir olgu değildir. Bu anlamıyla bazı yanlış anlaşılımlar oluyor. Önyargılı, dogmatik düşünce/inanç sahipleri olayı derhal farklı boyutlara çekebiliyorlar. Nitekim Hallac-i Mansur ve benzer öncülerin başına gelenler ibret vericidir.

Batın-Zahir ne anlama geliyor?

Batın; içsel, giz, sır anlamına geliyor. Zahir ise görünen, apaçık ortada olan anlamına.

Her şeyin bir önyüzü olduğu gibi birde arka yüzü vardır, bir görünen tarafı olduğu gibi birde görünmeyen tarafı vardır. Görünen taraf Zahir, görünmeyen tarafta Batındır.

Bu açılmıdan sonra kavramların inançsal boyutuna da değinelim: eğer kişi tanrısal hakikate ulaşmak istiyorsa kendisini görünen(zahir) ile sınırlamamalıdır.

Görünenlerin yanında birde görünmeyen(batın) olanı da anlamaya çalışmalıdır. Sadece görünen, dışsal(zahir) ile kendisini sınırlayanlar hakikat sırrına eremezler. Zahir ve Batın bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Tasavvufun bir çok boyutun da olduğu gibi, Zahir-Batın meselesinde de kafalar çoğu zaman karışıyor. Bu

tür, her akıma göre farklı manalar taşıyan kavramları iyi irdelemek gerekiyor. Böylece doğru anlamlar verilmiş olur.

Duaz nedir? Değiş nedir?

Duaz, Duazdeh'in kısaltılmış halidir. Duazdeh Farsça olup on iki (12) anlamına gelmektedir.

Duaz, cem ayinlerinde söylenen ve On İki İmamların adlarının geçtiği deyişlerdir. Bu deyişlerde Ayrıca On İki İmamların yanı sıra başta Hz.

Peygamber ve Hacı Bektaş Veli olmak üzere Alevi ulularının adları geçmektedir.

Duaz için “deyişler”lerdir tanımını yaptık. Anlaşılır olması için böyle bir tanım uygundur. Ancak duaz bir nevi dua olarak da algılana bilinir.

Şüphesiz Alevilik ve Aleviler hakkında biraz bilgi sahibi olan kişiler için duaz'ın, nefes'in, türkü'nün,

deyiş'in farklı anlamlara sahip olduğu aşikardır. Fakat günümüz gerçekliği doğrultusunda genel bir tanım olması ve bu tanımın yaygınlaşıp kabul görmesi için Deyiş tanımı en uygun olanıdır. **Deyiş; Aleviliği çağrıştıran her melodinin adıdır.** Türkü, nefes, duaz bunlar da alt adlardır. Yoz ve yobaz üretimden farklı olunduğunun anlaşılması için Deyiş en uygun tanımlımadır.

Mersiye nedir?

Mersiye, Kerbela vakasını işleyen, Ehlibeyte ve On İki İmamlara bağlılığı, sevgiyi dile getiren bir şiir türüdür. Özellikle Muharrem Ay'ı boyunca söylenen ve Ehlibeyt taraftarlarının olduğu her coğrafyada ve her dilde söylenen ağıtlar bütünüdür mersiyeler. Mersiyelerde zalim olana, haksız olana bir öfke var. Yine mazlum olana, haklı olana bir sevgi ve sempati var. Mersiyeleri salt ağıt boyutuyla algılamak eksiklik olur. Mersiyeler bu noktada bilinç taşımasıdır. Aynı zamanda ne kadar da zaman geçmiş olursa olsun iyinin unutulmayacağıının ve kötünün, zalimin her daim lanetleneceğinin göstergeleridir. Edebi açıdan, Ehlibeyte bağlı olanlar için bir edebi zenginliktir.

“Eline, Beline, Diline sahip ol” ne anlama geliyor?

Herhalde dünyada anlamı bu kadar derin ve kapsamlı olan ama aynı zamanda sadece üç sözcük olan başka bir kavram yoktur. Bazılarının onlarca kitaba, yüz binlerce sözcüğe sığdıramadığını Alevi önderi Hacı Bektaş Veli üç sözcükle anlatmış. ELİNE, BELİNE, DİLİNE SAHİP OL.

İnsanın bu üç organı toplumu ve insanı geliştirdiği, özgürleştirdiği gibi aynı zamanda insanı ve toplumu düşkünleştirir, yozlaştırır. Ulu Hünkâr bütün bu gerçeklikten yola çıkarak Alevi inancında sağlam bir ahlâk sistemi kurmuştur. Şimdi bu ahlâk sistemini biraz daha inceleyelim:

EL: İnsanın eli her türlü iyiliğin ve yine kötülüğün uygulayıcısıdır. İnsan eline sahip olmadı mı katil, hırsız olur. İnsan eline sahip oldu mu üretir. Üreten ve yaratan, çaba sarf eden, emek harcayan insanda güzel insandır. Güzel insanda kendisinden başlayarak

topluma hizmet edendir. Toplumsal huzuru, barışı sağlayandır.

BEL: İnsan kendi hayvani cinsel güdülerine hâkim olmadı mı her türlü sapıklığı yapar. Sapıklık, toplumsal çürümeye, ahlâksızlığa götürür. Bunun zıddı olan, yani insan cinselliği olumlu anlamda bir üreme aracı olarak değerlendirdiğinde sonuç yine toplumsal ve bireysel huzur olur. Yine insan doğan çocuğuna gereken ilgiyi göstermedi mi o çocuk toplumun başına belâ olur, her türlü zararlı olaya açık olur. Demek ki; insan eline, beline hâkim olmakla salt hayvani güdülerini dizginlemiyor. Bununla beraber oluşturduğu aile sistemiyle kendisinin vesile olduğu çocuğunu da eğitiyor.

DİL: Dil insanlar arasında iletişimi sağlayan organdır. Bir insan dilini iyilik için de kullanabilir kötülük için de. İnsan dilini yalandan, riyadan, sahtelikten korumalı ve yalana, sahteliğe alet etmemeli, yani diline sahip olmalı. Duyduğu olumsuzlukları düzeltmeli, yalandan kaçmalı, kilit vurmali. Dilini iyi, güzel insanı ve dolayısıyla toplumu huzura kavuşturacak şekilde kullanmalı.

Ulu Hünkâr Hacı Bektaş Veli, Makalat adlı kitabında şöyle sesleniyor insanlığa: "İnsanın üç iyi dostu vardır. Öldüğünde, bunlardan biri evde, öbürü yolda kalır.

Üçüncüsü ise kendisiyle birlikte gider. Evde kalan malı, yolda kalan dostlarıdır. Kendisiyle giden ise iyiliğidir."

Bir insan Eline, Beline, Diline sahip olduğu müddetçe iyi bir insandır. Eline sahip olmakla; kendisini her türlü şiddetten, hırsızlıktan, cinayetden korumuş olur. Beline sahip olmakla; çocuğuna iyi bir baba, eşine ise iyi bir eş olur. Yoksa her türlü hayvani güdüyü tatmin etmek için ömrünü geçirir. Diline sahip olan ise kendisini her türlü yalandan, sahtelikten korumuş olur. Eğer insanlık bu ilkeleri asgari bir şekilde uygulasa her türlü yozluğun ve yobazlığın sonu gelir.

Düşkünlük nedir?

Düşkünlük bir ceza sistemidir. Alevi toplumunun bunca ağır baskı koşullarına rağmen, birliğini koruyarak bu günlere gelmesinde işlevi göz ardı edilemeyecek bir sistemdir.

Cem ibadeti, bilinen klasik ibadet anlayışlarından farklı bir ibadettir. İbadetle beraber toplumsal meselelerinde çözüme kavuştuğu bir, bir araya gelinmedir.

Cem de insan sadece Allah'a ibadet etmekle kalmayıp topluma da hesap vermekle yükümlüdür. Bu anlamda

da Alevi inancı diğer bütün inançlardan önemli farklılıklar taşıyor.

Egemen olanların mahkemelerine gitmeyen Aleviler kendi yargı sistemlerini geliştirdiler. Düşkünlükte bu sistemin önemli ayaklarından birisidir. Öyle ya da böyle bir kişi suç işlemişse bu kişi Dede'nin denetiminde yargılanır. Cem de gerçekleşen bu yargılamaya Cem de bulunan herkes oyları, görüşleri ile katılırlar ve böylece ortak bir karara varılır. Halkın direkt katılımıyla gerçekleşen bir “Halk Mahkemesi”dir bu. Suçun ağırlığına göre bir ceza verilir. Düşkünlük, verilen cezaların en büyüklerinden birisidir. Düşkün olan kimse toplumdan dışlanır. Düşkünlüğü ve dışlanma süresini halk ortak bir karar ile aldığında Alevi toplumunda suç oranı minimum düzeyde kalmıştır. Toplumdan tecrit edilip dışlanmak çok büyük bir ceza olduğundan, o kişiyi başka toplumlarda içine almazlar. Böylece bir çok suç, daha işlenmeden önüne geçilmiş olur.

Düşkünlük kavramı günümüzde daha çok çıkarıcı ve ahlaksız kimseler için kullanılan genel bir kavram şeklini almıştır. Ancak düşkünlüğün çıkış noktası ve asıl anlamı yukarı da izah etmeye çalıştığımız çerçevededir.

Zülfikar nedir, neyi sembolize ediyor?

İstisnasız her toplumun kendine has bazı sembolleri, o toplumun genel yapısına uyan işaretleri vardır. İlkel kabile toplumlarından günümüz devletlerine, totemlerden ulusal bayraklara kadar semboller varlığını sürdürüyor. Sembollerin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir dersek yanılmış olmayız.

Sembollerin önemini günümüzde kimse yadsıyamaz. Çoğu zaman sembollere yüklenen anlamların dışında algılamalara da sebep olsa sembollerin önemi varlığını sürdürecektir. Bu bağlamda Alevi toplumunun sembolleri de daha bir anlam kazanıyor. “Utañç duyulan” bir inanç toplumundan kendini öz kimliğiyle

tanıtan bir topluma geçiş sürecinde Aleviliği anımsatan sembollerin önemi kat kat artıyor. Hatta bu semboller öyle bir çekicilik arz ediyor ki Alevi inancına mensup olmayanlarda Aleviliği çağrıştıran, Alevi olanların sahiplendikleri sembolleri rahatlıkla kullanıyorlar. Bu çekicilik beraberinde inancın özüne, oluşum tarihine, kültürüne ve toplumsal yaşayışa bir ilgiyi de getiriyor.

Zülfikar, Hz. Muhammed tarafından Hz. Ali'ye armağan edilen ucu çatal kılıcın adıdır. İnancımıza (Aleviliğe) göre Zülfikar savaş öncesi gökten inmiştir. Hz. Muhammed'de bu gökten inen kutsal kılıcı Hz. Ali'ye hediye etmiştir.

Zülfikar'ın tarihsel işlevi çok önemlidir. Bu tarihsel önemlilik kendisini günümüzde kolye biçiminde bir sembolle güncel hale getiriyor. Kolye olarak boyunlara asılan, yüzüklerin üstüne islenip parmaklara takılan ve daha benzer takıların, eşyaların üstüne işlenen Zülfikar adeta “Alevi olmanın” sembolü olmuş durumdadır. Şüphesiz her boynuna Zülfikar'ı sembolize eden kolye asan kişi Alevi değildir. Ya da Alevi ise dahi Alevi inanç gerçekliğini tam manasıyla kavramış değildir. Ancak genel yansıma bu şekildedir.

Tarihten günümüze Alevilerin kullandıkları bir çok sembol olmasına rağmen Zülfikar sembolünü belirgin şekilde ön plana çıkmasının birden fazla nedeni vardır.

Her şeyden önce Zülfikar gerçek adaletin simgesidir. Tarihsel ve gerçek Zülfikar daima haklıdan ve hakkaniyetten yana olmuştur. Bu anlamda kolye biçimindeki temsili Zülfikar'da hakkaniyetin, doğruluğun, dürüstlüğün, adaletin temsilcisidir. Başka bir deyimle, adalet ve hakkaniyet isteyenlerin sözcüsüdür.

Kimse Zülfikar'ı salt bir savaş aracı olarak algılamasın. Ya da Zülfikar'ı şiddetin, kan dökücülüğün sembolü olarak algılamasın. Tarihte de Zülfikar'ın işlevi adalet ve hakkaniyeti yerine getirmek ve haklıdan yana olmak olmuştur. Günümüzde de sembol olarak; adalet isteyenlerin sembolü olarak bu işlevi yerine getiriyor. Zülfikar'ı bir şiddet aracı Alevileride şiddeti kutsayan bir toplum olarak lanse etmek gerçeklere aykırı bir durumdur. Gerçekte Zülfikar adaleti ve doğruluğu temsil ediyor, Alevilerde doğruların takipçisi bir toplumdur. İstisnalar kaideyi burada da bozmaz. Genel manada doğruluğun, adaletin hakim olduğu, eşitliğin egemen olduğu, her türden haksızlığın giderildiği (ya da minimum düzeye çekildiği) bir dünya özlemindedir Alevi toplumu. Zülfikar'ı bu bağlamda değerlendirmek, haksızlıklara uğramış ve herkes için adaletin insani bir hak olduğunu benimseyen bir toplumun sembolü olarak kabul etmek gerekiyor.

Aleviler tavşan eti yerler mi?

Aleviler tavşan eti yemezler. Bunun bir çok sebebi var. Ancak asıl sebeplerden bazıları şunlardır; tavşanın adet görmesi ve etinin çok kanlı olup sağlıksız olması; ayrıca tavşan fizyolojik ve biyolojik yapısıyla da ilginçlikler taşıyan bir hayvan olması; (tavşanın kafası kedi kafasına, kulakları eşek kulaklarına, arka ayakları köpek ayaklarına, ön ayakları kedi ayaklarına ve kuyruğu domuz kuyruğuna benzemektedir). Yine bazı iddialara göre tavşan kedi ile çiftleşmektedir.

Bütün bunların dışında önemli bir noktada, tavşanın mesh edilen hayvanlardan olduğu, meshin ise, İslam öncesi bazı insanların veya toplumların yaptıkları günahlardan, hatalardan dolayı Allah tarafından bir ceza olarak cinsiyetlerinin bazı hayvanların (bunlar: fil, ayı, domuz, maymun, yılan balığı, kertenkele, yarasa, lavra, akrep, örümcek ve tavşan) cinsiyetine dönüştürmesidir. (Bu ceza Hz. Muhammedin gelmesiyle kaldırılmıştır.)

Bunca sağlıklı ve yenilmesinde sakınca olmayan hayvan (koyun, keçi sığır vb.) varken Alevilere “neden tavşan yemiyorsunuz” diye sorular sormak, dayatmalarda bulunmak düşündürücü olmanın ötesinde art niyetlilikten başka bir şey değildir.

Aleviler domuz eti yerler mi?

Aleviler zorunlu koşullar dışında domuz eti yemezler. Tavşan ile ilgili açıklama (başta mesh konusu olmak üzere) domuz içinde geçerlidir.

Kurban ve kurban bayramı nedir? Ne zaman ortaya çıkmıştır? Kurban neyi sembolize ediyor? Kurban ile amaçlanan nedir? Günümüzde kurbanı ve kurban bayramını nasıl anlamalı ve yaşamalıyız? Kurban olarak neyi sunmalıyız?

Cevaplara geçmeden önce kısaca bayramların bizler için anlamına dair bir kaç söz söyleyelim. Bizce bayramların asıl anlamı paylaşım, sevgidir, dostluktur, kardeşliktir, düşmanlığın giderilmesidir, dayanışmadır... Dileğimiz ve isteğimiz bütün ömrün bayram coşkusu ve sevinci şeklinde yaşanmasıdır. Yaşanılan her günün bayram olmasıdır. Savaşların ve acıların son bulduğu, kalleşçe ve hainlikle gerçekleşen ölümlerin son bulduğu, umut ve mutlulukla uyanılan bayram sabahlarının yaşandığı günlerin özlemindeyiz. Bundan dolayıdır ki bayramları, umut ve mutluluk dolu paylaşımların yaşandığı, dostlukların yüceltiildiği, kötülüğün red ve mahkum edildiği bayramları

önemiyoruz. Hangi milletin, hangi dinin ve inancın mensuplarının olursa olsun, bu içerikteki bayramları çok değerli ve anlamlı görüyoruz.

Kurban bayramına da bu çerçevede yaklaşıyoruz. Bizlere göre kurban bayramı çok çok önemli mesajlar içeriyor. İnsanları, insanlığa davetin en çarpıcı mesajlarından biridir kurban bayramı.

Kurban kelimesi Arapça'da “yaklaşmak, yakın olmak” anlamına geliyor. Genel olarak da “Allah’a yakın olmak için takdim edilen şey” anlamına geliyor.

Kurban olayı, neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir. Tek tanrılı dinlerden öncede vardı. Bazı ilkel dinlerde kurban olarak tahıl ve benzer yiyecekler kurban olarak sunulurken, bazılarında da insanlar kurban olarak sunuluyordu.

Bizlerin şu an kutladığı kurban bayramı İbrahim peygamberin döneminde ortaya çıkmıştır. İbrahim peygamber, Allah'a şirk etmeyen ve böylece bildik tarih bakımından “tek tanrılı dinlerin” atası kabul ediliyor.

Allah'ın birliğine inanan, Allah'a eş koşmayan, kendisini Allah'a veren/Allah'a teslim olan İbrahim peygamber, bir çocuğu olması için çokça Allah'a dua eder. Duaları kabul ve makbul olan İbrahim peygamberin bir oğlu olur. Oğluna İsmail adını verir

(bazı anlatımlara göre İsmail değil, İshak'tır). İsmail büyüüp belli bir yaşa gelince, Allah İbrahim peygamberden oğlunu kurban etmesini ister. Oğlunu çok seven İbrahim peygamber, sonsuz bir sadakatle bağlı olduğu Allah'a İsmail'i kurban etmek için hazırlık yapar. Tam kurban edeceği sırada, bıçak kesmez ve gökten Cebrail bir koç indirir. İbrahim peygamberin Allah'a karşı gösterdiği bağlılığının karşılığı olarak İsmail'in yaşamı bağışlanır (Aslında o gün bağışlanan sadece İsmail'in yaşamı değildir, İsmail'in şahsında bütün insanlığın yaşamıdır bağışlanan). İşte o günden bu güne kutladığımız bayramın aslı bu şekilde ortaya çıkmıştır.

Yukarıdaki girişte, bizlere göre kurban bayramı çok çok önemli mesajlar içeriyor. İnsanları, insanlığa davetin en çarpıcı mesajlarından biride kurban bayramıdır, dedik. Bunun ile anlatmak istediğimiz bu olaydı. Bu bir semboldür. Neyin sembolü? İnsanın artık kurban edilmemesi gerektiğinin sembolü.

Ne yazık ki insanoğlu bu ilahi mesajı anlamak istemedi, anlayanlarda yanlış anladı. Bu anlamak istememek ve yanlış anlamak günümüzde de devam ediyor. İnsanlar savaşımlardan, hırslardan, kötü yönetimlerden, açlıktan, daha binlerce insan eli ile yapılan hatalardan dolayı kurban olmaya devam ediyor. Hz. İbrahim ile verilen

mesaj kurban kesip et yemek değildir. İyilik yapmaktır, yardıma ihtiyacı olanlara yardım etmektir, insanları mutlu etmektir, dünyanın daha anlamlı bir yer olması için herkesin elinden gelen katkıyı sunmasıdır. açlığın ve sefaletin yer yüzünden silinmesi için maddi-manevi paylaşımında bulunmaktır.

Bizlere göre kurban bayramı kan akıtıp, hayvan kesip kurban etmek değildir. Eğer kurban bayramı bunun ile sınırlı tutulursa, anlamına ters yaşıyor ve kutlanıyor demektir. Kurban bayramı yukarıdaki anlatımda da olduğu gibi, insanlaşmaya davettir. paylaşım, kardeşliğe, yardımlaşmaya, iyiliğe, güzelliğe davettir. Savaşların ve haksızlıkların son bulması ve insanların artık kurban edilmemesine davettir. Yani yaşamaya, anlamlı yaşamaya davettir.

Kurbanla amaçlanan et yemek olmadığı için ve günümüz insanı yeteri kadar et tükettiği için kurban niyetine başka şeyleri de paylaşabiliriz. Kurban bedelini ihtiyacı olana veya toplumumuzun şahsında insanlığa hizmet etmeyi esas alan kurumlarımıza bağışlayabiliriz. Yine bu bayram günlerinde bilerek veya bilmeyerek kırmış olduklarımızdan af dilemeliyiz. En başta kendi özümüzü dara çekip yaptıklarımızın ve yapamadıklarımızın muhasebesini yapmalıyız. Dergahlarımızda, Ziyaretlerimizde ailemizle,

dostlarımızla bir arada olmalıyız. dostluklarımızı sağlamlaştırmalı, daha yoğun ve güzel paylaşımların temellerini atmalıyız. Özellikle ailelerimiz ile -geniş manada aile- bir çok sebepten dolayı yapamadığımız paylaşımları bu bayram vesilesiyle gerçekleştirmeliyiz.

Bayramlar dostluklara ve kardeşliğe vesile olsun. Daimi barışın, huzurun, hoşgörünün yer edinmesine vesile olsun. Dargınlıkların, düşmanlıkların, kinlerin, ihanetlerin, acıların yok olmasına ve yer yüzüne bir daha uğramamasına vesile olsun. kurbanlarımızı, adaklarımızı bu temenni ve dileklerle yerine getirelim. Bayram bütün insanlar için güzeldir. Ancak en çok çocuklar için güzeldir. Bütün diğer bayramlarda olduğu gibi, bizler için önemli olan kurban bayramında da çocuklarımıza mutlak bir hediye alalım, onların bütün ömürlerinde bayram sabahlarında uyandıkları gibi neşeli ve umutlu olmalarını sağlayalım. Biz Aleviler kurban bayramına bu temel çerçevesinde yaklaşıyoruz.

Alevi inancına göre ölüm bir yok oluş mudur?

Cevabı her yöne çekilmeye açık bir soru. Ancak hemen belirtmeliyiz ki **Aleviler ölümü bir yok oluş olarak**

görmüyorlar. Ölüm, yeni bir dönemin/sürecin (buna ebedi süreçte diyebiliriz) başlangıcıdır.

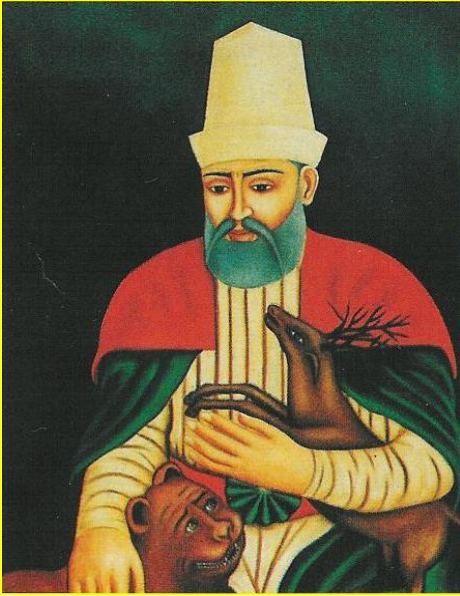
Büyük Alevi önderi Şah İsmail (Hatayi) bir şiirinde “dün doğdum bugün ölürüm/ölen gelsin işte meydan” diyor. Yine bir çok Alevi şiirinde/deyişinde/deyiminde “ölen tendir, can ölmez” sözü geçiyor.

Alevi inancında ölüm ile ilgili önemli bir boyutta “ölmeden evvel ölmek” şeklinde formüle edilen boyuttur. Bu konunun çok derin Batın manası vardır. Farklı anlamlara çekiliyor olmasından dolayı cevabı kısa kesip öz olarak Alevi inancında **ölümün bir yok oluş olmadığı** inancını tekrar belirtiyoruz.

Ölüm, yeni bir başlangıcın ilk adımıdır. Fakat burada ölümü yücelttiğimiz manası çıkmasın. Gerçeği vurgu manasında belirtiyoruz. Ölüm yaşamın bir gerçeği. Ancak insana ölüm gelene kadar da insanın yapmakla mükellef olduğu görevleri vardır. Ve insanoğlu son nefesine kadarda bu görevleri en doğru şekilde yerine getirmek zorundadır. Hayatın anlamına ulaşmak için doğru bir yaşamın sahibi olmak ve ölüm gerçeğini de bu çerçevede değerlendirmek gerekiyor.

Hünkar Hacı Bektaş Veli kimdir? Ne zaman nerede doğmuştur? Ne zaman hakka yürümüştür?

Anadolu Alevilerinin piri olan Hacı Bektaş Veli, kesin olmamakla beraber 1210'da doğmuştur (1271'de hakka

yürümüştür). Horasan'dan gelip Anadolu'ya yerleşmiş, burada çilekeş Anadolu insanının yolunu aydınlatmış, gönüllerini muhabbet ile doyurmuştur -bu misyon bugünde canlılığından hiç bir şey kaybetmeden, hatta daha da sağlamlaştırarak devam ediyor-. Hacı Bektaş Veli'yi ölümsüz kılan, onun Anadolu insanı şahsında insana/insanlığa verdiği değerdir.

Hacı Bektaş Veli'nin hayatı hakkında bir çok tez var. Bu tezlerin sahipleri genellikle büyük Hünkar'ı kendi ideolojik şekillenmelerine göre değerlendiriyorlar. Yalnız şu bir gerçek ki; ne kadar muğlaklaştırmaya çalışırlarsa çalışsınlar, Hacı Bektaş Veli gerçekliğini yok edemezler. Bu açıdan baktığımızda Hacı Bektaş Veli'nin kronik hayat hikayesinden çok önemli olan

onun insanlığa kazandırdığı değerlerdir. Bu değerlerin başında da, ‘her ne arar isen kendinde ara’ ve ‘eline beline diline sahip ol’ ilkeleridir. Bunlar yüzlerce cilde sığacak olanı üç satırla belirtiyor. Aşağıda Hacı Bektaş Veli’nin bu zengin düşünce değerlerinden bir kaçını aktarıyoruz:

İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır.

Düşünce karanlığına ışık tutanlara ne mutlu.

Eline, beline, diline sahip ol.

Murada ermek sabır iledir.

Araştırma açık bir sınavdır.

Nebiler, Veliler insanlığa tanrının bir hediyesidir.

Düşmanınızın dahi insan olduğunu unutmayınız.

Hiç bir milleti ve insanı ayıplamayınız.

Nefsine ağır geleni kimseye tatbik etme.

İnsanın cemali sözünün güzelliğidir.

Marifet ehlinin ilk makamı edeptir.

Arifler hem arıdır, hem arıtcı.

Her ne ararsan kendinde ara.

Bir olalım, iri olalım, diri olalım

Bektaşilik nedir? Bektaşiler kimlerdir? Bektaşilik Alevilik farklı anlayışlar/inançlar mıdır?

Hacı Bektaş Veli adına kurulan, Hz. Ali ve On İki İmam sevgisine dayanan Anadolu ve Balkanlarda yayılan günümüzde de varlığını sürdüren önemli bir Alevi tarikatıdır/örgütlenmesidir.

Bektaşiliğin doğuşu 1240 yılına dayanır. Babailer isyanının bastırılmasından sonra Baba İshak'ın halifesi olan Hacı Bektaş Veli etrafında toplananlar Hz. Muhammed'i mürşit, Hz. Ali'yi rehber, Hacı Bektaş Veli'yi de pir olarak kabul ettiler.

Bektaşilik genel anlamda Alevi inancını oluşturan Hz. Ali, On İki İmamları esas almasının dışında eski Türk kültürünü ve Anadolu inançlarının bazı olumluluklarını da alarak gelişmesini tamamladı.

Bektaşiliği kurumlaştıran kişi Balım Sultan'dır. Bektaşilik idare bakımından iki kola ayrılır. Babaganlar ve Çelebiler. Babaganlar kendilerinin Hacı Bektaş'ın "yol evladı" olduklarını belirtirler. Babaganlar daha çok kentlerde örgütlendiler. Çelebiler kendilerini Hacı Bektaş'ın "bel evladı" olduklarını belirtirler. Çelebiler daha çok kırsal alanda örgütlendiler. Bütün bu çelişkilere rağmen Bektaşilik gelişmesini sürdürdü. Osmanlı ordusunun özel birlikleri olan Yeniçerilerin tamamına yakını Bektaşiydi. Padişah II.Mahmud Yeniçeri ocağını kaldırırken Bektaşiliği de yasaklamayı ihmal etmedi (1826).

Bektaşilik günümüzde Alevi inancının en önemli ögesi niteliğindedir. Bir çok Bektaş kuralı Alevi inancı içinde kabul görmüştür. Hacı Bektaş Veli'nin Türbesi de bulunan Nevşehir ilinin Hacıbektaş ilçesi bu

anlamda sadece Bektaşiler için değil, bütün Aleviler için önemli bir merkez konumundadır. **Rahatlıkla diyebilirizki; Bektaşilik Alevilik bir bütündür.**

Aleviler için müziğin anlamı ve önemi nedir?

Her dinsel toplumun kendine has bir müziği vardır. Bu müzik, inancın felsefesinin insan ruhuna ve düşüncesine daha kolay hitap etmesini sağlar.

Dinsel müzikler daha çok dinsel törenler, toplantılar sırasında seslendirilir. Genel anlamda dinsel ilâhiler, müzikler gündelik yaşamda yoxturlar. Bu durum Aleviler ve Alevi müziği için geçerli değildir. Bu

dünyada eşine ender rastlanan bir durumdur. Alevi müziği salt Alevilerin ibadet törenlerinde değil, yaşamın bütününde yer alır. Yine Alevi müziği salt Alevilere hitap etmez. Toplumun bütün kesimlerine hitap eder. Bu Alevi müziğini gündelik yaşamın vazgeçilmez bir parçası yapar.

Alevilerde vazgeçilmez olan saz, söz, semah, Alevilerin belleklerini yitirmelerini engeller, onları moral olarak motive eder, duygularını fetheder, bilinç verir, toplumu birbirine kenetlenmesini sağlar. Alevi önderleri bu gerçeği görmüşler ve önderliklerinin yanı sıra aynı zamanda sanatsal anlamda üretimleri ile Aleviliğin evrenselleşmesini sağlamışlardır. Örneğin Şah İsmail. Şah İsmail'in Hatayi mahlâsı ile yazdığı şiirler, türküler günümüzde dahi popüler.

Anlaşılması ve bilinmesi gerekenler:

Alevi müziği salt dinsel bir müzik olmayıp yaşamın içinde, gündelik sorunlardan tutalım insanın duygularına kadar hitap edebilen ve böylece insanı moral olarak yücelten, onu felsefi olarak geliştiren, toplumsal olarak örgütleyen bir işleve sahiptir. Bu tarih boyunca böyleydi. Günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

Yedi Ulu Ozan kimlerdir? Alevilerde neden bu Yedi ozan ön plandadır?

Alevi tarihine deyişleriyle, şiirleriyle yön vermiş, Alevi inancına bağlılıklarını yaşamlarıyla kanıtlamış olan yedi ulu ozan şunlardır: Şah Hatayi

Pir Sultan Abdal

Kul Himmet

Yemeni

Virani

Fuzuli

Seyit Nesimi

Bu yedi ulu ozana Aleviliği teorileştirenler de diyebiliriz. Bu ozanlar Alevilik felsefesini en iyi şekilde dile getirmişlerdir. Bu ozanların şiirleri, söyledikleri sözler Aleviler için adeta kanun sayılmıştır. Cemlerde en çok bu ozanların deyişleri çalınır, şiirleri okunur. Bu ozanların şiirleri ve deyişleri günümüzde de popülerdir. Buradan da anlaşılacağı üzere bu ozanlar aradan geçen tarihi silmişler, güncelliğinden hiç bir şey kaybetmeden günümüzde de Alevilerin moral ve direnme gücü olan şiirleri, deyişleriyle ölümsüzleştirmişlerdir. Sanırsız bu konuda yanlış bir anlaşılma mevcut. Bazı kimseler Alevi ozanların sayısının yedi ozan ile sınırlandırıldığını

düşünmekte, söylemekteler. Bu bir yanılgıdır. **Alevilerde şüphesiz ulu mertebesine gelecek daha nice ozanlar var. Yalnız bu ozanlar semboldür. Kimse Alevi ozanların sadece bu yedi ulu ozan ile sınırlı olduğunu sanmasın. Bu yedi ulu ozan diğer ozanların temsilcisi, sözcüsü, sembolü konumundadırlar**

Alevilerde şiirin anlam ve önem nedir?

Herhalde dünyada şiirle bu kadar iç içe olan, şiirle bütünleşen, duygularını ve düşüncelerini şiirle dile getiren başka topluluk yoktur. **Aleviler hayallerini, sevgilerini, yergilerini, inançlarını şiirle dile getirmişlerdir. Alevilerin tamamına yakını şairdir dersek abarttığımız sanılmasın.**

Alevi şiiri yapı ve ölçü olarak halkın anlayacağı tarzda olduğu için, halk şiirin içeriğini kolay anlamış ve içselleştirmiştir. İçselleştirdiği için de onu her yerde söylemiş, böylelikle inancını ve moralini bütün olumsuzluklara rağmen korumuştur.

Alevi şiirinin tarihi de Alevi toplumunun tarihi gibi kan ve can vererek yazılmıştır. Pir Sultan, Nesimi

örneklerinde olduğu gibi Alevi şiiri halk şiiridir. Egemenlerin şiiri değildir. Dolayısıyla şairi de halktır. Oysa Osmanlı iktidarında ve benzer iktidarlarda şiir dolayısıyla sanat iktidara hizmet etmiştir. Örneğin Osmanlı'da da şiir vardır. Bu şiirler Osmanlı iktidarını süsleyip-püsleyip anlatıyordu. Ve sanatçılar süsleme karşılığında devletten para alıyorlardı. Buna karşın gelişen Alevi şiiri ise baskıları, sömürüleri kınıyor, halkı bu zulüm karşısında uyarıyor. Onları eşitliğe, kardeşliğe, sevgiye davet ediyordu.

Alevilerde şiir bir çok açıdan önemli bir örgütlenme ve propaganda aracı niteliğindedir. Alevi yazılı kaynaklarının örneğin Menkıbename, Velayetname, Çoğaltılma, Az sayıda var olan yazılı kaynak da ağır baskı koşullarında yok ediliyordu. Bu sebeple Alevi önderleri ağırlığı şiire verdiler. Çünkü şiir bir çok bilgiyi içeriyor ve hafızada tutulması kolay oluyordu. Aleviler şiiri geliştirip günümüze kadar getirdiler. Ama maalesef Alevi sanatçılar, aydınlar bu yüzyılda bütün sanat alanlarında olduğu gibi şiirde de bir gerileme içine girdiler. Var olan tarihsel mirası iyi değerlendirip çağa uygun bir çıkış yapamadılar.

Alevilerde şiirin içeriği başlıca şu konulara ayrılır. İnsan, Hak-Muhammed-Ali sevgisi, Kerbelâ Olayı,

doğa sevgisi, yergi (lanetleme) şiirleri, Duazı İmam (On İki İmam), ölüm ile yaşam üzerine şiirler, kavga ve umut şiirleri. Aslında bu listeyi uzatabiliriz. Başta belirttiğimiz gibi **Alevi şiiri, yaşamın olumlu olumsuz bütün renklerini yansıtıyor ve bu haliyle de Alevilere moral ve eğitim kaynağı olmaya devam ediyor.**

Alevilerde mizahın yeri nedir?

Aleviler tarih boyunca inançlarını baskı altında yaşamak zorunda kaldılar. Sünni inanç küçük bir kesit dışında hep iktidar inancı oldu.

Egemenler İslamiyet adına Alevilere yobazlığı dayattılar. Aleviler bunlara hep direndi. Alevilerin direnci salt zorba iktidara karşı değildi. Aynı zamanda din adına sürdürülen hurafelere, dogmalara, cahilliklere de karşıydı.

Bektaşî Alevilerin akıl dolu, iyi düşünülmüş adeta çoğunlukla Aleviliğin felsefesini anlatan fıkraları günümüzde bile Alevilerin moral kaynağı olmaya devam ediyor.

Bektaşî babalar Allah adına uygulanan hurafeleri mizah yoluyla eleştirmiş, yine mizah yoluyla kendi doğrularını ortaya koymuştur. Bektaşî Alevilerin fıkraları salt mizah içermiyor, aynı zamanda derin bir felsefe ve mantık içeriyor. Alevilerin mizah anlayışı zengindir. Bu büyük bir mirastır. Bu mirasın önemi günümüzde daha çoktur. Çünkü Aleviler günümüzde de ya yozlaşmak ya da yobazlaşmak ikileminde bırakılıyorlar. Egemen güçler Aleviliğin dayandığı felsefi kaynakları yok etmeye çalışıyorlar. Alevilikle çelişen bir çok kavram ve kuralı Aleviliğe yerleştirmeye çalışıyorlar. Aleviler de, Alevilik ve tarih bilincinden yoksun oldukları için bunları kabullenmek zorunda kalıyorlar. Hâlbuki bir Bektaşî babanın fıkrası, bu egemenlerin onlarca tezini çürütecek boyuttadır. Abarttığımız sanılmasın. Ulu Hünkâr Bektaş Veli'nin de buyurduğu gibi "inanmazsan gelir görürsün". Biz de diyoruz ki; öğrenmek isteyenler bu zengin mirasa baksınlar.

Alevi Hukuku nedir?

Alevi hukuk sistemi Sünni hukuk sisteminden çok farklıdır. Tarih boyunca Aleviler, kendilerini sürekli ve

sistematik bir şekilde baskı altına alan ve zulüm eden egemenlerin hukuk sistemine alternatif bir sistem geliştirdiler. Bu hukuk sisteminin Sünni hukukuyla ortak noktaları çok azdır. Toplumsal yaşamı düzenlemede, toplumsal yaşam içinde çıkan anlaşmazlıklarda getirilen çözümler, sunulan öneriler bir çok alanda zıtlık teşkil etmişlerdir. Aleviler, Sünni hukuk anlayışına nadiren başvurmuşlar. Kendi aralarında çıkan sorunları kendi Mürşid'leri önderliğinde halk mahkemesi şeklinde çözmüşlerdir. Bu anlamıyla halk mahkemesini toplumun bire bir katıldığı ve çözüm getirdiği, ceza verdiği bir kuruma dönüştürmüşlerdir. Tabii günümüzde bu hukuk anlayışı ne kadar uygulanıyor tartışılır. Fakat gerçek olan Aleviler tarih boyunca zorunlu olmadıkça devletin/devletlerin mahkemelerine başvurmamışlardır.

Alevi hukuk sistemi, toplumsal yaşam içerisinde çıkan irili, ufaklı anlaşmazlıkları Alevi inancının temel ilkelerini esas olarak çözmüştür. Alevilere atfedilen, hiç bir gerçekliği olmayan tamamen Aleviliği ve Alevileri karalamaya yönelik iftiraların aksine; Alevi toplumu kendisini bu hukuk sistemi ile güçlendirmiş ve buna bağlı olarak ta muazzam bir ahlâk sistemi (eline, beline, diline sahip ol) ile iftiracıların aksine müthiş ahlâklı, paylaşımcı, eşit bir toplumsal yaşam oluşturmuştur. Biz

burada Alevi hukuk sistemini bütün detaylarıyla açıklamayı gereksiz görüyoruz. Yine de Alevi hukuk sistemini özet olarak belirtmek gerekir:

Alevilikte yargılamanın amacı; haklı olanın hakkını geri almak ve suçlu olanı kötülüklerinden arındırarak tekrar toplumsal yaşam içerisine dönmesini sağlamaktır. Bu anlamda yargılama aynı zamanda bir eleştiri-özeleştiri, arınma, temizlenmesine ve gerçeği bulmak için bir vesiledir.

Alevilikte suç oranına göre cezalar vardır. Alevi hukukunda ceza, cezalardan kaçınma değil, onu düzeltme, yeniden ahlâklı kılma ve topluma kazandırmak için bir araçtır. Alevi hukuk sisteminde toplumsal sorunlarda en ağır ceza teşhir ve tecrit etmedir. Teşhir ve tecrit edilen birisi "düşkün"dür. Düşkün, ceza süresi bitene kadar toplum tarafından dışlanır. Cezası bittikten sonra ise tekrar toplum içine dönebilir.

Buyruk nedir?

Alevi inancı günümüze kadar iki kaynaktan ulaştı. Bunlar sözlü ve yazılı kaynaklardır. Sözlü gelenek daha çok etkili olmuştur. Çünkü Aleviler dünyanın bütün coğrafyalarında hep muhalefet olmuştur.

Muhalipliğinden dolayı yazılı kaynakların çoğu yok edilmiştir. Edilemeyen bu kaynaklarından birisi de Buyruk'tur. **Altıncı imam Cafer Sadık tarafından yazılan ve Aleviliğin ilkelerini, törenlerini anlatan Buyruk, Alevi inancının en önemli yazılı kaynaklarından birisidir.** Büyük Buyruk-Küçük Buyruk adı altında farklı Buyruk'ların olması zenginlik olarak algılanmalıdır. Bizler için bütün Buyruklar aynı değerdedir.

Hızır, Hızır Orucu ve Hidrellez hakkında bilgi verebilir misiniz?

“Yetiş ya Hızır” deyimi asırladır darda kalanın, zorda olanın umut çığığı olarak söylenmektedir. Hızır, zor durumda kalanların, son çareleri tükenenlerin çağırdıkları, haksızlığa uğramış ve zulüm görmüş olanların, acılar ve yoksunluklar içinde yaşayanların medet diledikleri erendir.

Bilinenlerin aksine Hızır, sadece Anadolu'da değil, bir çok coğrafyada aynı anlamda bilinmekte/anılmaktadır.

Biz Aleviler Hızır'ı bir peygamber olarak kabûl ederiz. Bizler için O, Hızır Peygamber, Hızır Aleyhisselam ya

da Hızır Nebidir. İnançımıza göre Hızır Peygamber ölümsüzlük suyunu (Ab-ı Hayatı) içmiştir. Zaman zaman dünyaya gelerek, darda olanların yardımına koşar ve doğaya yeniden can verir (bir başka bilgiye/anlatıma/inanca göre de Hızır Nebi her zaman dünyadadır ancak sadece “Hak Yolunu” sürenlere görünür ve yardımına/carina koşar).

Hızır Nebi, halk arasında şöyle tarif (tasavvur) edilir: üzerinde çiçeklerden yapılmış bir cübbesi bulunan, ak sakallı, nur yüzlü yaşlı biri olarak betimlenir. Bastığı yerde güller açar, ekinler yeşerir. Elini sürdüğü kişi dertlerden, uğursuzluklardan, hastalıklardan arınır, ömür boyu huzurlu yaşar.

Bütün bu tartışmalar bir yana, Alevilerin algıladığı, andığı Hızır’ı biraz daha somutlaştıralım.

Hızır üzerine, Hızır'ın gerçek (bir zamanlar yaşamış olan biri) mi yoksa hayali/mitolojik biri mi olduğu yönündeki tartışmalar devam etmektedir. Bazı anlatımlara göre Hızır, Hz. Ademin oğludur, bazılarına göre Kabil veya El Yasa'nin oğludur. Bazı kaynaklar Kuran-ı Kerim’de Kehf sûresinde geçen ve Hz. Musa ile beraber olan ama ismi zikredilmeyen kişinin Hızır olduğu yönündedir.

Bazı anlatımlar göre Hz. Musa'ya, kendisinden daha hikmet ve ilim sahibi kimsenin olup olmadığı sorulmuştu. Hz. Musa: "Hayır, yoktur" diye cevap verince Allah bir vahiyle Hz. Musa'ya iki denizin kavuştuğu yerde kendisinden daha bilgili ve hikmet sahibi bir kimsenin olduğunu (Hızır) bildirdi. Bunun üzerine Hz. Musa, beraberinde genç bir delikanlı ile Hızır'ı bulmak üzere uzun bir yolculuğa çıktı. Bundan sonra Hz. Musa'nın Hızır ile, Kehf Suresinde anlatılan yolculuğu başladı.

**60. Bir zaman Mûsa, genç dostuna şöyle demişti:
"İki denizin birleştiği yere kadar hiç durmadan
yürüyeceğim yahut da seneler ve seneler
harcayacağım."**

**61. Bu ikisi, iki denizin birleştiği yere vardıklarında,
balıklarını unuttular. Bunun üzerine balık da
denizde bir deliğe doğru yola koyuldu.**

**62. Orayı geçtiklerinde Mûsa, genç arkadaşına dedi
ki: "Hadi, getir şu sabah yemeğimizi. Vallahi bu
yolculuğumuz yüzünden epey çektik."**

**63. Genç adam dedi: "Bak sen şu işe, hani kayaya
sığınmıştık ya, işte o sırada balığı unuttum. Onu
hatırlamamı bana unutturan, şeytandan başkası**

değildi. Balık, denizin içinde acayip bir biçimde yolunu tuttu."

64. Mûsa: "Arayıp durduğumuz işte o idi" dedi. Bunun üzerine kendi izlerini sürerek gerisingeri döndüler.

65. Orada, kullarımızdan öyle bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, lütfumuzdan bir ilim öğretmiştik.

66. Mûsa ona dedi ki: "Sana öğretilenden bana da bir olgunluk/bir bilgi öğretmen şartıyla sana tâbi olayım mı?"

67. Dedi: "Doğrusu sen benimle beraberliğe dayanamazsın."

68. "Havsalanın almadığı bir şeye nasıl dayanacaksın?"

69. Mûsa dedi ki: "Allah dilerse beni sabırlı bulacaksın; hiçbir işte sana karşı gelmeyeceğim."

70. Dedi: "Bak, eğer bana uyarsan, ben sana kendisinden bahis açmıcağa değin hiçbir şey hakkında bana soru sorma!"

71. İki birliktelikte yola koyuldular. Bir süre sonra gemiye bindiklerinde, tuttu gemiyi deliverdi. Mûsa

dedi: "İçindekileri boğmak için mi deldin onu?
Vallahi korkunç bir iş yaptın!"

72. Dedi: "Ben söylemedim mi, sen benimle
beraberliğe asla dayanamazsın!"

73. Mûsa dedi: "Unuttuğum için beni azarlama; bu
yaptığımdan dolayı da bana zorluk çıkarma."

74. Yine yola koyuldular. Bir süre sonra bir oğlana
rast geldiler; tuttu onu öldürdü. Mûsa dedi:
"Tertemiz bir insanı, bir cana karşılık olmaksızın
öldürdün ha!?! Vallahi çok kötü bir iş yaptın!"

75. Dedi: "Ben sana söylemedim mi, sen benimle
beraberliğe asla dayanamazsın."

76. Mûsa dedi ki: "Eğer bundan sonra sana bir şey
sorarsam artık bana arkadaşlık etme. Vallahi, öyle
bir durumda benden ayrılmakta mazur
sayılacaksın."

77. Yine yola koyuldular. Biraz sonra bir kente
geldiler. Kent halkından yemek istediler, ama onlar
bu ikisini konuk etmekten çekindiler. Orada,
yıkılmayı bekleyen bir duvara rastladılar; genç
adam tuttu onu onardı. Mûsa "İsteseydin buna
karşılık bir ücret elbette alırdım." dedi.

78. Dedi ki: "İşte bu, seninle benim aramın ayrılmasıdır. Şimdi sana, tahammül edemediğin şeylerin iç yüzünü haber vereceğim."

79. "Gemiden başlayayım: O gemi, denizde işçilik yapan bir grup yoksulundu. Ben onu kusurlu hale getirmek istedim. Çünkü biraz ötelerinde bir kral vardı; tüm gemilere zorla el koyuyordu."

80. "Oğlan çocuğa gelince: Onun anası-babası inanmış kişilerdi. Çocuğun onları azgınlık ve inkâra sürüklemesinden korktuk."

81. "Diledik ki, Rableri onlara o çocuktan temizlikçe daha üstün, merhametçe daha gelişmişini versin."

82. "Ve duvar. Duvar, o kentte yaşayan iki yetim oğlanındı. Altında, oğlanlara ait bir define vardı. Oğlanların babası da hayır ve barış seven bir kimse olarak yaşamıştı. Rabbin istedi ki, o çocuklar ergenliklerine ulaşınsınlar da Rabbinden bir rahmet olarak definelerini çıkarsınlar. Ben bunları kendi buyruğumun sonucu olarak yapmadım. İşte senin sabretmeye güç yetiremediğin şeylerin iç yüzü budur."

Adı açıkça geçmese de inancımıza göre burada bahse konu olan bilgi ve hikmet sahibi kişi Hz. Hızır'dır.

Hacı Bektaş Veli'nin Velayetnamesinde de Hz. Hızır ile ilgili bir anlatım vardır. Bu anlatım şu şekilde geçmektedir.

“Hünkâr'a bir ikindi üzeri, güzel yüzlü, tatlı sözlü, Alevi saçlı, yeşil giysili bir aziz geldi.

Boz donlu bir ata binmişti; Saru İsmail karşıladı, atını tuttu. O kişi teklifsizce doğru Kızılcahalvet'e yöneldi ve içeri girdi.

Saru İsmail, "acaba bu atını tuttuğum er kim ola, şimdiye değin bunun gibi nurlu, güzel yüzlü ve heybetli bir er görmedim", diye düşüncelere dalmıştı. O sırada halifelerden biri geldi; İsmail'e, "tut şu atı", dedi ve kızılcahalvet'in kapısına vardı. O aziz kişinin, Hünkar'ın karşısında oturmakta olduğunu gördü. Tam bu anda Hünkar, "ne yapalım Hızır'ım Ulu Tanrı seni bu işe koşmuş, Tanrı kullarını zordan kurtarman gerek; şu anda Karadeniz'de bir gemi batmak üzere, seni çağırıyorlar; sohbetine can atıyoruz ama ne çare; tez imdatlarına yetiş; Tanrı izin verirse yine şerefleniriz", diyordu.

Hızır Peygamber hemen kalktı. Saru İsmail dışarıda atı tuttu. Hızır dışarı çıkınca İsmail Hızır'ın üzengisini öptü. Hızır, atını sıçrattığı gibi at, bir

adımını Sulucakarahöyük'ün üstüne bastı, öbür adımda güneşle birlikte dolunay oldu ve gözden yitti; yalnızca karşıdan nahnın parıltısı görüldü.

Saru İsmail, huzura varıp gördüğünü anlatarak, "Erenler Şahı, bu giden aziz kimdir?", diye sorunca Hünkâr, "kardeşimiz Hızır Peygamberdir. Karadenizde bir gemi batmak üzereydi, oraya imdada koştu; onun yürüyüşü böyledir", dedi.

Saru İsmail Hızır'ı gördüğüne çok sevindi."

Hızır'ın kim olduğu ve hikmeti konusunda Kehf süresi ve Hacı Bektaş Velinin Velayetnamesinde geçenler bize bazı veriler sunuyor. Ancak bütün bunların ötesinde Hz. Hızır, Alevi inançlı toplum arasında varlığını sürdürüyor. Zalimlerin ve kötülerin uyarıcısı, yoksulların ve dara düşenlerin yardımcısı olmaya devam ediyor. Uğradığı her yere güzellikler, bahar götürmeye, bereket götürmeye devam ediyor.

Hızır Orucu

Hızır orucu, (orucun bilinen özelliklerinin yanı sıra) Yüce Yararıcıya teslim olmanın, Ehlibeyte bağlı olmanın, Hz. Hızır'a ve onun şahsında gerçek bilgiye, rahmete, iyilerden olmanın, şükür sahibi olmanın, Hak Yolunu sürenlerden olmanın bir gereği olarak tutuluyor.

Hızır orucu, bazı yörelerde Ocak ayının son günü ile Şubat ayının ilk iki tutuluyorsa da genel olarak her yıl 13-14-15 Şubatta tutuluyor. Bu üç günlük oruçtan sonra lokmalar dağıtılıyor, kurbanlar tığlanıyor, cemler yapılıyor.

Dilde dileklerin, gönülde muratların kabul olması, Bozatalı Hızır'ın ilgisine nail olunması için tutuluyor. Bu halisane duygu ve düşüncelerle tutulan oruçlar, dağıtılan lokmalar, yapılan cemler, edilen dualar elbette kabul olur ve her yerde hazır ve nazır olan Hz. Hızır carımıza yetişir.

Hıdrellez

Hıdrellez, Hızır ve İlyas isimlerinin bir araya gelmesi ile oluşan bir kelimedir/kavramdır. Hıdrellez aynı zamanda bir bayramdır. Dünyanın bir çok coğrafyasında biçimde farklı görünüm almış olsa da (yerel kültürel özellikler katılmış), öz olarak aynı inancın devamı olarak kutlanan bir bayramdır.

5 Mayıs 6 Mayıs'a bağlayan gece Hızır ile İlyas'ın yeryüzünü gezdiği ve buluştukları gecedir.

Hızır nasıl ki ölümsüzlük suyu olan Ab-ı Hayattan içmişse, aynı şekilde Hz. İlyas da Ab-ı Hayattan içmiştir. (Hatta bazı anlatımlara göre Hz. Hızır ve Hz. İlyas kardeşler). İşte bu iki ölümsüz Nebinin

buluşması, berekettir, bolluktur, bahardır, aydınlıktır, paylaşımıdır, Yolu sürenlerin bayramıdır.

Şiilik nedir? Şiiler kimlerdir? Şiilik Alevilik aynı inanç mıdır? Değillerse farklılıkları nelerdir? Ortak yönleri nelerdir?

Şiilik, kavram olarak Hz. Ali taraftarlığı demektir. Şiilik sözcüğü Şia kelimesinden türetilmiştir. Her ikisi de aynı anlama gelmektedir: Hz. Ali taraftarlığı.

Genel anlamda Alevilik konusunda, Aleviliğin ne olduğu konusunda kavramlar alabildiğine çarpılmış, anlamları değiştirilmiş, her türlü yoruma tâbi tutulacak bir hale gelmiştir. Bu kavramların başında Şiilik kavramı gelmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere Şiilik kavramı, Hz. Peygamberin Hakka yürümesinden sonra Hz. Ali'nin halifeliğine (dini-siyasi önderliğine) inananlar için kullanılmıştır. Şiiliğin bir başka manası da Aleviliktir. Neticede Alevi kelimesi de Hz. Ali'nin isminden türetilmiştir. Ama bir çok olayda, olguda olduğu gibi tarihsel süreç, yoğun baskı ve asimilasyonla geçtiği için, bu kavramlar ve temsil ettikleri değerler de deforme olmuşlar, başka anlamlar yüklenmiş ve başka

başkalaşımın gerçekleşmiştir. Öz olarak Şii ve Alevilik aynı şeylerdir. Fakat tarihsel gelişim sürecindeki olaylar bazı değişimler, yenilikler, adetler, sapmalar getirmiştir. Tekrar belirtmek gerekir ki; öz olarak, çıkış noktası olarak ikisi de aynı anlama gelmektedir.

Şii ve Aleviliğin ortak noktalarından başlayarak bunları tarihsel süreç içerisinde yaşadıkları farklılaşmaya kadar biraz açalım.

Hz. Peygamberin vefatından sonra Hz. Ali'ye yapılan haksızlıklar, Emevi saltanatı sırasında Hz. Ali'nin soyuna karşı devam etti. Bu süreçte yaşanan haksızlıklar, katliamlar, adaletsizlikler safları iyice netleştirdi. Hz. Ali ve Ehl-i Beyt taraftarlığı İslam'ın Hak davetini sürdürürken, buna karşın Emevilerde temsilini bulan Sünnilik bir devlet dini oluyordu. Her tarihsel olayda olduğu gibi burada da egemen olanın sözü daha geçerli, getirdiği kurallar daha etkili ve din adına yürüttüğü çalışma daha verimliydi. Emevilerin bu yoğun çalışmaları ve kurumlaşmaları İslamiyet'i bütün coğrafyalara yayıyordu. Bu arada Ehl-i Beyt taraftarları da davetlerini gerçekleştiriyordu. Ehl-i Beyt taraftarları, devlet örgütlenmesine sahip olmadıkları için örgütlenmeleri daha çok gönüllülük temeline dayanıyordu. Emevilerinki zora dayanıyordu. Ama yine

tarihin kanıtladığı gibi; gönüllülük daha kalıcı olurken, zora dayalı gelişim daha güçlü ama geçici oluyordu. Nitekim Emeviler zor ile İslam'ı yaymaya çalışırken Ehlibeyt taraftarları sevgi ile yapıyordu. Emevilerin ardıllarının İslam adına yaptıkları tahribatları Ehlibeyt taraftarları düzeltiyordu. Ehlibeyt taraftarları inancın özünün; Emevilerin yaptığı ve uyguladığı gibi olmadığını kanıtlıyordu. Nitekim Ehlibeyt taraftarları bu kadar baskı altında gelişim bulmuşsa bunun en büyük sebebi Ehlibeyt taraftarlarının şiddet ve zor yerine sevgiyi esas almalarıdır.

Yukarıda da izah etmeye çalıştığımız gibi, Hz. Peygamberin vefatından sonra İslamiyet iki kutuba ayrıldı.

Ehlibeyt ve Ehli sünnet. Bunlardan tarihsel süreç içerisinde bir çok oluşum oluştu. **Ehlibeyt taraftarları dünyanın her tarafında, hemen hemen bütün coğrafyalarda varlar. Ama bunların ortak noktaları azalmış, farklılıkları çoğalmıştır. Her coğrafyadaki Ehlibeyt taraftarları, o coğrafyadaki tarihsel gelişmeler çerçevesinde farklılaşmış, yeniden şekillenmiştir.** Şüphesiz aynı durum Ehli sünnet taraftarları içinde geçerlidir.

Aradaki fark; Ehli sünnet hemen hemen her zaman bir iktidar diniydi. Bu avantaj kullanılarak ortak noktalar

korundu. Ehlibeyt taraftarları ise yoğun baskılar sonucu her zaman gizlenmek zorunda bırakıldılar. Bunun sonucu ortak bir örgütlenme yaratılamadı. Yaratılamayınca da kopukluk başladı ve böylece temel değerlerin dışında kalan ama günlük yaşamda belirleyici bir çok konuda farklılıklar ortaya çıktı. Bunun en can alıcı örneği günümüzde kendisini Alevi ve Şii olarak adlandıran toplumlar arasında görülüyor. Aleviler daha çok Anadolu'da, Balkanlar'da ve kısmen Ortadoğu'da yaşamaktalar. Şiiler ise Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Asya'da yaşamaktalar. Aleviler ile Şiiler arasındaki temel ortak noktalar: Peygambere, On İki İmamlar'a, Ehlibeyt'e, Kuran'a, Hz. Ali'ye bağlılıktır. Bunun dışında şüphesiz daha bir çok ortak nokta var. Ama ayrı noktalar da bir o kadar fazla. Şimdi hangisinin haklı veya daha doğru olduğu tartışmasına girmeyeceğiz. Bu tartışma yaklaşık 300 yıl kadardır sürüyor. Ayrılığın başlangıcı 1700'lü yıllara dayanmaktadır. 1500'lü yıllarda başlayan ve Şah İsmail'in önderlik ettiği birliktelik 1800'lü yıllarda son bulmuş, dünyadaki Ehlibeyt taraftarları arasındaki bağlantı kopmuştur. İşte yaşanan bütün farklılıklar bu 300 yıllık zaman diliminde gerçekleşmiştir. Ama farklılık çok belirleyici olmuştur. Örneğin Asyalı bir Şii'nin önder kabul ettiği bir şahsiyeti diğer Ehlibeyt taraftarları tanımıyorlar bile. Yine bir Anadolu

Alevisinin önder kabul ettiği birisini diğer Ehlibeyt taraftarları tanımıyorlar. Biz olayın özetini böyle vermeye çalıştık. Sonuç olarak şunu belirtebiliriz ki; **Ehlibeyt taraftarları birbirilerine inançlarını empoze etmek, dayatmak, kabullendirmek yerine ya da kendi doğrularını savunmak yerine ortak değerler etrafında buluşmadılar. Bu salt Aleviler için değil, bütün insanlık için geçerlidir. Yine Ehli sünnet için de geçerlidir. Ehlibeyt ve Ehli Sünnet taraftarları ortak noktalarda buluşmalı ayrı noktalarda ise karşısındakinin inancına saygı duymalıdır.** İnsanlığın huzuru, barışı böylesi bir atmosferde gerçekleşir. Aleviler, Ehlibeyt taraftarları böylesi bir dünyanın özlemi içinde olup bunun için azami çaba sarf edenlerdir.

Caferilik nedir?

Caferilik, On İki İmamlar'ın altıncısı olan İmam Caferi Sadık tarafından kurulmuş bir Alevi mezhebidir. Caferiliğin temelinde Hak-Muhammed-Ali sevgisi, Ehlibeyt'e bağlılık ve On İki İmamlar'a bağlılık vardır. Caferilik, Ehlibeyte inananların çoğunluğu tarafından kabul görmüştür.

Caferilik inancının temellerini altıncı İmam Caferi Sadık atmıştır. Caferi Sadık, derin bilgisiyle diğer imamlardan farklıdır. Yine İnsanlığı ilgilendiren ilmi konularda yaptığı yorumlarla, getirdiği çözümlerle bir çok insanı eğitmiş, geliştirmiştir. İmam Caferi Sadık bu çok yönlü bilge kişiliğiyle salt Ehlibeyt'e bağlı olanları değil, aynı zamanda Ehli-Sünnet'e bağlı olanlarında hayranlığını kazanmıştır. Caferi Sadık'ın bu çok yönlü gelişkin kişiliği, onun düşüncelerinin Ehli-Sünnet tarafından benimsenmesini beraberinde getirmiştir. Ama maalesef Caferi Sadık'ın düşünceleri genellikle değiştirilmiş, özünden boşaltılmış halde Ehli-Sünnet'e ulaşmıştır. Bunun sonucunda, Caferi Sadık'ın kesin olan Ehlibeyt'e bağlılığı bile tartışılır hale getirilmiştir. Her ne kadar başta Anadolu Alevileri olmak üzere Caferi Sadık düşüncesi sahiplenilmişse de bazı alanlarda Caferilik adı altında geri bir Sünnilik temsil edilir hale gelmiştir. Yine iyi niyetlice de olsa bazı Caferi Aleviler pratikte Sünnileşmişlerdir.

Şüphesiz bu duruma gelinene kadar onlarca aşamadan geçildi. Ve bu tarihsel aşamalarda Aleviler egemen iktidarlar tarafından sürekli ve sistematik bir şekilde asimilasyona tabii tutuldu. Bunun sonucunda maalesef egemenler yer yer başarılı oldular. Egemen güçler bu başarılarıyla tarih boyunca Alevilere önderlik etmiş

Caferi Sadık gibi bir önderi bile sahiplendiler. Bu sahiplenme Caferi Sadık'ın öz düşüncesi ve inancı ile olmayıp, düşünceleri yontulmuş, inancı değiştirilmiş şekilde gerçekleşti.

Caferilik üzerine bilinmesi gereken temel bilgiler:

Caferi Sadık'ın düşüncesi ve inancının örgütlenmesi olan Caferilik her ne kadar yozlaştırılmaya, çarpıtılmaya çalışılsa da bir Alevi inancıdır. Yine Caferi Sadık bütün çarpıtmalara, yozlaştırılmaya, anlamsızlaştırılmaya karşın büyük bir Alevi önderidir. Aleviler yeniden, inatla, ısrarla ve kararlılıkla Caferi Sadık düşüncesini ve inancını sahipleniyorlar. Alevilik inancı var oldukça Caferi Sadık ulu bir Alevi önderi olarak Aleviler tarafından sahiplenilmeye devam edilecektir. Caferi Sadık günümüzde de bütün çarpıtmalara, anti propogandaya karşın Alevilere yol göstermeye, önderlik etmeye devam ediyor.

*Tahtacı ne anlama geliyor? Tahtacılar kimlerdir?
Tahtacılar inanç bakımında Alevimidirler?*

Tahtacılar, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan Alevilerdir. Anadolu Alevi mozağının en renkli öğelerinden olan Tahtacılar, genellikle orman işiyle uğraştıkları için bu ismi almışlar. Osmanlı kayıtlarına 16. yüzyılda "Cemaat Tahtacıyan" olarak geçmişlerdir. Bazı bilgilere göre Tahtacılar 11. yüzyılda Anadolu'ya göçen "Ağaçeri"lerin soyundan gelen bir topluluk. Tahtacılar çoğunlukla göçebelikten yerleşik düzene geçmiş durumdadır.

Tahtacılar tarih boyunca bir çok batılı araştırmacının dikkatini çekmişlerdir. Bu araştırmacıların dikkatini en çok Aleviliği uygulama biçimleri ve doğayla olan ilişkileri çekmiştir.

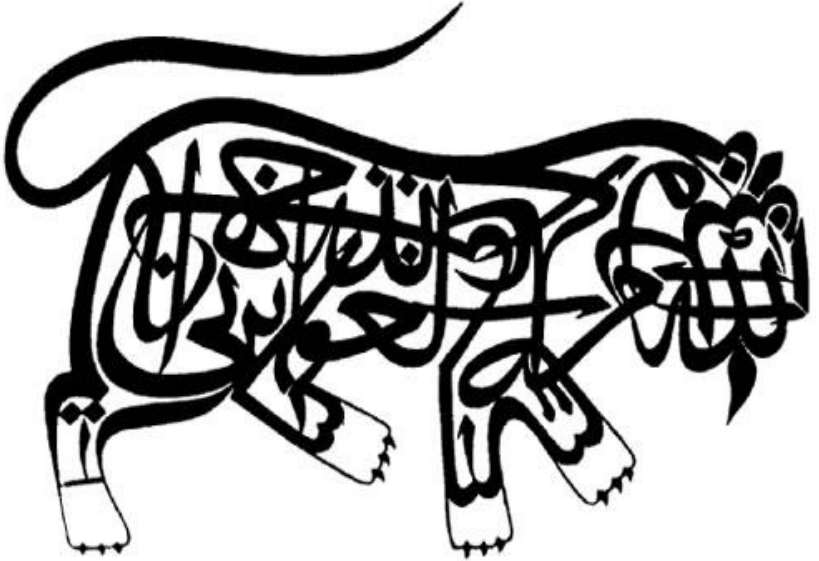
Tahtacılar tarih boyunca hep doğayla iç içe yaşamışlardır. Doğayı sevmek, onunla birlik olmak, onu yaşamın kaynağı olarak görmek... Bununla beraber Tahtacılar doğal bitkilerden elde ettikleri ilaçlarla kendi dertlerinin dermanını kendileri bulmuşlardır. Yine Tahtacıların giyim kuşamları, el sanatları, yemek kültürleri ile büyük bir kültürel zenginliğe sahipler. Örneğin desen desen halıları, yine büyük kıl çadırlar. Bu çadırlar yağmur geçirmez. Kışın sıcak, yazın serinletici olurlar. Bütün bu özgünlüklerle beraber Alevi öğretisini uygulamaları, Alevi inancının kadına verdiği özgürlüğü yaşamsallaştırmaları, tarih

boyunca ve günümüzde bütün Alevilerde olduğu gibi Tahtacılar için de bir aşağılanma konusu olmuşlardır. Tahtacı kadını gerçek anlamıyla yiğit bir kadındır. Zorlu göçebelik koşullarında işin en büyük kısmı Tahtacı kadınının omuzundadır. Tahtacı kadını ana olarak fedakârdır, çocukların bakımı, klasik ev (çadır) işleri, hayvanların bakımı ve hayvansal ürünlerin üretime dönüştürülmesi, bütün bunları Tahtacı kadını gerçekleştiriyor. Bunun yanı sıra dağ koşullarında oluşan yiğitlik ve özgürlük. Yiğitliği iki anlamda kullanabiliriz. Hem fiziksel hem ruhsal yiğitlik.

Başta da belirttiğimiz gibi Tahtacılar Alevi toplumunun önemli bir ögesi durumundadır. Günümüzde her ne kadar yerleşik hayata geçip kendilerine Tahtacı denilmesinden hoşlanmasalar da, Tahtacılar gerçek anlamıyla büyük bir kültürel zenginliğe sahiptirler. Bu zenginlikler salt Tahtacı Aleviler ve diğer Alevi topluluklar için değil, bütün insanlık için bir değerdirler.

İsmaililik nedir? İsmaililik en çok hangi coğrafyalarda etkin olmuştur? Günümüzde İsmaililer varlıklarını sürdürüyorlarmı?

İsmaililik diye de bilinen İsmailiye mezhebi, adını altıncı imam Caferi Sadık'ın oğlu İsmail'den almaktadır.

İmam Ali, İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Zeynel Abidin, İmam Muhammed Bakır ve İmam Caferi Sadık'tan sonra gelen yedinci İmam konusunda anlaşmazlık çıktı. Alevilerin büyük çoğunluğu yedinci imam olarak Musa Kazım'ı tanıdı. Bir kısım Alevi ise yedinci imam olarak İsmail'i tanıdı.

İsmaililik daha çok Fatımiler vasıtasıyla kuzey Afrika'da gelişim buldu. Diğer Aleviler kadar olmasa da daha bir çok coğrafyada taraftar buldu. İsmailiye'nin diğer Alevi mezheplerinden farkları, talidir. Öz aynıdır. Yine coğrafyanın belli etkileri ve imamlık seçimi konusunda anlaşmazlık olmasına rağmen bir çok noktada birliktelik vardır.

Günümüzde az sayıda da olsa İsmaililik taraftarı vardır. İsmaililik diğer Alevi mezhepler gibi tarih boyunca baskılara uğramış, bu baskıların neticesinde çok sayıda taraftarını kaybetmiştir. Bütün asimilasyona rağmen **İsmaililik belki Fatımiler dönemindeki kadar etkin değil ama varlığını sürdürüyor. İsmailiye'yi bir zenginlik olarak algılamak gerekir. Ve onların doğrularına çağdaş ölçüler dahilinde, yine Ehlibeyt'e bağlılık temelinde saygı gösterilmesi gerekmektedir.**

Fatımiler devleti ne zaman kuruldu, kimler kurdu, kaç sene varlığını sürdürdü, Alevi inancının esas olduğu bir devlet miydi?

Adını Hz. Muhammed'in kızı, Hz. Ali'nin eşi, İmam Hasan ile İmam Hüseyin'in annesi olan Fatma'dan alan

Fatımiler Devleti Fas, Cezayir, Tunus, Mısır ve Suriye’de egemenlik kurdu.

Fatımilerde kesin bir Ehlibeyt bağlılığı vardır. Fatımiler daha çok Aleviliğin İsmailiye koluna bağlıdırlar.

Fatımilerin çıkış noktası Abbasi egemenliğinin olduğu yıllara dayanmaktadır. Bu yıllarda Abbasi iktidarı Alevileri eziyordu. Fatımiler, Abbasi egemenliğine karşı muhalefeti örgütlüyordu. Ne gariptir ki; Abbasi egemenliği Alevilerin sayesinde iktidara gelmişti. Kanlı Emevi iktidarını Aleviler yıkmıştı. Abbasiler iktidara geldiklerinde Ehlibeyt taraftarlarına yani Alevilere baskı uygulamayacaklarını, onların inançlarını özgürce yaşamalarını sağlayacaklarını vaat ediyorlardı. İktidara gelince Emevi iktidarındaki baskı ve zulüm aynen devam etti. Aleviler bu zulme karşı örgütlenmeye başladılar. İşte bu örgütlenme Abbasi iktidarının gözünden kaçmadı. Bunun üzerine Alevilerden bir kısmı Kuzey Afrika’ya ve Yemen’e yöneldiler. Bunlar daha sonra Fatımiler adını alarak bütün Kuzey Afrika’da bir Fatımiler Devleti kurdular. 340 yıla yakın bir dönem iktidar olan Fatımiler, egemenlik alanına İtalya’nın Sicilya bölgesini de kattılar.

Fatımiler Devletinde salt inançsal anlamda gelişmeler olmadı. Bununla beraber günümüzde dahi büyük öneme sahip olan El-Ezher Üniversitesi de dahil olmak

üzere bir çok olumlu gelişme yaşandı. El-Ezher Üniversitesi günümüzde Sünni inancın en yoğun öğretildiği merkez olarak ta bilinir. Bu da kaderin garip bir cilvesi olsa gerek. Yine Kahire kentini Fatımiler kurmuşlardır.

Kısaca belirtmek gerekirse...

Fatımiler Alevi inancın gelişmesine öncülük etmişlerdir. El-Ezher Üniversitesi örneğinde olduğu gibi bilime önem vermişlerdir. Ama ne yazık ki; Fatımiler Devleti'nin yenilgiye uğramasından sonra bu kazanımlar ya yok olmuşlar ya da diğer inançlara hizmet edecek hale getirilmişlerdir. Günümüzde Kuzey Afrika topraklarında Fatımilerin izleri olmakla beraber bu izler çok zayıf görünmekteler.

Nusayrilik nedir? Ne zaman kurulmuştur? Kimin tarafından kurulmuştur?

Adını kurucusu Muhammed Bin Nusayri'den alan Nusayrilik daha çok Ortadoğu ve Anadolu'da gelişmiş, taraftar bulmuştur.

Nusayriler tarih boyunca en çok ezilen Alevi fırkalar arasında ilk sıralarda yer alırlar. Nusayrilere insan

onurunu zedeleyen yakıştırmalar, aşağılanmalar, iftiralar yapılmıştır. Günümüzde dahi bu tür sapkın düşünceli kimseler Nusayrileri aşağılamaya, karalamaya, küçük düşürmeye devam ediyorlar.

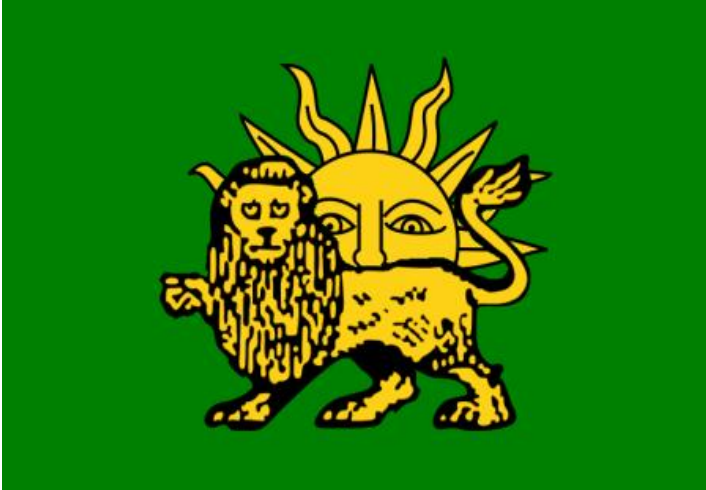
Nusayriliğin kurucusu olarak tanımlanan Muhammed Bin Nusayr, on birinci (11.) imam Hasan Askeri zamanında yaşamıştır. 11. imam Hasan Askeri'nin en sadık, bilgin öğrencilerindendi.

Nusayriliği diğer Ehlibeyt mezheplerinden/örgütlenmelerinden ayrı tutamayız. Nusayrilikte kesin bir Ehlibeyt bağlılığı vardır. Nusayriliğin inanç temelleri bu bağlılık temelinde şekillenmiştir. Tarih boyunca bazı akımlar ve kimseler Nusayriliği Ehlibeyt dışına atmaya çalıştılar. Ama bunda başarılı olamadılar. Nusayriliğin inanç esasları, bazı şahsiyetsizlerin iftiralarına karşın Ehlibeyt ve On İki İmamlar sevgisi ve bağlılığı temelinde oluşmuştur.

Anlaşılması ve bilinmesi gereken; **Nusayrilik bir Alevi inancıdır. Farklılıkları, özgünlükleri olmasına karşın bir Alevi inancıdır. Bu farklılık ve özgünlükler birer zenginlik ve kazanımdır. Nusayrilik bütün çarpıtmalara, karalamalara, saptırılmalara rağmen günümüzde de varlığını sürdüren Ehlibeyt ve On İki İmamlar'a bağlı bir Alevi inancıdır.**

Safevi ne anlama geliyor? Safeviler adı altında kurulan devlet ne zaman ve kimin tarafından kurulmuştur?

Safevi, büyük Alevi önderi Şah İsmail'in 1501'de kurduğu devletin adıdır. Safevi adı Şah İsmail'in atası olan Şeyh Safiyeddin'den gelir. Şeyh Safiyeddin Safeviye tarikatını kurmuştur. Bu Alevi örgütlenmesi özellikle Batı İran'da ve Azerbaycan'da gelişmişti.

Safevi devletinin kurulmasına, gelişmesine önderlik eden Şah İsmail'dir. Dolayısıyla Şah İsmail'in yaşantısı, önderlik gücü, yetenekleri bilinmeden Safevi devletinin nasıl kurulduğu ve o günün koşulları bilinmez.

Şah İsmail'in babası Şeyh Haydar'ın şehit edilmesinden sonra Safeviye tarikatının önde gelenleri tarafından yıllarca sürecek bir eğitime tâbi tutuldu. Bu gizlilik içinde süren bir eğitimdi. Şah İsmail 15 yaşında ortaya çıkarak babasının ve atalarının intikamını almak için çalışmalara başladı. Bu çalışmalar var olan Safeviye çalışmalarıyla birleşince Şah İsmail 1501'de Tebriz'i Akkoyunlular devletinden aldı. Böylelikle tarihte Alevilik adına olumlu bir sürecin başlangıcı ilan edildi. Bu ilan edilen; yıllardır ezilen Alevi inancının resmi anlamda ilk defa bir devlet inancı olmasıydı.

Şah İsmail 1501-1510 yılları arasında Safevi devletinin sınırlarını genişleterek Musul ve Bağdat gibi merkezi yerleri de Safevi Devleti sınırları içine aldı.

Şah İsmail'in Hakka yürümesinden (1524) sonra yerine oğlu I.Tahmasp geçti. Tahmasp, Safevi Devlet örgütlenmesini güçlendirmeye çalışırken babası gibi Osmanlı Devleti'nin saldırılarına maruz kalıyordu. Bu dönemlerde bir çok defa savaşlar çıktı. Bazı önemli merkezler sık sık el değiştiriyordu.

Safevi Devleti tarihinin önemli bir önderi de I.Abbas'tır. I.Abbas (doğumu 1588, Hakka yürümesi 1629) orduyu yeniden düzenledi. Kültüre, bilime, sanata, mimariye büyük önem verdi. Bu dönemde başkent İsfahan bu gelişmelerin merkezi oldu. Yine bu

dönemde Safevi sınırları Afganistan içlerine kadar genişledi. Safevi Devleti'nin yönetimi bu genişlemeden sonra zayıfladı. Yönetimi eline alan Nadir 1736'da şahlığını ilan ederek bir dönemin kapandığını ilân etti. Kısaca belirtmek gerekirse; Safevi Devleti Alevi tarihi açısından önemli bir dönemi temsil eder. Safevi Devleti kesinlikle ırka dayalı bir devlet modeli değildi. Bu anlamda Safevilerin etnik kimliğini kullanmak isteyenler olayları çarpıtmışlardır. Safevi devleti Alevi inancının resmi olarak tanındığı , gelişmesinin desteklendiği, hatta örgütlendirildiği bir devlettir, önemi de buradadır.

Alevi inançlı kişilerle Sünni veya başka inançtan kişilerin evlilikleri hakkında görüşleriniz nelerdir?

Gerek toplum hayatında, gerek bireysel manada aile kurumunun önemi çok büyüktür. Sağlam bireyler dolayısıyla da güçlü ve gelişmiş toplumlar ancak doğru aile ortamında yetişirler. Sağlıksız aile ortamında yetişen nesiller her olumsuzluğa açık bireyler olurlar. Kısacası güçlü, hayatı anlamına uygun yaşama arzusu taşıyan sağlıklı insanların dayandığı ana nokta ailedir.

Aile, insanı şekillendiren en önemli kurumdur. Bunun altının defalarca çizilmesi gerekiyor.

Alevilik ile Sünnilik ortak noktaları olmakla beraber birbirinden farklı iki inançtır. Her şeyden önce bu tespitin doğru yapılması gerekiyor. Alevilik ile Sünniliği ortak noktalardan yola çıkarak aynı olarak, bütün olarak görmek yanlıştır. Yine farklı noktalardan yola çıkarak bir araya gelmesi imkansız olarak görmekte yanlıştır. Doğrusu; ortak noktaları olan (ki aynı ve daha başka ortak noktalar başka inançlar ile de mevcut. Ancak mevzu bahis olan daha çok Sünni inançlı kişiler olduğundan, daha çok buna vurgu yapıyoruz) birbirinden farklı inançlardır.

“Alevilik ile Sünnilik ortak noktaları olan bir birinden farklı inançlardır” dedik. Elbette bu inançlara sahip insanların yaşama bakışları farklı olacaktır. Her ne kadar aynı dil konuşulsa da, aynı mahallede oturulsa da farklı olunacaktır.

Keşke farklılıklar zenginlik kabul edilse ve daha çok ortak noktalar oluşsa. Ne yazık ki egemen Sünni anlayış Alevileri Alevilikleriyle kabul etmek yerine ve ortak değerler ortaya çıkarmak, ortak noktalarda buluşmak yerine Alevileri Sünnileştirmeye çalıştı, ısrarla da Alevileri Sünnileştirmeye çalışmaya devam ediyor. Sünni anlayış, yer yer yobazlığa da varacak

şekilde Alevileri küçümsemeye, hor görmeye, aşağılamaya bazende (en son Maraş, Sivas örneğinde olduğu gibi) katletmeye devam ediyor. Bu şartlar altında bir kardeşlikten, ortak değerlerden bahsedilebilir mi?

Alevilere ısrarla Sünnilik yegane doğru inançmış gibi dayatılıyor. Alevilerin ibadetleri kabul görmek bir yana, saygı duyulması bir yana aşağılanıyor, hor görülüyor, küçümseniyor. Bu anlayışa göre Alevilerin inançları da, ibadetleri de ve bütün inançla ilgili ne kadar kutsal kabul edilen doğruları, değerleri varsa yanlış. Onlara göre doğru bir inanç vardır, elbette bu da Sünniliktir. Eğer Sünni inanç ve kurallarına inanmıyor ve ibadet etmiyorsan o vakit sen itikat sahibi değilsin. Böylesi bir anlayışla yetişen kişilerle yapılan evlilikler elbette sorunlu olacaktır.

Bir Alevinin Sünni birisi ile evliliği, Alevinin Alevi ile, Sünnin Sünni ile evliliğine göre daha sorunludur. Çünkü zaten mevcut hayat şartları evlilikleri her yönüyle yıpratıyor, zorluyor. Ekonomik sorunlar ve daha başka sorunlar zaten yeterince evlilikleri çözülmeye götürüyor. Bütün bu sorunlara ilaveten birde inanç farklılıkları eklenince yıpranan evlilikler daha çabuk kopuyor. (İstisnalar elbette her yerde olduğu gibi burada da kaideyi bozmuyor).

Peki ne yapılması gerekiyor?

Alevi inançtan birisi ile Sünni inançtan birisi evlenmesinler mi?

Elbette evlensinler.

Ancak evlenmeden önce bazı konularda kesin olarak mutabık olmaları gerekiyor.

Anlaşmaları gereken konuların en başında; kesinlikle bir birilerinin inançlarına saygılı olacaklar.

Asla, biri diğerine inancına tabi olmasını dayatmayacak.

Asla, biri diğerinin ibadetine karışmayacak.

Bu ve benzer temel konularda mutlaka bir anlaşma, ortak nokta olması gerekiyor. Çünkü ilk heyecanlar yavaş yavaş geçtikten sonra sorunlar ortaya çıkıyor. Özellikle de ailelerin olaya müdahil olmalarıyla beraber evlilikler yıkılmaya doğru gidiyor. Böylesi istenmeyen bir sonun olmaması için evlenilmeden önce bir değil, bin defa düşünülmesi, ailelerinde onayının alınması ve inançlara saygı noktasında kesin kes mutabık kalınması gerekiyor.

Bu tür evliliklerde diğer bir önemli noktada çocukların hangi inanç ile yetiştirileceğidir. Bunun içinde önceden bazı ortak noktalarda buluşup anlaşmak gerekiyor.

Yukarıdaki açıklamalar daha çok fikirsel, olayın teorik boyutudur. Konunun birde yaşanmış, praktize edilmiş boyutu vardır. İşte bu noktada rahatlıkla diyebiliriz ki bu tür evliliklerde genelde Alevi inançlı kişinin aleyhinde bir durum ortaya çıkıyor.

Bu tür evliliklerde özlenen aileler ortaya çıkmıyor. Çünkü Alevi birisiyle evlenen Sünni kişi egemen olmanın, çoğunluk olmanın, devletin resmi inancına mensup olmanın bütün avantajlarını kullanarak Aleviliğin inkar edilmesini ve Sünniliğin kabul edilmesini istiyor, dayatıyor. Özellikle Alevi inançlı bayanlar bu tür evliliklerde kötü sonuçlarla karşı karşıya kalıyorlar. Alevi inançlı bayanlar evlendikten kısa bir süre sonra Sünniliği kabule zorlanıyorlar ve kısa bir zamanda Sünniliğin bütün kaide ve kurallarına uymak ve türbana, çarşafa bürünmek zorunda kalıyorlar. Onların şahsında Alevilik inancı, değerleri, aileleri sürekli olarak aşağılanıyor.

Özlediğimiz, mücadelesini verdiğimiz bu tür dayatmaların, aşağılanmaların olmadığı bir dünyadır. Alevi inanç gerçekliğimizin kabul ve saygı gördüğü, inancımıza yönelik insanlık dışı saldırıların, ithamların, iftiraların son bulduğu; farklılığın zenginlik olarak görüldüğü bir yaşamın ve dünyanın özlemindediriz. Ancak ne yazık ki böyle değil. Olmadığı içinde bizler

gerçekçi olmak zorundayız. Kendimizi kandırmanın ne başkasına ne de bize bir yararı var.

Egemen Sünni anlayış bizleri yaşamın bütün alanlarında kuşatma altına almış, ha bire eritmeye çalışıyor. Alevi inanç gerçekliğimizi kabul edip saygı göstermek yerine, Alevileri nasıl Sünnileştirebilirim çalışması içinde. Böylesi çaba ve çalışmaların hayatın her alanında sürdürüldüğü bir zamanda bizlerin her konuda olduğu gibi evlilik konusunda da çok dikkatli olmamız gerekiyor.

Bütün bunlarda yola çıkarak; Aleviliğimize saygı gösterene evet, yobaz olana hayır.

İmam Zeynel Abidin'in hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Dördüncü imam olan Zeynel Abidin, 659 yılında Medine'de doğmuştur. Şehadet tarihi hakkında çeşitli rivayetler vardır. Kesin olan İmam Zeynel Abidi'nin zehirlenilerek şehit edildiğidir.

İmam Zeynel Abidin, Kerbelâ şehidi olan babası İmam Hüseyin'in yolunda gitti yaşamı boyunca.

Kerbelâ katliamı sırasında ağır hasta olan Zeynel Abidin, İmam Hüseyin'in kendisine ait kutsal emanetleri vermesiyle daha da önem kazanmıştı. Yezid ordusunun komutanı Şimr her ne kadar Zeynel Abidin'i öldürmek istemiş ise de başta halası Hz. Zeynep'in çabası olmak üzere kurtulmuştur.

İmam Zeynel Abidin, her daim için fikirleri ve hareketleri ile örnek bir kişi oldu. Düşmanlarının bile takdirini kazanacak kadar yardımsever, alçakgönüllü, bilgili, cesur bir şahsiyettir Zeynel Abidin.

İmam Zeynel Abidin, her daim fakirlere, ihtiyacı olanlara yardım ediyordu. Fakat bu yardımı alanlar mahcup olmasın, kendisini yanlış anlamasınlar diye geceleri yüzüne nikap sürerek, kim olduğunu söylemeden yapardı. Fakirler bu cömert insanın kim olduğunu hep merak etmişler ama bir türlü öğrenememişlerdi. Ta ki Zeynel Abidin şehit edilene kadar. Çünkü Zeynel Abidin'in şehadetinden sonra kimse kapılarını çalmadı ve böylece onlar da kendilerine yardım edenin Zeynel Abidin olduğunu öğrenmiş oldular. Dolayısıyla o kutsal İmam, Hak için yapıyordu yaptıklarını, gösteriş için değil. Bu haliyle de hâlâ insanlığa örnek olmayı sürdürüyor Zeynel Abidin.

İmam Zeynel Abidin, her daim kinden, kibirden, kirlilikten kaçınmıştır. Kendilerine söven birisine; "eğer ben dediğin gibiysem, Allah'ın beni yargılamasını dilerim. Ama dediğin gibi değilsem, dilerim Allah seni bağışlasın" demişti.

İmam Zeynel Abidin'in oğlu beşinci imam Muhammed Bakır, babası için şunları söylemiştir: "Babam Zeynel Abidin, beş kimse ile arkadaşlık kurmamayı, konuşmamayı bana tavsiye etti. Onlar da şu

kimselerdir:

Fasık (münafık) ile arkadaşlık kurma ki, kendisine en çok muhtaç olduğun zaman sana yardım etmeyip yalnız bırakır.

Cimri ile arkadaşlık olma ki, kendisine en çok muhtaç olduğun zaman, sana yardım etmeyip yalnız bırakır.

Yalancı ile dost olma ki, yakını uzak ve uzağı yakın gösterip seni yanıltır.

Zeynel Abidin

Ahmakla arkadaş olma ki, sana yardım edeyim derken, zarar verir de farkında bile olmaz. Onun için, 'akılsız dostun olacak yerde, akıllı düşmanın olsun' derler.

Akrabası ile ilgisini kesen kimse ile arkadaş olma ki, bu gibi kişiler Kuran-ı Kerim'in üç yerinde lânete layık görülmüşlerdir. Düşün ki, akrabasına iyilik etmeyen kişi (ondan utanan, kendi gerçekliğinden utanan), sana nasıl iyilik edebilir?"

İmam Zeynel Abidin'in şu hikmet dolu sözleri, insanlık yaşadığı müddetçe ve dünya döndükçe haklılığını ve yol göstericiliğini sürdürmeye devam edecek.

"Yol gösterici olmayan insanlar, ahmak ve faydasızdır."

"Zararlı yemeklerden sakınan insanın, sonu ateş olan günahlardan sakınmamasına hayret ederim."

"Durmadan gülüp duran insanın , gafilliğine veya aklının az olduğuna hükmedebilirsiniz."

"İnsanlara düşmanlık etmekten uzak dur."

"İnsanların meclisi, insanı düzeltmeye doğru götürür."

"Müminin mümin kardeşinin yüzüne sevgi ve muhabbet ile bakması, ibadettir."

Bilinmesi gereken, dördüncü imam Zeynel Abidin'in diğer imamlar gibi hakkı ve hakkaniyeti temsil ettiğiidir.

Doğruluğu temsil ettiği için zalimlerce, dünya malına yenilen, kinli, kibirli kimselerin hedefi olmuş, şehit edilmiştir. Dördüncü İmam Zeynel Abidin, yol göstericiliğini ve örnek kişiliği ile günümüze de ışık tutmaya devam ediyor.

İmam Muhammed Bakır'ın hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Beşinci imam olan İmam Muhammed Bakır, 676 yılında doğdu. 733 yılında ise şehit edildi. Beşinci imam Muhammed Bakır, dördüncü imam Zeynel Abidin'in oğludur. İmam Muhammed Bakır, yaşamı boyunca atalarının soylu yolunu onurlu bir şekilde devam ettirdi. Ecdadına karşı işlenen zulümler kendi döneminde de devam etti. Nihayetinde o saygıdeğer imam, bütün zorluklara göğüs gererek doğru bildiği yoldan dönmedi ve bu yol uğruna şehit edildi.

Beşinci imam Muhammed Bakır, Emevi devleti'nin zulümlerinin doruğa ulaştığı bir zamanda yaşadı. Ömrünün bir kısmını bu zalimlerin zindanlarında geçirdi. İmam Muhammed Bakır diğer imamlar gibi, yüzlerce kişiyi eğitmiş, onlara doğru yolu göstermiş, ilim, irfan öğretmiştir. Bunlar arasında Ehli sünnetin önder kabul ettiği şahsiyetlerde vardır. Bunların en bilineni Azam Ebu Hanife'dir.

Beşinci imam Muhammed Bakır, bilgelikte çağının en üstünüydü. Zaten Bakır adı da bilimde, bilgide en derinleşen, yoğunlaşan bilgiyi kavrayan manasındadır. İşte bu insanlığa yol gösteren bilgilerden bir küçük örnek:

"Rızkın gerileyince bil ki kusurundadır."

"Bir kimsenin kalbine kibirlik girerse, illa aklında az veya çok eksiklik var demektir."

Oğlu altıncı imam Caferi Sadık'a şöyle nasihat etmiştir:

"Hiç bir hayrını, doğruyu küçümseme."

"Hiç bir günahı küçümseme."

"Allah evliyasını da insanlar içinde gizlemiştir. Hiç bir insanı küçümseme, hor görme. Belki o küçümsediğin kul, hakkın velisi olabilir."

"Dünyayı gözünde küçük gören, benim gözümde büyük görünür."

"Allah'a en sevimli gelen şey, dua edilerek kendisinden bir şeyin istenilmesidir."

"İster rahatta, ister sıkıntıda olsun her daim Allah'ı zikretmeli."

"İlmi ilim sahibinden öğreniniz. Alimler size ilim öğrettiği gibi, siz de diğer insanlara öğretiniz."

"Kendisinde mevcut olan bir kusuru başkasında arayan ve kendi işlemekte olduğu ayıbı başkasına yapmasını söyleyen kimse ne kadar hatalıdır."

"Dünya uykuda gördüğün rüyaya benzer. uyandıgın vakit hiç bir şey kalmamıştır."

İmam Caferi Sadık'ın hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Altıncı İmam Olan Caferi Sadık, 699'da Medine'de dünyaya geldi. Babası beşinci İmam Muhammed Bakırdır.

İmam Caferi Sadık, tarihin en önemli dönemlerinden biri olan Emevi saltanatının çöküşü ve Abbasi saltanatının başlaması döneminde yaşadı. Caferi Sadık, saltanat sahiplerinin kendisine sunduğu bütün teklifleri reddetti. Caferi Sadık bu dönemde ilmi toplantılar düzenledi, dersler verdi. Bu derslere ve toplantılara binlerce insan katıldı. Caferi Sadık bütün kutsal imamlarda olduğu gibi derin bir bilgiye sahipti. Caferi Sadık bu bilgilerinin öğrencileri vasıtasıyla bütün insanlığa ulaşması için çalıştı. Altıncı imam olan Caferi Sadık salt dini bilgiler değil, insanlığın sorunlarına çözüm için diğer alanlarda dersler verdi. Caferi Sadık'ın bu dersleri sonucu onlarca ilim sahibi insan yetişti. Hatta bazı Sünni alimler bile onun öğrencisi olmakla övünürlerdi.

Altıncı imam Caferi Sadık, öğretmenliğinin yanı sıra ahlâklı kişiliği ile kendisiyle tanışan insanları etkiliyordu. Onunla tanışan, onun derslerine, sohbetlerine katılan bir çok insan onun etkisinde kalmış, bilgisinden, davranışlarından etkilenmiştir.

Tabi ki bu insanlığı güzelliğe davet eden sevgili imam saltanat sahiplerinin hoşuna gitmiyordu. Saltanat sahipleri onu sık sık taciz edip, baskılar uyguluyorlardı. Sonunda onu zehirletip şehit ettiler (766). Caferi Sadık şahadetinden sonra da Alevilere önderliğini sürdürdü. Ehlibeyt sevdalıları onun "Buyruk"larına uymaya devam ediyor.

Bazıları cahillikten ya da art niyetten İmam Caferi Sadık'ı yanlış tanıtıyor, yanlış algılıyor, yanlış değerlendiriyorlar. Olayın özü; Caferi Sadık'sız bir Alevilik düşünülemez.

İmam Musa Kazım'ın hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Yedinci imam olan Musa Kazım, 745 yılında doğmuştur ve 799 yılında şehit edilmiştir. Altıncı imam Caferi Sadık'ın oğlu olan yedinci imam Musai Kazım, yaşamı boyunca çok ağır zulümler gördü. Musai

Kazım, Ehlibeyt'in nurlu yolunu bütün zulümlere, sapmalara karşın layıkıyla temsil etti. Yedinci imam Musa Kazım, ataları gibi geceleri tek tek fakirlerin, yardıma muhtaçların evlerini ziyaret eder, onlara gereken yardımı yapardı. Tıpkı ataları gibi bunları kendini tanıtmadan, kibirlenmeden yapardı.

Emevi saltanatı yıkılıp yerine Abbasiler geçince, Ehlibeyt ve taraftarları rahat edeceklerini sandılar. Kısa bir süre geçmeden Abbasiler de Emevileri aratmayacak zalimliklere başvurdular. Abbasi yöneticilerinin korkusu halkın Ehlibeyt evlatlarını

yönetimde görmek istemesiydi. Kaldı ki; Abbasiler Ehlibeyt taraftarları sayesinde iktidar olmuşlardı. İktidarlarını başta Ebu Müslim Horasani olmak üzere, Ehlibeyt önderlerine borçluydular. Çünkü Emevi saltanatını yıkan en önemli darbeyi vuran büyük Alevi önderlerinden olan Ebu Müslim Horasani'dir. Ama ne acıdır ki; Abbasiler başta Ebu Müslim olmak üzere bir çok kişiyi katlettiler.

Ehlibeyt taraftarları Emevi saltanatı yıkılınca büyük bir sevinç duymuşlardı. Artık inançlarını özgürce yaşayacaklarına inanıyorlardı. Çünkü Abbasiler Ehlibeyt taraftarlarının sayesinde iktidara gelmişlerdi. Ehlibeyt taraftarlarının gücü iktidarı tek başına almaya kâfi gelmiyordu. Onlarda böyle bir ara yol bulmuşlardı. Kaldı ki; Abbasiler çok büyük sözler vermişlerdi. Ama iktidarını sağlamlaştırdırca işin rengi değişti. İşte yedinci imam Musa Kazım böyle bir dönemde yaşıyordu. O saygıdeğer imam, iktidarın karanlığına karşın halkı aydınlatmaya çalışıyordu.

Abbasi halifesi Harun Reşid döneminde saraydaki ahlâksızlık ve umarsızlık doruğa çıkmıştı. Harun Reşid ve bir avuç yandaşı lüks ve sefa içinde yaşarken, halk açlıktan kırılıyordu. Düşünce ve ruhen de yoksullaşan halk yedinci imam Musa Kazım etrafında toplanıyordu. Kendi iktidarının tehlikede olduğunu bilen Harun

Reşid, Musa Kazım'ı zindana attı. Neticede sevgili imamı 799 yılında zehirleterek şehit etti.

Musa Kazım'dan sözler:

. Dedem Hz. Ali buyurdular: "Meclisin başında ancak üç sığata sahip olan kimse oturabilir: Bir şey sorduklarında cevap veren, halkın söz bulup konuşamadığı zaman konuşan, mecliste oturanların maslahatına uygun olan görüşü ortaya koyan. Bu üç sığattan birine sahip olmaksızın meclisin başında oturan kimse ahmaktır."

. Dedem İmam Zeynel Abidin buyurdular : "Salih kimselerle oturmak insanı doğruluğa götürür, alimlerin adabına uymak akli çoğaltır, adil yöneticilere itaat etmek izzetin kemalidir; (ticaretle) malını artırmak ise yiğitliğin kemalidir. İstışare edene doğru yolu göstermek nimetin hakkını eda etmektir.

. Dedem Hz. Ali ashabına buyurdular "Gizlide ve açıkta Allah'tan korkmayı, sevinç ve gazap halinde adaletli olmayı, fakirlik ve zenginlikte ticaret yaparak mal kazanmayı size tavsiye ediyorum. İlişkisini kesenle ilişki kurun. Zulmedeni affedin. Mahrum kalana bağıştta bulunun. Bakışınız ibret, susmanız fikir, sözünüz zikir ve tabiatınız da cömertlik olmalıdır.

- Dedem İmam Zeynel Abidin buyurdular :
Yeryüzünün, doğusunda ve batısında, denizinde ve karasında, ovasında ve dağında bulunan güneş ışığının ulaştığı şeylerin hepsinin, Evliyaların yanındaki değeri, öğleden sonra oluşan ve çabuk kaybolup giden gölgeye benzer ."
- Akıllı kimse, isteğine uygun olsa bile yalan söylemez
- Zamandan ve ehlinden öğüt al. Çünkü zaman hem kısadır, hem de uzun. Dünyanın geleceği geçmişine benzer; öyleyse ondan ibret al.
- Bütün insanlar yıldızları görür; ama yıldızların rotası ve dönüş yerlerini bilenden başkası onlara bakıp kendi yolunu bulamaz. Böylece sizler de hikmet öğreniyorsunuz, ama onunla amel edenlerden başkası hidayete erişemez.
- Hz. İsa (Mesih) buyurdular: " İmanın tadına varmanız ve meyvesinden yararlanmanız için onu halis ve kâmil hale getirin. Şu söylediğim bir gerçektir ki, eğer karanlık bir gecede katran yağı ile yanan bir çıra bulsanız onun kötü kokusu, ışığından yararlanmanızı engellemez. Böylece hikmeti de kimde bulursanız onu alın, o adamın ona rağbetsiz olması size engel olmamalıdır.

· İnsanlar hikmet hususunda iki kısımdır: Biri onu diliyle iyice açıklar ve ameliyle de tasdik eder; diğeri ise diliyle onu iyice ortaya koyarken kötü ameliyle onu zayi eder.

· Hayâ imandan kaynaklanır; iman da cennettendir. Çirkin söz ise haksızlıktan kaynaklanır, haksızlık ise cehennemdendir.

· Bedenin aydınlanması göze bağlıdır. Göz aydın olursa bedenin hepsi aydın olur. Ruhun aydınlanması da akla bağlıdır; kul akıllı olursa Rabbini tanır ve Rabbini tanıdığıında da dinini öğrenir; Rabbini tanımazsa dini de kalmaz. Bedenin ancak ruh ile ayakta kalması gibi din de ancak halis niyetle kalıcı olur. Halis niyet de ancak akıl ışığıyla sebat bulur.

· Ziraat yumuşak yerde yapılır; kayanın üzerinde değil. Hikmet de mütevazi kalpte yerleşir ve hayatını sürdürür; kibir kalpte değil. Allah, tevazuyu aklın, kibiri de cehaletin nişanı kılmıştır. Allah, tevazu etmeyi alçaltır, tevazu edeni ise yüceltir.

· Yaşantı ancak iki kişi için hayırlıdır: "Dinleyip anlayana ve konuşan alime."

- Dostlarına karşı kibirlenmekten ve onlara ilmin ile övünmekten sakın. Zira böyle yaparsan Allah sana gazap eder. Allah'ın gazabından sonra da artık ne dünyanın sana faydası olur ve ne de ahiretinin. Dünya hayatında, oturduğu ev kendisine ait olmayan ve her an için göç etmeyi bekleyen kimse gibi ol.
 - Akıllı adam, sevilmeyecek bir iş yaptığında Allah'tan utanmalı ve Allah ona bazı nimetler tahsis ettiğinde de başkalarını onda ortak kılmalıdır.
 - Allah kime üç şeyi ikram ederse, ona lütfetmiştir: "Heva ve hevesinin hakkından gelecek akıl, cehaletini yenecek ilim, fakirlik korkusuna yetecek zenginlik.
 - Çok gam, ihtiyarlık getirir.
 - Acelecilik, cehaletin ta kendisidir.
 - Emaneti eda etmek ve doğruluk, rızık getirir. Hıyanet ve yalan, fakirlik ve nifak doğur.
-

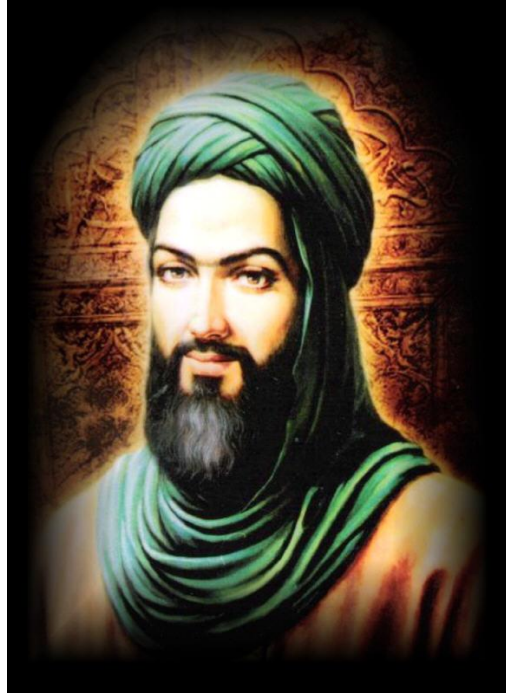
İmam Ali Rıza'nın hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Sekizinci imam Ali Rıza 770 yılında doğmuştur. 818 yılında diğer imamların yolunda olduğu için, toplumun yanlışa küfre sapmasını engellediği için, haksızlıklara karşı olduğu için şehit edilmiştir. Sekizinci imam Ali

Rıza ecdadlarının aydınlık yolunu insanlığa sunmak için çalıştı yaşamı boyunca. İmam Ali Rıza diğer imamların bıraktığı yerden göreve devam etti.

Sekizinci imam Ali Rıza Abbasi döneminde yaşadı. Abbasi halifesi Harun Reşid kendisinden sonra devlet yönetimini iki oğlu arasında paylaştırdı. Bu oğullardan Memun Ehlibleyt yanlısıydı. İmam Ali Rıza'yı hilafete veliaht atadı. Bu durum Abbasi ileri gelenleri tarafından isyana sebep oldu. Memun

İmam Ali Rıza'yı yanına alarak isyanı bastırmak için yola koyuldu. Bu yolculuk sırasında İmam Ali Rıza yediği yiyeceklere zehir konulması sebebiyle şehit düştü. Memun'un buradaki rolü daha günümüzde bile tam olarak anlayamamıştır. Ama anlaşılabilir bir şey var. O da; kutsal imamların zalimlerin, sapmışların, küfür sahiplerinin karşısında olduklarıdır.

Sevgili imamlar karanlığa karşı ışığı, zalimliğe karşı adaleti, yanlışla karşı dogruyu, saplantılara karşı hakikati temsil ediyorlardı. Bu durum zalimlerin, saltanat sahiplerinin, haksızların tahammül etmeyecekleri bir durumdu.

Aradan ne kadar zaman geçmiş olursa olsun On İki İmamların insanlığa yol göstericiliği devam ediyor. Zatan On İki İmamların zaman ve mekân sorunu yok. Onlar her daim, her yerde hazır ve nazırdırlar. Gerçeği görüp anlamak için bakmak yeter. Kalplerinde, ruhlarında kini, kibri, bencilliği atamayanlar, kendilerini fani dünyanın geçici zevkleri ile kandıranlar, tarihi kendi yaşamları ile başlatıp, kendi yaşam süreleri ile hesaplayanlar içinse bakmak yetmez. Her halûkârda On İki İmamlar, insanları doğruya davet etmeyi günümüzde de sürdürüyorlar.

"Herkesin dostu aklıdır. Cehalet de düşmanıdır."

1. Mü'min, kendisinde üç haslet olmadıkça mü'min olmaz: Rabbinden bir hikmet, Peygamber'inden bir hikmet ve imamından bir hikmet. Rabbinden olan hikmet, sırrı gizlemektir. Peygamber'inden olan hikmet, halkla iyi geçinmektir. İmamından olan hikmet de sıkıntı ve zorluklarda sabırlı olmaktır.

2. Nimet sahibi olan kimse, ailesine huzurlu bir geçim sağlamalıdır.
3. Peygamberlerin sıfatlarından biri de temizliktir.
4. Susmak, hikmet kapılarından bir kapıdır. Boş yere konuşmamak, muhabbet kazandırdığı gibi her hayrın da kılavuzudur.
5. Boş işler, boş sözleri gerektirir.
6. Büyük kardeş baba yerindedir.
7. Adil insan, sahip olduklarından gaflete düşmeyen kimsedir.
8. Sözüünü ettiğın kimse hazırsa künyesini, hazır değilse ismini zikret.
9. Herkesin dostu onun aklıdır; düşmanı ise cehaletidir.
10. İnsanlara muhabbet beslemek aklın yarısıdır.
11. Allah dedikoduyu, malı zayı etmeyi ve her şey için insanlara ağız açmayı sevmez.

İmam Muhammed Taki'nin hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Dokuzuncu imam olan İmam Muhammed Taki, 811 yılında doğmuştur. 835 yılında ise şehit edilmiştir. İmam Muhammed Taki, genç yaşına rağmen büyük

bilgi sahibiydi. Onun bilgisini kıskananların başında devrin kadısı Yahya geliyordu. Kadı Yahya, dokuzuncu imam Muhammed Taki'yi toplum içinde küçük düşürmek, ona gösterilen sevgiyi, ilgiyi kırmak için toplantılar tertiplerdi. Bu toplantılarda Muhammed Taki, bilgisiyle adeta orada bulunanları büyülerdi.

Dokuzuncu imam Muhammed Taki, kendi ecdadlarının yolundan gitti. Ve bu yol uğruna şehit edildi.

Bir gün bir şahıs seyyid olduğunu yani Hz. Ali soyundan olduğunu söylemişti. Kendi aralarında bundan nasıl emin olacakları tartışması yapıldı. Ve sonunda İmam Muhammed Taki'ye sorulmasına karar verildi. İmam Muhammed Taki de, bunu bilmenin ancak bir yolu olduğunu bu yolun da, seyyid olduğu iddiasında bulunan kişinin aslanlara görünmesi olduğudur. Eğer aslanlar o kişiye dokunmazsa, o kişi seyyiddir. Bunu duyan şahıs hemen seyyid olmadığını itiraf etti. Kuşku sahipleri ise bu defa Muhammed Taki'yi denemeye karar verdiler. Aslanların kafesine konulan dokuzuncu imam Muhammed Taki'ye aslanların saldırması bir yana aksine onlar gelip imamın önünde kedi durumuna geldiler.

Dokuzuncu imam Muhammed Taki, diğer imamlar gibi insanlığa hizmetini sürdürmeye devam ediyor.

“İlim bir hazine, susmak ve sormak ise onun anahtarıdır.”

“Halk, başındaki insanların düzelmesi ile düzelir.”

“Söven sövülür, kızan belaya çatar.”

“Fırsatlar bir ganimettir.”

İlim bir hazine, susmak ve sormak ise onun anahtarıdır.

- Halk, başındaki insanların düzelmesi ile düzelir.

- Söven, sövülür, kızan belaya çatar.
- Fırsatlar bir ganimettir.

İmam Ali Naki'nin hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Onuncu imam Ali Naki, 829 yılında doğmuştur. 868 yılında şehit edilmiştir. İmam Ali Naki'de diğer imamlar gibi yaşamı boyunca bu yolun gereklerini yerine getirmek için çalıştı. Ehlibeyt belki dünyevi

anlamda İslamiyet'e yöneticilik yapmadı. Ama İslamiyet'in inanç yönünü belirleyen ve İslamiyet'in aydınlık yolunun insanlar tarafından bu kadar kabullenilmesinde Ehlibeyt önderdir. Zaten Oniki İmamlar'ın ve

diğer Ehlibeyt önderlerinin şehit edilmeleri, baskı ve zulüm görmeleri de bu manadadır. Çünkü Emevi ve Abbasi halifeleri, yönetimde oldukları tarih boyunca hep zevk u sefa için çabaladılar. İstisnalar kaideyi bozmuyor. Dünya malına tamah gösteren, kendini dünyevi zevklerin yerine getirilmesi için yaşatan bu kanlı saltanat sahipleri, her daim karşılarında Ehlibeyt'in ulu şahsiyetlerini buluyorlardı. Bu yöneticilerin çoğunluğu iktidar mücadelesi için çok kötü hâllerde öldürüldüler.

İşte bu saltanat sahiplerinden olan Abbasi halifesi Müttevekil, onuncu imam Ali Naki'yi küçük düşürmek için sarayına çağırdı. Aslında çağırma değil, emirdi. İmam Ali Naki saraya gitti. Bu sırada zevk alemlerine dalmış olan Müttevekil, İmam Ali Naki'ye içecek ikram etti. İmam Ali Naki bunu kabul etmedi. O güne değin kimse halifeyi reddetmemişti. Halife bu defa şiir oku dedi. İmam Ali Naki şiirde yetersiz olduğunu söyledi. Halife Müttevekil bağırarak okumasını emretti. Onuncu imam Ali Naki, tarihe geçen şu mısraları okudu:

“İnsanlar korunmak için dağ tepelerine tırmandılar
Yiğit kişilerdi ama o tepeler sağlamadı onlara yenildiler
Yüceldiler sonra düşürüldüler çukurlara yerleştiler

Ne de kötü yerlerdi onların yerleştikleri yerler
Gömülüp gittiler sonra da bir feryat eden bağırdı
artlarından
Nerede bilezikler, nerede taht-taç, nerede süsler-püsler?
Hani vaktiyle nazlarla, nimetlerle perdelenirdi o yüzler
Mezar, bu soruya açık seçik cevap veriyor ve diyor ki;
Şimdi o yüzlerde kurtlar oynaşmada
Kurtlara yem olmuş o yüzler
Nice zaman yediler, içtiler, geçindiler
Şimdi ise dünya onları yer içer
Nice zaman evlerde barındılar, oturup mutlandılar
Şimdi ise evlerden de ayrıldılar, ehilden ayalden de
geçip gittiler
Bunca zaman hazineler yığdılar, mallar biriktirdiler
Derken mallarını mülklerini düşmanlarına dağıttılar,
bittiler.
Evleri bomboş, içindekilerse mezarlarında yatıyorlar
Göçtüler göçtüler.”

Bu şiirin manası açıktır. Nitekim o toplantıda
bulunanlar ağlamaya başladılar. Ehlibeyt’in nuru bir

kez daha onuncu imam Ali Naki şahsında bütün kötülöklere galip geliyordu.

İmam Hasan Askeri'nin hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

On birinci imam Hasan Askeri 846 yılında doğmuştur. 874 yılında ise şehit edilmiştir. İmam Hasan Askeri, yaşamı boyunca diğler imamların yolunda gitti. Ve bu yolda şehit edildi. O da diğler imamlar ve Ehlibeyt önderleri gibi işkence, zulüm ve baskı gördü.

Daha önce on ikinci imam Mehdi'nin doğacağı hadisler ile söylenmişti. Bu sebepten dolayı Abbasi yönetimi İmam Hasan Askeri'yi sürekli baskı altında tuttu. O sevgili imamı, yıllarca zindanlarda tuttu. Bütün bunlar kâfi gelmeyince de onu zehirleterek şehit ettiler. On birinci imam Hasan Askeri şöyle sesleniyor insanlığa:

“Dikkat eyle şimdi. Belki şeytan öbür iman kardeşlerinden senin yüce, daha üstün olduğuna dair kalbine bir şüphe salabilir. Kendini daha üstün saydığın kişi, eğer senden daha yaşlı ise onun daha uzun ömürlü olması nedeniyle, geçen zaman boşluğunda senden fazla hayırlı işler yapmış olacağını düşün. Yok eğer senden küçükse, bende ondan daha çok suç

işlemişimdir, ondan fazla isyan etmişimdir. O halde, o benden çok daha iyi. O kişi seninle yaşıtsa, ben işlediğim suçları biliyorum ama onun suçlu olmadığına şüphem var. Nasıl olurda şüpheyi doğrudan daha üstün tutarım diye düşün”.

Bu sözler yüzlerce ciltte anlatılacak şeyleri üç beş satır ile insanın beynine silinmeyecek şekilde işliyor. Bunu Ehlibeyt dışında daha kim başarır?

On birinci imam Hasan Askeri şöyle devam ediyor öğütlerine:

“Sana öğüt verir gibi görünse de, cahilin sohbetinden uzak dur. Sana düşmanca davransa bile, akıllı adama ters düşmemeye çalış. Çünkü cahil, sana iyilik edeyim derken kötülük yapar.

Akıllı düşmana gelince, onun insanlık duygusu, bazen düşmanlığın önünü alabilir. İnsanlara düşmanlık etmekten uzak dur. Çünkü, ne yumuşak huylu insanların hilesinden, ne de alçak kişilerin ihanetinden hiç bir zaman emin olamazsın.”.

İmam Muhammed Mehdi'nin hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

On ikinci imam Muhammed Mehdi 869 yılında doğdu. On ikinci imam Muhammed Mehdi'nin doğacağı, hadislerle daha önceleri söylenmişti. Bunun farkında olan Abbasiler, İmam Hasan Askeri'yi sürekli gözetim altında tuttular. İmam Muhammed Mehdi bu sebeplerden dolayı gizlenmek zorunda kaldı. Buna "Gaybet-i Suğra" yani küçük gizleniş, kayboluş denir. Bu sürenin ne kadar olduğu bilinmiyor. İmam Muhammed Mehdi, bu süre zarfında sadece ashabıyla konuşur. İkinci gizlilik ve kayboluş dönemi ise günümüze dek sürmektedir. Buna "Gaybet-i Kübra" yani büyük gizleniş denir. Bu inanca göre on ikinci imam Muhammed Mehdi, haksızlıklara, kötülöklere, zalimliklere karşı ortaya çıkacaktır.

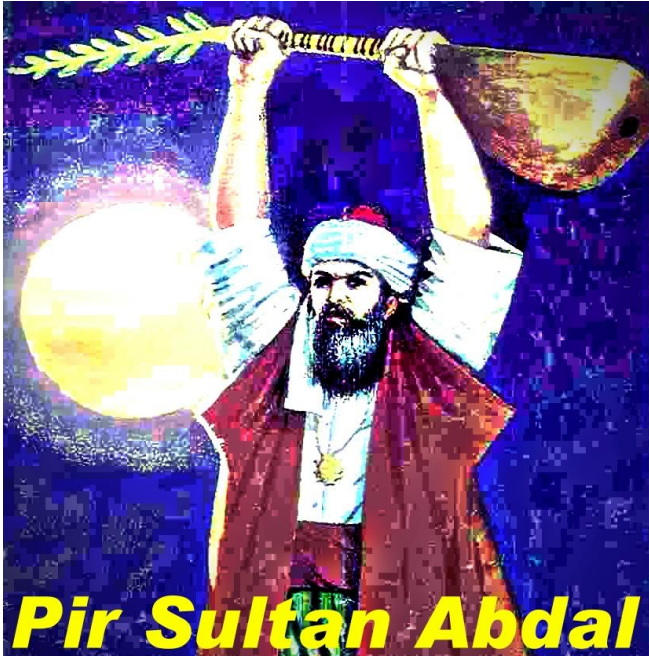
İslam tarihinde sadece Aleviler için değil, Ehli Sünnet cemaati için de en çok tartışılan konuların başında Mehdilik konusu gelir. Nitekim tarih boyunca ve günümüzde de bir çok kişi Mehdilik iddiasında bulunuyor.

Bir çok hadiste geçtiği gibi, kıyametten önce İmam Muhammed Mehdi gelecektir ve haksızlıkları giderecektir. Bu konuda oldukça kafa karıştırıcı

yayınlar, söylemler, rivayetler mevcut. Bunlara pek rağbet edilmemesi gerektiği kanısındayız. Bilinmesi gerekenleri kısaca özetlemeye çalıştık.

Pir Sultan Abdal kimdir? Ne zaman nerede doğmuştur ve neler yapmıştır?

Pir Sultan Abdal, yedi ulu Alevi ozanından birisidir. Kişiliğiyle, sanatıyla, direnişiyle günümüzde de güncelliğini ve haklılığını korumaya devam ediyor.

Pir Sultan Abdal'ın asıl ismi Haydar'dır. Soyu Yemen'den olup oradan Hoy'a yerleştikleri Anadolu'ya göçle beraber Sivas Yıldızeli Banaz yaylasına yerleştiği belirtilmektedir. Kesin doğum ve şahadet tarihi bilinmemekle beraber 1500'lü yıllarda yaşadığı var sayılmaktadır. Pir Sultan Abdal'ın en büyük özelliği ne pahasına olursa olsun inandığı değerlerden zerre kadar taviz vermemesidir. Pir Sultan Abdal'ın günümüzde de oldukça popüler olan şiirlerinden anlaşıldığı üzere, Pir Sultan komple bir insandır. O salt bir şair değil, aynı zamanda halkın önderi, sözcüsü olarak siyasi bir kişiliktir de. Nitekim bunu bilen Osmanlı devleti, Pir Sultan'a mevki makam sunmuş bunda başarılı olamayınca Pir Sultan'ı idam ettirmiştir. Osmanlı devleti onu idam edip yok edeyim derken Pir Sultan Abdal daha da ölümsüzleşti.

Pir Sultan Abdal, şiirlerinde genellikle Alevi davasına ve ulularına olan bağlılığını işlemiştir. Bunların başında da Hz. Muhammed, Hz. Ali, On iki İmamlar, Hacı Bektaşî Veli gelmektedir.

Pir Sultan kendi çağının acılarına ancak direnişle son verileceğini coşkulu bir şekilde şiirlerinde dile getirmiştir. Pir Sultan Abdal'ın yaşadığı 1500'lü yıllarda Anadolu da Osmanlı zulmü vardı. Osmanlı devleti halkı ağır vergilere bağlıyor olmadık baskılar

uyguluyordu. Bu baskıların sonucu sürekli isyanlar, başkaldırılar geliyordu. Gelişen başkaldırılar anlı-şanlı Osmanlı imparatorluğunu sarsıyordu. Osmanlı imparatorluğunun yöneticileri sadece isyan edenleri değil, bir baştan bir başa tüm halkı kılıçtan geçirip, kanlı saltanatlarını sürdürüyorlardı. İşte Pir Sultan Abdal böylesi koşulların ağır olduğu bir dönemde Anadolu'yu karış karış gezerek bir muhalefet hareketi geliştiriyor ve halkı sömürücü düzene karşı direnmeye çağırıyordu. Pir Sultan Abdal'ın çağırısı salt Aleviler için değil, Osmanlı'nın sömürge düzeninden rahatsız olan herkeseydi. Pir Sultan'ın en büyük propaganda malzemesi Alevi öğretisindeki eşitliği, paylaşmacılığı dile getirdiği şiirleriydi. Pir Sultan Abdal Alevi öğretisi hakkında muazzam bir bilgi birikimine sahipti. Bu bilgisini şiirlerine yansıtıyor, bir 'yol' insanı olarak inancının gereklerini yerine getiriyordu. Bilindiği gibi Alevi inancının en belirgin özelliklerinden biriside, ne pahasına olursa olsun haksızlığa, sömürüye, zalimin zulmüne karşı olmaktır. Pir Sultan bu ilkeyi sonuna kadar savundu ve sonunda da Osmanlı devletinin Sivas paşası Hızır (Hinzır) tarafından astırılarak ilkeleri uğruna şehit edildi.

Pir Sultan Abdal, Alevi toplumunun yetiştirdiği en büyük kahramanlardan biridir. Pir Sultan Abdal

eylemiyle, sanatıyla bir çığır açmıştır. Anadolu da Pir Sultanlar geleneğini başlatmıştır. Bu gelenek onurlu, erdemli insan olma geleneğidir. Bu gelenek ve yarattığı değerler, evrensel anlamda bütün insanlık için bir Őereftir.

Şah İsmail Hatayi hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Alevi inancı tarihi boyunca sayısız önderler, kamil insanlar, çağının ve toplumun bir değil onlarca adım önünde olan insanlar yetiştirdi. Bu insanlar sadece Aleviler için değil, bütün insanlık için çok büyük kazanımlardır. İşte bu insanlardan biri de ŞAH İsmail'dir. Şah İsmail ağının en önemli siyasetçisi, savaşçısı, din önderi, yazarı ve sanatçısıdır. Aradan 500 yıllık bir zaman geçmesine karşın Şah İsmail'in deyişleri daha bir gzelleşerek insanların beynin de ve yüreğindeki yerlerini korumaktadır. Şah İsmail 37 yıllık ömründe sayısız savaşlar kazanmış, ülkeler fethetmiş, sayısız insanı örgütlemiş ve sayısız sanat eseri üretmiştir. Yaşadığı dönemde değil, onu takip eden dönemlerde de Şah İsmail mazlumun dostu, barbarın, zalimin korkusu olmuştur.

Şah İsmail 17.07.1487'de doğmuştur (ö. 23.05.1524). Annesinin adı Begüm, babasının adı Haydar'dır. Şah İsmail doğumundan kısa bir süre sonra yetim kalmıştır.

Babası Haydar şehit edilmiş kendisi ile ağabeyi Ali ise esir düşmüşlerdir. Şah İsmail, Akkoyunlu devletinde çıkan taht kavgalarının sonucu ve annesinin büyük çabası sonucu zindandan kurtulurlar. Kurtulur kurtulmaz annesi ve ağabeyi ile dedelerinin mirası olan ve kapalı Erdebil Tekkesine gelerek faaliyete

başlarlar. Ali babasının tahtına oturur. Kısa bir zaman sonra Rüstem Bey'in ordusu Erdebil'e saldırır. Ali ve arkadaşları şehit düşerken annesi İsmail'i alıp kaçar. Bundan sonrası büyük bir örgütlenme ve gizlilikle devam eder. Şah İsmail artık Erdebil'in tek kurtarıcısıdır. Erdebil Tekkesinin taraftarları onu bu

bilinçle eğitirler. Şah İsmail 15 yaşına geldiği zaman artık halk arasında bir efsane haline gelmiştir.

Şah İsmail kendisini önder olarak kabul eden ve dedelerinin ve babasının yolunu sürdürmesini isteyenlerle bir ordu kurar. İlk iş olarak dedesinin ve babasının katili olan Şirvan hükümdarının üzerine yürür ve ilk zaferini kazanır. Bu zafer sayısız zaferlerin ilkidir. Hemen ardından Akkoyunluları yenerek Azerbaycan ve İran topraklarına sahip olur. 1502 yılında da şanlı bir devrin başlangıcı olacak Safevi Devleti'ni kurar.

Şah İsmail'in etkisi ve gücü salt Safevi sınırlarıyla kalmadı, Alevilerin olduğu bütün bölgelerde bir güç kaynağı oldu. Şah İsmail boş durmuyor çeşitli dillerde eserler yazıyor, tasavvufu yakından ilgileniyor, bilimi o zaman imkanları çerçevesinde inceliyordu. Bütün kültürel-sanatsal ve diğer ilgi alanları dışında Şah İsmail Aleviliği sistemleştiriyor, kurumlar yaratıyordu. Alevi inanç sistemini anlatan eserler yazıyor, yazdırıyordu. Şah İsmail ve Erdebil adeta bir Alevi merkezi olmuştu.

Şah İsmail Hatayi'yi sahiplenip savunmak bazı kesimlerce hoş karşılanmıyor. Bu konuda neler diyebilirsiniz?

Bu yazının yazarı Alevi inancına tabi olan bir şahsiyettir.

Alevilik bizlerin inanç kimliğidir.

Bu güne değin Alevi inancına tabi olan, bu inancın ilkeleri doğrultusunda yaşamlarına anlam vermeye çalışmış olan, Alevi toplumuna çeşitli kademe ve şekillerde hizmet etmiş olan kişilerin hayatlarını bilmek, oluşturdukları değerlere sahip çıkıp inancımızın genel özüyle bütünleşmiş olan yaşamlarını yüceltmemiz kimsenin inancına ve idol haline getirdiği kişiliklere hakaret değildir.

Bizler Aleviyiz. Elbette Alevi inanç sistemine dolayısıyla Alevi toplumuna ve Alevi toplumunun şahsında insanlığa hizmet etmiş olan Alevileri yücelteceğiz. Son derece doğal karşılanması gereken bu durum her nedense birilerinin canını sıkıyor. Alevi değerlerini ön plana çıkarmamız, yüceltmemiz birilerine “batıyor”. Alevi değerlerini sahiplenip yüceltmemiz başka inançtan kişilere hakaret değildir. Başka inançsal değerleri küçümsemek değildir. Ancak ne var ki bu böyle anlaşılıyor. Asırlardır düşman gözüyle bakılan, sindirilmeye, yok edilmeye çalışılan,

baskı altında tutulan bir inanç ve toplum gerçekliğinin sonuçlarıdır bunlar. Baskıların sonucu bilinç altında ve bilinç üstünde “Alevi olan her şey kötüdür” düşünce yapısı oluşmuştur. Bu gayri insani düşünce yapısı var diye bizler değerlerimizi sahiplenip yüceltmeyiz diye bir durum yok. Aksine, bizler, bize ait olan değerleri daha bir yoğunlukla sahipleneceğiz. Bu sahiplenme birilerine rahatsızlık veriyor, sahiplendikçe de vermeye devam edecek. Verdiğimiz bu rahatsızlıktan dolayı memnun olup asla özür dilemek gibi bir niyetimiz yok. Yukarıdaki izahatı günümüzde dahi adı geçtiğinde bazı kimseleri rahatsız eden Şah İsmail Hatayi`ye olan sevginin ve saygının doğru temellerde anlaşılması için yaptık.

Çok acı bir şekilde gözlemliyoruz ki yaşamın her alanında egemen olan güçler tarihsel gerçekleri ters yüz etmede oldukça ustalalmış durumdadır. Şah İsmail Hatayi`nin kötü bir şekilde anılması bu tarihsel gerçekleri saptırıcıların marifetleridir. Oysa Şah İsmail Hatayi anlamak veya bir yorumda bulunmak için onun bir beyitine bakmak bile resmi tarih yazıcılarının ne kadar tahrifat yaptıklarını anlamaya yeterli olacaktır. Sadece bir şiire bakmak bile Şah İsmail Hatayi`nin olağanüstü kişiliği hakkında ip uçları veriyor. Ne var ki bunun yerine, Şah İsmail Hatayi`yi hiç tanımadan onun hakkında olumsuz yazan ve konuşan çok sayıda kişi

mevcut. Vicdan ve akıl sahibi kişilere şunları salık veririz: lütfen resmi tarih anlayışının yanlışlıklarına, tahrifatlarına balıklama dalmadan önce birde resmi tarihin dışında bir kaç sayfa inceleyin. Emin olun ki dehşetle gerçek diye bildiklerinizle yanlış bildikleriniz yer değiştirecek.

Hallac-ı Mansur kimdir ve Aleviler için ne gibi bir öneme sahiptir?

Alevi inancının felsefesini derinden etkileyen ve şekillendirenlerin başında Hallac-ı Mansur gelmektedir. Hallac-ı Mansur, düşüncesiyle, eylemiyle sadece İslami coğrafyalarda değil, bütün dünyada çeşitli inançlara mensup insanları tarafından da saygınlık görmüş, etki bırakmıştır. Tabii ki en büyük sahiplenme Aleviler tarafından gösterilmiştir.

Hallac-ı Mansur, 857 Tur'da doğmuştur. (Şahadeti: Mart 922 Bağdat).

Bütün Alevi önderlerinde olduğu gibi Hallac-ı Mansur hakkında da sağlam ve güvenilir bilgi yoktur. Hallac-ı Mansur hakkındaki bütün bilgiler sözlü gelenekle yaşatılmıştır. Yazılı kaynaklar tahrip edilmiş, Hallac-ı Mansur gerçeği yok edilmek istenmiştir.

Bütün tahribatlara rağmen Hallac-ı Mansur düşüncesi günümüze dek gelmiştir. Hallac-ı Mansur'u bu kadar güçlü kılan ve günümüze kadar gelmesini sağlayan felsefesi bütün boyutlarıyla Alevi öğretisinde yer almıştır. Örneğin Cem töreninin en önemli aşamalarından biri olan ve haklıyı, gerçeği ortaya koyan "Dar-ı Mansur" en büyük kanıttır. Dar-ı Mansur bir noktada mahkeme işlevi görmektedir. Ama bu öyle bildiğimiz mahkemelerden olmayıp, halk mahkemesi şeklindedir. Böyle olduğu için de haklı ve gerçek her zaman daha yoğun gerçekleşmiştir.

Hallac-ı Mansur, düşüncesi için darağacını göze almış ve hiç bir karanlıktan çekinmeden düşüncesini açıklamıştır. Düşünce(si)leri ne kadar "aykırı" olsa da onları ölümüne savunmuştur.

Hallac-ı Mansur kendisini kırbaçlara, darağacına götüren düşüncesini iki kelime ile özetlemiştir: Enel Hak. Enel Hak, ben Hakkım, hakikatim anlamına gelmektedir. Şüphesiz bu iki kelimenin altında yüzlerce cilt kitaba sığmaz derin anlamlar yatmaktadır. Hallac-ı Mansur düşüncesine göre; insan Tanrının bir yansımasıdır. İnsan Tanrıdan ayrı düşünülemez ve eğer insan kalbini kötülüklerden arındırırsa Tanrı ile bütünleşebilir.

Aradan 1000 bin yıl geçmesine rağmen Hallac-ı Mansur'un düşünceleri tartışılmaya ve etkilemeye devam ediyor. Anlaşılan daha da devam edecek.

Seyid Nesimi kimdir?

Seyid Nesimi'nin doğumu ve şahadeti hakkında kesin

bilgiler yoktur.

Tahmini bilgilere göre Nesimi 1339-1344 yılları arasında doğmuştur. 1417 veya 1418 yılında derisi yüzülmek suretiyle şahadete ulaşmıştır.

Nesimi'nin işkence görmesine ve derisinin yüzülmesine sebep olan "Enel Hak" düşüncesi idi. Bu düşüncenin ilk

temsilcisi Hallac-ı Mansur'dur. Enel Hak Arapça bir kelimedir ve anlamı "Ben Tanrırım", "Ben Hakikatım" dir. Şüphesiz Nesimi bu düşüncenin hayatına mal

olacağını bile bile dile getiriyor, yayıyordu. Nesimi, düşüncesinin ve inancının bedelini ödemeye hazırdı.

Egemenler Nesimi'nin dinden çıkmış biri olduğuna karar vererek onu idama mahkûm ettiler. İdama mahkûm edilen Nesimi değil, Nesimi'nin şahsında Enel Hak düşüncesi/inancıydı.

Nesimi'ye idam fermanı hazırlayan kadı şöyle yazıyordu fermanında: "Bu öyle bir mundardır ki, kanının değdiği yeri yıkamakla temizlenmez. Orayı yakmak, koparmak gerekir".

Ama yaşam öyle "tesadüflerle" dolu ki anlatılmaz. Bu tesadüflerden biri de Nesimi'nin infazı sırasında gerçekleşti. Kadının fermanı yüksek sesle topluma okunduktan sonra infaza geçildi. Celladın bıçak darbesi sonucu Nesimi'den fişkırان kandan bir kaç damla idam fermanını yazan kadının parmağına değdi. Tabii ki kadı parmağını kesmez. Ve Nesimi tarihe geçen şu sözleri söyler: "Sen şeriat uğruna bir parmağını bile kesmezsın. Hâlbuki görüyorsun ki, biz inancımız yolunda kendi kanımızla yıkanıyoruz".

Nesimi günümüzde de Aleviler tarafından önder bir şahsiyet olarak kabul görmektedir.

Mevlana Alevi miydi? Mevlevilik bir Alevi kurumu mudur? Mevlana ne zaman nerede doğmuştur? Mevlanayı etkileyenlerin başında gelen Şemsî Tebrizî'ye ne oldu?

Mevlâna'nın Alevi olup olmadığı hep tartışılmıştır. Bizce Mevlâna Alevidir! Hatta diyebiliriz ki,

Anadolu'daki Aleviliğin gelişmesinde, yaygınlaşmasında katkıları olmuştur. Mevlâna, bazı kişilerce anlaşılmamakta ya da yarım yamalak anlaşılmaktadır. Bu yanlışlığın temelinde Mevlevilik kurumunun çoğu zaman iktidarlardan yana tavır almasından kaynaklanmaktadır. Ama gözden kaçan ya da bilinçli bir şekilde gözlerden irak tutulmaya çalışılan Mevlâna'nın düşünceleri,

felsefesidir. Çünkü bu felsefe ve anlayış, değil iktidar ile uğraşmayı dünya malı ile bile uğraşmamakta, insanın manevi sorunlarına eğilmekte, varlık

sorununa/sorusuna cevaplar vermekte. Böylece de insanın iç dünyasıyla ilgilenmekte ve iç bünyeyi kirden arındırmaya davet etmektedir. Şu gerçeği de dile getirmek lâzım; Mevlevilik, Mevlâna'dan çok sonra kurumlaşmıştır. Dolayısıyla Mevlevilik kurumlaşınca da onun yöneticileri sistem ile iyi geçinmeye çalışmışlar, sistemin kendilerine sağladığı olanaklardan yararlanmışlardır. Bunun Mevlâna'nın düşüncesi ile ilgisinin olduğunun, onun felsefesinin ortayolcu olduğunu böylelikle de onun adına kurumlaşanların böyle davrandığını söyleyenler yanılmaktalar.

“Kim olursan ol
gel.

Yüz bin kere tövbe
etsen ve yüz bin kere
tövbeni bozmuş olsan da
gel.”

Böylesi bir düşünceye sahip ulu bir şahsiyetin, iktidar diye bir sorunu olduğunu söylemek en hafif deyimle utanmazlıktır. Nasıl ki Hacı Bektaş, Bektaşî dergâhını idare edenlerin sorumlusu sayılmazsa, Mevlâna'dan çok sonraları onun adına dergâh kuranlar, iktidarlar ile haşır neşir olmuşlarsa bunda Mevlâna'nın ne

sorumluluğu var? Doğrudur. Mevlevilik adına hareket edenlerden bazıları iktidar ile ilişkiler geliştirmişlerdir. Hatta bu yüzden olsa gerek Mevlevilik, Bektaşılık gibi kitleleşmemiştir. Ama bunun sorumlusu Mevlâna'nın düşünceleri asla değildi.

Mevlâna, düşünce, inanç itibariyle kesinlikle Alevidir. Mevlevilik özünden saptırılmış, iktidarlara hizmet eder hâle gelmiştir, o ayrı konu. Ama Mevlâna kesinlikle Ehlibeyt taraftarıdır. Bu, ne kadar gizlenmeye çalışılsa da açıktır. Bunu kısaca açıkladıktan sonra gelelim Mevlâna hazretlerinin yaşam öyküsüne:

Mevlâna Celalettin Rumi, 1207 yılında Afganistan'ın Belh kentinde doğmuştur. Mevlâna'nın babası, Bahaeddin Veled, ünlü bir bilgindi. 1218 yılında Moğol saldırıları üzerine Bahaeddin Veled, oğlu Celalettin ile Belh'ten ayrıldı. İran üzerinde çeşitli kentlerde bir süre kalarak Mekke'ye gidip hacı oldu. Hactan sonra Bağdat üzerinden Anadolu'ya geldi. 1228 yılında Konya'ya geldi ve burada Bahaeddin Veled müderrisliğe başladı. Bu dönemde Konya, Selçuklu Devleti'nin başşehri olarak en parlak dönemini yaşıyordu.

Mevlâna, en başta babası olmak üzere bir çok bilgenden dersler almış, böylece bilgisini geliştirmişti.

Mevlâna'yı tamamiyle tasavvufa yönelten kişi ise Şemsi Tebrizi'dir. 1244 yılından 1247 yılına kadar

Konya’da kalan Şemsi Tebrizi ile Mevlâna günler süren tartışmalar ve sohbetler geliştiriyorlardı. 1247 yılında Şemsi Tebrizi, günümüze kadar çözülmeyen bir şekilde aniden ortadan kayboldu.(Büyük ihtimalle öldürüldü) Bu dönemden sonra Mevlâna daha çok iç benliğine kapandı. Mevlâna’nın yazılı eserleri de bu dönemden sonra ortaya çıktı. Mevlâna, öğretisinin temellerini anlatan Mesnevi adlı yapıtını yazdıktan sonra 1273 yılında Konya’da Hakka yürümüştür.

Mevlâna hazretleri üzerine çok şeyler söylenebilir. Mevlâna, Hacı Bektaş, Yunus Emre ile hemen hemen aynı dönemlerde yaşamıştır. Çeşitli vesileler ile Hacı Bektaş ile diyalogları olmuştur.

Çelişki gibi görünen bir hatırlatma daha yapalım. Mevlâna Alevidir. Bazıları Mevlâna’yı Ehli-Sünnet dairesi içinde görüyorlar. Bu doğru değil. Mevlevilik bütün deformasyonlara rağmen Ehli-Sünnet dairesi içinde yer almıyor. Mevlevilik, bir çok ortak nokta olmasına rağmen Alevi dairesi içinde de yer almıyor. Bu da daha önce belirttiğimiz gibi, Mevleviliği yayanların iktidar ile yakın ilişkide olmalarından kaynaklanıyor. Buna rağmen Mevleviler iktidarlara yaranamamışlardır. Şehirlilere yaranamadıkları gibi köylülere de yaranamamışlardır. Buna karşın örneğin

Hacı Bektaş'ın tavrı nettir. O dergâhını küçük bir köyde kurmuştur.

Bütün bunların ışığında Mevlâna salt Alevilerin, Sünnilerin önderi değildir. Hacı Bektaş, Yunus Emre ve daha ismini sayamayacağımız erenler gibi Anadolu'daki bütün insanların önderidir.

Mevlana'nın Alevi olduğunu belirttiniz. Bu konuda oldukça çelişik bilgiler var. Bunu biraz daha açıklar mısınız?

Tarihsel gerçeklere ilgi duyan, toplumsal gelişmeleri takip eden herkes anlayacaktır ki bir çok olay ve olgu yansıtıldıkları gibi değildir. Özellikle tarihsel gerçekliği araştıran ve gerçekleri bütün çıplaklığıyla bilmek isteyenler genel kabul görmüş bilgilerin çok farklı olduğunu hemen görürler. Elbette bazı tarihsel doğrulara ulaşmak ve bunu toplumla paylaşmak anında kabul görmeyebilir. Onca zamandır farklı yansıtımların sonucu kabul edilmiş tarihsel bilgiler bir anda değişmez. İstenildiği kadar objektif ve bilimsel verilerle açıklansın yine kabul görmüyor. Çünkü uzun bir zaman dilimi sonucu oluşmuş bir bilinç var. Bu bilinç bir anda gerçekleri kabul edemez. Hele olaylara sadece kendi ideolojik, dini çerçevelerinden bakan, kendi

doğrusundan başka doğru olabileceğini kabul etmeyen, hurafeleri kutsallaştıran bir yapıysa karşınızdaki, o vakit işiniz bir kaç kat daha zor. Mevlana hazretlerinin Aleviliğini de bu çerçevede ele almak gerekiyor. Asırlardır şartlanmış olarak Mevlana'yı Sünni bilen zümreler için Mevlana'nın Alevi inancı ile yoğrulduğunu söylediğinizde tepki almanız olağandır. Ancak bütün saptırmalara, farklı yansıtmalara rağmen Mevlana'yı araştıran herkes onun Alevi olduğunu görür.

Bilinen nedenlerden dolayı tarihsel doğruları çarpıtanlar sadece belli kesimlerin bilinçlerini bulandırmamışlar. Ulaşabildikleri herkesin bilinçlerinde kırılmalara, sapmalara sebebiyet vermişlerdir. Bu manada Mevlana'yı Sünni gösterenler sözüm ona Alevi aydınlarını da aynı yanlışlara sevk etmişlerdir. Bazı Alevi aydınları bu ağır propagandanın etkisinde kalarak Mevlana'yı Alevi saymamışlardır. İşin ilginç yanı bu bilinç bulanıklığını yaşayan kişiler Mevlana'yı Sünnide saymamışlardır. Alevi değil, Sünni değil. Peki Mevlana inanç olarak nedir? Bu soruya cevap yok.

Mevlana'yı sahiplenen kesimlere kızmak onu Alevilerden ve Alevilikten ayırmak Alevi toplumuna haksızlık, bunu hedefleyen zümrelerin planlarına istemeyerek de olsa dahil olmaktır. Eğer bu zümrelere kalsa, bunlar bütün Alevi inanç önderlerini gerçek

kimliklerinden soyutlayarak kendilerinden gösterirler. Hatta bunu yapıyorlar da. Alevi inancına katkıları ile bu inancı yaşatmaları ile Alevilikten farklı düşünölmeyecek önderlerimizi bile, gerçek kimliklerinden soyutlayarak kendilerinden sayıyorlar. Hz. Ali'den turalım, Hacı Bektaş Veli'ye kadar sahiplenmedikleri Alevi önderi yok. Hatta Pir Sultan Abdal'ı bile sahipleniyorlar. Bu doğrudan yola çıksak bile Mevlana'nın Alevi olduğunu anlarız. Yine Mevlana ile Şemsi Tebrizi'nin ilişkilerini onu sahiplenmek isteyenler adlandıramıyorlar. Bu bile onların tezlerini çürötmeye yeter. Çünkü Şemsi Tebriz'i Mevlana'yı Mevlana yapan kişidir. Peki Şemsi Tebriz'i kimdir ve nereden, ne amaçla Mevlana'yla bir araya gelmiştir ve Mevlana'yı nasıl bu kadar etkilemiştir? İşte bütün bu tarihsel gerçeklerden dolayı Mevlana Alevidir.

Not: Bedri Noyan'ın yazdığı “Hacı Bektaş Veli ve Mevlana”(Ayyıldız Yayınları) adlı kitap Şemsi Tebriz'i ile Mevlana'nın ilişkilerini farklı bir gözle görmek isteyenler için iyi bir kaynaktır.

***Yunus Emre kimdir? Ne zaman nerede doğmuştur?
Yunus Emre kimin tarafından yetiştirilmiştir? Yunus
Emre Alevi miydi?***

Yunus Emre hakkındaki bilgiler kesin olmamakla beraber 1238 yılında doğduğu ve 1320’de hakka yürüdüğüdür şeklindedir. Anadolu’nun bir çok bölgesinde Yunus Emre’ye ait olduğu iddia edilen mezarlar vardır.

Her ne kadar bazıları gizlemeye çalışsa da Yunus Emre bir Alevidir. Sanatıyla, düşüncesiyle kendinden sonraki kuşakları etkileyecek kadar büyük bir kişilik Yunus Emre, bu kişiliğe giden yolda ilk dersi büyük Alevi önderi Hacı Bektaş Veli’den almıştır.

Yunus Emre Anadolu’da hüküm süren Selçuklu devletinin halkı zulüm altında tuttuğu, baskılar uyguladığı ve bir de durmaksızın yinelenen Moğol

saldırılarının olduğu bir dönemde yaşamıştır. Bu dönemde bir de kıtlık olunca Anadolu insanı daha da perişan oldu. Perişan olanlardan biri de Yunus Emre'ydi. Hacı Bektaş Veli'nin yapıtlarından "Vilayetname"de geçen anlatıma göre Yunus Emre bu kıtlık olan yılda köyünden yola çıkarak ulu Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin dergâhına varıp biraz buğday isteyecekti. Giderken eli boş gitmemek için yolda heybesine alıç doldurdu. Ulu Hünkâr'ın huzuruna varıp halini anlattı. Bir kaç gün misafir kaldıktan sonra gitme vakti gelmişti. Hünkâr, Yunus'a şöyle dedi: "Buğday mı verelim nefes mi?" Yunus: "Nefesi ne edeyim, eşim çocukların aç bana buğday verin." Bunun üzerine Yunus'a buğday verdiler. Yunus dergâhtan ayrılınca yaptığı hatayı fark etti ve tekrar dergâha döndü. Halifeler durumu Hünkâr'a bildirdiler, o da: "Biz kilidin anahtarını Tapduk Emre'ye sunduk. Varsın ondan nasibini alsın." dedi. İşte asırlardır güncelliğini ve derinliğini koruyan Yunus Emre kişiliğinin başlangıç noktası burasıdır. Yunus bundan sonra yıllarca Tapduk Emre'nin dergâhında emek verir. Bu aynı zamanda eğitimidir de. Bu eğitim sonucu öğrendiklerini insanlarla paylaşmak için bütün Anadolu'yu gezer.

YUNUS EMRE'NİN DÜŞÜNCELERİ

Yunus Emre, vahdet-i vücud (varlığın birliği) öğretisine ulaşan bir tasavvuf felsefi yorumunu benimsemiştir. Vahdet-i vücud felsefesine göre; "Tanrıdan başka varlık yoktur. Var olan her şey onun çeşitli biçimlerde görünmesidir".

Yunus Emre şiirlerinde insan, Tanrı, varlığın birliği, sevgi, yaşama sevinci, barış, ölüm, olgunluk, alçakgönüllülük gibi konuları dillendirmiştir. Bütün bu kavramları insanların anlayabileceği sözcüklerle yalın bir şekilde belirtmiştir. Yunus Emre'ye göre insan bir sevgi varlığıdır. Yunus Emre sevgiyi Tanrı ve onun yarattığı tüm varlıklara karşı diye yorumlar. "Yaratılanı severiz yaratandan ötürü". Sevginin amacı yüce yaratıcıyla bütünleşmektir. Sevginin olduğu yerde öfke, kırgınlık, kızgınlık olmaz. Sevginin değerini yalnız seven bilir. Sevmek bilgelik, emek, olgunluk ister. Tanrı ışığından mahrum kalmış bir gönülde sevginin yeri yoktur. Bütün varlıkları (yaratılanları) birbirine bağlayan, onları tanrısal evrene yönelten sevgidir. Yaşamak belli nesnelere (eşyalara) sahip olmak, sadece gelip geçici varlıklar edinmek için çırpınmak değildir. Böyle bir yaşam biçimi insanı sevgiden dolayısıyla yüce yaratıcıdan uzaklaştırır.

Yunus Emre'ye göre gerçekte ölüm yoktur. Ölüm ruhun bedenden ayrılıp yaratıcısına dönmesidir. Bu nedenle ölüm ruhla beden arasında bir ayrılıktır. Yunus Emre'yi anlamak, ondaki derin sevgiyi çözmek günümüzde yaşanan sorunları da çözmek anlamına gelir.

Hasan Sabbah kimdir, neler yapmıştır? Hasan Sabbah Alevimiydi? Hasan Sabbah neden önemlidir? Hasan Sabbah hakkında yazılanlar doğrumudur?

Hasan Sabbah, tarihte ve günümüzde eşi benzeri olmayan bir Alevi önderidir. Hasan Sabbah, kurduğu örgüt ile yıllarca zalimlerin, saltanat sahiplerinin korkulu rüyası olmuştur.

Hasan Sabbah, İran'ın Kum kentinde doğmuştur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Hasan Sabbah, 17 yaşına kadar Oniki İmam'cı Şii eğitimi almıştır. 17 yaşından sonra İsmaililiği benimsemiş ve bölgenin İsmaili önderlerinden eğitim görmüştür. Hasan Sabbah buradaki eğitimini tamamlayınca, İsmaililerin merkezi olan Fatımi Devleti'nin başkentine uzun ve zahmetli bir yolculuktan sonra 1078'de vardı. Hasan Sabbah üç yıl Mısır'da kaldı. Kahire ve İskenderiye'de dönemin ünlü bilginlerinden

dersler aldı. Hasan Sabbah, 1081 yılında İsfahan'a dönerek, yetkinleşmiş bir şekilde mücadeleye başladı. Hasan Sabbah, yaklaşık 9 yıl çeşitli kentleri gezerek, İsmaililiği yaymaya çalıştı. Bu çalışmalarını sonucu var olan İsmaili tabanını daha da genişletti. 1090 yılında Alamut kalesinde eğitim ve örgütlenme mücadelesine yeni bir boyut kazandırarak, Alamut kalesini kendisine merkezi üs olarak seçti. Alamut kalesi, Elbruz sıradağlarının en doruğunda olup, çok korunaklı bir konumdadır. Nitekim yıllarca ordular Alamut'u kuşatmalarına rağmen fethedememişlerdir. Hasan Sabbah burayı bilinçli seçmiştir. Hasan Sabbah, Alamut'un bütün eksiklerini tamamladı. Su kanalları açıp, ambarlar kurdu. Çevredeki küçük kaleleri alıp onlara kuleler yaptı. Çevrede bulunan yerleşim alanlarının çoğu İsmaili oldu. Bu arada bazı kuralları getirip, sosyal reformlar yaptı. İsmailileri kardeşlik bağlarıyla birleştirdi. Böylece her birey kendisini topluluğun sorumlu bir üyesi ve onun ayrılmaz bir parçası olarak hissetmeye başlamıştır.

Alamut kalesinin Hasan Sabbah tarafından ele geçirildiğini öğrenen Selçuklu veziri, Nizamülmülk, dört ay boyunca Alamut'u kuşatmasına rağmen sonuç alamadı. Bu dönemde Selçuklu Devleti'nde taht

kavgası vardı. Bu durumu en iyi şekilde değerlendiren Hasan Sabbah, örgütlenme alanını günden güne genişletti. Örgütlenme ağı o kadar boyutlanmıştı ki, Selçuklu Devleti'nin üst düzey memurları dahi İsmaili olmuştu.

**Hasan Sabbah,
bütün yaşamı
boyunca İsmaili**

inancının özgürce yaşanması için çalıştı. Bu noktada başarılı oldu. Bugün dahi onlarca kişi Hasan Sabbah'ın yaptıklarını hayranlık, şaşkınlık ve gıpta ile

değerlendirmekteler. Hasan Sabbah’a olmadık iftiralar, hakaretler ve yakıştırmalar yapıldı. Öyle ki, Hasan Sabbah taraftarlarına afyon içenler anlamında haşhaşiler denildi. Oysaki onlara “Assasin” deniliyordu. Assasin kavramının türkçe karşılığı “bekçiler, sır bekçileri”dir. Onlar hiç bir zaman dünya malına olan düşkünlüklerinden, insanın inandığı değerler için yapmayacağı şey olmadığını bilmediler. Onlar için, değerleri için, inancı için yaşamını dahi feda etmek, insanın yapacağı bir iş değildi. **Günümüzde dahi, Hasan Sabbah ve taraftarları için en ahlâk dışı iftiralar yapılmaktadır. Onlara göre Hasan Sabbah, fedailerini sahte cennet vaadiyle kandırıp, onları uyuşturucuya alıştırıp, eylemlere gönderiyormuş. Ne yazık ki, bir çok Alevi insan dahi bu yalanlara inanmaktadır. Oysaki gerçekler çok daha farklıdır. Gerçekte Hasan Sabbah, kötülöklere, haksızlıklara karşı gelmiş ve öğrencilerini de bu doğrultuda eğitmiştir. Onlara asla ve asla haksızlığa boyun eğmemelerini öğütlemiştir. Bu uğurda gerekirse yaşamlarını ortaya koymalarını öğütlemiştir. Hasan Sabbah’ı izleyen öğrencileri, yer yer fedai eylemler geliştirip, haksızlıkların üzerine gitmişlerdir. Doğal olarak haksız olanlar bunun karşıt propagandasını yapmışlardır. Ama bilinmelidir ki, bir kişiye ne kadarda**

uyuşturucu verilirse verilsin, o kişi asla böyle eylemler yapamaz. Aksine uyuşturucu alan kişi hantallaşır.

Hasan Sabbah'ın Alamut kalesini koruması, bu kaleye en gcl ordunun dahi girememesi günümüzde dahi gıpta ile bakılan, hayranlık duyulan bir olaydır. Nasıl olurda bir fedai gözünü kırpmadan eylem gerçekleştirmiştir? O fedai nasıl bir eğitimden geçmiştir? Hasan Sabbah nasıl taktikler geliştirip, stratejisini uygulayıp, kaleyi gcl ordu karşısında korumuştur? Bütün bunlardan yola çıkararak, Hasan Sabbah'ın etkileme gücü, bilinci, askeri dehası, örgütlenme stratejisi günümüzde hayranlık uyandırıyor. Böyle bir büyük şahsiyet görevini başarıyla tamamlamış 1124 yılında hakka yrmştir.

Hz. Zeynep kimdir, ne zaman nerede doğmuştur? Kerbela da ve Kerbela sonrası nasıl bir tutum almıştır? Zeynep adı neyin sembolüdür ve ad Aleviler için ne anlama geliyor? Günümüzde ve gelecekte kadınlar Hz. Zeynep'i neden örnek almalılar?

Zeynep adı Alevi toplumunda yiğitliğin adı olarak bilinir. Bu yiğitlik kültünün oluşumunu Hz. Zeynep gerçekleştirmiştir. Aslında Zeynep adı salt yiğitlik için değil, aynı zamanda doğruluğun, mertliğin, zalimin

zulmüne direnmenin, hakkaniyetin, fedakârlığın... da adıdır. İşte Zeynep isminde sembolleşen bu değerlerin yaratıcısı Hz. Zeynep'tir.

Hız. Zeynep, Hız. Ali'nin ve Hız. Fatma'nın kızıdır. Hız. Zeynep, dedesi Hız. Peygamberin, abileri İmam Hasan ve Hüseyin'in yolundan gitmiştir.

Her şey açık değil mi?

Eğer bir insanın dedesi Hız. Muhammed ise, babası Hız. Ali ise, annesi Hız. Fatma ise, abileri İmam Hasan ve Hüseyin ise; o kişinin nasıl önder bir şahsiyet olduğu yeteri kadar açık değil mi? Böylesi nurlu bir ortamda dünyaya gözlerini açan bir şahsiyetin önderliğini anlatmaya gerek var mı? Zaten önderlik sınavını en muazzam şekilde Kerbelâ'da, Yezit lânetlisinin saraylarında alını açık, başı dik olarak vermiştir. Tarihin en mühim döneminde hakkaniyeti savunmuş ve savunmasıyla zalimlerin, hainlerin, korkakların, haksızların... önünde boyun eğmeyeceğini kanıtlamıştır. İşte Zeynep böylesi bir kişidir. Asla ideallerinden ve doğrularından taviz vermemenin adıdır. İdeallerini her koşulda savunmanın adıdır.

Hız. Zeynep, Hız. Ali ve evlatlarına yapılan bütün haksızlıklardan payını fazlasıyla almıştır. Ehlibeyt'e

düşmanlığın had safhada olduğu bir zamanda yaşamış ve saldırılara cevap olmaya çalışmıştır.

Hız. Zeynep'in yaşamını kısa bir anlatımla anlatmak mümkün değil. Yine Hız. Zeynep'i anlatırken bazı kronolojik bilgiler ve verilerde sınırlı kalmak, Hız. Zeynep gibi büyük bir öncüye haksızlık olur.

KERBELÂ VE ZEYNEP

Kerbelâ... İnsanlık tarihinin gördüğü en büyük trajedi. Kerbelâ'da sadece trajedi yoktu. Orada aynı zamanda İmam Hüseyin'in bütün insanlığa asırlarca yol gösterecek mesajı da vardı.

Hız. Zeynep'te Kerbelâ'da başına neler geleceğini bile bile İmam Hüseyin ile beraber gitmiştir. Kocasının bütün telkinlerine rağmen Hüseyin'i yalnız bırakmamış ve çocuklarıyla beraber İmam Hüseyin'e yoldaşlık etmiştir. Bu manada doğruları savunmak adına kocasının telkinlerini reddetmiştir. O günün şartlarında bir kadının kocasını dinlememesi ender görülen bir olaydır. Hız. Zeynep burada da önderliğini kanıtlamış ve iradesini ortaya koymuştur. Doğru bildiği yolda sonuna kadar gitmiştir.

Hız. Zeynep'in günümüze kadar süren önderlik anlayışını iyi anlamak gerekiyor. Hız. Zeynep koca iktidarını reddetmiştir. Bu, öylesine verilmiş bir karar

değildir. Aksine iyice düşünölmüş, ölçölüp biçilmiş bir karardır. İdealleri uğruna her türlü bedeli vermenin gereğidir. Nitekim Hz. Zeynep Kerbelâ'da İmam Hüseyinle beraber öz evlatlarını da şehit vermiştir. Kendisine olmadık hakaretlerde bulunulmuştur. Hz. Zeynep ise bütün bu zalimliklere karşın başını dik tutmuş ve doğrularını en mükemmel şekilde zalimlere karşı dile getirmiştir. Hz. Zeynep, böylece Ehlibeyt davasının sahipsiz olmadığını göstererek, önderlik gücünü ortaya koymuştur. Bu değerli kadın önderden öğrenecek yığınla ders var. Ne mutlu Zeynep gibi yaşayanlara, yaşamak isteyenlere.

Yozluk nedir? Gelismek, cagdas trendlere uymak yozlukmudur?

Yozluk; soysuzlaşmadır, kendi öz benliğini yitirmedi, kukla olmadır, ahlak yitimidir, değerlere yabancılaşma değerlere düşmanlıktır.

Bazıları yozluğu yerleşik değerlere isyan diye aşıyor ve dayatıyor. Yozluğun geleneklere isyan ile bir ilgisi yok. İsyana etmek soylu bir eylemdir. Yozluk ise isyandan ziyade değerlere düşmanlık, toplumsal alandan kaçış ve her türlü ucuz bireyciliği yaşamadır.

"Birey olmak" ve bireysel haklardan en azami şekilde faydalanmak her insanın en tabii hakkıdır. Ancak toplumsal varlığın daha nitelikli ve gelişmiş olarak varlığını sürdürmesi noktasında insan sorumludur. En başta kendisine, toplumsal yapıya, doğal çevreye karşı sorumludur. Oysa yoz kişilik bu sorumlulukların sahibi değildir. Olmadığı gibi yozluğunu gizlemek ve her türlü düşkünlüğüne kılıf bulmak için bireysel haklar diye dayatmalarda bulunuyor. Gerçek manada bir birey haklarının savunucusu yobazlığa karşı olduğu gibi, yozluğa da karşıdır.

Yozlukta yobazlık gibi çürümeyi, kokuşmuşluğu getiriyor.

Elbette çağdaş ve çağı aşan yaklaşımların yanındayız. İlimi, edebi, ekonomik, sosyal vb. gelişmelerin yanındayız. Bu tür ilerlemelerin karşında olmak mümkün değil. İnançımıza terstir. Bizlerin karşı olduğu, her tür yozluğun ilericilik, gelişmişlik, çağdaşlık olarak dayatılmasıdır. Değerlerimize küfür edilmesi ilericilik değildir. Modernlik adına, başta ahlak olmak üzere bazı değerlerin acımasızca harcanması yozluktur. Bunların modernite, çağdaşlık olarak dayatılıyor olması kabul edilemez. Bunun adı yozluktur. Yozluk eşittir soysuzlaşmadır. Bunun doğru şekilde kavranılması gerekiyor.

Şüphesiz zaman değişiyor ve bu değişimin durması mümkün değil. Önemli olan bu değişime doğru anlam vererek kendi payına düşen katkıyı olumlu manada sağlamaktır. Yaşama anlam verme ve doğru bir hayatın sahibi olmak isteniliyorsa bu katkı sunulmalıdır. Eğer esen her rüzgara göre yön değiştiriliyorsa ve yenilik adına çürüme, bencillik, ahlaksızlık, değerlere küfür yani yozluk bir yaşam biçimi oluyorsa; yaşama anlam verme ve doğru bir yaşamın sahibi olunmaz. Bu da bir tercihtir elbette. Kişi çukurda yaşamayı seçmişse yaşasın. Ancak bunun adının konulması gerekiyor ve bunun adı yozluktur. Tekrar edelim ki yozluğu ilerencilik ve modernlik olarak kimse dayatmasın. Nasıl ki yobazlık değerlere bağlılık olmayıp kokuşmuş bir yapılanmaysa; yozlukta çağdaşlık değil, çağdaşlık adına dejenerasyondur. Her ne kadar yozlar ve yobazlar zıt kutuptaki kesimler olarak algılansa da özde birbirlerini tamamlayan unsurlardır. Biri kokuşmuş bir takım kuram ve gelenekleri değer diye dayatıyor; diğeri ise çağdaşlık adına soysuzlaşmayı dayatıyor. Yozluğa ve yobazlığa karşı olmak gerekiyor. Yozluğa da yobazlığa da hayır!

Yobazlık nedir? Yobaz kimdir? Geleneklere bağı olmak yobazlık mıdır? İnançlı olmak yobazlık mıdır?

Eskimiş, kokuşmuş, kirlenmiş, bozulmuş, miadını doldurmuş olan düşünce ve yaşam biçimini inatla savunan, bunun doğruluğuna kat'î bir şekilde inanan ve bu doğruluğu kendine yaşam biçimi seçerek dolaylı ya da direkt bunu diğer insanlara dayatan insan yobazdır. Bu yobaz kavramını daha çeşitli örneklerle ele alıp değerlendirmekte mümkün. Fakat öz itibariyle yobaz, geriliği temsil eden kişidir.

Yobazlık gericiliktir. Yobazla muhafazakâr karıştırılmasın. Yine yobazlığı geriye gitme şeklinde belirtirken, bu her türlü yozluğu yenilik adına sunan ve sahiplenen olarak anlaşılmasın. Nasıl ki yobazlık eskimiş, köhnemişi, kirlenmiş temsil ediyorsa; yozluk da yenilik adına sapıtmış, dejenere edilmiş temsil etmektedir. Yobazlığa da, yozluğa da karşı olmak gerekiyor.

Toplumları dolayısıyla da bireyleri yaşatan ve geleceğe taşıyan değerleridir. Bazı temel değerler olmaksızın toplum çözülür ve gelecekte de yok olup gider. Toplum bu temel değerleri sahiplenirken yeniye de açık olmak zorundadır. Tabii ki bu her yeni olumludur anlamına gelmiyor. Nasıl ki insan hayatını olumsuz anlamda etkileyen gelenekler, töreler değer olarak tasvip

edilmiyorsa ve bunların aşılması gerektiği ısrarla vurgulanıyorsa, yenilik adına her tür sapkınlığa, ruhsal bunalıma götüren, temel değerleri sarsan gelişme de yenilik olmayıp yozluktur. Burada hemen akla, bu dediğimiz temel değerlerin hangileri oldukları ve bunların neye göre, hangi kıstasa göre belirlendiği sorusu gelebilir. Temel değerleri bizce Ulu Hünkâr Hacı Bektaş Veli mükemmel şekilde özetlemiştir; “Eline, beline, diline sahip ol. Aşına, eşine, işine sadık ol. Özüne, sözüne, gözüne bağlı ol.” Bu deyimleri sadece bireyin ahlâk yapısına yönelik ilkeler olarak ele alamayız. Bu çok dar bir anlam olur. Bu ilkeler bütün toplumsal yapının alt yapısını özetliyor. Hacı Bektaş Veli’nin bu belirlemesini bir çok örnekle değerlendirebiliriz. Eline sahip ol demekle; cinayet, hırsızlık vb. işler yapılmaması öğretilmektedir. Diline sahip olmak; her türlü gıybet, art niyet, fitne-fesatlık vb. yapılmaması ilke edinilmekte. Beline sahip olmakla; anlık güdülere yenilmemek emir edilmektedir. Bunları daha da detaylandırabiliriz. Ancak temel değerlerden neler kastettiğimizin anlaşılması olduğunu düşünerek burada kesiyoruz.

Yobazlığın tarifini geliştirmeye devam edelim. Yukarıdaki satırlarda muhafazakârlığın yobazlık olmadığını belirtmiştik. Yine bazı yobazların

muhafazakâr kimliğini, söylemini, görüntüsünü kendilerine kalkan ettiklerini belirtmiştik. Geleneklere saygılı olunması şarttır. Fakat birilerinin gelenek adına kendi statükosunu sağlama almasının gelenekle bir alâkası yok. Bu toplumsal değerlere bağlılık değildir. Genelde ekonomik çıkarlar belirleyici faktördür. Yine toplumsal konum da önemlidir. Örneğin; kişi inanç adına topluma bir takım hurafeleri, boş batıl inançları dayatıyor. Böylece insanların korkularının, çelişkilerinin kendisine rant olarak dönmesini sağlıyor. Kendisi toplumda inancı kullanarak bir saygınlık kazandırıyor. Hatta bazı yobazlar işi azıtıp muska, büyü ve benzer inanç dışı yöntemlerle kendilerini insanüstü görüyorlar. Bunlara toplumda üfürükçüler deniliyor. Bütün bu soytarılıklar inanca zarar vermektedir. İnancı sağlam olan bir kişinin muskaya, büyüye ihtiyacı yoktur. Bütün insanlar eşittir. Kimse, “ben gaipten haber alıyorum, benim doğaüstü güçlerim var” ve bunun gibi benzer söylem ve davranışlarda bulunmasın. Bunlar boş inançtır. Bu tür şarlatalara inanmakta en iyi tabirle saflıktır.

Şimdi burada hikmet sahibi insanların olmadığı anlaşılmasın. Bu tür evliyalar, erenler, dervişler hep yaşamışlardır. Gelecekte de yaşayacaklardır. Ancak bu tür erenler asla ortaya çıkıp da insanların samimi

inançlarıyla oynamamışlardır. Gerçek bir er kişinin böylesi yanlışları da olmaz. Gerçek erler azdır. Ama hurafeciler, yobazlar çoktur. Ne yazık ki, toplumlar bu tür yobazların etkilerinde kalıyorlar. Toplumdaki bazı insanlar da yobazların inanç adına sergiledikleri geriliğe, cehalete inat hepten inanca ve Allah'a tavır almışlardır. Sonuç olarak gerilik, cehalet, rantçılık olan yobazlık mahkûm edilmelidir. İnanç adına cehaleti savunmak, inanç adına hurafeyi savunmak yobazlıktır. Yobazlığın sonucu çok kötü olmaktadır. Yobaz, kendi doğrularını tek doğru olarak kabul etmekte, başka doğru olacağına inanmıyor. Hatta kendi doğrularını diğerlerine de dayatıyor. İnançlı görüntüsü veriyor. Kendi geriliğinde diretmesi ve bu geriliği diğer insanlara -şiddette dahil- her türlü metotla dayatması toplumsal çatışmaları getiriyor. Bunun için yobazlığı mahkûm etmek durumundayız. Tekrar tekrar belirtelim ki, inançlı olmak ayrıdır, yobazlık ayrıdır. İnançlının inancı kendisine ama yobaz kendisinden ve cemaatinden başka herkesin sapkın olduğuna inanır. Bir tek o yobaz ve cemaati doğru, imanlı yaşıyor. Diğer bütün insanlar kâfirdir. Kâfirlerinde katli vacip olduğuna göre... . Yobaz mentalitesi budur. Bunu mahkûm edip mücadele etmek her inançlı ve inançsız insanın görevidir.

Alevi-Sünni kardeşliği nasıl gelişir?

Alevi-Sünni kardeşliği gereklidir, mümkündür. Hatta Alevi-Sünni kardeşliğinin şahsında diğer inançlardan insanlarla da kardeşlik, bir arada, eşit ve özgür bir şekilde yaşamak gereklidir ve bu mümkündür de.

Alevi-Sünni kardeşliğinin gerçekleşmesi, kalıcı olması için en önemli nokta; Alevi inanç gerçekliğinin kabul edilmesidir. Hiç bir gerekçenin arkasına saklanmadan Alevi toplumun tarihten günümüze kadar getirdiği inancını, felsefesini, kültürünü, yaşam biçimini kabul etmektir. Alevi toplumunun farklılığını ret etmek, yok saymak, asimle etmeye çalışmak yerine kabul etmektir. İnsani olan, doğru olan, kardeşliği oluşturacak/geliştirecek olan böylesi bir yaklaşımdır. Eğer böylesi bir yaklaşım esas alınmazsa kardeşlik oluşmaz. Alevileri kendilerine benzetmeye, asimle etmeye, dışlamaya, yok saymaya devam ederlerse kardeşlik oluşmaz..

Alevi toplumu inancı uğruna çok bedeller ödemiş/ödeyen bir toplumdur. İnancının kabul edilmesini talep etmek, eşitliği talep etmek Alevi toplumunun hakkıdır. Eşitlik olmadan, karşılıklı hoşgörü, saygı olmadan kardeşlik gelişmez. Bu, kardeşliğin doğasına aykırı bir durumdur.

Alevi toplumu kardeşliğe hazırdır ve bunu pratik olarak da diğer inançlara ve mensuplarına saygı temelinde ortaya koymuştur.

Yeniçerilik nedir? Yeniçeriler kimlerdir? Yeniçeriler inanç olarak Alevi miydiler?

Yeniçerilerin Aleviliği konusu en çok çarpıtılan konulardan biridir. Genel anlamda yeniçeriliğin ne anlama geldiğini özetlersek; Yeniçeri ocağı ,1362 yılında I.MURAT tarafından kurulmuş daimi ve ücretli askeri bir teşkilattır. Yeniçeri askerleri, Osmanlı ordusunun ilk düzenli savaş birliğiydi. Kazanılan savaşların sonunda esir olarak alınıp getirilen ve daha sonraki tarihlerde de Hıristiyan tebaadan da devşirilen 8-20 yaş arası çocuklar, sıkı disiplin altında askeri eğitim görüyorlar ve "Yeniçeri " oluyorlardı.

Yeniçeriler Osmanlının savaş gücüydü. Bu güce hakim olan unsurlar devlete hakim oluyordu. Devlete hakim olmasa bile sözü geçenlerden oluyordu. Bu durumu gören Alevi önderleri yeniçerileri etkilemeye çalıştılar ve bunda başarılıda oldular. Ancak dikkat edilmesi gereken bir nokta var: iddia edildiği gibi Aleviler yeniçeri ocağını kurmadı, ancak zamanla yeniçeri ocağı üzerinde büyük bir etkiye sahip oldular. Kısacası

yeniçeriler ilk etapta Alevi değillerdi. Zamanla Alevi inancının hakim olduğu bir zümre oldular. Bu hakimiyetin belirgin bir şekilde kendini göstermesi sonucu yeniçeri ocağı kapatıldı (1826 yılında) ve yeniçeriler kıyımdan geçirildi. 1826 tarihi aynı zamanda Osmanlı topraklarında Aleviliğin yasaklanmasının da tarihidir.

Babailik nedir? Babailer kimlerdir? Babailer neden isyan etti ve Babai isyanı nasıl gelişti?

Alevi tarihi bir isyanlar, başkaldırmalar tarihidir de. Aleviler tarih boyunca hep zulüm edenlere karşı isyan etmiş, ayaklanmışlardır. BABAİLER isyanı da bu şanlı başkaldırı zincirinin onurlu halkalarından biridir.

Adını Baba İLYAS'tan alan bu ayaklanmanın etkileri yıllarca sürdü. Babailer isyanı Selçuklu devleti için olduğu kadar Aleviler için de önemli bir tarihsel süreçti. Selçuklu devletinin etkisizleşmesinin sebebi bu şanlı isyandı.

Baba İlyas ve Halifesi (yardımcısı) Baba İshak Anadolu toprakları üzerinde hüküm süren Selçuklu devletinin politikalarından bıkan, vergilere tâbi tutulan, gittikçe

yoksullaşan halk kitlelerinin –başta Türkmenler olmak üzere- doğal önderi olmuşlardı.

Selçuklu sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev, halk üzerindeki baskılarını artırıyordu. Adaletsizlik ve zulüm Anadolu'yu sarmalamış durumdaydı. İşte böyle karanlık günlerde Baba İlyas, günümüzde dahi önemini koruyan hakçı düşüncelerini Anadolu insanına anlatıyordu. Baba İlyas ve ardıllarının düşüncelerini kısaca özetlemek gerekirse: **Baba İlyas'a göre Tanrı sevgisi, dinin katı kurallarıyla sağlanamazdı. İnsan ancak kendi gönlünce bu sevgiyi yaratabilirdi. Toplum kadın-erkek ayrımının olmadığı, tüm bireylerin (kadınıyla-erkeğiyle) eşit olduğu bir bütündü. Ama Selçuklular ve onların egemenliğindeki beylikler böyle olması gereken bu tanrısal düzeni kendi çıkarları için bozmuşlar ve bir adaletsiz zulüm düzeni kurmuşlar. Oysa asıl amaç bütün insanların kardeşçe, barış içinde ve beraberce üreterek yaşamaları olmalıydı.**

Baba İlyas'ın bu düşünceleri değil 13. asırda, günümüzde dahi insanların özlem duyduğu istemlerinin dile gelmesiydi. Nitekim Babailerin şiarı olan "yarın al yanağından gayrı her şeyde eşitlik" sloganı aradan geçen bu kadar zamana karşın hâlâ güncelliğini koruyor.

1239 yılında Selçuklu sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev, ansızın birliklerini insanlığın özlemlerini dile getiren Baba İlyas'ın üzerine sürdü. Ve böylece ayaklanma başladı. Saldırıların başlamasıyla Baba İshak Anadolu'nun dört bir tarafına ayaklanın çağrısını yaptı. Babailer ilk etapta Elbistan, Sivas daha sonraki aşamalarda Amasya ve Kayseri'yi aldılar. II. Gıyasettin Keyhüsrev başkent Konya'yı terk etmek zorunda kaldı.

Baba İlyas'ın Amasya kalesindeki şahadetinden sonra çatışmalar şiddetlendi. Babailer Kırşehir'e yöneldi. Bu arada Selçuklu ordusu toparlandı ve paralı Frenk askerlerini de yanına alarak inisiyatifi ele geçirdi. 1240'ta Baba İshak Amasya'da asılarak şehit edildi ve Babailerin büyük çoğunluğu kılıçtan geçirildi.

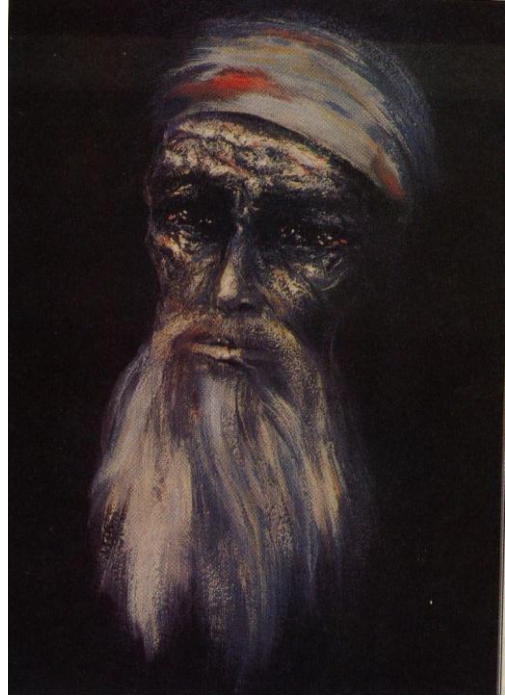
Babailerin düşünceleri daha sonraları Hacı Bektaş Veli başta olmak üzere bir çok kimselerin düşüncelerini şekillendirerek yenilmediğini kanıtlamış oldu.

Şeyh Bedrettin ne zaman nerede doğdu? Nasıl bir eğitim aldı? Nasıl bir dünya görüşüne sahipti?

Şeyh Bedreddin, kesin olmamakla beraber 1365 yılında Simavna'da doğmuştur. Şeyh Bedreddin öğrenimine Edirne'de başladı. Bursa ve Konya'da eğitimini

tamamladıktan sonra Mısır'a giderek zamanın ünlü bilginlerinden dersler aldı. Şeyh Bedreddin'in düşüncesi ve yaşamı Mısır'da Şeyh Hüseyin Ahlati ile tanışmasından sonra değişti. Çünkü Bedreddin o güne kadar hep Sünni İslam anlayışını benimseyenlerin çevresinde bulunmuş ve kendi düşünceleri de öyle şekillenmişti. Şeyh Hüseyin Ahlati ise Ehlibeyt düşüncesini yani Aleviliği benimseyen

birisiydi. Şeyh Bedreddin, Şeyh Hüseyin Ahlati ile yaptığı sayısız tartışma ve sohbet sonrası Aleviliği benimsemişti. Bu aşamadan sonra Şeyh Bedreddin

Tebriz'e giderek sarayda düzenlenen tartışmalara katılır. Tekrar Mısır'a dönüşünden kısa bir süre sonra Şeyh Hüseyin Ahlati vefat eder. Şeyh Bedreddin, Hüseyin Ahlati'nin yerine geçer. Bu makamda fazla durmayan Bedreddin Şam, Halep, Karaman, Konya, Aydın, Tire ve İzmir'e uğradıktan sonra 1406 yılında Edirne'ye gelir. Bu sırada Osmanlı İmparatorluğunda taht kavgası başlar. Süleyman Çelebi'yi yenen Musa Çelebi Edirne'yi ele geçirir. Hükümdarlığını ilan eden Musa Çelebi, etkisi ve sevenleri giderek artan Şeyh Bedreddin'i kazaskerliğe getirir. 1413 yılında Musa Çelebi'yi yenen kardeş Çelebi Mehmet, Şeyh Bedreddin'i İznik'e sürgüne gönderir.

Osmanlı İmparatorluğu halk üzerindeki baskısını arttırıyordu. Baskılardan ve zulümden bıkan halk Şeyh Bedreddin'in ve diğer Alevi önderlerinin telkinleri sonucu isyan ediyordu.

Alevi isyan ve ayaklanma tarihinin en önemli halkalarından birini Şeyh Bedreddin oluşturuyor. Şeyh Bedreddin'e bağlı olan Börklüce Mustafa Aydın'da, Torlak Kemal ise Manisa'da şanlı bir direniş gerçekleştiriyorlardı. Bu direnişler Osmanlı ordusuna ağır kayıplar verirken kendileri yenilmekten kurtulamadılar. Börklüce Mustafa'ya ve Torlak Kemal'e yapılan işkence ve bu işkenceye yiğitçe karşı

koymasıyla Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal Anadolu Alevi halkının asırlarca belleğinde ve yüreğinde yer etmesini sağladı. Börklüce Mustafa ve Torlak Kemal'in yenilmesi sonucu Şeyh Bedreddin İznik'ten gizlice ayrıldı. Kendisini sevenlerin çok olduğu Deliorman yöresine çekildi. Hâlâ nasıl olduğu anlaşılmayan; Şeyh Bedreddin Osmanlı ordusuna esir düşer. Serez'e götürülen Şeyh Bedreddin orada idam edilir (1420).

ŞEYH BEDREDDİN DÜŞÜNCESİNDEN KESİTLER:

Hayatı ve dünyayı kendi küçük dünyaları ile sınırlı tutanlar bizi anlamazlar.

İnsanlar birbirlerine yahut haksız mala, meşru olmayan paraya veya rütbe ve mevkilere yiyecek ve içeceklere ibadet ediyorlar da, Allah'a ibadet ediyoruz sanında bulunuyorlar.

Bütün namazlar ve niyazlar ahlâkın düzeltilmesi için iç yüzün arınlanması için birer vasıttan ibarettir. Hakiki ibadetin hiç bir vakit kayıt ve şartı yoktur. Hangi tarzda yapılırsa yapılsın, Tanrının dileğine uygun olur. İbadetin temeli maksudun Hak olmasıdır. Bir cemaatte bu temel bulunmayınca yaptıkları ibadetler de

kaybolur. Yalnız kötü toplantılar kalır. Fenalık üzerinde toplananlardan sen hemen uzaklaş.

Kötü ve Çirkin işlerle uğraşan insanlar Hak'tan uzaklaşmışlardır. Cehennem işte budur. Cennetle cehennemi başka yerde aramak saçmalaktır.

İnsanlar eylemleriyle, düşünce ve fikirleriyle güzeli ve iyiyi bulabildikleri oranda Hak'la kavuşmuşlardır.

İnsanlar Müslümanlıktan önce somut bir puta taparlardı, çağımızda ise hayali bir puta tapıyorlar. Belki bir gün Hak kendisini gösterirde Hak olarak ona taparlar.

Gerçek tasavvufçu, hiç bir insan gözünün görmediği, kulağının işitmediği, gönlünün sezmediği şeyhleri bilir. Onları halka, kafalarının alabileceği şekilde anlatır. Ama aslını içinde gizler. Eğer halk bunu öğrenirse, kendisini öldürür.

Tanrı dünyayı yarattı ve insanlara verdi. Demek ki; dünyanın toprağı ve bu toprağın bütün ürünleri insanların ortak malıdır. Ben senin evinde kendi evim gibi oturabilmeliyim, sen benim eşyayı kendi eşyan gibi kullanabilmelisin. Çünkü bütün bunlar hepimiz içindir ve hepimizin malıdır.

Tarih, gelecek için kavga verip, yitmiş bile olsa, insanlık için vuruşanları hiç unutmaz.

İbadet etmekten amaç; ezeli ve büyük varlığa gönüllerin yönelmesi ve kapılmasıdır. Yoksa dünya umuruna dalmış bir kalp ile bin sene namaz kılmış, oruç tutmuş olsan, bundan dolayı hiç bir sevap ve mükâfat kazanamazsın.

Ölmezden önce ölmek, dünyanın zevklerinden ve hayvani hırs ve şehvetlerinden sakınmaktır. Onu yapabilen insan, şüphesiz ki; hakiki varlık ile birleşir. Ve sonsuz hayat ile diri olur. Ancak insanlar dünyanın bin bir türlü çekici ve aldatıcı zevkenden, çeşit çeşit yakıcı hırslarından ayrılmadıkları için buna gönül vermezler.

Ahmet Yesevi ne zaman nerede doğmuştur? Bazı kimselere göre Ahmet Yesevi Alevi değildi. Ahmet Yesevi Alevi değil miydi?

Ahmet Yesevi'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Hakka yürüyüş tarihi 1166 yılı olarak bilinmektedir. Ahmet Yesevi, günümüzde Kazakistan sınırları içinde bulunan Çimkent şehrinin Sayram kasabasında doğmuştur. Babasının vefatından sonra Sayram yakınlarında olan Yesi'ye yerleşir. Burada

sekizinci imam Ali Rıza'nın öğrencilerinden Arslan Baba'dan eğitim alır. Yesi'ye yerleştikten sonra Yesevi adını alır. Ahmet Yesevi, zamanın önemli merkezlerinden olan Buhara'ya gidip burada Hemadanlı Yusuf Hoca'dan eğitim alır.

Ahmet Yesevi, Aleviliği etkileyen en önemli önderlerden biridir. Ona "Türkistan Piri" de deniliyor. Ahmet Yesevi'yi ırkçılığa, yobazlığa mal etmek isteyen, onun yüce şahsiyetini kendi dar düşünceleri için kullanmak isteyenler var.

Ahmet Yesevi'yi Alevilik dışı sayanlar mevcut. Bunların bazıları art niyetli, bazıları ise cahillikten böyle davranıyor. Ahmet Yesevi, bir rivayete göre Anadolu'ya ve diğer bölgelere binlerce halife göndermiştir. Bir çok Alevi menkıbesinde ve şiirinde adı geçmekte olan, hatta en büyük pirlerden kabûl

edilen bir şahsiyete başka başka anlamlar biçmek, tek kelimeyle gerçeklerin çarpıtılmasıdır. Ahmet Yesevi, düşüncesi itibari ile günümüzde dahi Alevi toplumu içinde yaşatılan bir alimdir. Onun kadın erkek eşitliği için söylediği sözler, hep kendisine ve ona tabii olanlara karşı kullanılmıştır. Ahmet Yesevi şöyle demektedir; “kadın ve erkek birlikte zikir ve tapınma yaparlarsa, kirlilikten arınırlar. Aralarında düşmanlık yerine sevgi oluşur”. Bu sözler Hoca Ahmet Yesevi ile Alevi felsefesinin kadın erkek eşitliği konusundaki tutumuna bir bütünlük sağlamaktadır. Böylesi düşüncelere sahip olan ulu bir şahsiyeti yobazlaştırmak, ırkçılaştırmak komiklik olmaktadır.

Bilinmesi gereken; Hoca Ahmet Yesevi’nin büyük bir Alevi önderi olduğudur. Yanlış yorum sahiplerini tarih yalanlayacaktır.

Bozoklu Celal kimdir ve neler yapmıştır?

"Celallenmek" kavramı Türkçe'ye Bozoklu Celal vasıtasıyla girmiştir.

Bozoklu Celal'in yaşamı hakkındaki bilgiler günümüze kadar açığa çıkmamıştır. Var olan bilgilere bakılırsa; Bozoklu Celal Tokat yöresinde yaşamış ve bu bölgede örgütlenmesine başlamıştır. Muhtemelen 1520'lerde Bozoklu İsyanı gerçekleşmiştir. Bu yıllarda (1500'ler) Anadolu halkı büyük bir zulüm altındaydı. Egemen Osmanlı iktidarı halkı ağır vergilere bağlarken, onları bir de Alevi oldukları için dışlıyor, en küçük bir hak talebine büyük baskılarla, katliamlarla karşılık veriyordu. Bozoklu Celal böylesi ağır koşulların hüküm sürdüğü topraklarda Alevi inancının biat etmez, baş eğmez ilkelerini hayata geçiriyordu. Alevi inancı Hz. Ali'den, İmam Hüseyin'den başlayarak hiç bir zaman zalime boyun eğmemiştir. Alevi inancını şekillendiren etmenlerden biri de zalimin zulmüne boyun eğmemek, neticesi ne olursa olsun onlara karşı direnmektir. Bozoklu Celal bu şerefli tarihi bilince çıkarmış ve kendisinden sonrakilere örnek olacak şekilde etrafına yaymıştır. Nitekim daha sonra gelişen bir çok ayaklanmaya "Celali Ayaklanması" adı verildi. Bozoklu Celal, tarihe şanlı bir ayaklanmalar zincirinin başlatıcısı, önderi olarak geçmiştir. Bu anlamıyla

önemli olan Bozoklu Celal'in kesin olarak kaç yılında yaşadığı ve şahadete ulaştığı değildir. Önemli olan Bozoklu Celal'in baskı ve zulme karşı direnmiş olmasıdır. Ağır baskı koşullarında Osmanlı iktidarına karşı başkaldırmak ve bu başkaldırımı süreklileştirmek önemli bir olaydır. Bozoklu Celal bunu başarmıştır. Anadolu'nun dört bir tarafında ezilen insanlara kurtuluşun yolunu göstermiştir.

Balım Sultan kimdir? Bektaşiliğe, dolayısıyla Aleviliğe katkısı nedir? Neden Balım Sultan hakkında bir çok iftiralar var?

Bektaşiliği kurumlaştıran önder olarak bilinen Balım Sultan, 1457'de Dinetoka'da doğmuştur. 1517 tarihinde hakka yürümüştür.

Balım Sultan üzerine alabildiğine spekülasyonlar, karalamalar mevcut. Bu iftiraların, eleştirilerin çoğu dayanaksızdır. Diğerleri ise yanlış bilgi ve yanlış yorumlamadan

kaynaklanmaktadır. Bu iddiaların neler olduğu ve bunlara karşın gerçeklerin neler olduğuna burada değinmeyeceğiz. Bizce bilinmesi gerekenler, Balım Sultan'ın Bektaşılığı kurumlaştıran nder olduğudur. Kurumlaşma beraberinde sürekliliği de getirmiştir. Ve Bektaşilik günümüze kadar baskılara, katliamlara rağmen gelmiştir. Bektaşılığın bugüne kadar kurumsal anlamda gelmesindeki en büyük faktör Balım Sultan'dır. Balım Sultan, derghtaki bütün çalışmaları kayıt altına almıştır. Gerçi bu kayıtların çoğu çeşitli zamanlarda yok edilmişlerdir. Buna rağmen bu durum Balım Sultan'ın önderlik kabiliyetini göstermektedir. Balım Sultan, salt kayıt tutmakla yetinmemiş, mevcut olan bir çok olguyu da sistemleştirmiştir. İşte Balım Sultan'ın Cem ayınlarından turalım, derghtaki eğitime kadar verilen bütün hizmetleri sistemleştirmesi bir noktada merkezileştirmesi, bazı dar kafalılıarın ve art niyetlilerin Balım Sultan'ı karalamalarına nedendir.

Ahi Evren ne zaman nerede doğdu? Ahiliğe ne gibi katkıları olmuştur? İnanç olarak Alevi miydi? Ahilik bir Alevi kurumlaşması mıdır?

Ahi Evren, Ahi rgtnn kurucusudur. Ahi rgtlenmesi bir esnaf, zanaat, ifti örgütlenmesidir.

Ahi örgütlenmesinin temelini Baba İlyas attı. Bir kurum olarak gelişmesini ise Ahi Evren sağladı.

Ahi Evren 1169 yılında Azerbaycan’da doğmuştur. Hacı Bektaş Veli ve Mevlâna ile yaşıtlı ve aynı zaman diliminde yaşamışlardır. Hacı Bektaş Veli ile musahip oldukları bilinmektedir. Hacı Bektaş Veli’nin Vilayetnamesinde şu şekilde bahsi geçer: “Hacı Bektaş ile Ahi Evren birbirilerini çok severlerdi. Hatta bir sohbet anında Ahi Evren, ‘her kim bizi şeyh edinirse aslında şeyhi Hacı Bektaş Hünkâr’dır’ demiştir.”.

Bazı olaylar günümüzde oldukça çarpıtılmaktadır. Tarihsel bilgiler tahrif edilmekte, saptırılmakta, gerçek ile bağlantısı koparılıp, yerine farklı amaçlara hizmet eden bilgiler eklenmektedir. Ahilik ve Ahi Evren için de aynı durum geçerli. Ahi Evren hakkında gerçeğinden çok farklı anlamlar yüklenmekte, tarihsel çıkış noktası unutulmakta, içi boşaltılmaktadır. Ahi Evren gerçeğini biraz anlatmaya çalıştık. Daha anlaşılır olması için özetleyelim:

Ahi Evren inanç itibarı ile bir Alevidir. Bazı art niyetliler gerçeği saklamak istese de gerçek böyledir. Ahi Evren, çağın çok çok ilerisinde bir kurumlaşma yaratmıştır. Yaratılan bu kurumlaşma bir çok ülkeye örnek olmuştur. Ahi Evren kurumlaşmasının sürekliliğini sağlamak için Ahiliği tekke ve zaviyelere

bağladı. Herhangi bir meslekte çalışmak için o mesleğin zaviyesini bağlı olmak gerekiyordu. Atamalar için merkezi tekmeden atama yapılıyordu. Bu tekke Kırşehir'deydi. Ahi Evren 01.04.1261 yılında Kırşehir'de katledildi.

Karacaoğlan Alevi miydi?

Karacaoğlan'ın hangi bölgede doğduğu, hangi inançtan olduğu, hangi aşirete bağlı olduğu hep tartışılmıştır. Bizce bu tartışmaların hiç bir kıymet-i harbiyesi yok. Neden diye sorulacak olursa; çünkü **Karacaoğlan doğaya, insana, sevgiye, aşka verdiği önem ile kibreye, benliğe, sosyal statüye vermediği önemle her şeyden önce bir Hak aşığıdır. Bu anlamıyla da Alevi bir gelenekten gelmektedir.** Ama Karacaoğlan, bilinen klasik tekke dervişlerinden değildir. Bazı kaynaklara göre, Karacaoğlan'ın aşireti dergâhtan uzaklaşmış ve Karacaoğlan da bu sebepten olsa gerek, fazla bir dergâh eğitimi almamıştır. Karacaoğlan'ın aşiretinin neden dergâhtan koptuğu bilinmemektedir. Bu tür bilgiler her vakit tartışılmıştır. Tıpkı Karacaoğlan'ın nereli olduğunun tartışıldığı gibi. Ama kesin olan, Karacaoğlan'ın güney (Maraş, Antep, Adana, Tarsus) bölgesinden olduğudur.

Kadıncık Ana'nın hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Kadıncık Ana, Alevi toplumunda en çok bilinen kadın önderlerden biridir. Şöyle ki; Ulu Hünkâr Hacı Bektaş Veli, Sulucakarahöyük'e geldiğinde çamaşır yıkayan kadınların yanına geldi. Kadınlara açlığı olduğunu söyledi. Kadınlar da ona verecekleri yemekleri olmadığını söylediler. Kadınlar arasında bulunan Kadıncık Ana, hemen eve gidip bir ekmeğin içine yağ koyarak Ulu Hünkâr'a getirdi. Bunun üzerine Hünkâr şöyle buyurdu: "artsın eksilmesin, taşsın dökülmesin". Bu, Alevi kadını için bir sembol olay niteliğindedir.

Gelelim Kadıncık Ana'nın kimliğine. Bu konudaki bilgiler oldukça çelişkili. Bazı kaynaklar, Alevi edebiyatında geçen Fatma Nuriye Hatun, Kutlu Melek, Fatma kavramlarının hepsinin aslında Kadıncık Ana olduğunu söylüyorlar. Bazı kaynaklardan ise bunların hepsinin farklı farklı kimlikler olduğu kanaatindedir. Aynı durum Kadıncık Ana'nın Hacı Bektaş Veli ile ilişki düzeyi için de geçerli. Bazıları Kadıncık Ana'nın Hacı Bektaş Veli'nin eşi olduğunu söylüyor, bazı kaynaklar ise olmadığını.

Bütün bu çelişkilere ve bilinmezliğe rağmen Kadıncık Ana her anlamda bir kadın önderdir. Bu gerçeği hiç bir

olasılık değiştirmediği gibi, Kadıncık Ana da sembolleşen Alevi kadınının toplumsal statüsünü değiştirmiyor. Kadıncık Ana, her daim erkek ile eşit tutulmuş hatta Velayetname'deki bazı bölümlerde erkeğin önünde yer almıştır. Bütün bunların sembolik değeri olduğunu varsayarsak dahi bu, çağının çok çok ilerisinde bir kadın-erkek eşitliğidir. Kadıncık Ana'nın gösterdiği yardımseverlik çok önemlidir. Kadıncık Ana da sembolleşen; Alevi inancının kadına verdiği değerin, tarih boyunca Alevi toplumunda kadın-erkek eşitliğinin sürekliliğine vurgusudur.

Abdal Musa'nın hayatı hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Abdal Musa, Anadolu'da Aleviliğin yayılmasında, gelişmesinde büyük katkıları olan bir Alevi önderidir. Kesin doğum tarihi bilinmemekle

birlikte, 1300 ile 1400'lü yıllarda yaşadığı sanılmaktadır. Abdal Musa Sultan, Bektaşî Alevileri tarafından çok önemsenen bir zattır. Hacı Bektaş Veli'nin en seçkin halifelerinden biridir. Abdal Musa adına cem düzenlenmektedir. Abdal Musa, Abdal Musa postu olarak adlandırılan, meydandaki on iki post sıralamasında yer alan ayakçı makamı ile de önemini ortaya koymuştur.

Hemen hemen bütün Alevi önderleri için geçerli olan tarihsel kesinlik, Abdal Musa için de sözkonusudur. Bazı kaynaklar Abdal Musa Sultan'ın Hacı Bektaş Veli'nin akrabası olduğu yönündedir. Aslı Horasan'dadır. Bugün Anadolu'nun bir çok yerinde Abdal Musa'ya atfedilen yerler vardır. Bunların en önemlisi, Antalya ilinin Elmalı yöresinde bulunan Tekke köyündeki dergâhtır. Büyük ihtimalle Abdal Musa Sultan, Anadolu'da bir çok yeri gezip görmüş, insanları aydınlatmıştır. Sonunda Elmalı yöresine gelip dergâhını kurmuştur. Bu dergâhta yüzlerce kişiyi eğitmiştir. Bunlar arasında Kaygusuz Abdal da vardır. (Bilindiği gibi Kaygusuz Abdal, seçkin bir Alevi önderidir.)

Bilinmesi gerekenler; Abdal Musa Sultan, Anadolu'daki Alevi örgütlenmesini geliştiren, kurumsallaştıran, yüzlerce kişiye eğitim verip irşad

eden, bir büyük önderdir. Doğum tarihi, nerede hakka yürüdüğü gibi tarihsel bilgiler mühim olmakla birlikte esas değildir. Esas olan, Anadolu Alevileri adına cemler düzenlediği, kurbanlar kestiği ve bu ulu şahsiyetin insanlığa sunduğu hizmetlerdir. Abdal Musa Sultan Velayetnamesi ile Abdal Musa hizmetini sürdürmektedir. Ayrıca her yıl Abdal Musa Sultan adına Tekke köyünde şenlikler yapılmaktadır.

Abdal Musa Sultan'ın günümüzde de geçerliliğini koruyan düşüncelerinde kısa bir kesit:

Mümin ol

Halim selim ol

Ahde vefa et

Müsibete sabret

Sözü düşün sonra söyle

İbadete malına güvenme

Yalan söyleme

Hak divanından ayrılma

Bilmediğin kişiye yar olma

Vaktini zayi etme

Kimsenin uğradığı kötü duruma gülme

Kendinden ulu kimse ile mücadele etme

Dünya için gönlünü mahzun etme

Mevki sahibi kimseye yüzüsu dökmeye

Hüsniye hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Hüsniye, en önemli Alevi kitaplarından birinin kahramanıdır. Hüsniye adı ile bilinen bu kitapta, Alevi-Sünni inancı arasındaki temel farklılık diyalog yoluyla yansıtılmaktadır. Bu kitapta kısaca Hüsniye'nin özgeçmişi de yer almaktadır. Bu özgeçmişe göre Hüsniye, İmam Caferi Sadık'ın yanında eğitim almış, o saygıdeğer, ilim irfan sahibi imamın özel hizmetinde bulunmuş, bu vesileyle kendisini bilgi ve birikim açısından tam olarak yetkinleştirmişti. Bilindiği gibi altıncı imam Caferi Sadık, salt dini konularda değil, bir çok bilim dalında da zamanın en önemli bilginiydi.

Böyle bir bilginden eğitim alan Hüsniye, Ehlibeyt'e tartışılmaz bağlılığının yanısıra daha bir çok açıdan kendisini eğitip geliştirmişti. Altıncı imam Caferi Sadık'ın şehit edilmesinden sonra Hüsniye, zamanın halifesi Harun Reşid'ten intikam almak istiyordu. Bunu da Harun Reşid'in sarayında, onun inanç dayanaklarını

çürütecek ve Ehlibeyt'in haklılığını kanıtlayacak şekilde yapmak istiyordu. Neticede Hüsniye, Harun Reşid'in huzurunda dönemin ulemasıyla ve önemli bilginlerle tartışmış, kaynaklarıyla Ehlibeyt haklılığını ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu 20 yaşındaki genç kadın tartışılmaz Ehlibeyt bağlılığını derin bir bilgi ile ortaya koyup, bir noktada düşmanı can evinden vurmuştur. Böylelikle İmam Caferi Sadık'tan öğrendiklerini hayata geçirip, halifenin ve diğer bilginlerin nasıl temelsiz olduklarını ortaya koymuştur.

Hüsniye, canı pahasına değerlerini korkusuzca savunmuştur. Bir tarafta koskoca halife ve onlarca bilgin, diğer tarafta tek başına bir kadın. Kazanan Hüsniye oluyordu. Hüsniye'nin yaptığı tartışmalar günümüzde de Ehlibeyt taraftarlarına güç ve bilgi vermekte. Önderlik de bu olsa gerek. Yapılanların, söylenenlerin zaman ve mekânı aşarak evrenselleşmesi. Hüsniye bunu başarmıştır.

Horasan Teberdarı Eba Müslim Horasani kimdir? Ne zaman nerede doğmuştur? Bizler için neden Eba Müslim önemlidir? Eba Müslimi nasıl anlamalıyız?

Eba (bazı bölgelerde Eba yerine Ebu deniliyor) Müslim Horasani, sadece bizler için değil, bütün Ortadoğu toplumları için, özellikle de Horasan bölgesinde yaşayanlar için önemli bir önderdir. Etkisi günümüze kadar devam eden, haksızlığa başkaldırıların esin kaynağı bir önderdir.

Eba Müslim'in nerede doğduğu ve hangi tarihte doğduğu muhtelifdir. Büyük olasılıkla Horasan'da doğmuştur. Bazı kaynaklar 719 yılında doğduğu yönünde bilgiler içeriyor.

Horasan Teberdarı Eba Müslimi bir çok yönüyle ele almak gerekiyor. Her ne kadar Eba Müslim tarihin önemli bir kesiti olan zalim Emevi iktidarını yıkmışsa ve böylece zalimlere karşı bir başkaldırı geleneği geliştirmişse de üzerinde yeteri kadar yazınsal çalışma olmayan biridir.

Tarihsel anlatımlara icabet edildiğinde görülecektir ki Eba Müslim bölgenin gelmiş geçmiş en önemli komutanlarından/önderlerinden birisidir. Hatta bazı anlatımlara göre Büyük İskenderden sonraki en önemli

komutandır. Eba Müslim'in önderlik ettiği ihtilalde yüz binlerce insan can vermiştir.

Eba Müslim'in yaşantısı, mücadelesi, fikirleri, eylemleri, eylemlerin sonuçları ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken hususlardır. Eba Müslim hakkında fikir sahibi olmak için birden fazla noktada yoğunlaşmak gerekiyor. Bizlerde bazı başlıklar boyutuyla bazı hususlara değineceğiz.

Eba Müslim bir köledir. Etnik kökeni tartışma konusu olmuştur. Bir çok halk Eba Müslim'in kendi ırklarından olduğunu iddia etmiştir. Bu anlamda kesin olarak şu ırka mensuptur demek imkansızdır. Bazı kereler soyunun Araplara kadar, Haşimilere kadar uzanması bu konuda kesin yargı vermenin ne kadar zor olduğunun işaretidir. Aslında bu bir yerde önemsizdir de. Önemli olan Eba Müslim'in uğruna mücadele ettiği değerlerdir. Eba Müslim'e birden fazla halkın sahip çıkması Eba Müslim'in ne kadar belirleyici şekilde tarihe yön verdiğinin, olumlu anlamda yön verdiğinin delili olarak da algılanmalıdır.

İlginçtir, Eba Müslim bir köle iken yeni bir dönemi başlatan bir önder oluyor. Bir köle, bölgenin Büyük İskenderden sonra tanık olduğu en büyük komutan oluyor. Bir köle, yüz binlerce insanın can verdiği bir

mücadelenin önderi oluyor. Bir köle; Eba Müslim, kalkıp her türlü saray entrikalarının hakim olduğu, kurnazların en kurnazı diye nam alan Muaviye'nin temellerini attığı, zalimlikte sınır tanımayan Yezit gibilerinin güçlendirdiği bir devleti yıkıyor. Bir köle, insanları –yüz binlerce insanı- bir davaya inandırıyor, onları örgütlüyor, askeri olarak eğitiyor ve ihtilale önderlik ederek başarıya ulaşıyor.

Horasanın Kutsal Baltası olan Eba Müslim, zalimlikte sınır tanımayan, hilebazlıkta üstüne bulunmayan Emevi iktidarını yıkıyor; ezilmiş, dışlanmış kitlelere/halklara umut oluyor. Doğruları için, değerleri için, hiç bir fedakarlıktan kaçınmayan Eba Müslim, tartışmasız bir şekilde önderi olduğu ihtilalin merkez yönetimini eline geçiren Abbasoğlu ailesinin verdikleri sözlerin arkasında durmadıklarını, yapılan anlaşmaları hiçe saydıklarını görüyor ve hiç tereddüt etmeden bunlara karşı mücadele bayrağını açıyor. Bu noktada hassasiyetle üzerinden durulması, irdelenmesi gereken bir durumdur.

Yukarıda izah etmeye çalıştığımız gibi Eba Müslim büyük emeklerle devrimi örgütlüyor. Bu devrimi öyle sıradan bir güce, devlete karşı örgütlemiyor. Emevi devletine karşı bir devrimi örgütlüyor Eba Müslim. Eba Müslimden önce sayısız insan bu zalim düzene

başkaldırması, isyan etmiş, lanetli devleti devleti yıkmak istemiştir. Ancak, ne yazık ki hiç biri bu devleti yıkmaya muvaffak olamamış, çok ağır yenilgiler almışlardır. Bütün bu başarısız girişimler Emevi devletini daha da güçlendirmiştir. Yani Eba Müslim'in stratejisi, taktikleri, planları, örgütlenme tarzı, savaşı... öyle sıradan, basit değildir. Eğer klasik yöntemler olsaydı Eba Müslim'in sonu da diğerleri gibi yenilgi olacaktı. Demek ki bütün boyutlarıyla Eba Müslim de kapsamlı bir önderlik mevcut.

Eba Müslim Horasani komple bir önderliktir. Başarı için her şeyi en küçük ayrıntısına kadar dahiyane bir şekilde, kılı kırka yararcasına planlamış, düzenlemiştir. İdeallere bağlılık, Ehlibeyt anlayışına sadakati tartışılmaz bir keskinliktedir. Başarısızlığa uğratan en küçük bir zaafa yer yoktur Eba Müslim de.

Denilebilir ki, “madem Eba Müslim böyle komple bir önderliktir, o halde neden Abbasoğullarının hilelerini göremedi ve devrim sonrası tasfiye edildi?” (Bizlere göre Eba Müslim komple bir önderliktir, devrimden sonra tasfiye edilmiş olması bu gerçeği değiştirmiyor). Emevi saltanatının yıkılması onun için esastı. O yüce şahsiyette bunu basarmıştır. Doğrudur. Eba Müslim, ihtilali gerçekleştiren önderken merkezi yönetimi eline geçirmiş bulunan Abbasoğulları tarafından tasfiye

edilmiştir. Bunun birden fazla nedeni vardır. Her şeyden önce kanlı Emevi devletini yıkmak isteyen Eba Müslim, Ehlibeyte yakınlıkları, Emevilere karşıt olmaları sebebiyle Abbasoğullarına biat etmek zorunda kalmıştır. Bu biat öyle bildiğimiz tabii olmak manasında bir biat olmayıp, daha çok ittifak temelli bir biattir. Abbasoğullarının artık gereken dersleri aldıklarına, Ehlibeytin/Ehlibeyt taraftarlarının her türlü hak ve hukuka sahip olunacağına dair sözler alınmış, anlaşmalar yapılmıştır. Bu sözlere inanılmış, inanılmak zorunda kalınmıştır. Çünkü Ehlibeyte, Ehlibeyt taraftarlarına kan kusturan Emevilerin kanlı saltanatlarını yıkmak esas görev durumundaydı. Ehlibeyt bendelerinin tek başına bu gücü tasfiye etmeleri imkansızdır. Abbasoğulları da bir çok boyutuyla güçlüdürler. Bütün bu sebeplerden dolayı Abbasilerle yol alınmak zorundaydı. Elbette Ehlibeyt bendelerinin, başta Eba Müslim olmak üzere ihtilal sonrası planları vardı. Ne yazık ki Eba Müslim'in bu planları uygulamaya fırsatı olmadan katledilmiştir (755). Eba Müslim şehadetiyle bile çok önemli bir görevi yerine getirmiştir. Ehlibeytin çok daha dikkatli olmasını ve aynı trajedileri bir daha yaşamaması için erkenden önlem alınmasını sağlamıştır.

Gelecek kuşaklara şanlı bir miras; direniş, umut, mücadele ve başarı geleneği bırakarak şehadete ulaşan bu büyük komutandan öğrenmeye devam ediyoruz. Ona layık öğrenciler olacağımıza, onun gibi her daim Ehlibeyte bağlı kalacağımıza, Ehlibeyte sembolleşen değerlere bağlı kalacağımıza, asla haksızlığa boyun eğmeyeceğimize, her daim zalimin karşısında olacağımıza, mazlumun yanında olacağımıza söz veriyoruz.

Hamdan Karmat kimdir, ne zaman nerede doğmuştur, neyin temsilcisi ve neler yapmıştır?

Hamdan Karmat, İsmaililiğin bir kolu olan Karmatiliğin öncüsüdür. Karmatilik ise insanlar arasında eşitliği ve paylaşımı savunan, Ehlibeyte bağlı, sömürüye, haksızlığa, zulme, hurafeye karşı; bilimi esas alan bir inançtır.

Hamdan Karmat'ın ne zaman ve nerede doğduğu bilinmiyor. Bazı bilgiler, Küfe yakınlarında ve 800-950 yıllarında yaşadığı yönündedir.

Hamdan Karmat, yobazların en çok küfür ettiği Ehlibeyt önderlerinden biridir. Yobazlara göre kendileri

gibi düşünmeyen, kendilerinin doğrularını savunmayan ve kendileri gibi yaşamayan herkes din dışıdır, sapıktır, kâfirdir, münafıktır.

Hamdan Karmat ve daha sonraları onun takipçileri, İslamiyet adına dayatılan yanlışları, haksızlıkları görüp isyan etmişlerdir. Bu yönüyle de doğruyu temsil etmişlerdir. Varsın yobazlar onlar için olmadık hakaretlerde bulunsunlar, önemli değil. Önemli olan, Hamdan Karmat ve onun temsil ettiği değerlerdir. Hamdan Karmat, devrin haksızlıklarını görüp, bunlara karşı muazzam bir örgütlenme geliştirdi. Bu örgütlenme, başarıya ulaşmış devlet dahi kurdu. Hamdan Karmat, çeşitli bölgelere Dai (davetçi)ler gönderip, toplumu eğitip örgütledi. Değerlerin ve doğruların nasıl ters yüz hale getirilip yok edildiğini, haksızlıkların nasıl bir boyut kazandığını gören toplum isyanlar başlattı. Dediğimiz gibi Karmatiler inançlarının hakim olduğu devlette kurdular. Bunun için olsa gerek, yobazlar Hamdan Karmat'a günümüzde de saldırmaya devam ediyor ve (kendilerine göre) onun ne kadar "sapık ve din dışı, İslam dışı" olduğunu kanıtlamaya çalışıyorlar.

Hamdan Karmat, devrin zulmünü görmüş ve bu zulmün din adına, İslamiyet adına yapıldığını görüp isyan etmiştir. Çünkü bazı melunlar, zalimler, haksızlar, sömürücüler tarihin her döneminde kendi çıkarlarını

din adına, İslamiyet adına dayatıp, aslında yüce İslam dinine en büyük kötülüğü yapıyorlardı. Hamdan Karmat ve benzer Ehlibeyt taraftarları, bu yapılanlara karşı çıkıyorlardı. Karşı koyuş her daim devam etmiş ve zalimlerin zulümü olduğu müddetçede karşı koyuş olacaktır.

Fazlullah Hurufî ve Hurufilik hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

**Bu kadar yıldız var olmasına rağmen, kainat hala karanlık. İnsan yaratıldığından bu yana da bu yıldızlar kadar, belki daha da çok söz söylendi. Ama sözün ışığı, hakikatin karanlığını aydınlatmaya hiç bir zaman yetmeyecek. Çünkü hakikat söze dökülmez. Söz söylendikçe, hakikat perdelenir. Necm suresini hatırlıyor musunuz. “Sonra o, yaklaştı. O na iki yay kadar, belki ondan daha yakıyn oldu”. İşte dostlarım, hakikate söz ile değil, hal ile yaklaşırsan; iki yay kadar belki ondan daha da yakın olursun. Bu iki yayı birleştirirsen bir daire olur. Bu daire üzerinde hareket edersen her zaman başladığın noktaya dönersin. başladığın nokta, arayışının sonundaki hakikattir.*

Keramet baştadır. Pervane olanın başı döner ki, başa dönsün. Bu sebeple hiç noktın kanat çırpısın. Dönerken kanat çırpıp pervane. Hakikati kanat çırpılmak zanneder. Aslolan ışığa gark olmaktır. Sonrasında ışığa konar ve yanar kül olur. Küllerinden yeniden doğar, Zümrüd-ü Anka gibi. İşte doğmak, başladığın noktaya dönmektir.

** Sükutu Harf*

Hüseyin Albayrak

Dharma Yayınları

Sayfa; 89-90

Fazlullah Hurufi, (Fadlullah Astrabadi ve Naimi olarak da bilinir) 1339 (veya 1340) yılında Astrabad da doğmuştur. Fazlullah'ın babası devrin önemli alimlerinden biriydi ve bazı kaynaklara göre Evladı Resuldü. İnançın yaşandığı ve yaşatıldığı bir çevrede dünyaya gelen Fazlullah, doğal olarak küçük yaşlardan itibaren yaşlılarından farklı olarak bir çok dini ve daha başka bilgileri öğrenerek büyüdü.

Menkıbevi şekilde aktarılan hayat öyküsünde Fazlullah, delikanlılık çağının ilk dönemlerinde dervişin birinden Mevlana'nın

*Sonsuzluğun gerçeği varken ölümden korkmak neden?
Mezara nasıl girersin sen Allah'ın ışığı altındayken?*

adlı şiirini (veya buna yakın, benzer başka bir beyiti) dinler. Anlatıma göre bu beyiti duyar duymaz kendinden geçer ve kendine geldikten sonra hemen hocasına koşar ve bunun ne anlama geldiğini sorar. Hocası, bu beyiti anlamak için insanın kendisini tamamen bu yola adanması gerektiğini söyler. Yaşamın anlamını çözmek isteyen genç Fazlullah kararını verir ve rahat, güvenli hayatını bırakıp bir gezgin olarak yollara düşer. Bundan önceki ömründe rahat ve güvenli bir yaşam sürmüş olan Fazlullah, zahmetli ve yorucu bir yolculuktan sonra dönemin önemli merkezlerinden bir olan Isfahan kentine gelir. Bir süre burada kalan ve kaldığı süre içerisinde çeşitli kişilerin ve grupların sohbetlerine katılan ve böylece farklı bakış açıları, düşünceler ile tanışan Fazl, bu defa Mekke'ye gider. Mekke de bir süre kalan Fazlullah, buradan Harezm bölgesine geçti. Harezm bölgesinde de gereken bilgi ve tecrübeleri edindikten sonra Meshed kentine geçer. Bu kente bulunan sekizinci imam Ali Rıza'nın türbesinde bir süre hizmet ve ibadet eder. İnançta, duyguda düşüncede gelişen ve derinleşen Fazl, rüyalar görmeye başlar. Rüyaları gördüğü ilk dönemler, rüyaların bir süre sonra gerçekleşmesi ilk etapta Fazl'ı oldukça

tedirgin eder. Zamanla bunun kendisine ait özel bir yetenek olduğunu fark edince tedirginlik yerini rüyaları anlamlandırmaya bırakır.

Fazlullah, sadece kendi rüyalarını değil, kendisine rüyasını anlatan herkesin rüyasını yorumlar.

Belli bir birikime ve bilgiye sahip olan Fazlullah, kendisi ile sohbet eden insanların sorularına verdiği cevaplar ve sorunlarına getirdiği çözümler ile sevileni ve takipçisi çok bir eren olur. Her ne kadar menkıbevi şekilde anlatılsa da, özünde biriken duygu ve düşünce yoğunluğunun dışa taşması sonucu seveni ve takipçisi çok olan bir eren oluyor. Sadece rüyaları doğru şekilde yorumlamaktan ziyade, hayatın anlamına dair edindiği ruhsal ve düşünsel birikimlerin paylaşılması ve bunların kabul görmesi ile sevenleri çok oluyordu. Çünkü Fazlullah, insanların o güne değin duymadıkları, bilmedikleri bir yol ile, yöntem ile gerçekleri anlatıyordu. İşte Fazlullah ve dostlarının hakikatleri anlatmaları ve bu anlatımların kabul görmesi sonucu sevenlerinin, yolunu benimseyenlerinin git gide çoğalması, her dönem olduğu gibi karanlığın temsilcisi olan ruhları tedirgin ediyordu. Bu korku ve tedirginlik sonucu Fazlullah ve dostları, her dönem baş vurulan “din dışı, sapık kişiler” oldukları gerekçesiyle baskı altına alınmaya başladılar. Düşünceleri, görüşleri,

inancı şeriata ters bulunan Fazlullah, 1394 yılında katledildi. Ayaklarına taş bağlanarak cesedi sokaklarda parçalanarak teşhir edildi. Fazlullah'ı katledenler sevenlerine, onun düşünce ve yöntemini benimseyenlere çok büyük trajediler yaşattılar. Ancak Fazlullah'ın düşünceleri, bütün kıyım ve baskılara rağmen, farklılaşmış olarak da olsa yaşamaya devam ediyor.

Fazlullah Hurufi'nin Düşünceleri ve Hurufiler

Fazlullah Hurufi, öncelikle harfler ve harflerin sayılarla bağlantısı üzerinde durur. Fazlullah'a göre anlama ve kavrama noktasında harfler ve sesler esas alınmalıdır. Yaşamı, evreni, insanı ve Yaratanı anlamak için harflerin anlamını bilmek gerekiyor.

Araştırmacı yazar Esat Korkmaz, Hurufiliği kısaca şöyle tanımlıyor; “Varlığın özünü oluşturan harflerler seslerdir. Harflerin oluşturduğu seslerin görünüş alanına çıkmasıyla varlık türleri oluşur. Ses insanda söz olarak gerçekleşir; harfler dile aktarılınca söz niteliği kazanır; bu durumda ses aracılığıyla harflerin mana aleminden madde alemine geçmesi algılanır ve oluş böylece gerçekleşir. Evrenin özeti olması nedeniyle insanın yüzü hakikatin aynasıdır. İnsan yüzündeki doğuştan gelen yedi çizgi (hutut-ı ebiye) yedi

göğü; yine yüzündeki sonrada oluşan yedi çizgi (hutut-ı ümmiye) yeri temsil eder. Bu on dört çizgiyle bu çizgilerin insan yüzünde buldukları on dört yerin toplamı 28'dir; 28 harf Tanrıyı gösterir.

Hurufilikte, bütün varlıklar insana, bütün insanlar ise peygamber ve imama bağılıdır. Nasıl ki peygamberlik Hz. Muhammed'le en yüce ve en son noktasına ulaşmışsa tıpkı bunun gibi imamlık da Hz. Ali'yle olgunluğa ulaşmıştır". (Bak: Alevilik Terimler Sözlüğü- Esat Korkmaz)

Tarihçi yazar Murat Bardakçı da Hurufiliği kısaca şöyle tanımlıyor: “*Temeli ses, harf ve sayı kavramlarına dayanan "Hurufilik", Arapça "harf" sözünün çoğulu olan "huruf" kelimesinden gelir ve "harflerle ilgili" demektir. Hurufiliğin kurucusu olan Fazlullah, mezhebinin kurallarını Farsça olarak kaleme aldığı ve "Câvidannâme" ismini verdiği kitabında ayrıntılarıyla ama sembollerle dolu bir şekilde anlatır. Mutlak gerçeği rüyasında gördüğünü iddia eder, sisteminin temelini Arapça'nın 28 harfine Farsça'ya mahsus dört harfin ilâvesiyle ve bu harfler arasındaki matematik ilişkiler vasıtasıyla geliştirir. Fazlullah'ın sistemi, en basit ifadesiyle şöyledir: İnsanın yüzünde yedi adet "hat" vardır ve bunlar iki kaş, dört kirpik ve saçtır. Doğumla vârolan bu özellikler, "anne hatları"dır.*

Erkeklerde "baba hatları" denilen ve ergenlik çağında ortaya çıkan bıyık, sakal, burun hattı ve dudak altı çizgisi de on dört adettir. Toplamı 14 olan bu hatlar, çıktıkları yerlerin de ilâvesiyle 28'e, saçın ve dudak altındaki hatların da ikiye ayrılmasıyla 32'ye yükselir. 28 sayısı Arapça olan Kur'an'ın, 32 de Farsça Câvidannâme'nin yazılışında kullanılan harflerin sayısıdır. Fazlullah, temeli bu basit hesaba dayanan Câvidannâme'sinde daha sonra değişik matematik hesaplamalar yaparak dinle ilgili yeni kurallar koyacak ve aynı hesaplama biçimleriyle kâinatın geleceğinden sözedecektir. Bütün bu bilgilerin yazılı olduğu Câvidannâme'nin nüshaları asırlar boyunca defalarca imha edildi ama çok sayıda nüshası bugüne kalmayı başardı". (14.01.2007 Sabah)

Yukardaki kısa ve öz anlatımlardan da anlaşılacağı üzere Hurufilik, egemen olan dini inanç ve anlayışların hiç bir zaman kabul etmeyecekleri bir düşünce, bakış açışı ve inançtır. Kabul etmedikleri gibi bu düşünceleri benimseyenler çok büyük acılar yaşadılar. Bu noktada yine Tarihçi yazar Murat Bardakçı'nın yazdıkları iyi bir kaynak niteliğindedir. "Edirne'nin hemen dışındaki geniş çayırarda, 1450'li yılların sonlarına doğru günlerce devam eden bir çabayla büyük, çok büyük ve birkaç bin kişiyi alabilecek devâsâ bir çukur kazıldı.

Kazma işi nihayete erdikten sonra, çukuru bir ormanın hacminden daha fazla miktarda odunla ve çalı-çırpı ile doldurup odunları ateşe verdiler. Hararet, cehennemi hatırlatır gibiydi. Alevler göklere yükseldiğinde, askerler, elleri kolları bağlı binlerce kişiyi ite-kaka çukurun etrafına sürüklediler. İlk tekbiri, herkesin hümet gösterdiği sarıklı, yaşlı bir zât getirdi. Bunu, çukurun etrafındaki askerlerin gerisinde durup olup biteni takip eden binlerce kişinin hep bir ağızdan getirdiği tekbirler ve ardarda sıralanan lânetler takip etti. Askerler, çukurun başına sürükledikleri elleri-kolları bağlı binlerce kişiyi bir anda alevlere atmaya başladılar. Diri diri ateşe fırlatılanların feryatları tekbirlere ve lânetlere karışıyor; kavrulanların miktarı arttıkça çukura odun takviyesi yapılıyordu. Etrafı genzi yakan ve dayanılmaz bir yanık et kokusu sarmış, duman her tarafı bürümüştü. Ama, saatler boyu devam eden bu facia dinmeden, hiç kimse meydanı terk etmedi; son kurbanın da kömürleşmesine kadar orada kaldılar ve diri diri kavrulanların ruhlarına lânet okuduktan sonra dağıldılar. Yakılanların suçları "Hurufi" olmaktı".
(14.01.2007 Sabah)

Murat Bardakçı'nın yazdıklarına ilave edecek pek bir şey yok. Hurufilerin bütün suçu günahı egemen dini anlayışlardan farklı bir inançlarının olmasıydı. Bunun

için binlercesi Edirne de yakıldı. Nesimi'nin derisi yüzüldü. Daha bir çok akıl almaz vahşetler yaşatıldı. Hurufiler bunca insanlık dışı kıyımlara, işkencelere inançlarına bağlılıklarından dolayı katlandılar. Bize düşen; Hurufiliğin inanç değerlerini tekrar ortaya çıkarmak, doğru bir anlatımla tekrar gündemleştirip insanlığın hizmetine sunmaktır. Ne yazık ki uğruna bunca ağır bedellerin ödendiği bu değerleri yeteri kadar öğrenip sahiplendiğimiz söylenemez.

Ebuzer Giffari hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Ebuzer Giffari denilince, insanların aklına sosyal adalet, hakça bir düzen, eşitlik isteği, sömürüye karşı olmak, semah, kırklar geliyor. Ebuzer Giffari, yaşadığı sürece insanlar arasında eşitliğin hakim olması, sömürünün ve talanın yer yüzünde silinmesi ve hakça bir düzenin kurulması için çalıştı. Bu anlamayla bizler için insanlığın zirve şahsiyetlerinden biridir.

Ne yazık ki bu saygıdeğer şahsiyeti insanlık yeteri kadar bilmiyor. Çünkü onun yaşadığı çağda haksız ve sömürücü olanlar ona kocaman yer yüzünü dar etmek istediler, onu diyardan diyara sırf doğruları dile getirdiği için, yaptıkları yanlışları yüzlerine söylediği

için sürgün ettiler. O zalim ve haksızların ardılları ise Ebuzer Giffari'nin şahsında temsil olunan doğruların hakim olmaması için Ebuzer'in, adeta adını tarihten ve toplumsal hafızadan silmek istediler. Bunda başarılıda oldular. Başarılı olmadıkları tek toplum Alevi toplumdur. Ebuzer Giffari, Alevilerin yüreklerinde ve beyinlerinde yaşamaya, yaşatılmaya devam ediyor. Onun şahsında sembolleşen değerler yaşatılmaya devam ediyor. Cem törenlerindeki semahın piridir, kırklardandır, on yedi kemerbestlerdendir Ebuzer Giffari.

Yukarıda da izah etmeye çalıştığımız gibi bu yüce şahsiyet hakkındaki bilgiler, bilinmesi gerekenlerden çok çok azdır. Bu sınılı bilgilere göre Ebuzer Giffari, Giffar kabilesindedir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Bilinen ve herkesin hem fikir olduğu tek konu ilk Müslüman olan beşinci kişi olmasıdır ve yine bunu açıkça herkesin (müşriklerin) ortasında beyan etmiş olmasıdır. Ebuzeri'n hikayesi kaynaklarda özetle şöyle geçmektedir:

“Ebuzer çok ciddi bir genç adam, dünya nimetlerinden uzak ve İslam dinini kabul etmeden önce bile tek tanrılı inanca sahip biri olarak tarif edilmektedir. Kabilesi küçük ve fakir olduğu için, Mekkeliler arasında yüksek bir mevkiye sahip değildi. Giffar kabilesi, Mekke ve

Medine'nin batısında kurulmuş olan Kinane kabilesinin bir koluydu.

Ebuzer hakkında yaygın söylentilere göre kabilesinin geçim kaynağı bölgeden geçen kervanların soyulmasına dayanmış, ancak Ebuzer çoban olarak fakir ama dürüst bir hayat sürdürmeyi tercih etmiştir. Mekke'de ortaya çıkmış yeni bir peygamberin haberini alır almaz, peygamberlik iddiasında bulunan bu kişiyi bulmak için Ebuzer kardeşi ile birlikte Mekke'ye doğru yola koyulur. Hak dini arayan genç adam tereddüt etmeden yeni dini kabul eder ve vakit kaybetmeden o zamanlar putperest bir dinin merkezi olan Kabe'nin önünde yeni inancı hakkında şahadet getirir. Mekke müşrikleri kendisini bu küstahlığı için döver. Kabilesine döndükten sonra, başkaların da İslam'ı kabul etmesini sağlamıştır.”*

Hz. Muhammedin hakka yürümesinden sonra Ebuzer, bir çok kişinin aksine açıkça Hz. Ali'den yana tavrını ortaya koymuş ve ölümüne kadarda bu asil duruşunu asla terk etmemiştir. Kaynaklarda bu dönem şöyle anlatılıyor:

“Ebuzer, Peygamberin vefatından sonraki halifelik ihtilafında Ali ibn Ebi Talib'in sadık bir destekçisiydi. Tanınmış Şii ve Sünni tarihçiler bu konuda mutabıktır.

Tarihçi Wilfred Madelung'a göre, Ebu Zer, Osman bin Affan'ın hilafeti esnasında halifenin gözünden düşmüştür. Osman bin Affan kendi akrabalarını İslam Devleti'nin değişik vilayetlerine vali olarak tayin ediyordu ve onlara beytülmal'den para kaynağı sağlıyordu. Ebuzer bu davranışın İslam'ın prensiplerine aykırı olduğunu görüşünü savunuyordu.

Osman, İfrikiya Gazvesinden (27 h./647 m.) elde edilen ganimetten alınan Hums vergisinden kendisi gibi Emevi kabilesinden olan kuzeni Mervan bin el-Hakem'e 500.000 Dirhem, Haris bin el-Hakem'e 300.000 Dirhem ve Medineli Zeyd ibn Sabit'e 100.000 Dirhem verince, Ebuzer Medine'de bu uygulamaya karşı çıkmaya başlamıştır. Zenginlikleri biriktirenleri cehennem ateşini vaat eden Kuran ayetleri okumuştur. Mervan bunun üzerine Ebuzer'i Osman'a şikayet etmiş ve Osman Ebuzer'i ikaz etmek amacıyla ona kendi hizmetçisi olan Natil'i göndermiştir, ancak Natil Ebuzer'i ikna etmeyi başaramamıştır. Osman bir süre Ebuzer'in muhalefetine sabretmiş, ta ki Ebuzer halifenin huzurunda, halifenin beytülmal paralarını kullanma usulünü destekleyen Ka'b el-Ahbar'ı kızgın sözlerle yerene kadar. Bunun üzerine Osman Ebuzer'i azarlamış ve kendisini Şam'a göndermiştir.

Ebuzer Şam'da da tavizsiz tutumundan vazgeçmeyerek, Osman'ın yeğeni ve Şam vilayetinin valisi olan Muaviye bin Ebu Sufyan'ın şaşaalı yaşam tarzını ve savurganlığını tenkit etti. Bunun üzerine Medine'ye geri gönderildi. Beytülmal'dan yapılan usülsüz harcamalarını yine de tenkit etmekten vazgeçmeyince, doksan yaşlarındayken haksız bir şekilde Medine çölü yakınındaki El-Rabaza kentine, eyersiz bir deve üzerinde, sadece tek kızı refakatinde sürgüne gönderildi.

Madelung'a göre, Ali bin Ebi Talib, Osman'ın ilk Müslümanlardan ve Peygamber'in en sevdiği sahabilerden olan Ebuzer'i cezalandırmasını kınamıştı. Ali'nin bu tutumu, halife yasakladığı halde Ebuzer'i kent sınırına kadar eşlik edip, onu en iyi dileklerle ve hürmet göstererek sürgüne göndermesinden de anlaşılmaktadır. Ebuzer'e iyi davranmak için halifenin yasağını çiğnemeyi göze almıştı.

Ebuzer'in ölümü Osman'ın askerleri tarafından aldığı darpların etkisiyle ya da çölde açlıktan olmuştur.”**

Ebuzer yaşadığı müddetçe daima doğruların ve hakkaniyetin hakim olması için mücadele etmiştir. O hiç bir zaman doğrulardan ne uğruna olursa olsun asla taviz vermemiş, vazgeçmemiştir. Her zaman herkesin

adil bir şekilde var olan gelirlerden eşitçe yararlanmasını savunmuştur. Eşitliğin hakim olması gerektiğini dile getirmiş ve bunun mücadelesini vermiştir. Asla egemen anlayışlara, iktidar olanlara biat etmemiştir.

Ebuzer Giffari, bir çok yönüyle bilinmesi, öğrenilmesi gereken bir şahsiyettir.

Konuyla ilgilenenler Ali Şeriatî'nin kitabına başvurabilirler.

*Wikipedia

** Wikipedia

İbrahim Edhem hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Belh şehrinde doğan İbrahim Edhem'in doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Hakka yürüyüş tarih ise yine kesin olarak bilinmemekle beraber yaygın kaniya göre 778 veya 779 yılındadır.

İbrahim Edhem için bir çok sayıda menkıbe ve eğitici söylenceler vardır. Bu menkıbeler ve söylenceler daha çok bilinmekle beraber İbrahim Edhem'in, bilinmesi

gereken önemli bir özelliği de ilmi çalışmaları ve Ehlibeyte bağlılığıdır. İbrahim Edhem, sadece ibadetle uğraşmamış başta inanç olmak üzere bir çok diğer konu hakkında sohbetlerde bulunmuş, çalışmalar yapmıştır.

İbrahim Edhem'in hayatı, bir çok yönüyle incelenmeye, üzerinde durulmaya ve anlaşılmaya değer bir yaşamdır. İbrahim Edhem'in hayatı bütünlüklü olarak öğretici, ders çıkartıcı bir hayattır.

Sadece Alevi topluluklar için değil, aynı zamanda bazı Sünni ekoller arasında da kabul gören İbrahim Edhem'in en önemli özelliklerinden birisi, dünya malını elinin tersi ile itmesi ve Hak yolu için saltanatından vazgeçip hayatın sırrına vakıf olma çabasıdır. Bir noktada kralken ve o günün şartlarında herkesin imrendiği, yerinde olmak için can attığı tahtını tacını terk edip gerçeği aramaya çıkmış olması, bu noktada bir lokma bir hırka felsefesiyle gerçeği ararken yaşamını kendi alın teri ile kazandıklarıyla idame ettirmesi ve bundan her şart altında taviz vermemesi; geçmiş çağlarda ve günümüzde olduğu gibi gelecek çağlarda da önemli bir derstir anlamak isteyen insanoğlu için.

Sünni ekoller arasında da kabul gören İbrahim Edhem, ne yazık ki bu çevrelerce tek yönlü olarak kabul

ediliyor. Sadece tasavvuf boyutuyla İbrahim Edhem'i algılamak, eksiliktir. İbrahim Edhem büyük bir mutasavvıf olmakla beraber aynı zamanda büyük bir Ehlibeyt sevdalısı, dostu, taraftarıdır. Sünni ekoller bu gerçekliği ne yazık ki görmezden geliyorlar. Bazı Şii kaynaklar, İbrahim Edhem'in tacını tahtını bırakıp mücadeleye girişmesini Emevi iktidarının zulmüne bir başkaldırı olarak gösteriyorlar. Haksızlığın alabildiğine çoğaldığı Emevi iktidarında, Ehlibeyt bendelerinin ve diğer yoksul, dışlanan kesimlerinde büyük acılar yaşadığı bir zamanda, İbrahim Edhem gibi soylu kişiliklerin kendi dar dünyalarında kalmalarını beklemek, akla pek yakın gelmiyor. Her ne kadar destansı şekilde ve tasavvufi ağırlıklı olarak bir İbrahim Edhem bilgisi varsa da, sınırlı kaynaklar gerçek hikayenin çok daha farklı olduğunun ip uçlarını veriyor.

İbrahim Edhem, bir çok şehir dolaşmış, zamanın çok önemli bilgilerinden dersler almış, onların sohbetlerinden bulunmuş, ayrıca bir çok kişiye hayatın gerçeklerini, hayatın anlamını, insanın nasıl anlamlı ve mutlu bir hayatın sahibi olabileceğine dair, nasıl gerçeğe ulaşabileceğine dair bilgiler, eğitimler vermiştir.

İbrahim Edhem ile ilgili anlatılan menkıbelerde, İbrahim Edhem'in gerçeği arayış mücadelesi kısaca

söyle anlatılmaktadır: İbrahim Edhem tahtının üzerinde uykuya daldığı bir gece rüyasında tavanın sallandığını hisseder. Orada kimin bulunduğunu sorunca, “tanıdık biriyim, devemi kaybettim, onu arıyorum” cevabının alır. İbrahim Edhem, damda deve aramanın şaşkınlık olduğunu söyleyince sesin sahibi ona, Allah’ı altın taht üzerinde ve atlas elbise içinde aramanın damda deve aramaktan daha büyük bir şaşkınlık olduğunu hatırlatır. Bunun üzerine İbrahim Edhem düşünceye dalar.

Olaydan birkaç gün sonra devlet ileri gelenlerinin bulunduğu şölende bir adam korkusuzca muhafızları geçerek İbrahim Edhem’in karşısına dikilir. İbrahim Edhem ne istediğini sorunca adam şölenin verildiği handa kalmak istediğini belirtir. İbrahim Edhem, buranın han değil kendisine ait bir saray olduğunu ve her önüne gelenin burada kalmayacağını söyler. Adam, sarayın daha önce kimlerin olduğunu ve onların şimdi nerede bulunduğunu sorar; İbrahim Edhem de önceki sahiplerinin öldüğünü belirtir. Adam, “bu ne biçim saraydır ki bir gelmede, biri gitmede” der ve oradan uzaklaşır. Bundan çok etkilenen İbrahim Edhem onun peşine düşer; kendisiyle konuşmak istediğini belirterek kim olduğunu sorunca “Hızır” cevabını alır. Ertesi gün ava çıkan İbrahim Edhem atının üzerinde iken “uyan” diye bir ses duyar. Üç defa tekrarlanan bu sese aldırış etmeyince aynı ses, “başkaları seni uyandırmadan önce

kendin uyan“ cümlesiyle yankılanır. Ayrıca İbrahim Edhem’in o esnada karşısına çıkan bir ceylan dile gelerek, ‘ben avlamak için gönderildim; senin beni avlaman için değil. Bir biçareye ok atıp avlamak için mi yaratıldın? Bundan başka işin yok mu?’” der. Ardından aynı sözleri kendi içinden de işiten İbrahim Edhem ruhi bir değişime uğrar ve gerçeği aramaya koyulur.

Salman-ı Pak kimdir?

Bir diğer adı da Salman-ı Farisi olan bu yüce şahsiyet biz Aleviler için önemli bir önderdir. Hz.

Muhammed'in “Salman Ehlibeyttendir” sözü Salman-ı Pak'ın önemini yeterince açık şekilde ortaya koyuyor. Ehlibeyt biz Aleviler için Nuh'un gemisi gibidir. O gemiye binen kurtuluşa erer. “Salman Ehlibeyttendir” hadisi onun önemini ortaya koymak içindir. Yoksa Ehlibeytin somut olarak Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin olduğu cümle aleme aşıkardır.

İnancımızda bu denli önemli bir yer kaplayan bu yüce şahsiyet hakkında Alevi sözlü edebiyatında çok bilgiler

olmakla beraber, yazılı kaynaklardaki bilgiler ne yazık ki sınırlıdır.

Salman-ı Pak hakkında genel bilgileri şöyle özetleyebiliriz.

Salman-ı Pak'ın doğum tarihi bilinmiyor. Doğum yeri İran'ın Isfahan kentidir. 656 yılında Hakka yürümüştür.

Doğup büyüdüğü ortam Zerdüşt inancının hakim olduğu bir ortamdı. Salman-ı Pak'ın babası Zerdüştlüğe bağlı bir insan olduğundan bu din ile ilgili eğitimi babasından almıştır. Belli bir yaşa geldiğinde Zerdüştlük dini Salman-ı Pak'a yetmemiştir. Bunun sonucunda arayışa giren Salman-ı Pak Hristiyanlık dinine yönelir. O dönemler Hristiyanlık dini için önemli bir merkez olan Şam şehrinde bir süre kalır ve bu din hakkındaki eğitimine devam eder. Ancak bir noktadan sonra Hristiyanlık inancıda ona yetmemeye başlar. Yeni arayışlara giren Salman-ı Pak, Arabistanda yeni bir peygamberin ortaya çıktığını öğrenince yönünü o tarafa çevirir. Bu yeni peygamberi görmek maksadıyla yaptığı yolculukta haydutlarca yakalanıp köle olarak Medine de satılır. Bu sıralarda Hz. Muhammed'in hicreti gerçekleşir. Hz. Muhammed'in çabalarıyla Salman'ın köleliği sona erer. Hz. Muhammed'in gerçek

bir peygamber olduğuna inandıktan sonra
Müslümanlığı seçer Salman-ı Pak

Müslüman olan ilk Arap olmayan kişidir.

Müslüman olduktan sonra Hz. Muhammed'e en yakın
kişilerden biri olur. Hz. Muhammed'in söylediği
“Salman Ehlibeytimdedir” sözü bu yakınlığın derecesini
daha rahat anlatıyor.

Müslüman olduktan sonra bilgisi ve görgüsüyle
Müslümanlara çok yararları olmuştur. Bunun en somut
örneği Hendek savaşında ortaya çıktı. Bu savaşta
hendek kazılması fikrini vererek savaşın
kazanılmasında önemli rol oynadı.

Yukarıdaki açıklamalar Salman-ı Pak hakkında genel
bilgilerin özetiydi. Bu genel bilgilere biz Alevilere özel
bazı bilgileri de eklememiz, Salman-ı Pak gibi bir
şahsiyeti daha iyi tanımamıza ışık tutacaktır.

Cemlerimizin kaynağı Kırklar Cemidir. Salman-ı Pak,
Kırklar meclisinde/ceminde olan Kırklardan biridir.

Salman-i Pak, adından da anlaşılacağı üzere temizliğin
sembolüdür.

Salman-i Pak, Onyeddi Kemerbestten biridir. Onyeddi
Kemerbest; Hz. Muhammed'e, Hz. Ali'ye, Ehlibeyt'e
bağlı Kırklar Meclisinin üyeleri arasında bulunan, Hz.

Ali tarafından kemerleri bağlanmış olan yüce şahsiyetlerdir.

Bunların dışında Salman-ı Pak, bütün ömrünü Ehlibeyt yolunda, Hz. Ali'ye bağlılıkla geçirmiş bir kişidir. Hz. Ali ve Salman-ı Pak arasında gecen hikaye, menkıbeler Alevi sözlü geleneğinde hala mevcudiyetini koruyor.

Bütün bu genel ve biz Alevilere özgü özel bilgilerden de anlaşıldığı gibi Salman-ı Pak, -hangi açıdan ele alırsak alalım, ister zahiri ister batını olsun- önemli bir şahsiyettir. Biz Aleviler için önemi ortadadır. Zahiri anlamdaki varlığı ile de olsa Sünniler içinde önemli bir şahsiyet olması gerekiyor. Hendek savaşındaki rolü bile onun önemli tarihsel bir figür olduğunu ortaya koyuyor.

Sonuç olarak; Salman-ı Pak, üzerinde önemle durulması gereken bir şahsiyettir. Sözel geleneğimizdeki bilgilerle başka dillerde hakkında yapılan çalışmaları birleştirip daha somut ve anlaşılır olarak cümle insanlığa bu önemli kişiliği tanıtmamız gerekiyor. Burada dile getirdiklerimizde bu meyanda atılan ilk adım olarak anlaşılmalı. Çünkü bu önemli şahsiyeti anlamak ve anlatmak için daha çok çaba sahibi olmamız gerektiği apaçık ortadadır.

On Dört Masumu Pak kimlerdir?

Henüz çocuk yaşta iken zalimce katledilen ondört çocuğun adıdır. Ondört Masum Pak, arılığın, masumluğun, saflığın sembolüdürler. Ondört Masum Pak, Alevi toplumu için masumiyetin temsilcileri olmaları ile günlük yaşam içinde dahi anılırlar. Ondört Masum Pak, Ehlibeyt ve Oniki İmamlar'ın evlatlarıdır.

Ondört Masum-ı Pakların isimleri ve şehadetleri:

1. **Muhammed Ekber:** Hz. Ali'nin oğludur. Henüz 40 günlük iken Hz. Ali'yi Ebubekir'e biat ettirmek için evine baskın düzenleyen Ömer'in adamı olan Tahir tarafından kapı Hz. Fatma'nın üzerine devrilir. Bu esnada Fatma Ana'nın kucagında bulunan Ekber kapı altında ezilerek şehit olur.
2. **Abdullah:** Hz. Hasan'ın oğludur. Yedi yaşında iken Muaviye'nin adamlarından Talha bin Amir tarafından şehit edilir.
3. **Abdullah:** Hz. Hüseyin'in oğludur. İki yaşında iken Kerbela'da Erzak Dımışki tarafından şehit edilir.

4. **Kasım:** Hz. Hüseyin'in oğludur. Üç yaşında iken Kerbela'da Hezime Kahl tarafından şehit edilir.
5. **Ali Asgar:** Kerbela kıyımında bir yaşındaydı. Babası Hz. Hüseyin tarafından su verilmesi için Yezid'in askerlerine gösterilir. Bu esnada İbni Sadi'nin emriyle Harmele adında bir okçu tarafından şehit edilir.
6. **Kasım:** Zeynel Abidin'in oğludur. Üç yaşında iken Bekir İbni Ur tarafından şehit edilmiştir.
7. **Ali Eftan:** Beşinci İmam Muhammed Bakır'ın oğludur. Altı yaşında şehit edilir.
8. **Abdullah:** Altıncı imam Cafer Sadık'ın oğludur. Üç yaşında İbni Mercan tarafından şehit edilir.
9. **Yahya Hadi:** Altıncı imam Cafer Sadık'ın oğludur. Üç yaşındayken Abbasi hükümdarının huzurunda şehit edilir.
10. **Salih:** Yedinci imam Musa Kazım'ın oğludur. Dört yaşında iken şehit edilir.
11. **Tayyip:** Yedinci imam Musa Kazım'ın oğludur. Yedi yaşında iken şehit edilir.

12. **Cafer Tahir:** Dokuzuncu imam Muhammed Taki'nin oğludur. Dört yaşında iken şehit edilir.
13. **Cafer:** Onuncu imam Ali Naki'nin oğludur. Bir yaşında iken şehit edilir.
14. **Kasım:** Onbirinci imam Hasan Askeri'nin oğludur. Bir yaşında iken şehid edilir.

Not: Ayrıca Ondört Masum-i Pak deyimi Hz. Muhammed, Hz. Fatma ve On İki İmamlar içinde kullanılıyor.

On Yedi Kemerbest kimlerdir?

Onyedi Kemerbest; Hz. Muhammed'e, Hz. Ali'ye, Ehlibeyt'e bağlı kırklar meclisinin üyeleri arasında bulunan, Hz. Ali tarafından kemerleri bağlanmış olan onyedi önderdir. Onyedi Kemerbest'in çoğu Ehlibeyt yolu için şehit olmuştur.

Onyedi Kemerbest'in adları:

1. Selmani Farisi
2. Ammar bin Yaser
3. Malik Eşter bin Haris

4. Muhammed bin Ebubekir
5. Veysel Karani
6. Abuzer Gaffari
7. Harrim bin Haris
8. Abdullah bin Yedi-Hazai
9. Abdullah bin Adiel
10. Abu el Hişam
11. Haris Şeyhani
12. Haşim bin Utbe
13. Muhammed bin Abu Hazika
14. Kamber hazretleri
15. Murtefi bin Vezza
16. Said bin Kays
17. Abdullah bin Abbas